Ornamenta celebrat

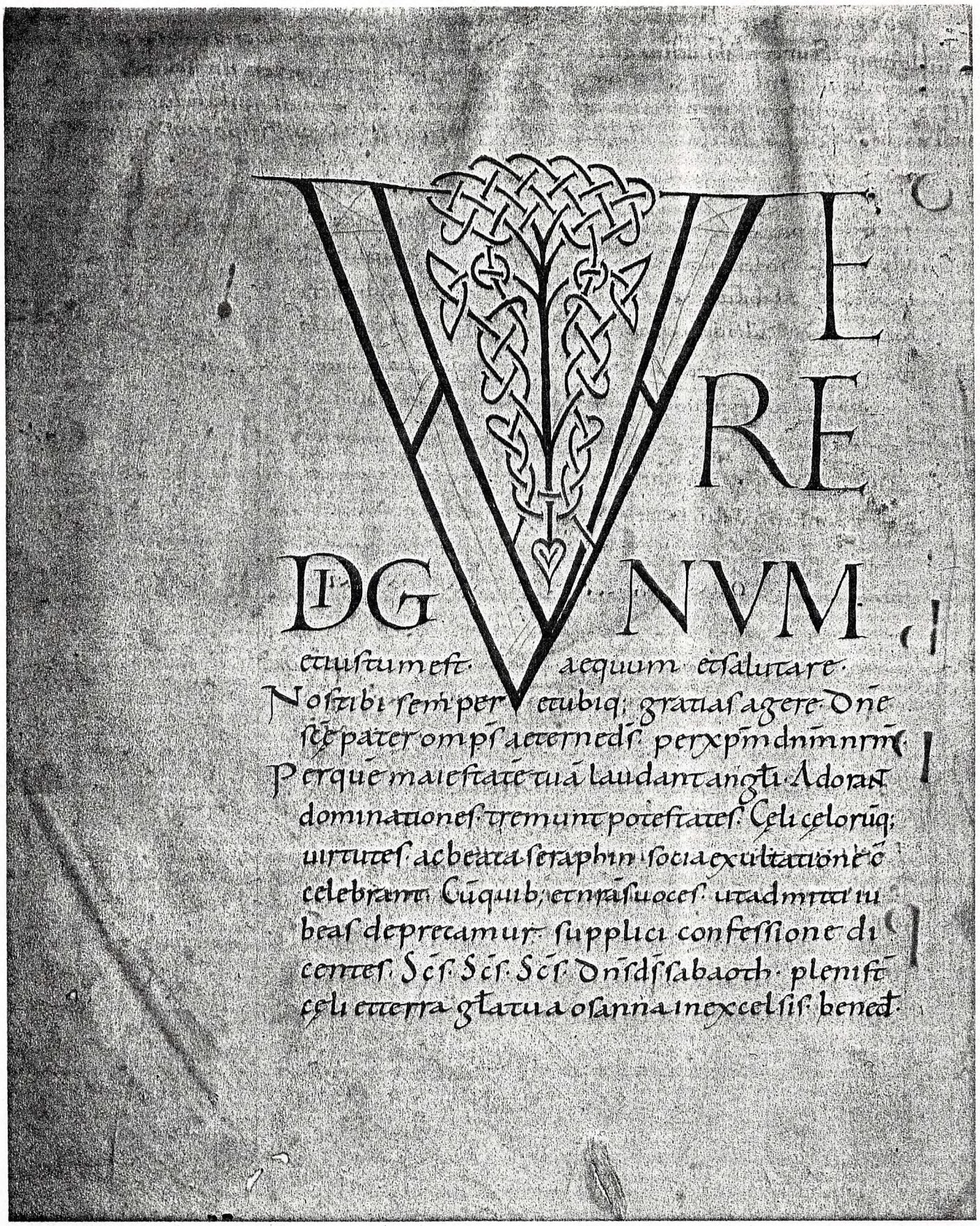

Köln Dom 137

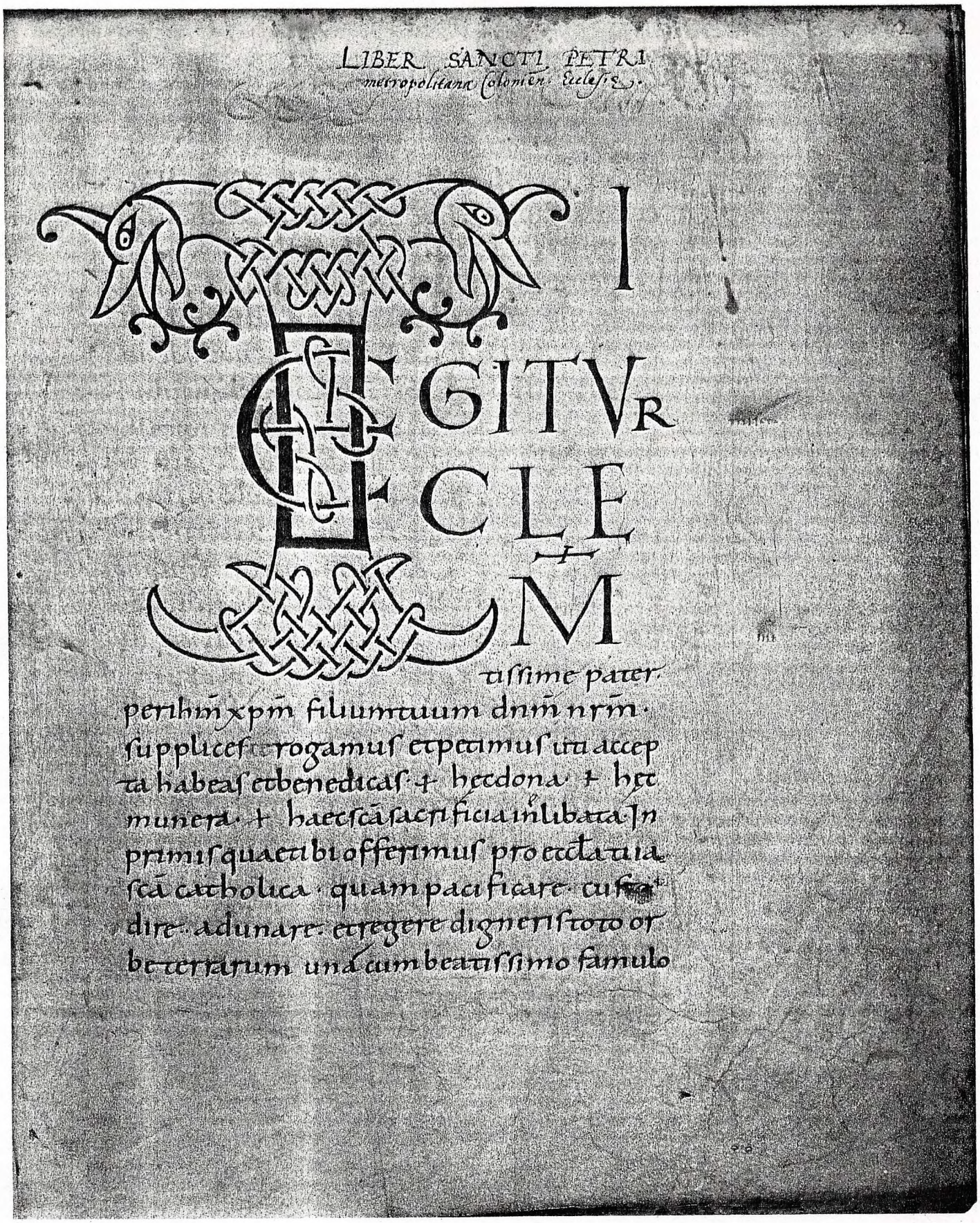

LIBER SANCTI PETRI
metropolitanæ Coloniēn. Eccles.

IGITVR
CLE
M

tissime pater.
perihm xpm filiumtuum dnm nrm.
supplices rogamus etpetimus uti accep
ta habeas etbenedicas + hecdona + hec
munera + haecsca sacrificia inlibata In
primis quaetibi offerimus pro ecclatua
sca catholica quam pacificare custo
dire adunare etregere digneris toto or
beterrarum una cum beatissimo famulo

Köln Dom H. 137

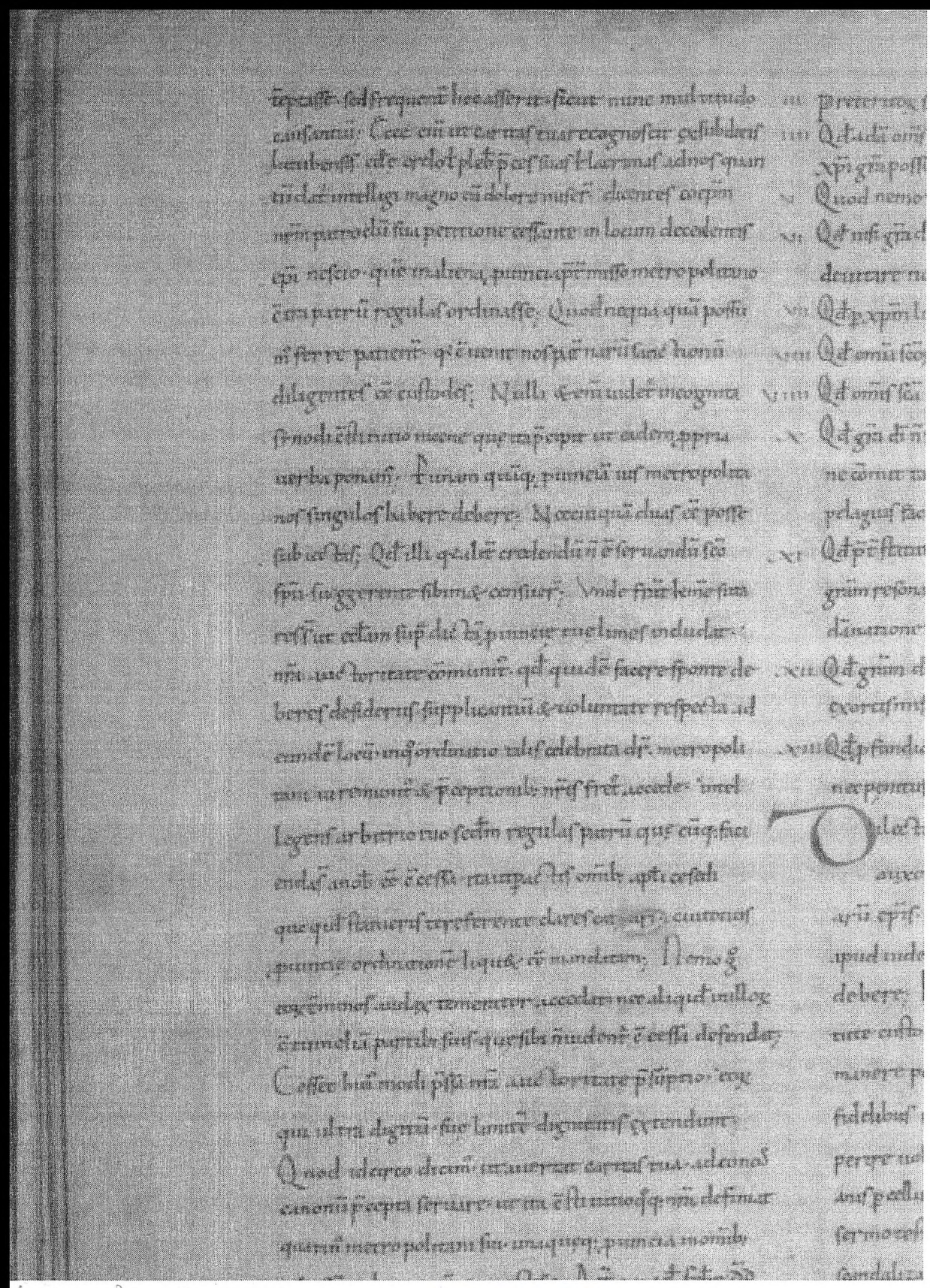

Köln Dom B. Cod. 113, 26v

www.ceec.uni-koeln.de/ceec-cgi/kleioc 13.11.2004

Cod. 113, f. 113r

Köln Dom B. 113, fol. 113r

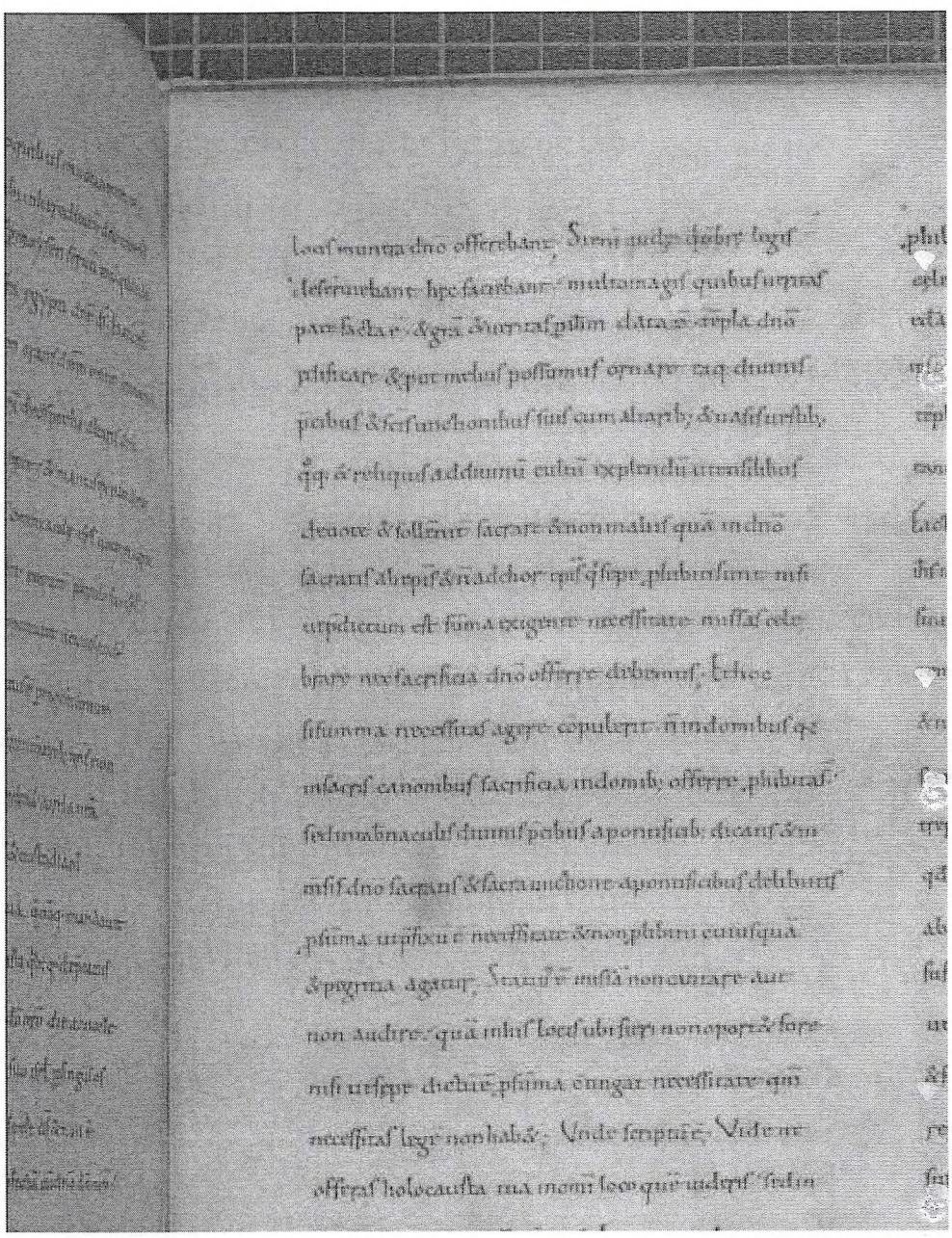

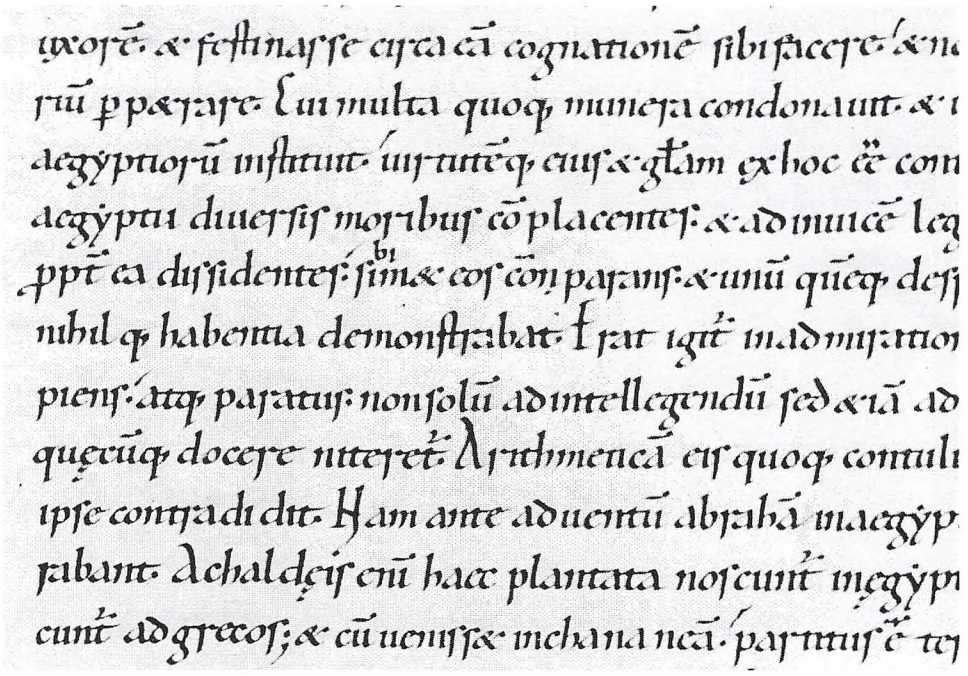

2a. Berlin, Staatsbibliothek, lat. fol. 263, fol. 8[r]

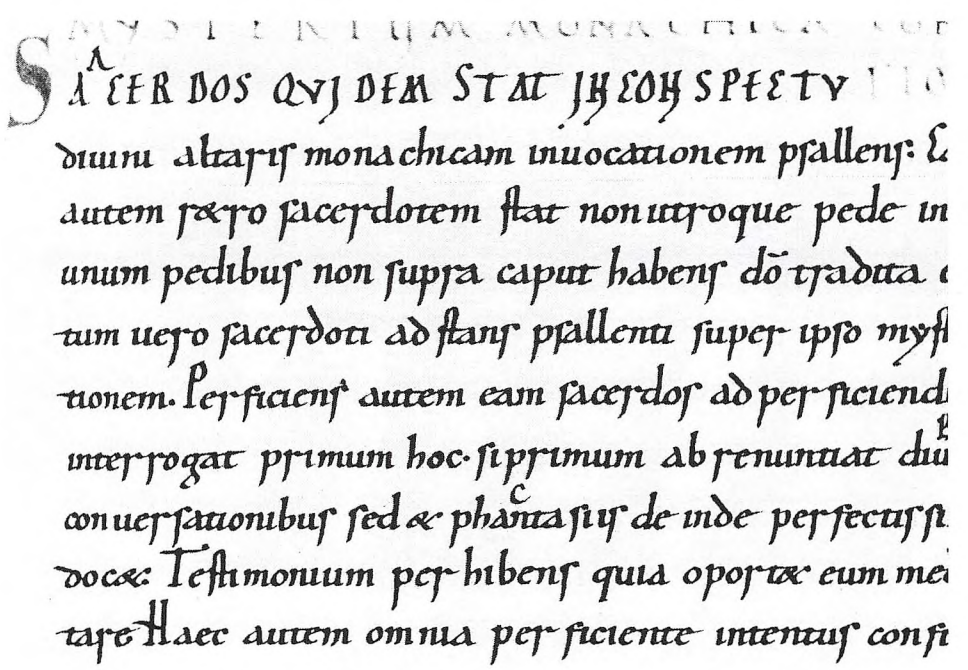

2b. Köln, Dombibliothek, 30, fol. 46[r]

hominus erant ⁊ idicet: cui ueritatē ex p̄cedenta
ū patrū stirpe fundā: significationes mistice
nunciabant. ⁊ ideo sacramēti reuelationis nr̄e
ante tēpora gēna dispositū: nulle ⁊ plebis figu
re q̄ndū sup uenerat spūs scī ⁊ uirginē: nec unq̄
altissimi obūbrauerat ei. ⁊ uv ⁊ipa ⁊temerata
uiscera. edificante sibi sapientia domū uerbū
caro fierē: ⁊ forma dī ac forma serui ⁊ unā ē
uenientē psonā creator tēpor̄ nasceret ⁊ ī epr̄:
⁊ p quē facta sunt oīa ipse int̄ oīa gigneret. ⁊ hui
eni nouū hoīm facē ⁊ similitudine carnis peccati
nr̄am suscepēt ueritatē. ⁊ ē substantialis patri
ē substantialis ēe dignaret ⁊ matri: natura q; sibi
nr̄am solus a peccato lib ummē: sub iugo diaboli
generaliē teneret humana captiuitas nec ua pos
sem̄ q̄ triumphantis uictoria: ⁊ exp̄a nr̄am ēet ⁊ fecta
natura. De hac auē participatione mirabili. sacra
m̄tū nob generationis ihū x̄ū ut p ipsū spm̄ p q̄ē
x̄pūs ⁊ceptus ⁊ natus ē: dra nos q; p ⁊cupiscentia carnis
sum̄ gentis spāli rursus origine nasceremur ppt̄q;
ab eucharistia dr̄ credentib: dr̄. Qui n̄ ex sanguinib:
neq: ex uoluntate carnis neq. ex uoluntate uiri:
sed ex dō nati sunt. Cui ineffabilis gr̄e particeps n̄ ē: nec
poterit filior dī adoptionē censeri: dissq: a fide

Köln Dom B. 113

http://www.ceec.uni-koeln.de/... 01.12.2004http://www.ceec.un... 01.12.2004

R 113, f. 36r

Scae hieronyme or

Scae gabrihel or
Scae raphahel or
Omnes sci angeli orate
Omnes sci archangeli orate

Omnes scae caelestes
uirtutes orate pro nob

Scae iohannes or
Scae petre or
Scae paule or
Scae andrea or
Scae iacobe or
Scae iohannes or
Scae thoma or
Scae iacobe or
Scae philippe or
Scae bartholomee or
Scae matthee or
Scae simon or
Scae thadthee
Scae matthia or

Scae barnaba or
Omnes sci apti orate p
Scae stephane or
Scae line or
Scae clete or
Scae clemens or
Scae sixte or
Scae cornelu or
Scae cyprniane or
Scae alexander or
Scae gereon or
Scae uictor or
Scae cassi or
Scae florenta or
Omnes sci martires
orate pro nobis
Scae silueste or
Scae marane or
Scae ambrosi or
Scae leo or

Scae augustine or
Scae benedicte or
Scae martelle or
Scae hilarii or
Scae remigi
Scae germane or
Omnes sci confess
orate pro nobis
Scae felicis or
Scae perpetua
Scae agneta
Scae agnes
Scae cecilia
Scae lucia
Scae prisce
Scae columbe
Scae luciana
Scae cristina
Scae regina

f. 181v

Pl. XCVII

Omnes scae uirgines or pro nobis
Propitius esto parce nob dne
Propitius esto lib. Ab omni malo lib. Ab hoste malo lib.
Ab ire casu mutas lib. A periculo mortis. libera nos dne
A morbo malo lib. A pestilencia & clade lib. Ab insidiis diaboli lib.
A subitanea morte lib. Ab omni temptacione diabolica lib.
A uentura ira lib. Ab ira tua lib. Ab omni immundicia
& a malis cogitacionibus lib. Ab omni scandalo libera nos dne
Per uenturam tuam lib. Ter. Peccatores te rogamus audi nos bis.
Ut pacem nob dones te rogamus audi nos. Ut nos a mortis
perpetua liberare digneris te rogamus audi nos. Ut
aeris temperiam benignam nob dones te rogamus audi nos.
Ut inimicos nostros ad bonum nob dones te rogamus audi nos. Ut aerem
salubrem nob dones te rog. Ut caeli serenitatem nob dones te rog
Ut fructum terrae nob dones te rog. Ut fructus terrae conseruare digneris
Ut flagellum tuae indignacionis a nob amoueas te rog.
Ut formosum apostolicum & sanctum ecclesiasticum ordinem
In sca religione conseruare digneris te rog. Ut arnolfum reg
perpetua prosperitate conseruare dign. Ut hermannum archiepm
nrm In sca religione conseruare digneris te rogamus audi nos.
Ut clerum & plebem scipm conseruare digneris te rogamus
Ut nos famulos tuos In tuo sco seruitio conseruare digneris.
Ut nos exaudire digneris te rog. filii te rog. ter) kyrieleis
Xpe audi nos. bis kyrieleis. xpe eleis.

Köln Dombibl. 1327

f. 182r

L. W. Jones, The Script of Cologne from Hildebald to Hermann (1932)

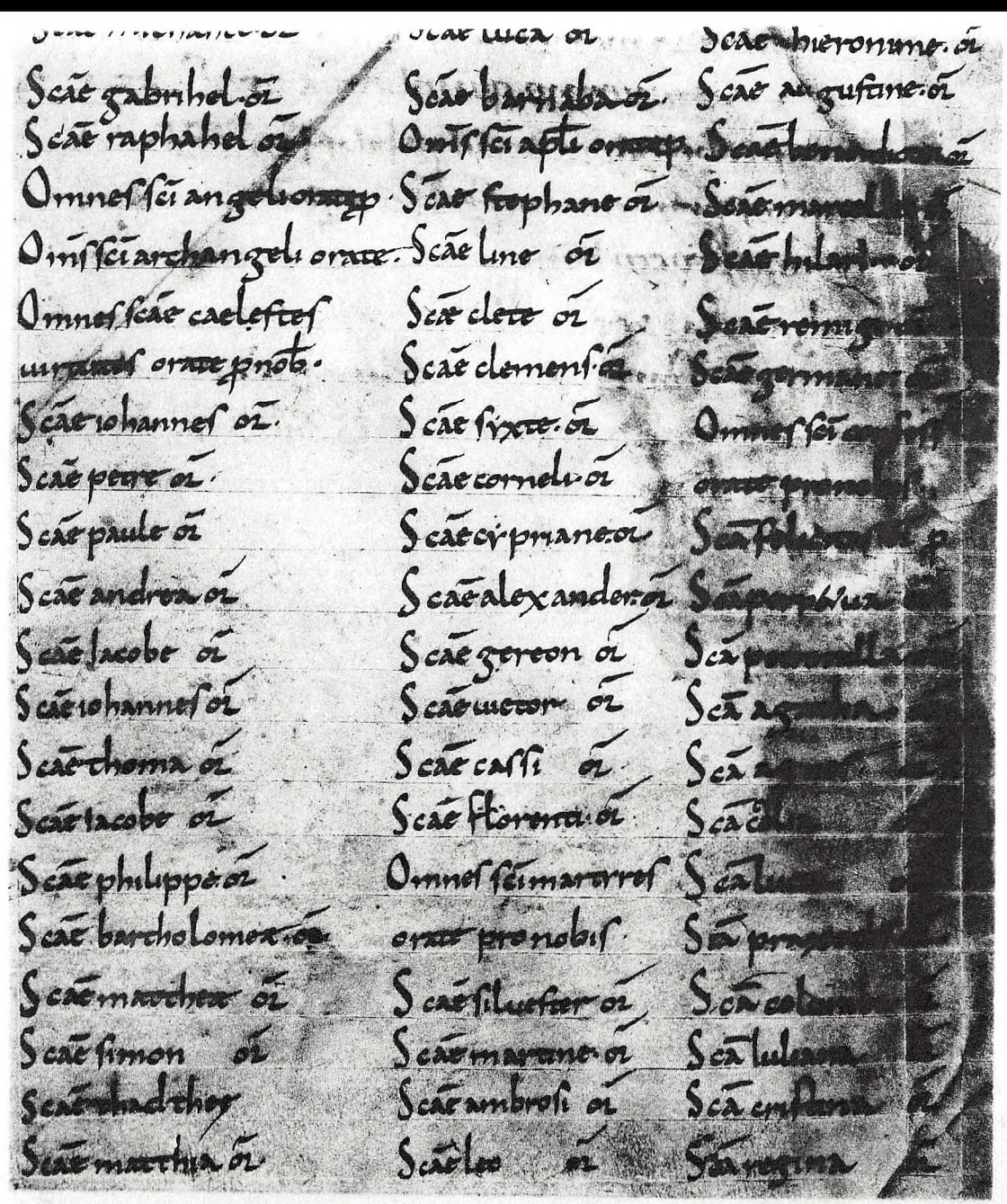

Scae gabriehel or
Scae raphahel or
Omnes sci angeli orate
Omnes scae caelestes
uirtutes orate pro nob.
Scae iohannes or
Scae petre or
Scae paule or
Scae andrea or
Scae iacobe or
Scae iohannes or
Scae thoma or
Scae iacobe or
Scae philippe or
Scae bartholomee or
Scae matthee or
Scae simon or
Scae thadthee
Scae matthia or

Scae luca or
Scae barnabe or
Omnes sci apli orate
Scae stephane or
Scae line or
Scae clete or
Scae clemens or
Scae sixte or
Scae cornely or
Scae cypriane or
Scae alexander or
Scae gereon or
Scae uictor or
Scae cassi or
Scae floriane or
Omnes sci martires
orate pro nobis
Scae siluester or
Scae martine or
Scae ambrosi or
Scae leo or

Scae hieronyme or
Scae augustine or
Scae bonifacii
Scae stephane
Scae hilarii
Scae remigi
Scae germane
Omnes sci
orate pro nob
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae
Omnes sci
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae
Scae regina

I

f. 181v

Omnes scae virgines orate pro nobis | Propitius esto parce nob dne
Propitius esto lib. Ab omni malo lib. Ab hoste malo lib.
Ab ira tua lib. A periculo mortis. liberanos dne
A morte malo lib. A pestilencia et clade lib. Ab insidiis diaboli lib.
A subitanea et improuisa morte lib. Ab omni tempestate diabolica lib.
A fulgure et tempestate lib. Ab ira tua lib. Ab omni immundicia
et a malo spiritu lib. Ab omni scandalo liberanos dne
Per aduentum tuum lib. Per natiuitatem tuam lib. Per crucem et passionem tuam lib.
Per resurrectionem tuam lib. Per admirabilem ascensionem tuam lib.
Per aduentum sancti spiritus paracliti lib. In die iudicii libera nos dne
Peccatores te rogamus audi nos. Ut pacem et concordiam nob dones te rogamus audi nos. Ut nos a mortis
perpetua damnatione digneris te rogamus audi nos. Ut
aeris temperiem benignam nob dones te rogamus audi nos.
Ut omnes nos salubrem et pacificum nob dones te rogamus audi. Ut aerem
salubrem nob dones te rog. Ut caeli serenitatem nob dones te rog.
Ut fructum terrae nob dones te rog. Ut fructus terrae conseruare dignis
Ut flagellum tuae indignationis a nob amoueas te rog.
Ut fortissimum apostolicum et sanctam ecclesiasticum ordinem
In sca religione conseruare dignis te rog. Ut arnolfum regem
perpetua prosperitate conseruare dign. Ut hermannum archiepm
nrm In sca religione conseruare dignis te rogamus audi nos.
Ut clerum et plebem scipm in conseruare dignis te rogamus
Ut nos famulos tuos In tuo sco seruitio conseruare dignis.
Ut nos exaudire dignis te rog. filii dei te rog. te [illegible] kyrieleis
Christe eleison. [illegible] xpe audi nos. bis. kyrieleis. xpe eleison.

2

f. 182r

Köln Dombibl. 137

Tf. XCVI

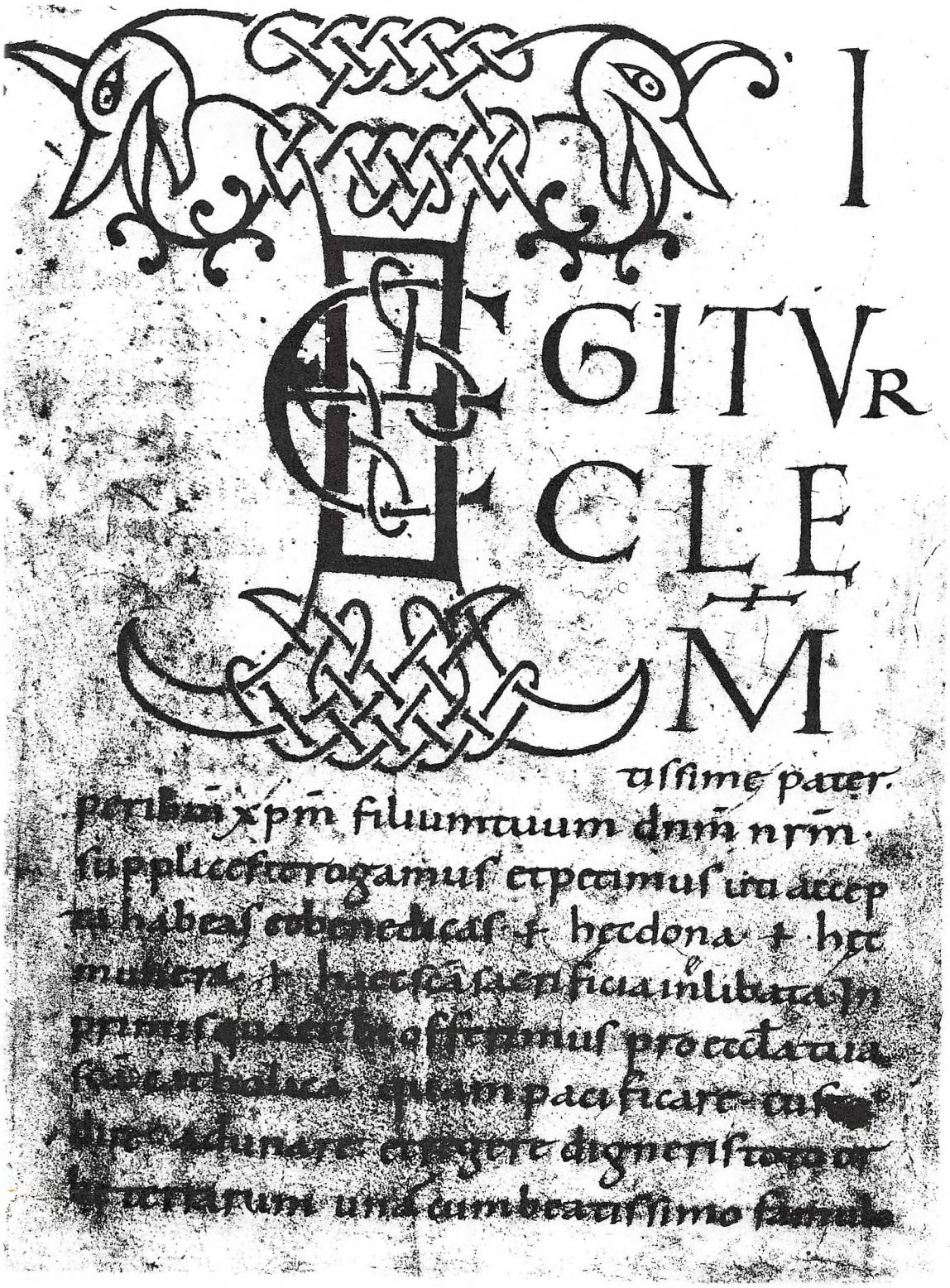

tissime pater.
per dñm xpm filium tuum dnm nrm.
supplices rogamus et petimus ut accep
tabilem habeas cohortem tuam et hec dona et hec
munera et hec sancta sacrificia illibata in
primis quam tibi offerimus pro ecclesia tua
sancta catholica quam pacificare custo
dire adunare et regere digneris totum
per orbem terrarum una cum beatissimo famulo

L. W. Jones, The Script of Cologne from Hildebald to Hermann (1932)

COLOGNE, Dombibliothek 137 (No. 27),
Fol. 2r.

Sacramentarium Gregorianum

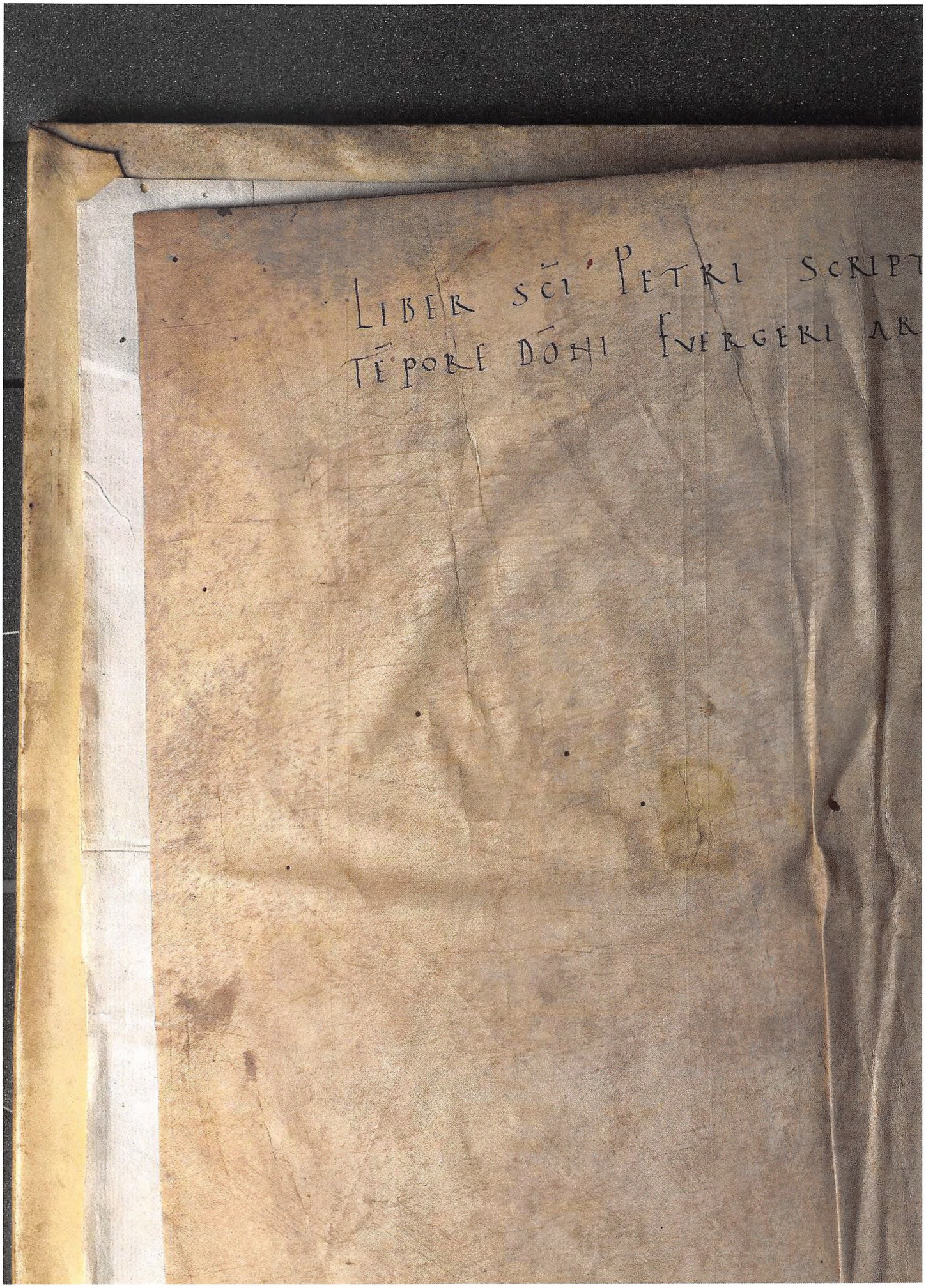

Kln Dom 53, fol. 1v

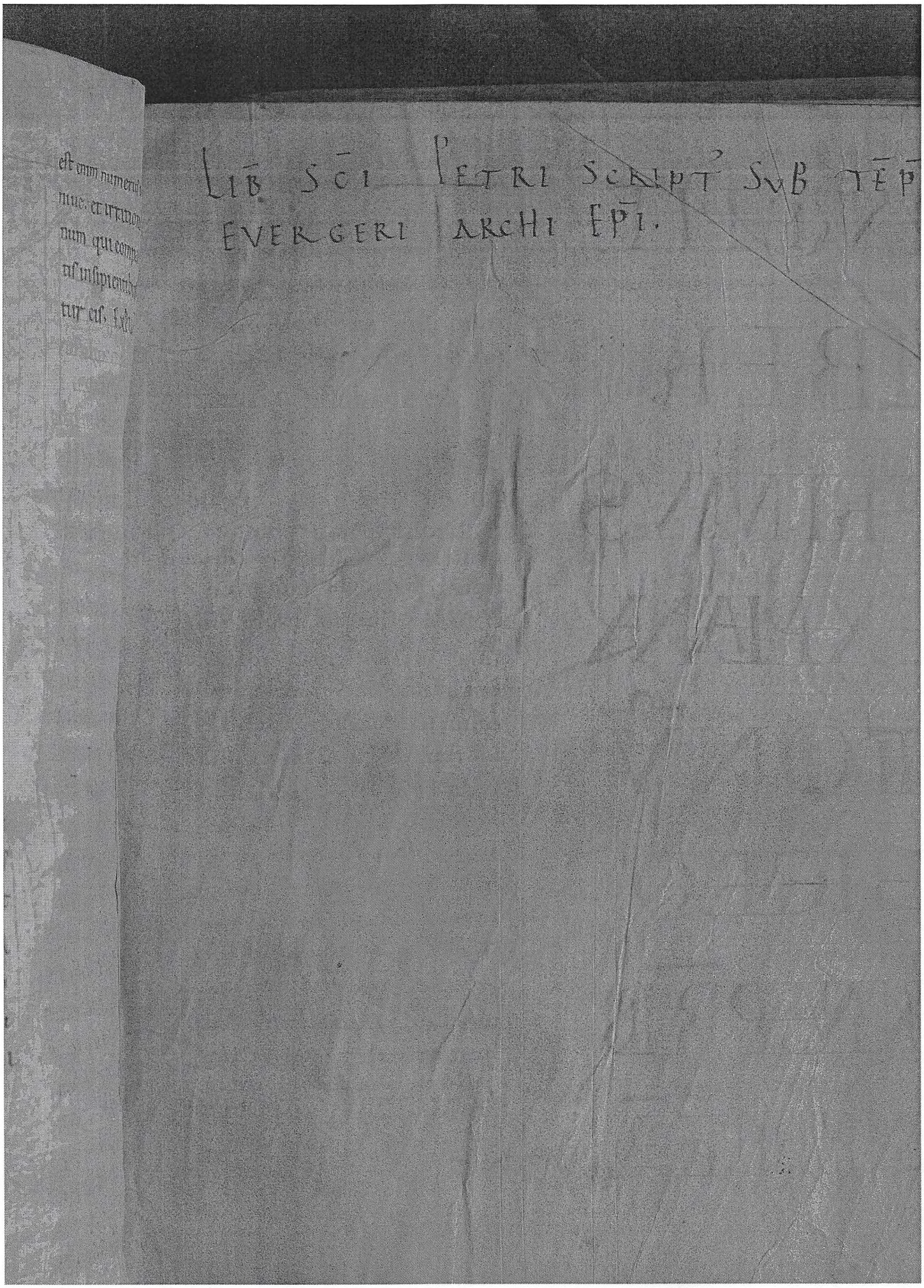

Köln Dom 53, f. 195r

a) Köln Dom 143, f. 4r

Chroust, MS Ser. 2, Bd. 1, Lief. 7, Taf. 10: Köln, Dombibl. CXLIII
Bl. 4r

Köln Dom 143, f. 49r

multitudo quasi semib populi iudicib. & condempnauerunt eam admostem; Et ex clamauit uoce magna susanna & dixit; Dñ eterne qui absconditorum es cognitor qui nosti omnia antequam fiant. tu scis qm falsum contra me tulerunt testimoniū; Et ecce morior. cum nihil horum fecerim. quae isti malitiose composuerunt aduersum me; Exaudiuit autem dñs uocem eius; Cumq duceretur admostem. suscitauit dñs spm pueri iunioris. cuius nomen dani hel; Et exclamauit uoce magna; Mundus ego sum asanguine huius; & conuersus omnis populus ad eum. dixit; Quis est sermo iste quem tu locutus es. Qui cum staret in medio eorum. ait; Sic fatui filii isrl non iudicantes. neq quod uerum est cognoscentes. condempnastis filiam isrl; Reuertimini adiudicium. quia falsum testimonium locuti sunt aduersus eam;

Chroust, 2. Ser., Bd. 1, Lief. 8, Taf. 1 : Köln, Dombibl. CXLIII
Bl. 49r

Köln Dom 45, f. 16v

ORATIO PROPHETE DA VID REGIS PSALMORVM NVMERO. CL.

Dauid filius ieſſe cuiꝰ tē
in regno ſuo quat tuor
elegit qui pſalmos facere ꝛ.
ut eſt aſaph. Eman. Aethan
Et idithun. Qcū agmina
pcēſſa ergo dicebant pſal
mos. & ducenta ſub pſalma
& cithara pcucieba t a
biath. cum dauid reduxiſſet
archam in hieruſalem poſt
annos ſugum reuocatam
ab hoti ſ & manſit in do
buſ quatuor principes præce
cantationib. inſtituit. Aſaph.
Eman. Aethan. Et idithun.
Vnicuiq; eorum diuidens ſeptu
agmina duo uiros ſuccinentes
laudem cantationū dnō. Et un
quidē eorū ferebat cymbalū
Alius cytharam tuba cornea ex
altans. In medio aut eorū ſtabat
dauid tenens ipſe pſalterium
Arcā aut antecedebat ſeptem
choris & ſacrificium uitulōs. Po
pulus aut uniuerſus ſequebatur
poſt arcam. Sunt ergo omnes pſal
mi dauid numero. cL. quorum

(Groust. 2. Ser, Bol 1, Lief. 17, Taf 7, Obere Hälfte

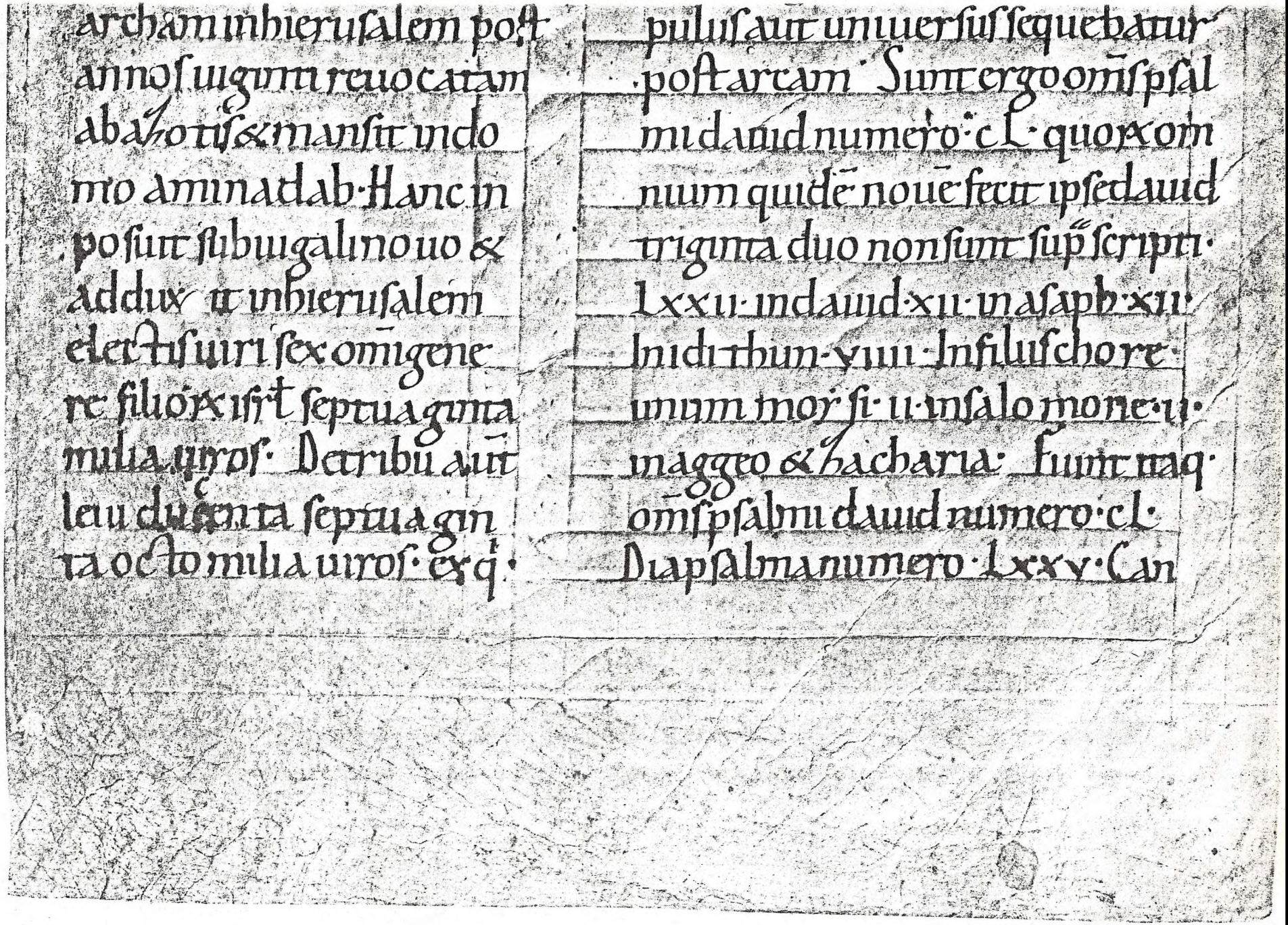

archam inhierusalem post
annos lxxiiii reuocatam
ab aminadab. Hanc in
posuit subugalinouo &
adduxit inhierusalem
electus uiri ex omi gene
re filiorum israel septuaginta
milia uiros. De tribu autem
leui ducenta septuagin
ta octo milia uiros. ex q.

puluis aut uniuersus sequebatur
post arcam. Sunt ergo omes psal
mi dauid numero. cl. quorum om
nium quide nouem fecit ipse dauid
triginta duo non sunt sup scripti.
lxxii. in dauid. xii. in asaph. xii.
In idithun. viiii. In filius chore.
imum mor si. ii. in salomone. ii.
maggeo & bacharia. sunt maq.
omes psalmi dauid numero. cl.
Dia psalma numero. lxxv. Can

KÖLN, DOMBIBLIOTHEK. HANDSCHRIFT NO. XLV; BL. 16v.

Chroust, 2 Ser., Bd. 1, Lief. 17, Taf. 17, Untere Hälfte

b) Köln Dom 143, f. 88r

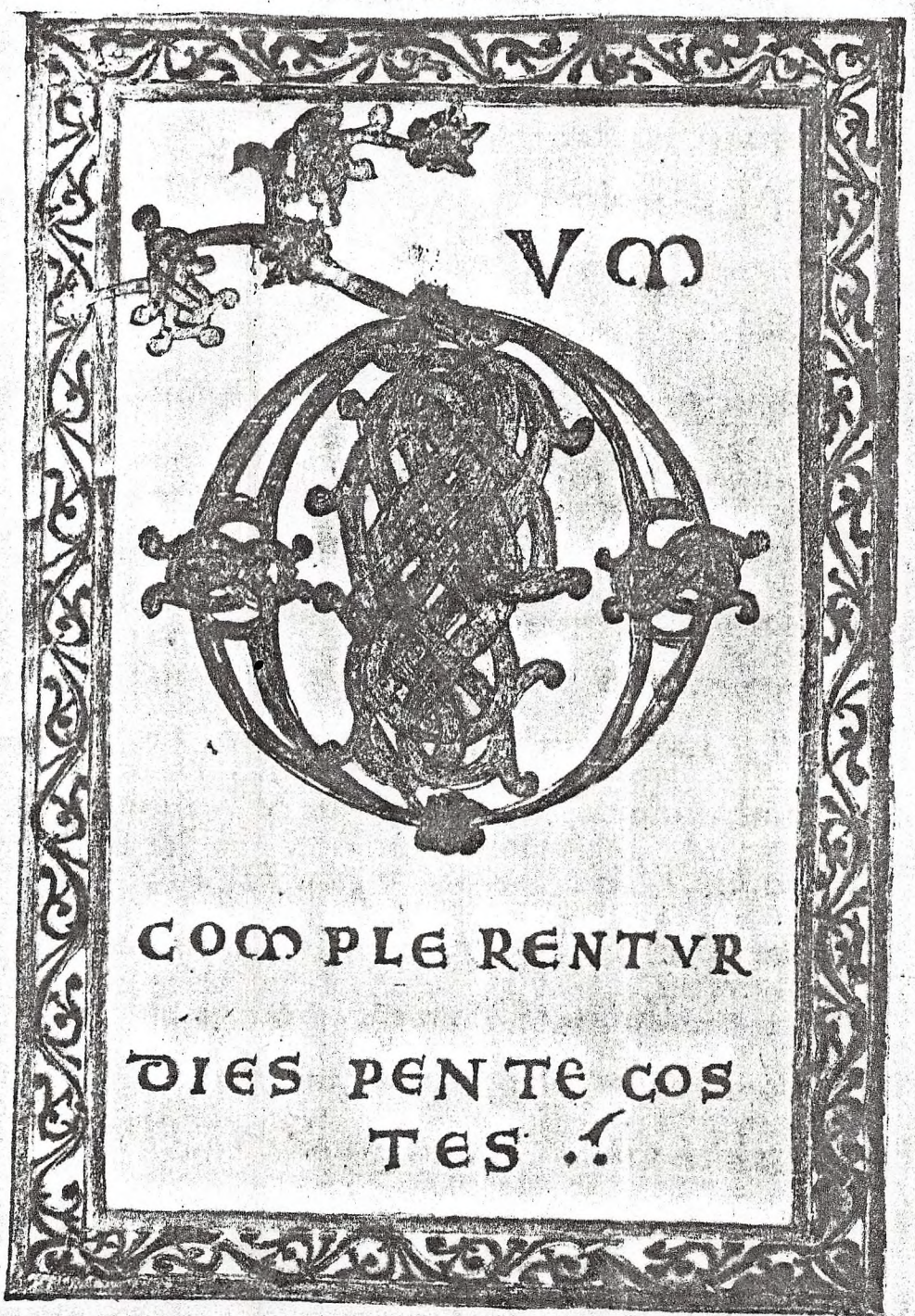

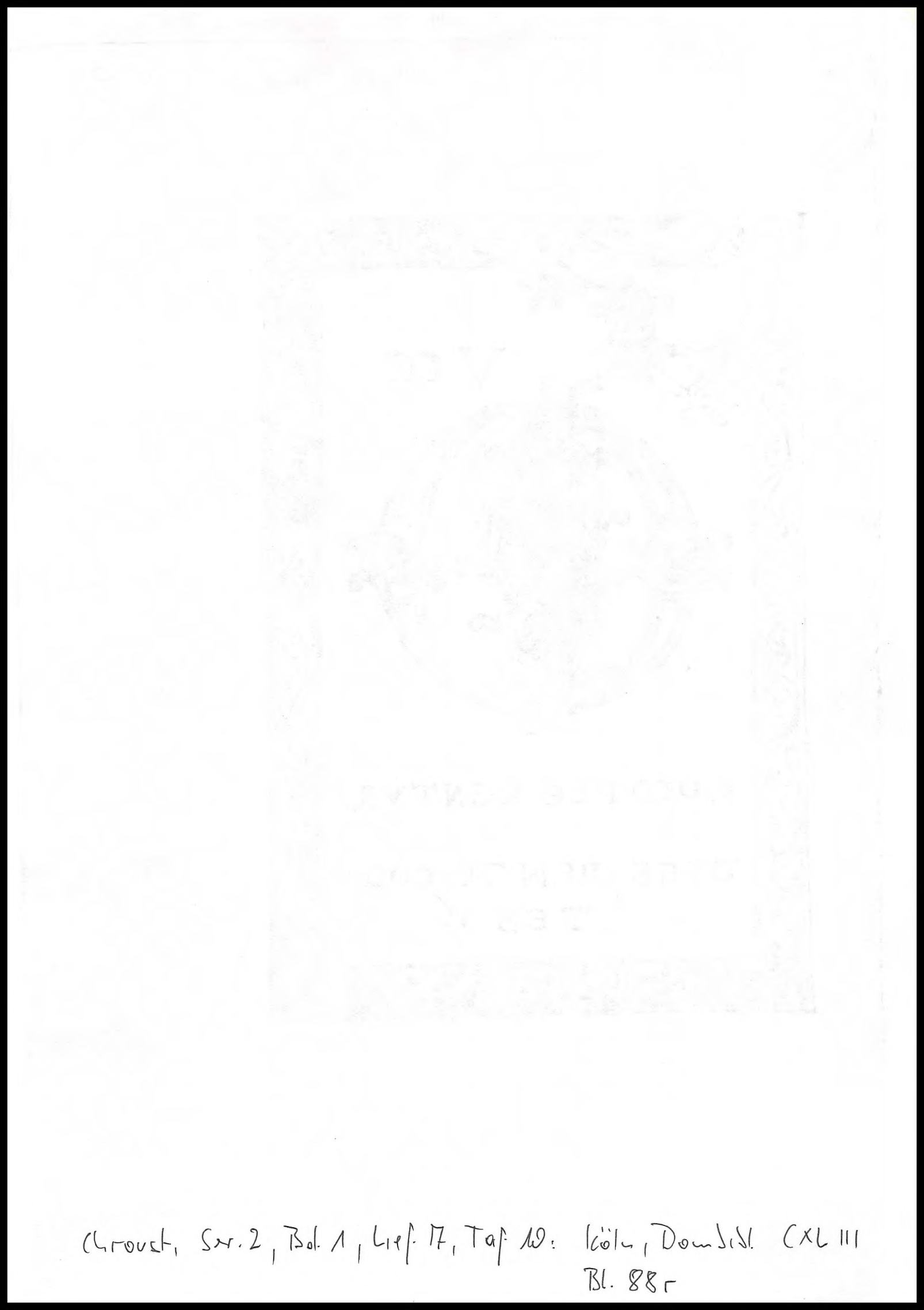

Clm 2002, Sm. 2, Bd. 1, Lief. 17, Taf. 10: Köln, Dom Ms. CXLIII
Bl. 88r

Köln Dom 143, f 141r

Haec dicit dñs. Sup montem excelsum
ascende tu qui euuangeli Zas sion.
exalta in fortitudine uocem tuam. q
euuangelizas hierusalem. Exalta nolitimere.
dic ciuitatibus iudae. Ecce ds ur. ecce dns ds
in fortitudine ueniet & brachium eius dominabitur. Ecce merces cum eo & opus illius corā eo. Sicut pastor gregem suum pascet. in brachio suo congregabit agnos. Et in sinu suo leuabit eos. dns ds nr Item. Lectio
Isaiae Prophetae.

Haec dicit dñs. Xpō meo ciro. cuius
apprachendi dexteram ut subiciam
ante faciem eius. gentes. & dorsa regum uertā.
Et aperiam coram eo ianuas. & portę non claudentur. Ego ante te ibo. & gloriosos terrae
humiliabo. portas aereas conteram. & uectes
ferreos confringam. Et dabo tibi thesauros
absconditos & archana secretorum. ut scias
quia ego dns. qui uoco nomen tuum ds isrl.

Chroust, 2. Ser. Bd 1, Lief. 8, Taf. 1: Köln, Domsch. CXLIII Bl. 141r

Qđ om̄s hęresim de filio dei & spū scō mali
ciētes ꝙ in perfidia iudeoꝝ & gentiliū īmi

Quia sp̄s scs patrē dm̄ patrem & dm̄ filiu
ꝙ spm̄ scm̄ deos dicit et non dm̄ .ppt
dominicam & potentiā quam credim̄ cū et si
patrē et filiū et spm̄ scm̄ dm̄ subtrahens aut filiu
spm̄ scm̄ solum eximens et dm̄ patre dicit aut e
Si unū dm̄ an. tthemā tam sum. omib. imo iudeis. qđ
in mediū angelis. et insēis omib. ado ē positū ut donā
Die patrē aut̄ et de filio. et de spū scō ppt̄ unā et eqlē dnā
tē nomē deoꝝ si di nob ostendit aq̄ mdicat̄ ut credam
qua ipse patrē & filio & spū scō ēqlīmodo baptizam. omīs.
et hūgt hęc nomina. neq; angelis. qm̄ hi nec ang
dei. aut ex eis gentiles deū nec facim̄. Hoc g̃ sapi
mus. salus ut credentes in unitate patris & filii & spū
scī et unā solā; dnām virtutē. & potentiā manifestā
& unā eādē dignitatē sine dubio credam̄; Dic ēt
Petrus. Petr̄ Ioan in uerbo apprehendim̄ ꝙ pe
dicte ego unigenit ut splendor sit ei. & salvator ei n
Unus accipitr̄ Petrus uerbo; uel ꝙ quia ei⁹ sim

Köln Dom B. 113 fol. 1r ?

http://www.ceec.uni-koeln.de/ceec-cgi/kleioc/0010/exec/pagepro/"kn28-0113_001.jpg... 13.11.2004

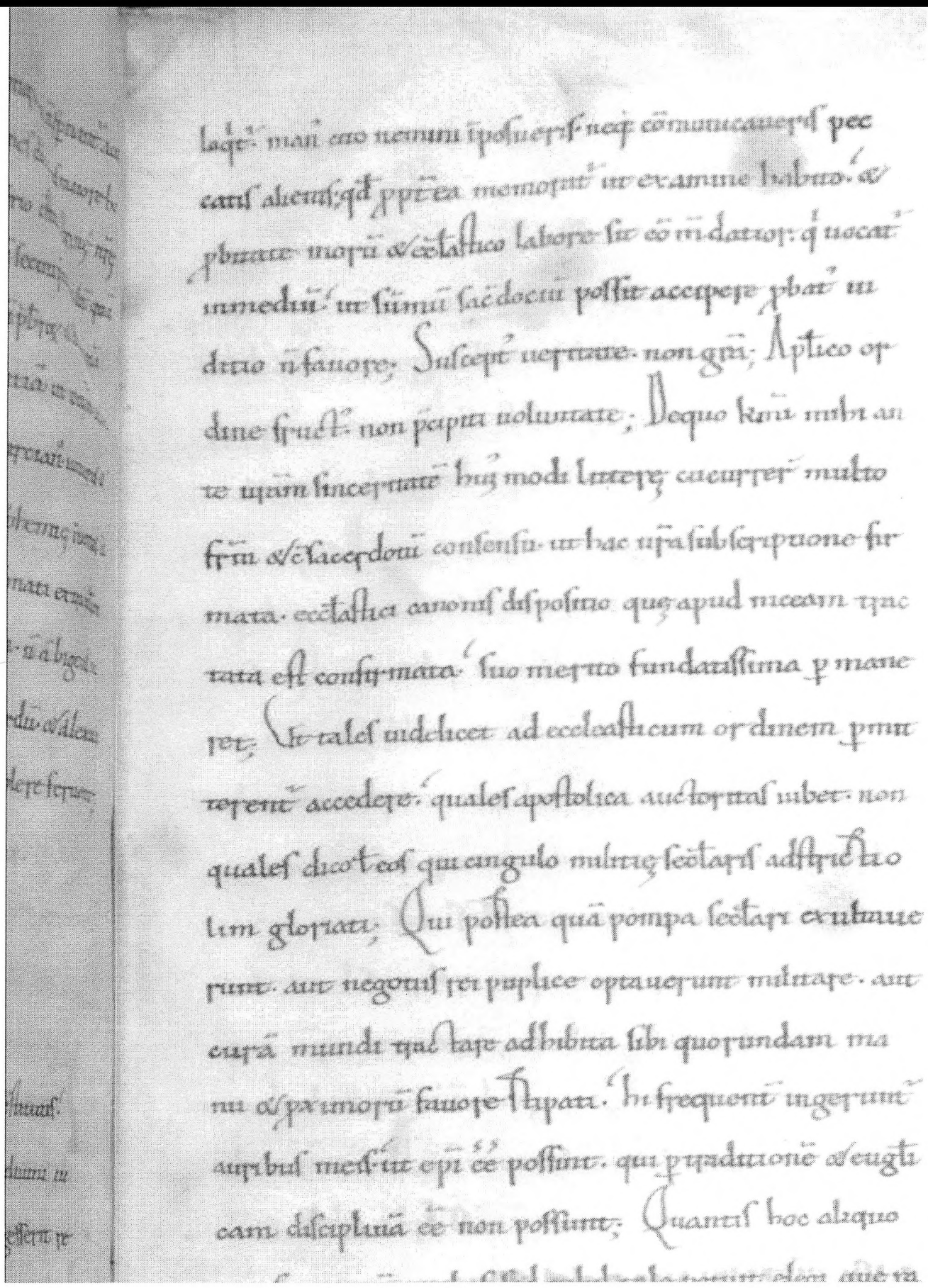

Köln Dom B. 113, fol. 7r

http://www.ceec.uni-koeln.de/... 01.12.2004http://www.ceec.un... 01.12.2004

Birdsall Cat. No. 1942 : fol. 1. IX 3/4

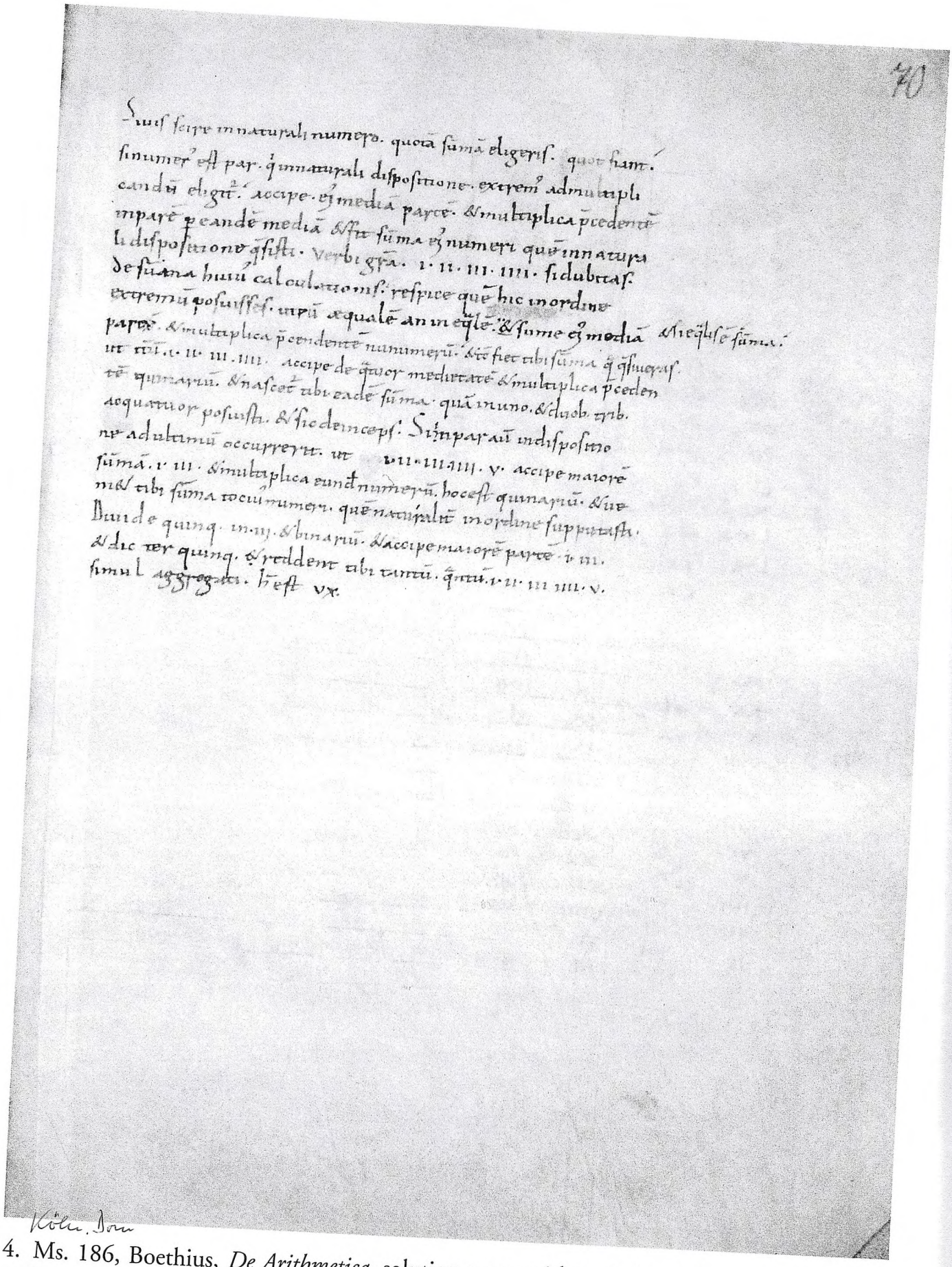

Köln. Dom

4. Ms. 186, Boethius, *De Arithmetica*, solution to an arithmetical problem, added after the main text, late 10th century, fo. 70r

Mayr-Harting, Chirk + Connor

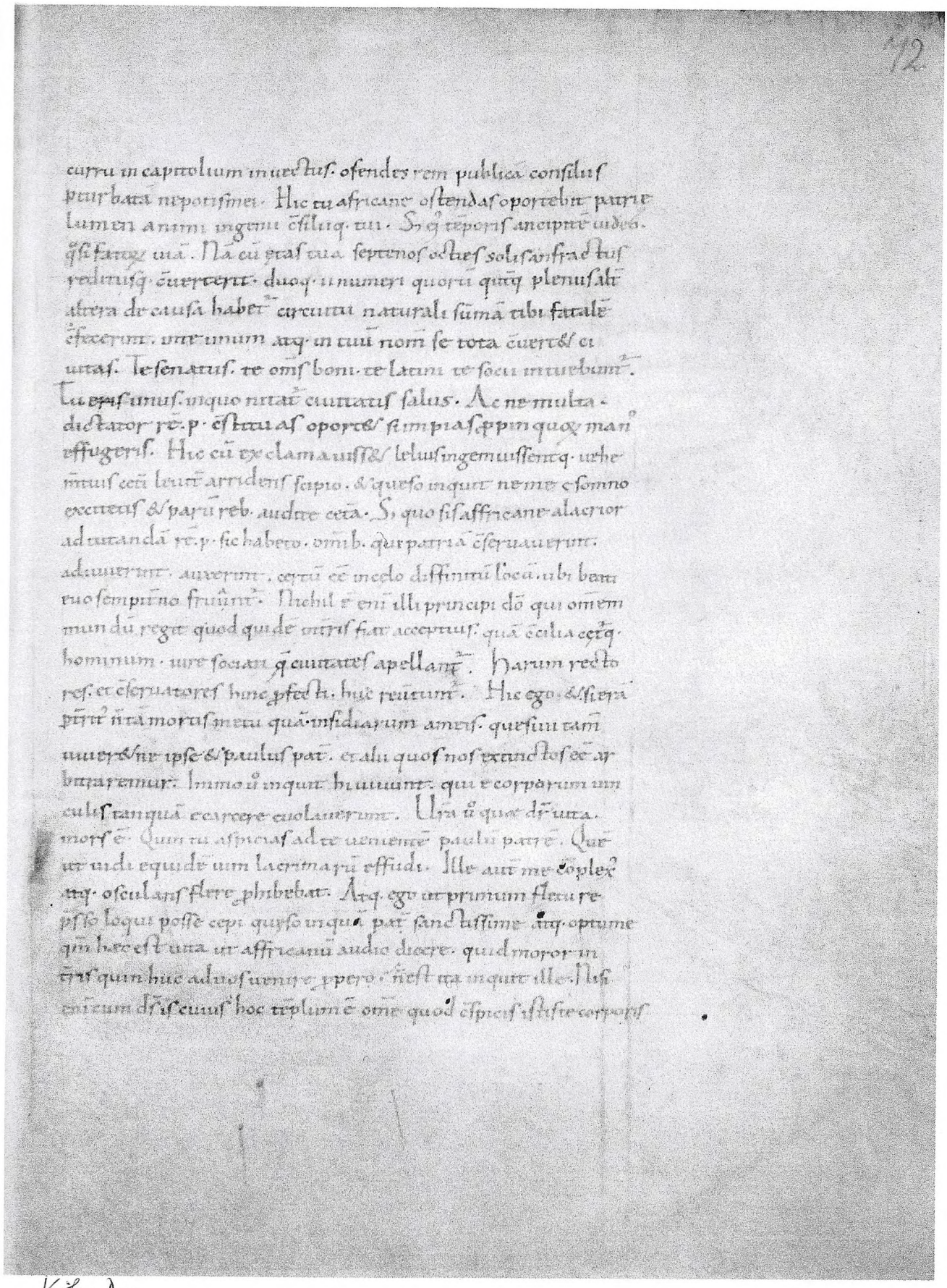

5. Ms. 186, part of the text of Cicero's *Somnium Scipionis*, late 10th century or *c.*1000, fo. 72r

Cöl. Donat 45 . fol. 72v

AVDITE HAEC OMNES GE
tes auribus percipite
omnes qui habitatis orbe
Quq terrigenę & filii homi nū · in
nū diues & paup onē mecum
Os meū loquet sapiemtiā · & medi
tatio cordis mei prudentiam
Inclinabo in parabolam aurem
am aperiam in psalterio propositi
Cur timebo in die mala · iniquitas
calcanei mei circumdabit me
Qui confidunt in uirtute sua · & i
multitudine diuitiarum suarū
gloriantur · ; suam · ;
ratur non redimit redimę ho
mo · non dabit dō placationem
t pretium redemptionis animę
suae · & laborauit in aeternum ·
& uiuet · adhuc in finem · ;
Non uidebit interitum · cum uide
bit sapientes morientes · simul insi
piens & stultus peribunt ·

degenus die omā gentiū habitantiū orbē · Et bene aduersus superbiā eorū quę pspera & succensu uitia mesciunt · Terrigene mi
fecit originis · ut erubescerent uirilit natę pcaducis reb · extolli · Simul · i · u · d · & · p · sub audire · sme loquet · s · Recte sapiem
sēp dicat ee locuturā ut ip sa doctrine · Laudatio studiū susciret auditoris · Et meditatio · e · m · p · Ae sidiceret · Noner ploratalo
sed quem multa meditatione collegerim · Inclinabo ·
Neputaret quasi aliquā cōmendatus ingenio · rite
intulit hęc quę diceret dō se narrante & consuetis
modis imbuentis didicisse · Aperiā · in · p · m · id · ea
loquar ad eruditionē aliōs quę primo ipse sedulus
accepi · Possimt aut hęc omā ad dn̄m nr̄m
ih̄m xp̄m referri · ut ne timebo in die mala · Ver
sus iste sub interrogatione & responsione ppriele
gendus · Dicat enī ut q̄d timebo in die mala in die
scilicet passionis quę mala audeis bona fidelib · fiunt ·
Ille enī timere debet ut̄ sine qui peccatoris & recor
datione mordetur · Xp̄s aut dn̄s mort̄e timere
non poterat qui peccata omī modo non habebat ·
Quid iniquitas · e · m · c · m · Ae sialius uerbis dicat ·
Quid extrema mea scelerata fine claudent ·
ut confidunt · i · u · Versiculus iste de superioribus pen
det · Ae sidicat · Illi circūdabunt iniquitate calca
nei · i · p uersus exitus sui · qui confidentes in uirtute
sua & gloriantes in habundantia diuitiarū & dōno
rum ee subiecta nec ad ipsū referunt quo di ipsius
possident dono · Frat non redimet · r · h · Sub ad
miratione legendū e dic enī de peccatoribus quorū
iniquitas calcaneū est · id · fine suū circūdat · Ae
sidicat · Si frr̄ id · xp̄s eos non redimet qui pro ipsis
suū sanguine fudit · Numquid redēptur use homo
· adam · qui humanū genus transgressionis sui
tio saucciauit · Nō dabit dō · p · s · Non dabit negan
tis se ae sidicat · Nulla oblatione t placatione po
terit homo dno cōpensare · q̄d sua eū pietate
dignat redimere · tpti · Et hoc superiori
uersiculo iungendū e quia homo liberat · Non
dabit do placationē · &c · t · Pretiū e alicuius rei
compensatio homo aut q̄d dabit inp cui dō qui
torū ab ipso q̄d offerri posset accepit · Et labo
rauit · v · a · e · De fidelib · dic quia quāuis p̄cium redēp
tionis suę dō dare non possint laborante mer
cū dū hoc agunt · q̄d est ad p̄mia utę aeternę
p ficiat & uiuet · i · a · e · uo non uidebit in
interitū · De illis adhuc dic qui laborant uitam · Istieni in fine uiuentes · i · in dno saluatore interitū non uidebit
Qualiter corpore moriant · Aeterna tamen uitę munere sunt donandi · Cui uidebit · sapiē · Ab hoc loco peccatores ci
sapientib · huius mundi dicta ee pereuntes & deum atq̄ suas quas magna opere diligebant non suis sed grauius e ext

fls. 45

fls. 47

uō suauis & m· Dś pat̄ suauis & qui abamar tudinib· sēti adsuauitat̄ cēlestis patrię ducat· Miss aut̄ es
ustinendo peccatores & multe· m· o· r· u· t· Donando scilicet peccata· His qui eū fideliť inuocant· Et licet q
ro peccent· sēp tam̄ ad penitentiā p̄cipiuntur· urib· p̄cipe· d· o· m· & cet· id· cō pleuotū oratioms uel

lep̄cationis meę· ut non transitorię uelleu
er audiat· sed in intimo duini tatis tuę
ecreto recordat·
ndie tribulat̄· m· c· a· & cet· Imminente
aq· passione· Xp̄c clamauit ad patrē in
mens· Pat̄ clarifica me· claritate quā ha
ui· Exaudiuse ea a patre· Et clarificaui
tterū clarificabo·
neſt similis tui· i· d· d· & cet· Neq· idola
celicet· neq· sci neq· sacerdotes di tibi simi
use ee posse· qua nullus ex his de nihilo po
ut cuncta· creare·
oms gentes quascūq· fecisti· & cet· Totum p
arte posuit· Ex omib· quippe gentib· sunt
ideles quidā quidm adorant· Neq· eni &
lla gens quā ipse non fecerit· Oms ergo
adorabunt nom̄ eius talia opera facientes·
nde ipse glorificet in illis·
ō magnus es tu· Implens scilicet cēlū & ter
ā· & faciens· m· Et sisum̄ eni quiuidem·
acere mirabilia· sine te tam· nihil potest
mirabile fieri· Tues dś· s· quasi diceret· solus
stremendus· Solus adorandus· & glorifi
candus·
educ me dn̄e· i· u· t· hoc exp̄sona membro
rū accipiendū se· Orat eni ecclia dm̄ patrē·
ut eā deducat in uia sua· id· in filio suo· & faci
at eā implere opera mandatorx suorx·
Lętetur cor meū· u· t· n· t· Ac si dicat· Fac
me timere te· non seruili timore· sed casto
amore·
onfitebor tibi· d· d· m· id· laudabo· In toto
corde meo· id· non solū in ore· sed etiā in
corde· grās tibi actiones p̄ soluā· & glo
rificabo· n· t· i· id· omitpr debitas tuo no

minilaudes p̄sonabo·

Qui am̄ scdia tua· m· e· s· me· Hoc adx̄pi corpus qd̄ p̄ nob assūpsit referendū e· Cui eni supomā quedś pat̄
condicit· miseri cors sit· sup dn̄m nr̄m magnā & speciale miscdam habuit· quando homine illū mu
nitate uerbi sui assumi uoluit· Cui etiā uerā animā de inferno inferiore eripuit· qui neſt passus ei

duitus co me erari·

Qui am̄ scdia tua magna est supr

Cott. Dom 45, f. 109v.

Hs. 45

Köln Dom 47
2°

INCIPIT LIBER DECIMVS

ecimus liber quem nunc habemus inmanibus. nono & undecimo
minor erit numero uersuum. nsensum magnitudine. Sed
ēni cum sennacherib atq; rapsacis & ezechie regis historia.
quae nec iungi cū praecedentibus poterit ppt̄ inormem
uoluminis longitudinē. nec diuidi ppt̄ gestoꝝ cōtinentia. itaq;
ituoluista uirgo xpi custochium. et ut in cōmune placuit. sic &
superiores ante dictaui. & hunc ac reliquos si xpe annuerit dictabo libros.
ut pphetas sibi copulem. nec eas imse lacerem atq; discerpam. in alterius
fine & alterius pncipiū. Audio prętereа scorpium mutū animal & uenenōv.
sup responsionē quondā cōmentariolī mei in danihelem pphetam. nescio
quid musitare. immo ferire conari in suo pure morituꝝ. cuius nenie & lu
gubres cantilene. nec dum mihi pdite sunt. & idcirco dilata responsio ē.
magisq; oboediendum tibi ē. & sco atq; eruditissimo uiro fri tuo pammachio q
insatiabili studio me plurimas cogit. explere isaia transire ad ezechihel. cum
ego etatis & corporis imbecillitate effectus. notariorumq; penuria qme
possint suis ministeriis adiuuare. In eodem adhuc luto haesitē & uix partē
isaie mediā in hoc uolumine finituꝝ ee me credam. Qd sitte orante cōple
uero. arripienda erit & reliq; q aqrto decimo ezechie regis anno habebunt

Ecce nom̄ dn̄i uenit de longe. ardens furor ei & grauis ✠ intuitum
adportandum. Labia eius repleta sunt indignatione. & lingua ei q̄si ignis
deuorans. spūs eius uelut torrens inundans usq; ad medium colli. ad pdendas gen
tes pnihili. et frenum errare faciens qd erat in maxillis populoꝝ. Cantus e
rit uob sicut nox sciscitate sollemnitatis et letitia cordis. sic qui pgit cum tibia
ut ueniat in monte dn̄i ad fortē isrl. Lxx. ecce nom̄ dn̄i uenit pmultum
tempus. ardens furor cum gla. eloquiū labioꝝ ei eloquium ire plenum.
& ira furoris sicut ignis deuorabit. et spes eius sicut aq̄ inualle trahens uenas usq;
ad collum. & diuidetur ut turbo & gentes superfluo uano & abiciet error.
et assumet eos in mēspectu eorum; Nunq̄d semp oportet uos laetari et ungre
di in sca mea iugiter. q̄si festa celebrantes atq; gaudentes. ut ingrediamini
cum tubis ad montē dn̄i ad dn̄m isrl. dicam primum iuxta ebraicū, pendent
ex superioribus quę dicuntur. corripuerat sermo pphetae eos q̄ contem
to auxilio di. pter babilonios metu ad eos prios effugiebant & com
minatus ē descendentibus ibi eos ee morituros. rursumq; post poenas

Köln
Dom
47
f. 3

Quodq; infert ira furoris ei qsi ignis deuorabit. pleriq; nr[illegible]ru ira furoris dni dubolum intpretantur. cui trádimur adpun[illegible]endu quando libru samuhelis. comouit dd annumerare popu[illegible]u di. & apls loquitur. tradere huiuscemodi satane in interitu carnis. utspe saluus fiat. Hic au ipse furor et ira furoris dni. nihil suo facit arbitrio. sqdibi fuerit imptitu; Unde sequitur. Eloqum labioxei. eloqu ire plenu spe quoq; ei qsi aqs inualle trahens ueni usq; adcollu ut supplicia sup peccatores faciat redundare. qdiudet pqlitate meritox utpdat atq; turbat gentes qsuanus error seduxerat. & se intellegant supplantatos. Unde adhuiuscemodi homines dr. qinmundi huius potentia prevalebant. & suo delectabant errore. neos semp hoc esse facturos. precipueq; locum istum et tota tenentia capitulu aduersum hereticos et omnia dogmata qsunt contraria ueritati dicta qda nros putant. qdcum iudicii temp aduenerit. neq; qua ingrediant sca eius & montem. id ecclam dni nec sub religionis nomine diuitias congregent. abutantur luxuria qsi festa dni celebrantes. Judei degog et magog gentib, quas putant abaquilone uenturas id decythie partib. hec intelligunt. sup quibus echechibel plenius loquitur.

Et audita faciet dns gtam uocis eius & trore brachu sui ostendet in comminatione furoris i flamma ignis deuorantis allida & imbine & in lapide grandinis. A uoce enim dni pauebit assur uirga percussus. & erit transit uirgae fundat. quá requiescere faciet dns sup eu, in timpanis & citharis et in bellis preciputs expugnabit eos; Praeparata enim abhertthophet. arege pparata. profunda & dilatata; nutrimenta ei ignis et digna multa. flatus domini sic torrens sulphuris succendens eam. LXX. & audita faciet dns gtam uocis sue. et furore brachii sui ostendet cu furore & ira et flamma ignis deuorante fulminabit uehemen. & sic aq & grando descendens cu ui. A uoce enim dni superabunt assirii plaga quapercutiet eos. et erit ei p circuitu unde habebat spem auxlii in quo confidebat. ipsi cum timpanis & in citharis pugnabunt contra eu in excomutatione. Tu enim ante dies deciperis. nunqd & tibi regnum paratu e. uallem profundam. ligna posita. ignem & ligna multorum. furor dni sic uallis sulphuris succensa; Potera uxta ebraicu qd mihi uideretur currens legentib, indicare. sed qd faciam qrunda studiis quinisi et lxx interpretu editionem disseruero imperfectum opus me habiturum esse denuntiant. Sequar igitur eorum

Fh. 47

f. 3

Köln Dom. 47 fol. 4r

ꝛequi eorum caro et non spſ. et dñs inclinauit manu suam et corruet auxiliator. ꝛ cadet cui prestat auxilium simulq; oms cõsument.

Post onus sumentorum austri. et eos qui portabant mꝛgꝛpti diuitias suas ad populum q̃ eis prodesse non poterat. q̃ sperabant auxilium in fortitudine pharaonis. ꝛ habebant fiduciam in umbra ꝛgꝛpti. sub specie reuersionis in hierusalem et captiuitatis laxande subꝛgro de consummatione sci & de ꝓfecta iustorũ beatitudine. sermo prophetici sui narrarat. nunc reuertitur ad eos dem ad quos supra locutus fuerat ne descenderent in ꝛgꝛptum. Et hoc inter ꝑsentem locũ inter ẽ & ꝑteritũ q̃d ibi ꝑcipitur tribui ut de descendat in ꝛgꝛptum. hic qui contempto imperio dñi descensuri sunt ꝓphetatur. & quod nabuchodonosor rex babilonis tam isrl q̃m ꝛgꝛpti. ꝓfugi quã auxiliatores eorum pariter trucidentur. De quo hieremias plenissime loquitur. Ve ꝙ hus quidescendunt in ꝛgꝛptum. ꝛ chaldeorum mei domini ꝑcepta contemnunt. sperantes in idolatris q̃ di cultũ habere se iactant. in ꝙquorum auxilio confidentes nesciunt scriptum. fallax ꝛquus in salutem. habentq; fiduciam sup quadrigis curribus & ꝛquitibus. nec recordantur illius cantici. equum & ascensorem deiecit in mare. ꝛ non sunt confisi supsem isrl. qui manentibus in terra iudae suum ꝓphetam pollicebatur auxiliũ. & dñm non requisierunt. non ꝙ requisierunt. sꝙ requisita uerba contempserunt. Vnde & de malis sacerdotib; dicitur. q̃ deuorant plebem meam. dñm non inuocauerunt. Ipse aũt sapiens idẽ dominus adduxit sup eos malum. pessimum uidelicet nabuchodonosor. siue absolute malũ regem significans non ꝑsonã. & uerba sua non abstulit quꝛ locutus fuerat ꝓphetas. Quam obrem consurget sup tribum iuda domum pessimorum. ꝛ contra auxilium ꝛgꝛptiorum qui operantur iniquitatem. Aegꝛptus enim siue ꝛgꝛptius ut septua genta transtulerunt. homo ẽ & non ds. et equi eorum caro & non spſ. Vnde & in hieremia scriptum ẽ. maledictus homo qui spem habet in homine. ꝛ firmabit carnem brachii sui et a dño recesserit cor ei⁹. & erit quasi agrimirice in deserto quꝛ non uidebit cũ uenerit bona. Et alio loco scriptum ẽ. uana salus hominis. siue ut melius habetur in ebraico in homine. Cumq; dñs manum suã extenderit ad puniendum uel declinauerit sub METAFORA. aurigꝛ ꝛfrenos equorum currentium

H. 47

loquere adseruos tuos syra lingua. intelligimus enim. neloquaris adnos iudaice
inauribus populi qui ē sup murum. Et dixit adeos rapsaces. nunqd addnm
tuum & adte misit me dominus meus ut loquerer omnia uerba ista. & n
potius aduros qui sedent sup murū ut comedant stercora sua. & bibant
urinam pecudum [redacted] suorum uobcum. & cessauit rapsaces & cla
mauit uoce magna [redacted] iudaice. & dixit. audite uerba regis
magni regis assyriorum. Hec dicit rex. nonseducat uos ezechias quia non
poterit uos eruere. et non uob tribuat fiduciā ezechias sup dnō dicens.
eruens liberabit nos dns. nondabit ciuitas ista inmanus regis assyriorum.
Nolite audire ezechiam. Hec dicit rex assyriorum. facite mecum be
nedictionem & egredimini adme. & comedite unusquisq; uineā suam
& unusquisq; ficum suam. & bibite unusquisq; aquā cisternę ut
donec ueniam et tollam uos adterram quę est ut terra ura. terram
frumenti et uini. terram panum & uinearum. Ne conturbet uos eze
chias dicens. dns liberabit nos. Nunqd liberauerunt dii gentiū un
q̄sq; terram suam demanu regis assyriorum. ubi ē ds emath & arfath.
ubi est ds sepharuaim. nunquid liberauerunt samariā demanu mea.
Quis ē ex omnib; dis terrarum istarum qui eruerit terram suam de
manu mea. ut eruat dns hierusalem demanu mea. et siluerunt & n
responderunt ei uerbum. Mandauerat enim rex dicens. ne respon
deatis ei. Accusatio rapsacis. ezechię testimoniū ē. Quod captiuus
cunctis udeę urbibus confusus indno sit. dixeritq; ad populum.
nolite timere nec paueatis regem assyriorum. & uniuersam mul
titudinem quę ē cum eo. multo enim plures nobiscum sunt quā
cū illo. Cum illo brachium carneum. nobcum dns ds nr. qui
auxiliator ē nr. pugnatq; pronobis. Et confortatus ē in quit popu
lus huiusce modi uerbis ezechię regis iuda. Unde rapsaces destrui
ere uult quod ille construxerat. & loquitur adpopulum. nonseducat uos
ezechias. & non uobis tribuat fiduciam super dnō dō. Quod aut heliachim
& sobna & ioade humiliter deprecantur. loquere adseruos tuos syra lin
gua intelligimus enim. & non loquaris adnos inauribus populi qui ē
sup murum. hunc sensum habet. quid necesse ē populum falsis ter
roribus commoueri. et uanam iactare uirtutem. loquere linguā
quā populus non intelligit. siquidem nos habemus linguę tuę scien
tiam. nouimus q; seruionem signum qui ueniq; communis est

Lille Dom 47, fol. 17v

Ab. 47

1.

Semen eorum dicit · filios uota · uel facta peccantium; Bene autem dicuntur semina · unde nascetur unicuique retributio digna; Qd dicit a filius hominum · intellegitur pedes · & separabis eos a consortio beatorum; Qnm̄ declinauerunt inte mala, i daudi malorum uindictam · que sibi merito precipere debuerunt · super dnm̄ ihm̄ xpm̄ declinauerunt · Cogitauerunt consilia quae non potuerunt stabilire · dicendo, Expedit unum pro hominibus mori. & relq. Quae non potuerunt stabilire · id est aduotum suum p ducere; Nam & sepulchrum dnī lapide · & custodib; ne dnī ne surgere · munierunt · sed stabilire id est aduotum suum p ducere non ualuerunt Qnm̄ ponet eos dorsum; Posita sunt dorsum uidere · qn do uitio suo terrena sapientes · non meruerunt intueri celestia, In reliquiis tuis preparabis uultum eorum; Vultus eorum id mala intentio ipsorum · ad reliquias dnī hoc est ad passionē apta est · ut eum illuse inferre crederent dispendium mortis · salus fieret omnī generalis · Exaltare dnē in uirtute tua cantabimus & psallemus uirtutes tuas; Exaltare dicitur · resurrectione magnificari · In uirtute tua ad dnāte uerbi intellegitur · Cantare est · uerba dnī ore proferre · Psallere autem · mandata duuina bonis operibus implere;

EXPLICIT XX · INCIPIT XXI · PSALMUS ·

IN FINEM PRO ASSVMPTIONE MATVTINA PSALMUS · DD ·

Assumptio matutina est tempus resurrectionis · quando dns̄ de hoc xpc mortale corpus · in magnā gtam clarificatus assumpsit.

DS MS Respice in me · quare me dereliquisti · Longe a salute mea uerba delictorum meorū; Repetitio ista id dr dns̄ ms̄ · affectum orationis ostendit · Respice in me · resurrectionis celerrimum sibi deprecatur uenire auxiliū · Quare me dereliquisti dicit · quia cruentā manibus impiorum, tradi non poterat · nisi ma iestatis eius potentia talia fieri p misisset; Dicit enim longe a salute mea fient uerba · quae delicta parturiunt · Ille qui peccata non habuit · & nra delicta sua ce clamat dicens · Verba delictorum meorum · Os ms̄ clamabo p diem & non exaudies; P diem clamabat humanitas uerbi · quam non

Kölner Dom 5

aus: Ornamenta Ecclesiae, Kunst und Künstler der Romantik, 1. Bd., Katalog zur Ausstellung des Schnütgen-Museums in der Josef-Haubrich-Kunsthalle, hrsg. v. Anton Legner, Köln 1985

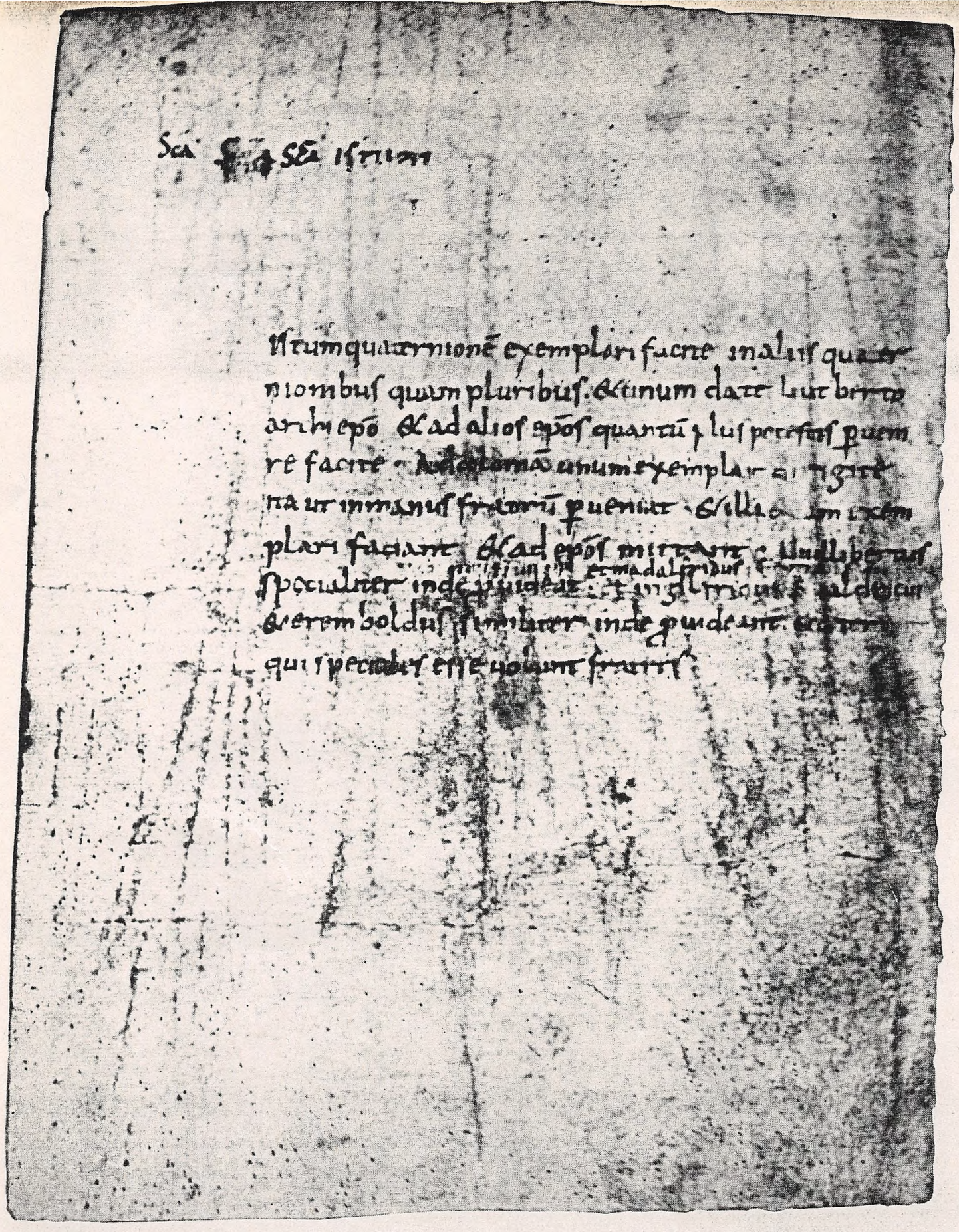

Dom- und Metropolitanbibliothek Köln 117 fol. 97v

Rückseite des Schlußblattes, das beim verschlossenen Heft im inneren Kern sich befunden hat; es zeigt scharfe Knicklinien. Der Text ist die Anweisung zur Verbreitung der Propagandaschrift (s. u. S. 51).

H. Fichtenau, Eine in Orig. erhaltene Propagandaschr. d. Abs. Gerhard v. Vien. (865), in: AfD 4 (1958) 1–51 (Abb. zw. S. 16 + 17)

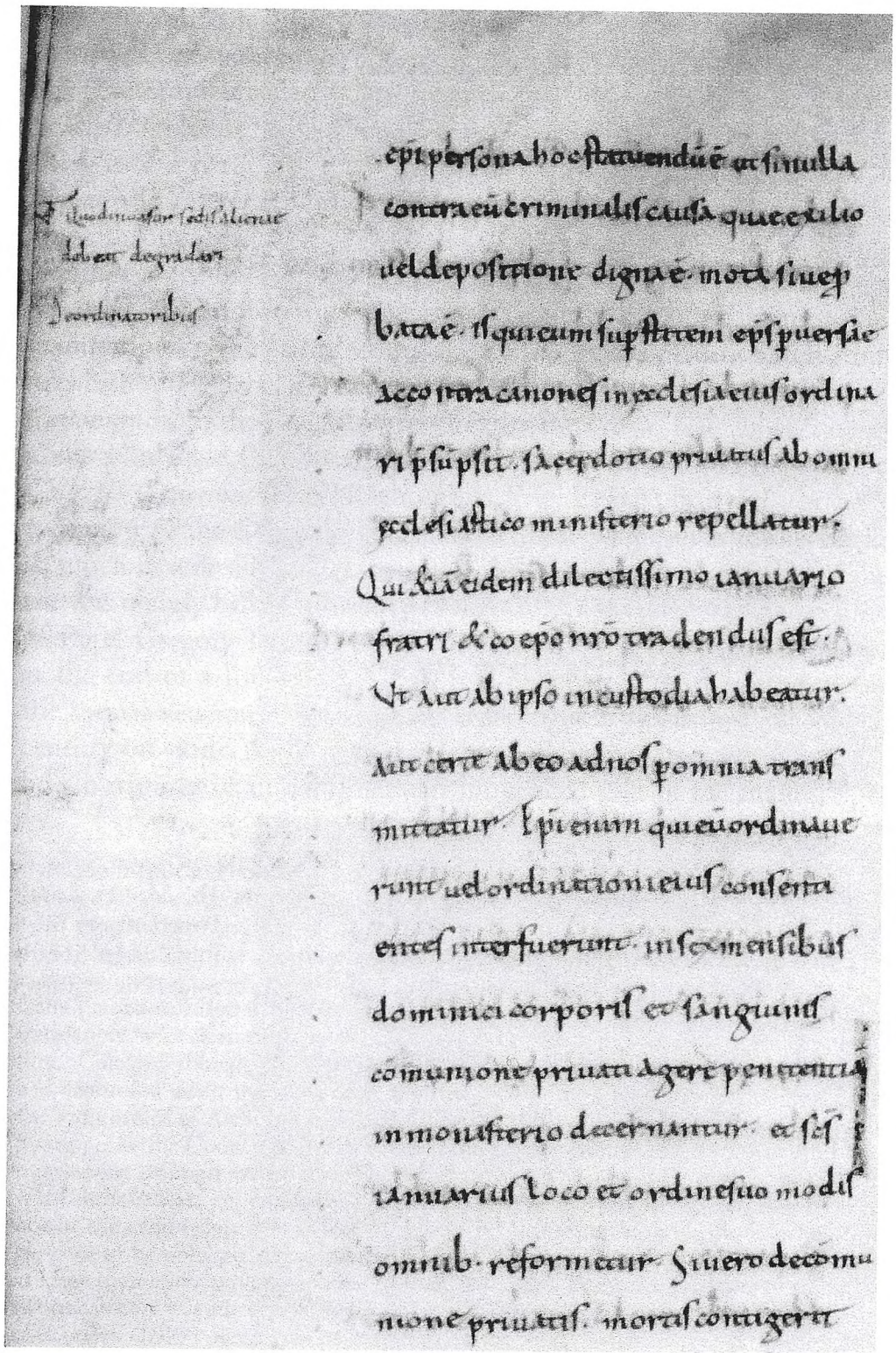

2. Ms. 94, marginalia, early to mid-10th century, fo. 149v

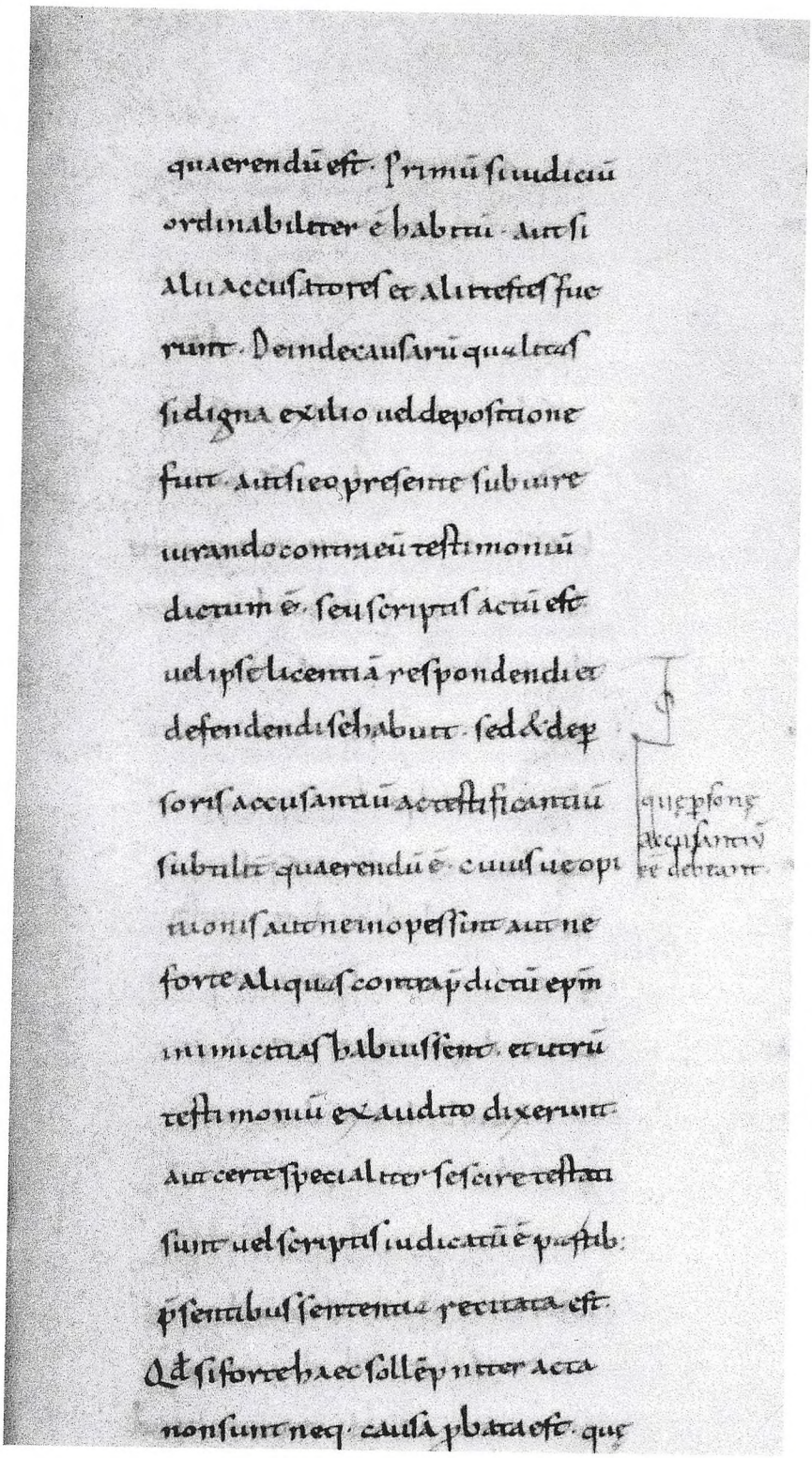

3. Ms. 94, marginal note, early to mid-10th century, fo. 150r

Mayr-Harting, Church + Cosmos

Köln Dom. 45, fol. 2r

ut qui in peccatis de tenu tamquam
faenū aruimus: re spectu celestis mi
sericordie sublenemur · ℣ Inclina
psal · Exaudi · ps
De profundis clamaui ad te dñe ·
Dñe uide humilitatē meā & labore
Ne despicias dñe cum impius animā mea
Eripe me dñe & miserere mei: & re
mittendarū qs dñe pietatis
tuae aures inoratione supplicum ·
quia apud te est propitiatio peccā
torū · ut non obserues iniquitates
nras · sed inp tias nobis misericor
dias tuas: ℣ Inclina
Dñe exaudi oratio
Clamaui ad te dñe dixi tues spes ·
Intende ad deprecationē meam ·
Liberame aper sequentib; me
Custodi custodia animā meam
Qui matutinam sacrae
resurrectionis tuae audita fecisti
iucunditate · cum ex inferno redi
ens repleuisti terrā gaudiis quā
reliqueras in obscuris · Rogamus
potentiae tuae ineffabilem ma
iestatē · ut sicut tunc cateruam
apostolicā gaudere fecisti sacra
manifestatione tua hanc eccl
tua expansis manib; fla
grantē splendore celesti
iubaris inluminare digne
Qui cū patre & spūsco uiu
& regnas · in scula sclox A
ne emittere digne
ris tuū scm angelū qui n
custodiat & defendat
nib; aduersantis · & de u
cis nris · & perducat nos in
eternam · Amen ·
Deus deus meus respice me
Quare clamabo p diem
Ego autem sum uermis
Omnes qui exprobrabant
Euentre matris me ae
Saluame exore leonis
Caueruas faciem tuā am
Aduitor mis estu dñe ne
Ne simul tradas me cupe
Amplius lauame ab in
Omnes iniquitates meam
Aspergis me hyssopo &
Exurge dñe adiuua nos
Ne dñe uirtutū conuert
Conuerte nos dñe salutaris

tatem · ut dū hīc igne spiritali pbamur ·
de tuis inę terrenum conspectibus cū
fructu iusticię satiemur · ℣ Ps
Adte dne leuaui animā meā ·
go dixi dnē miserere mei · sana ani
nē dñi illumina tenebras meas ·
exaudi dnē uocē meā qua clamaui
ibi dixit cor meum exquisiui ·
libera nos ex omnib; angustiis nris ·
misericors dr · quia adte animas nras
erigimus · obliuiscere qr delictaiuuen
tutis & ignorantiæ prioris · & quic quid
neglegenter deliquimus · clementer
ignosce · ℣ Ps
In nomine tuo saluum me fac · &
go dixi dnē miserere mei · sana ani
Adte dne clamabo dr meus ne sileas ·
exaudi dnē uocem deprecationis ·
illustra faciem tuam supserui
hū dnē qui ante sēcla manens · conditio
neq humana suscipiens · abuni ani
mo discipulo proditus mortē subisti
propdiris · exaudi orationē supplicū ·
& prēsta ut te uespere & mane · mer.
dieq laudantes · mereamur abhuius
sæculi tempestatib; defensari · ptedr
nr · qui cū eterno patre uiuis & reg

nas dr insecta sēcorum · Amen ·

S miserear nri & benedicat
go dixi dnē miserere mei ·
Adiuua nos dr salutaris nr
iat misericor dia tua one
exaudi nos dr salutaris nr ·
Illumina dnē uultum tuum
sup nos · & misericordiam
uberam benedictionēq lar
gire · ℣ Ps
Deus in adiutorium meū ·
go dixi dnē miserere mei ·
Dñe ne elongeris a me · dr mi in
go aut sperabo · & adiciam sup
Adiuua me one dñe sal ·
In exhausti adiutorii dr eterne
ad adiuuandū famulos supplī
canti festinus occurre · ut eum
tū malorū obprobrius · tuisset
auxilius muniamur · ℣ Ps
Inte dne speraui · usq; cripeme ·
go dixi dnē miserere mei ·
exaudi dr oratione meā & ne desp
one exaudi orationē meam ·
Inqua cūq; die inuocauero te

Kiln. Dom. 45. fol.

H. 45

for. 3" ?

nale. pse mest homim. etmortale etdisciplinę ée pceptibile · Actuero acylum ée
uel simum. secm accidens et non pse · Ille igitur que pse sunt · insubstantię ratione pcipi
untur & faciunt aliud · ille uerō que secm accidens nec insubstantię ratione accipi
untur. nec faciunt aliud sed alteratum · Stillequidem que perse st· nonsus
cipiunt magis & minus · ille uero que paccidens uel inseparabiles sunt · intentione
recipiunt et remissionem · Nam neq; genus magis et minus pdicatur deeo cuius fuerit
genus neq; generis differentię secm quas diuiditur · Ipse enim sunt que unusquisq;
rationem idē diffinitionem complent · Esse autem unicuiq; unum & idem · neq;
intentionem neq; remissionē suscipiens ē · Acylum autem ée uel simum uel colo
ratum · aliquomodo & intenditur & remittitur · Cum igitur tres species diffe
rentię considerentur · & cum hequidem sint separabiles · illę uero inseparabiles ·
& rursus inseparabilium · cum hequidem sint pse · illę uero paccidens · rursus earum
que pse sunt differentiarum alię quidem sunt secm quas diuidimus genera inspe
cies · alię uero secm quas eaque diuisa sunt specificantur · utrum pse differentię omnes
huiusmodi sunt · animati & inanimati · sensibilis & insensibilis · rationalis & irrationa
lis · mortalis & immortalis · ea quidem que · animati & sensibilis differentia · consti
tutiua · substantię animalis · est enim animal substantia animata sensibilis · ea ve
que ē mortalis · immortalis differentia · & rationalis & irrationalis diuisiuę st
animalis differentię · Pereas enim species diuidimus · Sed hequidem que diuisiuę
sunt differentię generum · completiuę fiunt et constitutiuę specierum · Diuidit
enim animal rationali & irrationali differentia · et rursus mortali & immortali
differentia · Sed ea quę ē rationalis differentia et mortalis · constitutiuę fiunt hominis ·
rationalis uero & immortalis di · illę uero que sunt irrationalis et mortalis · irratio
nabilium sunt animalium · Sic enim · isupma substantia cum diuisiua sit · ani
mati & inanimati differentia · & sensibilis & insensibilis · animata & sensibilis congre
guę adsubstantiam · animal pfecerunt · Qm ergo hęedem alioqmodo acceptę fiunt
[illegible] aliquo autem modo h diuisiuę · specifice omnes uocantur · & hus maxime

Vide. Dom. 47. f. 3ª

opus: addiuisiones generum & diffinitiones. ꝙ non his que ꝙdm accidens inseparabi
les sunt. nec magis his que sunt separabiles. quas & iam determinantes dicunt
Differentia ē qua abundat species a genere. homo enim animali plus hab& rationale
& mortale. animal enim neq ipsum mhil horum ē. Nam unde habebunt species
differentias: neq oms oppositas hab&. Nam in eodem simul opposita habebit. S; quē
admodum ꝓbant. potestate quidem oms hab& subse differentias actu uero nullā.
ac sic neq ex his que non sunt. aliquid fit. neq opposita circa idem sunt.
Diffiniunt autem eam & hoc modo. differentia. est quod de pluribꝰ et differentibus
specie. in eo quod quale sit p̄dicatur. Rationale enim & mortale de homine
p̄dicatum. in eo quod quale ē homo dr̄. sed non in eo quod quid est. Quid: enim
interrogatis nobis. conuenies ē dicere animal. quale aut̄ animal inquisiti. q̄m
rationale & mortale ē. conuenienter assignabimus. Rebus autem ex materia
& forma constantibus ut adsimilitudinem ꝓportionemq materie specieiq; consti
tutionē habentibus. quemadmodum statua ex materia ē aeris. forma autem
figura. ꝓportionale enim dr̄. quod ꝓportionem oīum specierū teneat. id est
communionem omnium partium uel specierū. que diuidende exei contingunt
p differentiam. sic & homo communis. & specialis ex materia quidem similiter
ꝓportionaliterq constitit genere. ex forma autem differentia. Totum aut̄
hoc animal rationale. mortale homo est quemadmodum illic statua. Describ̄
autem huiusmodi differentiam. hoc modo. differentia: quod aptum natum ē
dividere. que sub eodem sunt genere. Rationale enim & irrationale. hominem
et equum que sub eodem sunt genere quod: animal diuidunt. Assignant aut̄
& iam hoc modo differentia ē. qua differunt ase singula. Nam sc̄m genus n̄ differus
sumus enim mortalia animalia & nos & irrationabilia. s; additum rationale. disiunx̄
nos abillis. Rationales enim sumus & nos & dii. sed mortale appositum. disiunxit
nos abillis. Interius autem pserutantes: speculantes differentiam dicunt. non quod
lib& eorū que sub eodem sunt genere. diuidentium ee differentiam. s; quod ad ee
conducit. & quod eius quod est ee rei pars est. Neq enim quod aptum natum est
naui gare erit hominis differentia. & si ꝓprium sit hominis. Dicimus enim. anima
lium hec quidem aptanata sunt ad naui gandum. illa uero minime. diuidentes

Köln Dom 187, fol. 3ra

inpassione ipsius ualde tamuerunt · Quuudebantme foras fugerunt
ame· obliuioni datussum tamquam mortuus acorde; Acsidicat; Qui
scripturis noncrediderunt · & dnm incruce positum uiderunt· foras
aditate ipsius exierunt· Potest etdehereticis intellegi· qui fugientes fi
de ueritatem · foras exeunt abecclę firmitate; Benecergo dicitur obli
uioni tamquammortuus acorde; Nonenim fidelibus obliuioni datus
sum · tāquam mortuus datus est xpē· sedinfidelibus acorde· idestamente;
F acussum tamquam uas pditum· qnm audiui utuperationē multorū
commorancium inciuitate; Uaspditum est qdfractum adnullos usus
est necessarium; Ita & ihc mortuus· quasi fractum uas· putabatur
apfidis· sedhęc sit illis· Ceterum unxpō ihu semp fuit est · eteris omī
potentia singularis· & diuina plenitudo mirabilis· inquo & habitat
omis plenitudo diuinitatis corporaliter; Qnm audiui inquit utu
perationem multorum· idest infidelium uideorum quiuciuitate
sinagogę cōmorantes· nonmemora legis spiritaliter· sedcarnaliter
aduertere maluerunt; Ineo dumconuenirent simul aduersummē· acci
pere animammeā consiliati sunt; Ineodicit· idest adhoc consiliatisunt·
utdnm morti traderent· & conuenerunt simul aduersus eum utanimā
eius acciperent· Id adimerent siue tollerent; Sedille semp speraut
indnō· scienś quia potestas eorum nulla ēēt sidnī aduersorum adfu
issē· quia non est sapientia non est scientia· non est consilium contra
dnm; Dixi dś mś estu inmanib; tuis sortes meae· Dnś ihc xpē· sdm
humanitatem dicit patri dś mś estu; Inmanib; tuis· Id inpotestatetua·
sortes uitę męę; Ipso enī creante existimy ipso disponente uiuimus·
ipso uolente dehoc mundo transimus· Eripeme demanu inimicorū
meorum· & apsequentibus me; Ipsum rogat· quipotest aduersantiū
uita constringere· & hominum corda mirabili dispensatione con
uertere; Demanu inimicorū id pśequentium uideorum; Inlustrafa
cietuam supseruum tuum; Idest fac uidere quia supme dignaris
intendere; Utsicut demorientē disperant· ita deresurgente confidant·
Saluum me fac inmisericordiatuadnē neconfundar qnm inuocauite· Mi
rabilis & pfecta pducatio· quehabe & humilitatis supplicationem di
cendo· saluum mefac imisericordiatua· & credentis inuiolabilē firmitatē
dicendo· neconfundar qnminuocauite; Erubescant impii etdeducantur
ininfernū· muta fiant labia dolosa· Acsidicere· Nonerubescā
ego quia inuocauite· sedpotius erubescant illi quiinuocant idola

Köln Dom 5, fol. 41r

Hs. 5

f. 41

liberabit eum dns. Dns conseruet eum et uiuificet eum. Conseruet dixit.
id est inter mala seti perire nondimittat. sed adsua remunerationem
inlesum producat. Uiuificet eum. id faciat illum inter electos. in sua
uisere portione. Et beatum faciat eum in terra. Id est dum in isto
mundo consistit a peccatorum remissione mundetur. ut in resurrec
tionem ad dexteram collocetur. Et non tradat eum in animam inimicor
eius. Animam inimicorum dicit. uoluntatem malam iudeorum. et
demoniorum. Aqua illum liberari postulat. qui pauperib; cum hi
laritate elemosinarum porrigit largitatem. Dns opem ferat illi
super lectum doloris eius. Dolorem huius beati mitigare deprecatur.
ut multitudo malorum temperationis beneficio uincatur.
Uniuersum stratum eius uersasti in infirmitate eius. Quid hoc in loco
p stratum. nisi requies et delectatio temporalis accipitur. Ac si diceret.
Omne quod hucusque sibi parauit ad requiem. hoc ei mutasti occulto iudi
cio ad perturbationem. quod pio quidem consilio agitur. ne presentia
p futura diligatur. aut temporalia p aeternis amentur. Ego dixi
dne miserere mei sana animam meam qm peccaui tibi. Omne enim
peccatum. morbus est animarum. Anima itaque suam sanari
desiderat. remissione scilicet peccatorum. Quae tunc uere sanatur.
cum ei peccata dimittuntur. Inimici mei dixerunt mala mihi. quan
do morietur et peribit nomen eius. Haec saluator de sua passione dicit
Inimici uero eius dixerunt mala. quando aduersus eum locuti
sunt falsa. Quando morietur et cet. Uerba sunt ista dementium
iudeorum. dicentium expedit unum hominem mori pro om
nibus. et non tota gens pereat. Tota ergo gens illa et regnum
eorum periit. et fides nominis dni ihu xpi in uniuersum mundum
et creuit et coaluit et crescit. Et si ingrediebatur uidere. uana
loquebatur cor eius congregauit iniquitatem sibi. Tempus illud pas
sionis exponit. quando iudas non aduenerandum dnm. sed ad
prodendum dolosus intrabat. Uana locutum est cor eius quando
dolosus morte tractabat. quo omnium uita ee cognoscitur. Con
gregauit iniquitatem sibi. quando ipsum quem uita erat mortis
tradere decreuit. Et egrediebatur foras. et loquebatur in id ipsum.
Foras egrediebatur. qm intus stare non poterat. Ab archano
enim fidei discrepabat. et ideo fidei sinu stare non poterat.
Utrumq; miserum. utrumq; pestiferum. Ingrediebatur ad facinus

Köln. Dom 5, fol. 62ra

Hs. 5

f. 62

uocatus ap̄ls· segregatus
in euuangeliū dī Quod
ante promiserat p. pphetas
suos in scripturis scīs de
filio suo· qui factus ē ei
ex semine dauid secd̄m
carnē· Qui predestinat⁹
ē filius dī in uirtute
secd̄m sp̄m sc̄ificationis·
ex resurrectione mortu
orū ihū xp̄i dn̄i nr̄i·
Per quē accepimus
gr̄am & apostolatū·
ad obediendū fidei

Köln Dom 143. f. 7ra

in omib⁹ gentib⁹ ꝓnomine eius;

xp̄i dn̄i nr̄i.

Kal̄e AD SCAM MAR

AD NOCTE INPRIMO GALLICANV

Apparuit gratia dī saluatoris nr̄i omnib⁹
hominib⁹ erudiens nos ut abnegantes
impietatem & seculária desideria sobrie
& iuste & pie uiuamus in hoc seculo
Expectantes beatam spem & aduen
gloriæ magni dī & saluatoris nr̄i ihū xp̄i;
Qui dedit semetipsum pro nobis ut
redimeret ab omni iniquitate & mun
ibi populum acceptabilem sectatorem
onorum operum; Hæc loquere &
portare; In xp̄o ihū dn̄o nr̄o.

AD SCAM ANASTASIAM MANE

PRIMA Lec epłae BEATI

PAULI APŁI AD TITUM Kal̄e

Apparuit benignitas & humanitas saluatoris

Köln Dom 143, fol. 7v

Köln Dom 47, fol. 62v

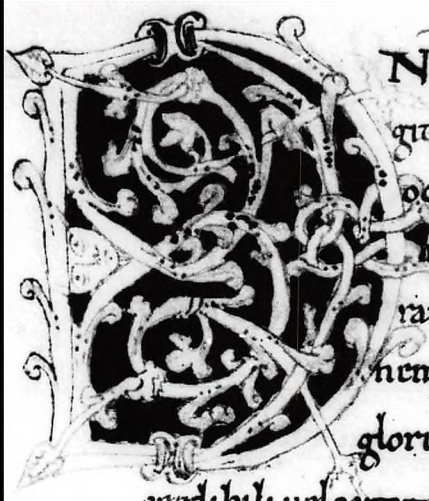

NS QUI RESPICIT TERRAM & FACIT EAM TREMERE. QUI TAN
gut montes ⁊ fumigabunt? Qui loquitur in deuteronomij cantico. Ego
occidam ⁊ ego uiuificabo. percutiã ⁊ ego sanabo? Frequentab, morbis
meã quoq. terram facit contremiscere cui dictum é. terra es ⁊ in ter
ram ibis. & oblitum conditionis humane. crebro admonet ut homi
nem ⁊ senem ⁊ iam iaq. morituru ee me noueri. De quo scribitur. qd
gloriatur terra ⁊ cinis. Vnde qui subito me languore percusserat. in
credibili uelocitate sanauit. ut terreret potius qua affligeret. ut emendaret magis qm
uerberaret. Itaq. sciens cui sit ome q. iuuo. ⁊ q. idcirco forsitan mea dormitatio dif
feratur. ut coepti in pphetas opus expleam. totu me huic trado studio. ⁊ quasi i
quadam specula constitutus. mundi hui turbines atq. naufragia ñ absq. gemitu ⁊
dolore contemplor. nequaquã presentia cogitans sz futura. nec hominu famã atq. ru
musculos. sz di uulticu pertimescens. Tu quoq. uirgo xpi Eustochiu quae ego
tante tuis orationib, adiuuasti. Sanato quoq. impetrare gram xpi. ut eodem spu quo
pphetae futura cecinere. possim innubem ecx ingredi ⁊ caliginem. ⁊ di nosse sermo
nem. qui nequaquã carnis auribus sz cordis auditor. ⁊ dicere cu pphetis. Dns dat mi
linguã eruditã disciplinae. ut sciã quando oportcat me loqui. Quod testimoniu
quarti ⁊ decimi in esaiã libri quo nc differre cupio. principium est.

DNS DEDIT mi linguam eruditam ut sciã sustentare eum qui lassus é uerbo.
Frigit mane, mane erigit mi aurem. ut audiã quasi magistru. Dns ds aperuit mi
aurem. ego aut ñ contradico. retrorsum ñ abii. Corpus meu dedi percutientib, ⁊ genas
meas uellentib, Faciẽ mea non auersi. ab increpantib, ⁊ conspuentib, Dns ds auxi
liator mis. ideo ñ sum confusus. Ideo posui faciem meã ut petrã durissimã. ⁊ scio qm non
confundar. LXX. Dns dat mi linguã disciplinę. ut sciã quando oportcat me loq uer
bum. Posuit mi mane. Addidit m, aurẽ ad audiendum. ⁊ disciplina dni aperuit aures meas.
Ego aut ñ renuo. neq. contradico. Dorsum meu posui ad flagella. ⁊ genas meas ad
alapas. Faciem mea ñ auerti a confusione sputor. ⁊ dns auxiliator mis factus é. Propte
rea ñ sum é confusus. sz posui faciem meã sic fortissimã petrã. ⁊ sciam qm ñ confun
dar. Iudei hoc capitulum a superioribus separantes uolunt ad isaiã referre pson̄a.
q se dicat adhuc accepisse sermonẽ. quom lassum errantẽ q. plm sustineret ⁊ reuocq
ad salutem. ⁊ immorẽ parulos qui matutinis horis eruditur. a spu sco audiat qd
loquat? Seq. non contradixisse eius imperio. sz dnio sistente. quẽ mittã ⁊ quis ibit
ad plm istu. ⁊ respondisse ei. Ecce ego mitte me. Et qñ dixerit. Audite ubu dni

Fig. 47

& cuius depcatur aduentum & promissum auxilium implorat dicens. Consurge consurge .⁊ induere fortitudinem brachium dñi · Consurge sicut indiebus antiquis .⁊ et omẽm tuam exerce fortitudinem. ut qui per multa secla scos tuos de periculo liberuisti. & iam nos tua fortitudine protegas · Tu es enim qui percussisti superbum. uulnerasti draconem regẽ aegipti pharaonem .⁊ qui & in ezechibel draco magn̄ appellatur · Tu siccasti mare rubrum .⁊ ut per aquas uehementissimas & pfunda maris. uiam populus tuus reperire. et aegiptios fugere psequentes · Qui igitur ista feceris .⁊ Hunc quoq. redemptos & liberatos sanguine tuo. duc in syon et in celestem hierusalem. siue in ecclesiam quã tibi tuo sanguine ppauisti · Inqua cum fuerint. gaudebunt laetitia sempitna. & dicent. Dñe ut scuto bone uoluntatis tue coronasti nos · Habebunt eni gaudiu atq. laticiã .⁊ fugiente dolore & gemitu · Hoc iuxta ebraicum · Ceterum iuxta lxx. hierusalem idest peccatrix anima. ꝓuocatur ut induat fortitudinẽ brachii sui .⁊ & priora assumat opene sicut fuerat antequã caderet quando in die uersabatur et luce · Tu es eni inquit qui supenisti latam & spaciosam uiã que ducit admortem .⁊ et dissipasti draconẽ colubrũ tortuosum · Dequo & in psalmis legitur · Tu contriuisti capita draconũ in aquis · Memto prioris fortitudinis tue quod seculi huius calcauerit mare .⁊ & illud feceris ee desertu. & uiam reppererent inmedius fluctibus · Unde & apls Petrus per mare huius seculi transiuit ad dominũ .⁊ & qui fide ambulabat coepit infidelitate mergi. Nisi quod dextera dni sustentatus est · Sicut igitur prior uictoria dño auxiliante concessa e .⁊ Sic & reuersis post paenitentiã & audientib. .⁊ Nunquid qui cadit n resurget dicit dns. Conuertamini adme filii conuertentes. & ego sanabo ctricionẽs uras .⁊ Ipse porriget manu et reducet eos in syon · Speculam culmenq. uirtutum. cu gaudio atq. lticia sempiterna. & ponet in capite eoꝝ laudem atq. lticiam · Sapientis eni oculi in capite eius .⁊ & hanc habebunt coronã. Isto q. diademate pregentur. ut semp gaudeant & laudent dñm .⁊ Quia p dolore merore & gemitu. successerint gaudia · Ego ego ipse consolabor uos · Quis tu ut timueris abhomine mortali & a filio hominis. qui quasi foenũ cita aresces .⁊ Et oblitus es dni factoris tui. Qui tetendit celos & fundauit terrã.

Köln Dom 47, f. 68r

H 47

f. 68 ?

Köln Dom 187, f. 33v

uod consuleam id scilicet contineꝛ. ideꝛco timotheo milesio spaꝛtiatus succensuisse. qđ mul
tiplicem [illegible]ciam reddens puerorum animis quos acceperat erudiendos officeret. & a uirtutis modestia
prorsus. hr quod armoniam quam modestam susceperat. in genus chromaticum quod est
[illegible]us inuertisset; Tanta igitur apud eos fuit musicę diligentia. ut eam animos quoq; obtinere
arbitrarentur; Ulgatum quippe est. quam sępe iracundia cantilena represserit. quam multa
f in corporum t in animorum affectionib; miranda pfecerit; Cui enim est illud ignotum qđ pi
thagoras ebrium adolescentē tauromenitanū sub frigii modi sono incitatū. spondeo succinente
reddiderit mitiorem & sui compotem. Nā cum seorsum in riualis domo esset clausum. atq; ille
furens domum uellet amburere. cunq; pithagoras stellarum cursus ut ei mos nocturnus inspice
ret. ubi intellexit sono frigii modi incitati multis amicorū monitionib; a facinore noluisse
desistere. mutari modum pręcepit. atq; ita furentis animum adolescentis. ad statum mentis
pacatissime temperauit. Quod scilicet marcus tullius cōmemorat in eo libro quem de consiliis
suis composuit. aliter quidem. sed hoc modo; Sed ut aliqua similitudine adductus. maximis mi
nimis conferam. ut cum uinolenti adolescentes tibiarum & iā cantu ut fit instincti. mulieris
pudicę fores frangerent. admonuisse tibicinā ut spondeum caneret pithagoras dicitur. Qđ
cum illa fecisset. tarditate modorum. et grauitate canentis illorum furentem petulantiā con
sedisse; Sed ut similia breuiter exempla conquirā. reperiander atq; arion methimneus. lesbios atq;
iones. grauissimis morbis cantus eripuere pręsidio. Ismenias uero thebanorū boetiorū pluribus quos
ischiadici doloris tormenta uexabant modis fertur cunctas abstersisse molestias; Sed empedocles
cum ei hospitem quidā gladio furibundus inuaderet qđ ei patrem ille accusatione dāpnasset. infle
xisse modū dicitur canendi. ita q; adolescentis iracundiā temperasse. In tantum uero prisce philo
sophię studuis ut musicę artis inotuit. ut pithagorici cum diurnas in somno resoluerent curas. qui
busdam cantilenis uterent. ut eis lenis et quietus sopor irrepserit; Itaq; expresti aliis quibusdā
modis stuporem somni confusionem q; purgabant. id nimirum scientes. qđ tota animę nrę
corporis q; compago. musica coaptatione coniuncta sit; Nā ut sese corporis affectus habet. ita
etiā pulsus cordis motibus incitant. Qđ scilicet democritus hypocrati medico tradidisse fertur. eū
enim quasi insanum ut cunctis democrita ciuibus id opinantib; in custodiā

Sed quorsum ista hęc? quia non potest dubitari. quin animę nr̄ę & corporis status. eisdē quodā̄ pportionib; uideatur ee cōpositus. quib; armonicas modulationes posterior disputatio coniungi copulari q; monstrabit; Inde est enim quod infantes quoq; cantilena dulcis oblectat. aliquā uero asperū atq; inmite ab audiendi uoluptate suspendit. Nemurū id etiā omīs ętas patit. omīsq; sexus. quę licet suis actibus distributa sint. una tamen musicę delectatione coniuncta sunt; Quod enī fit cū in fletibus luctus ipsos modulant dolentes. qd maxime muliebre est. ut cū cantico quodā dulcior sit causa deflendi. id uero etiā fuit antiquis in more ut cantus tubię luctib; pręueniret; Testis est papinianus tatius hoc uersu. Cornu graue mugit ab unco. tuba cui teneros suetū pducere manes. Et qui sua uiter canere non potest. sibi tamen aliqd canit. non qd eū aliqua uoluptate id qd canit afficiat. sed qd quandā insitā dulcedinē ex animo pferentis. quoquomodo pferant delectant; Non illud etiā manifestū est in bellum pugnantiū animos tubarū carmine accendi. Qd si ueri simile est ab animi pacato statu quenquem ad furorem atq; iracundiam posse pferri. non est dubium qd con turbatę mentis iracundiā t nimiā cupiditatem modestior modus possit astringere; Qid qd cum aliqs cantilenā libentius auribus atq; animo capit. ad illud &iā non sponte conuertitur. ut motum quoq; aliquē similē auditę cantilenę corpus effingat. et qd omīno aliqd melos auditū sibi memor animus ipse decerpat. ut ex his omīb; pspicue. nec dubitanter appareat. ita nob musicā naturaliter ee coniuncta. ut ea nec si uelimus quidē carere possimus; Quocirca intendenda uis est mentis. ut id qd natura insitum est. scientia quoq; possit comphensum teneri; Sicut enim inusitū quoq; non sufficit eruditis colores formasq; conspicere. nisi etiā quę sit horum pprietas inuestigauerint. sic non sufficit cantilenis musicis delectari. nisi &iā quali inter se coniunctę sint uocū pportione discatur.

De tribus generibus musicae.

Principio igitur de musica disserenti illud interdicendum uidetur. quot musicę genera ab eius studiosis comprehensa esse nouerimus; Sunt autē tria. & pma quidem est mundana. secda uero humana. tercia quę in quibusdā constituta est instrumentis. ut in cythara uel in tibiis. ceteris q; quę cantilenę famulantur; Et primum ea quę est mundana in his maxime pspicienda est. quę in ipso cęlo t compage elementorum. t tēporū uarietate uisuntur; Qui enim fieri potest. ut tā uelox cęli machina tacito silenti q; cursu moueatur. & si ad nras aures sonus ille non pueniat. quod multis fieri de causis necesse est. non tamen poterit motus tam uelocissimus tā magnorū corporum nullos omīno sonos ciere. cum presertim tanta sint stellarum cursus coaptatione coniuncti. ut nihil eque compaginatū. nihil ita cōmissum possit intelligi; Nanq; alii excelsiores. alii inferiores ferantur. atq; ita omīs equali incitatione uoluuntur. ut pdispares inequalitates ratus cursuū

Mundana

Köln Dom 187, f. 33v

Vat. Dom. 5, fol. 65r

dicit imitare · solipossint dō placita puenire. Iuuenautē hic · prono uitate uitae ponit propter dnm̄ saluatorē quiomnia renouauit.
Confitebor tibi incythara dſ dſ mſ. Incytharauero confitetur · qui mundi huius aduersamens alaudedn̄ nonrecedit · sedinlaudibus pariter & operibus feliciter semp̄ crescit. Quare tristis es anima mea. Et ſq̄ · Hiduo uersiculi quisecuntur · iamsuperius inalio · psalmo sunt exposita; Explic̄ xtii · Incip̄ · psalm̄ xtiii.
INFINEM FILIIS CORE ADINTELLECTUM. Filius core pxpianis dicit · quib; dſ caelestia regna p̄misit; Adintellectum id uanteliganti se adxp̄i gratiam ee uocatos;

Sanrib; nris̄ auduimus. Quaedicturi erant neputarentur ambigua · audisse se ppriis̄ aurib; dicunt. Patres nri ad nunciauerunt nobis. Nondixit iuuenes · neq; adolescentes sedpatres quaffectum poterant habere ueritatis. Adnuncia uerunt nobis · id retulerunt beneficia quaesius posteris adlaudē dn̄ uoluerunt ee manifesta. Opus quodoperatus es indiebus eorū · indieb; antiquis; Opus illuddicit · quando isrlitarum populum p̄marerubrum transduxit inlesum; Manus tua gentes dissp̄dit & plantastieos · adfixistipopulos & expulistieos; Hinc enumeratio decora p̄cedit · quanta isrlitico populo uirtus diuina prestauit; Exeuntib; enim amorreis uelcecheis manu dī · idest potestatedī faciente depropriis terris; hebrei ineorum sedibus legumur et plantati; Adfixit autem populos · cum sacerdotumtubis canentib; muri hiericho corruerunt; Nonenim ingladio suo possiderunt terram · & brachium eorum nonsaluabit eos. Dehebreis dicit · quiterram gentium nonuiribus · suis possiderunt · nec brachio · id fortitudine sua · abhostibus se liberauerunt · sedeos uirtus diuina & confortauit & saluauit; Unde etinferius dnō dicitur · Seddextera tua etbrachium tuum · & inluminatio uultus tui · subaudiatur saluauit eos. Dexcera enim significat prospera p̄arte · brachium · fortitudinem · Inluminatio · consilium · quae omnia dns̄ proeliantib; confert · quando uictoriam donare dignatur. Et hoc qm̄ complacuit dnō inillis · quando deuoto mundo sola illa gens electa est dequa saluator uenire. Tues ipse rex mſ & dſ ms̄ quimandas̄ salutes iacob; Haec filii core id populus xp̄ianus dicit dnō saluatori; Mandauit enim salutē iacob · quando au

H. 5

1. 65

uoluptatibus ꝑseuerant; Propterea populi confitebuntur tibi in aeter
num et in seculum seculi. Omis enim xpianus cum symboli sacramenta red
diderit in ecclā confitetur dnō. quae confessio sit aeterna quia uera
& pia est; Nam qd addidit in aeternum et in seculum seculi. futurā signi
ficat ecclām. quando omnis aduersitas conquieuerit et regnat sola iustitia.
Explicit psalmus xliiii. Incipit xlv.
Xpm significat xpianos aduentui dni saluatoris;
In finem filiis core proarchanis psalmus.
Deus refugium et uirtus. adiutor in tribulati
onibus. quae inuenerunt nos nimis; Dr refugium est fideliū
quando eos de animę periculo liberat. Uirtus. quando stabi
liter mentes eorum a scti erroris custodit. Adiutor in tribulationom
bus. quando eos misericorditer et susceptit et defendit; Quae inuenerē
nos nimis dicit. ut non mediocres sed grandes ē tribulationes crederes.
Propterea non timebimus. dum turbabitur terra. Tempus illud tribula
tionis exponit. quando de aduentu saluatoris. in eorum corda tur
bata sunt. Qd sciuit amere non poterant. quia in eius nomine acui
tate ꝓsumebant. Et transferentur montes in cor maris. Hoc utiq;
factum est. quando montes id apti relictis iudeis incredulis. in cor
maris; hoc est ad predicandum fidem gentibus transierunt. Nam et ipsi
iudeis dixerunt; Uobis quidē loqui oportebat uerbum dī sed quia
repulistis illud. ecce conuertimur ad gentes; Sonauerunt & turbatę
sunt aquae eorum. Sonasse dicit apłos predicationes suas quasi ro
bustissimam uocem. quę non tantum auribus; quantum et tonitruis in
sonaret. & tunc turbatas asserit aquas. idē scti huius innumeras
gentes. quae de tali fuerant ammiratione ꝓterritae et ad dni secre
dulitatem fideliter reuocauerunt. Conturbata sunt montes in fortitu
dine eius; Hic montes. scti potestates dicit. Potestates enim munda
ne turbatę sunt quando contra religionem dī leges pagani princi
pes sacrilegas inferebant. Fluminis impetus laetificat ciuitatē dī.
Beneficia quę conlata sunt eccle de aduentu saluatoris dicit. quando
ciuitas dī. id eccla impetu fluminis laetificata requieuit. Hic ē
fluuius de quo ueritas ait; Qui credit in me flumina de uentre
eius fluent aquę uiuę. Scificauit tabernaculū suum altissimi.
Tabernaculum altissimi est. siue eccla siue humani corporis glorio
sa susceptio; Quo dubium q; constat ē scificatum. quando uerbū

Köln. Dom 85, fol. 70a

Köln Dom. 187. fol. 10r

horū ꝫ quas greci. ypographicos dicūt. sub scriptiuas rationes reddam.
Sub scriptiues autem rationes sunt demonstratiue et quodāmodo insignitiue. ppri
etatis illius rei. q̄cum ipsa generalissima sit & genus eius nullum repperiri possit.
eam tamen diffiniri necesse ē. Aristoteles q̄n substantiā genus generalissimum
diffinire uolebat. & eius nullū genus poterat inuenire. ppietatem quandam a
demonstrationē descriptionemq. ipsius rei dixit. ēē subiectum. Substantia enim
oīb⁹ subiecta est. Accidens enim quod inuenitur diuiditur partes. p̄ter sub
stantiam ēē non potest. Atq. ideo oīa quecunq. diffinienda sunt. si genus non
habeant. eorum subscriptiuam quandam & demonstratiuam rationem reddi ne
cesse est. Sic igitur genus nunc. quō rem ipsam diffiniendam putabat. non dū
agnōscē diffinitionem. sed dedit quandam gn̄īs demonstrationem ppietatemq.
Dico autem q̄d porphirius t sub alternorum ___ generum uel illorum que gn̄alis
sima sūt hanc dedorit diffinitionē. & quodammodo subscriptionem demonstra
onemq. Nam si q̄d genus habeat aliud genus. & item. h̄ ipsum aliud. et item aliud.
si nullum erit genus supra. q̄d genus non habeat. in infinitum p̄cedit ratio.
Si ū habuerit. necesse ē. quoq. istam diffinitionem apte ordinateq. congruere.
Dico autem genus. n̄ animal homini atq. equo. sed illud quo ipsum animal homini
atq. equo genus ē. Animal enī ipsum psese nulli genus est. neq. homo ipsum
psese ulli species est. neq. equus psese ulli species est. sed sunt gn̄a & species ad
alterius participationē. Nam q̄n sub animali ē. eq⁹ atq. homo. non ad se ipsum
animal genus est. sed ad equum atq. hominem. & item species que uocantur.
homo scilicet atq. equus. n̄ ad equum atq. hominem. sed ad animal species sunt.
Dico ꝫ genus. n̄ ipsas substantias in quibus genus & species sunt. sed ipsam partici
pationem p̄q ad subteriores. & subteriorū ad priores. Hec igitur participa
tio q̄n ēt in magis generibus ēt in magis speciebus & in sub alternis generibus
ēt in sub alternis speciebus una atq. eadem ē. & huius participationis inueniri
genus n̄ poterat. Hec diffinitio gn̄īs que facta ē. n̄ a genere tracta ē. sa sub scrip

tiua ratio & demonstratiua & designatiua quodam generis e. reddita.
ic fabius. Subtiliter mihercle. & qd nunquam fere antē hec audiuimus. Sed pgr
quesotte. iam enī cernant sidera quodam̄. & nox luce superatur. Tunc ego.
Sequitur rerum omīum prima breuisq. diuisio. Ita enim aut. eor. que dicuntur.
alia adpprietatē dicuntur. sicut sunt omnia indiuidua. ut ē socrates. ¬hoc et
illud. aliaq. admultitudinē. ut sunt gna. species ¬differentie. ¬ppria et ac
cidentia. hec enī cōmuniter. non unius ppa appellationis sunt. Breuis ut sup̄ dicī
ē. & distincta diuisio. Omīs enī res. aut unius rei nomen est. aut plurimarum.
t hocē qd aut. eorū que dnr. alia adunitatē dnr. sicut sunt omīa indiuidua.
alia adpluralitatē. sicut sunt gna & species & differentie. Qd autē sit breuiter
explicandum est. Omē genus subse species habet. Species uero differentiis distinguī.
a ppriet atibus explicantur. Accidunt autem inspeciebus accidentia secdo loco.
Principaliter ū inindiuiduis que sē subspeciebus. Quid aut sit. posteriꝰ dicendū ē.
Genera g ¬despeciebus dnr. ¬de differentiis que ipsas species distribuunt. et de p
prijs que species cōponunt. & de hijs accidentibus que cū principaliter inindiui
duis fuerint. inspeciebus ēe dnr. hoc autē monstremus exemplis. et sit nobis
genus animal. sit species homo. Sit differentia rationale. sit oppriū risibile.
Sic accidens stans ut ambulans aliquid in mensura corporis ut tripedalis. Animal
g qd genus ē. dr̄ despecie idē de homine. Dicis enī hominē ēe. animal. Porro
autē despecici differentia. nihilominus dicis genus. Dicis enī. rationale ēe.
animal. Nihil autē phibet eodem nō. & deppio gen̄ dicere. Nam si dicas quid ē
risibile. non absurdum ē. animal nominare. Accidentia ū. hī modo principaliter in
in diuiduis. secdo loco inspeciebus sunt. Nam siquis dicat singulos homines ut
puta ciceronē sedere t stare ut quid aliud lib&. inspecie hominis eadem quoq.
conuenire necesse ē. Nam si cicero sedet. sed etiam homo. Si cicero ambulat. am
bulat etiam homo. Ergo siqua accidentia uenerint ab indiuiduis. ¬ea tracta
inspeciebus cū sederint. ad ipsa quoq. accidentia dici potest genus. Quid ē. enim
ambulans siquis interroget. merito animal dr̄. Nihil enim ambulare. nī animal
potest. Porro autē sub speciebus indiuidua sē. ut cicero & uirgilius sub homine
atq. deindiuiduo genus speciei p̄dicari potest. Nam si interrogaueris quid est
cicero. merito animal dicis. Genus g & ad speciē & ad differentias & acciden

Köln Dom 187, fol. 10r

Köln Dom 5, fol. 80ra

INFINEM INTELLECTUS DAUID · QUANDO VENIT DOEG IDUMEUS ET ANNUNTIAUIT SAUL ET DIXIT VENIT DAUID IN DOMUM ABIMELECH. Iste dohaec idumeus · anti xpm significat; Sicut enim ille dauid aduersarius fuit · sic etexpō anti xpē erit. Ille extinxit sacerdotes · anti xpē facturus est martyres. Quasicut inferius idicit iste psalmus · infinem erit seculi destruendus;

QUID GLORIARIS INMALITIA QUIPO tens es iniquitate · Hic prophetat uirum sceleratum desolasemalignitate iactantem cum indignatione redarguit · cur iudit demalis actib; gloriari cum deberet potius conscientia teste confundi · Potens tuam iniquitate illeest · quiinmalo pmissus ualet implere qdnititur · Iotadic inuſticiā cogitauit linguatua; Iotadit · protototempore ui te suę dicit · Cogitauit enim · lingua noncorde dicit · ubi uerumq; declarauit · etuoluntatem leuissimementis etpcipitationem loquacitatis · Sicut nouacula acuta feciſti dolum · Conueniens ergo seuissimi hominis dolum acutę nouacule compauit · quia sicut illa radit etnonledit · ita etiste animam iusta affligit · sednonpcellit; · tunc etenim magis efficitur pulchra anima · quando etnititur auferre mundana · Dilexiſti malitiam supbenignitatem · Numquam malum derelinquid quicognoscit amare quod peccat; Illas enim res absolute deserimus · quasodio uitiositatis damnamus; Addidit supbenignitate · utianimum eius aliquando benignitas tangeret · mox tamquā detestabile uitium sorderet · Iniquitatem magis quamloqui aequitate; Subaditur dilexiſti · Dilexiſti omnia uerba precipitationis · lingua dolosa · Hic deanti xpō dicitur · quiprępostens moribq; confusis · diligit iniquitatem; Cucurrit adomnia uerba pręcipitationis · iubet qd nullum iuuat & totum cumdolo loquitur aquo nulli profuturacensetur · Propterea dns destruetit infinem · unfinē scti oredni tirannus ille destruendus est · dequo & prophetat; Quem dns destruet spu oris sui · uttam ingens nequitia aduentum summi iudicis destruatur; Euellet te & emigrabit detabernaculo · sub auditu suo · Poena ingens formidolosa dampnatio deammemissimo ta

umeditarer eloquiatua. Praeuenerunt adte diluculo oculimei. significat
utique oculos cordissui ante crediduisse uenturo dnō saluatori. quāeuis intra
diarē aduentus. siue deresurrectione dni dicit quēdiluculo factaest eadem
causam quur ante diluculo mens deuota surrexerit umeditarer inquit elo
quiatua. quę semp sunt suauia meditantib; ea. Vocēmeā audi secdm misedtiam
tuam dnē. &secdm udicium tuū uiuificame. Hicillam misedtiampetit. quęex
miseris. beatos facit excapiens liberos. etexmortuis uiuos. Dequib; etsequitur.
secdm udicium tuum uiuificame. Mortuum enimse confitetur lege peccati. et
uiuificari sepostulat. secdm udicium dni. quo supplicantib; parcit. &poe
nitentes clementer absoluit. Adpropinquauerunt psequentes me inquitatem.
alege autemtua longe factisunt. Adpropinquant enī psequentes quando usq;
adcarnis laceratonem puenunt. &hoc iniuste faciunt quando scis malapro
bonis reddunt. Quiquantum adscorum poenas adpropinquant. tanto
alege dni longe sunt. quadnō proximare nonpossunt. qualegeeius rece
dunt. Propeesto dnē &omnis quę ueritas. Prope ee sibi dnm dicit unde
salutis auxilium nouerat ee uenturum. &Omnis uęue ueritas dicit. quodille
ueraciter dicit. quiueritatem idest dnō ihu xpō fideliter credit. Iudeus autē talia
nonpotest loqui. quicredere nolunt ueritatem. Initio cognoui detestimoniisuis
quia inęternum fundasti ea. Initio dicit. exquo nomen coepit ee scōrum id
iusto abel qui inexemplum dni saluatoris. afratre impio innocens est.
occisus. Initio quandomelchisedech sacerdos. infigura corporis etsanguinis
xpi panē &uinum obtulit dō. Haec echissimilia sine dubio inaeternum
sunt fundata quia inueritate idestdnō ihu xpō sunt cōpleta. quaeomnia
insacris testimoniis sunt pdicta.

Ide humilitatemmeā ecerpeme. qualegē tuā nonsum oblitus. Haec
uox: martyrum ee uidetur. quorum corpus multa tormenta adsti
gebatur. Eripeme dicit: scilicet depericulo mortis eademanu psequentis.
Qualegem tuam illam udelicē quędicit omnis quise humiliat exaltabitur.
nonsum oblitus. Iudica iudiciummeum etredimeme propter eloquiumuiuifi
came. Iudicium suum illud dicit. quoverbo credidit. quo incarnatiōnē dni
pura mente susceptt. Inquo etexaminarise merito petit: quia inipso glorifi
candum seee cognoscit. Quietredimise apretioso sanguine xpi humiliter petit.
Propter eloquiumuiuum dicit uiuificame. Illo scilicet eloquio inquo dns pro
misit. quicredit unne nonmorietur inaeternum. Longe apeccatorib; salus.
quia iustificationes tuas nonexquisierunt. Hic asuperbis psecutorib; ideosalutem
dicit ee longinquā. quia iustificationes dni nonexquisierunt. Qdspecialiter deiudęis

Cott. Dom. 5. fol. 197a

H. 5

f. 197

xxvi· Dñs inluminatiõ· De tri
bulatione inimicorum· xxv·
Iudicame dñs· Vt creatura cre
atorẽ laudet· cui· Benedic a
nima mea dñm· De penitentia
cũ laude· cv· Confitemini dño
Quis loquet̃· De natrio· xl iiii·
Eructauit cor meũ· Et· L· Mi
serere mei ds· Dep secutoribꝫ·
Lxxxii· Ds quis similis erit
Diuertat ad alienigenas· Lxxxi·
Dñs fecit· Oratio sup egrũ· Lxxxiii·
Benedixisti dñe· Oratio noctiũ
epore· xc· Quis habitat· Ora
o ante altare· xxxiii· Bene
icam dñm·

Anima suscep̃s fri & con
presbitero· hieroni
o· inxpo salutẽ· Dum
ulta corporalium
meo arbitrio adlata fu
ent· contigit ut quinq·
nos psalmorum immeo

Animo festinus cognoscere
detineri· Commemoriam c
tuitatis mee imbuere co
taui· frater amantissime e
inxpo semper sacerdos· Et
ut secundum lxx· Interpr
tes· et presbiteros· xii· Idef
mathiam· et tholomeum te
um· monachium quartum
Cassium· quintũ hironiũ· S
pamphilium· Septimum le
ostren· Octauũ didimũ· No
nũ ussamũ· Decimum epiph
nium· Undecimum deastr
simo· Duodecimum simone
Inquantum nra recurret co
scientia· de Lxx· inuenire u
gia· Peto tuam caritatem ut
sicut areathoreto alexandr
co epm nrm· didicisti ingre
mio grecorum· psallendum n
nram· dirigere tua fraternita
tis delectatur quia tante sim
plicitatis indago est· ut tantam
in die dominico apostoli· epist

Vien. Dom. 45, fol. 22v

Hs. 45

for.

anobis· ne inimici nri exaltent aduer
sus nos· sed ita cor nrm saluaristui exul
tatione pfunde· ut faciasomnium secun
da mortis euadere· ℣ Item pslt p.n̄
nte one speraui· i· nr· & pce ces·
ues refugium meu· atribulatione quæ·
ederelin quasme dne dsms nedisceſſe·
ntende inadiutoriu meu dne ds salu·
mensam multitudine dulcedi coll·
nistuę pussime dne suppliciter exora
nus· utdum ueritate tuam requirimus·
umorem execrabilis supbiæ conteramis ℣
aurib, nris audiuimus· patres nri·
innomine tuo saluum me fac· & in·
exaudi oratione meam aurib, coll·
xurge dne in auxilium nostru· & eruc
s ab ob probris uitiorum· & qui cox
rib, nris inimicaru gentium regna
isti psequentib, inimicis· uultustui
uminatione noseripe· ℣ Item
audi ds· & nedesp·
aute cantabo fortitu dine tua·
a fac tus es susceptor ms· & refu·
iutor ms tibi psallam quia·
lorū inusibilium obtime ppug·
or ds qui inte confidentes ab

inimicis obrui nonpmittus
terge pręcamur ab oculis n
peccati lacrimā· ut du ca
bella comprimi mus· placer
tibi inlumine uiuentiū m
amur· ℣ Item pslt p.n
iserere quo concul
m probasti nos ds igne nose
nduxisti nos in laqueum
anobis dne auxiliu detrib

ndie tribulationis me x dn
ne ds ur tutu conuerte nos·
ne ds ur tutum exaudi oratione·
rotec tor nr aspice ds & respice·
umquid inæternum rascetis nob
s tu conuersus uiuificabis nos &
stende nobis dne miscdiam·
espice inme & miserere mei·
ribulationes cor dis mei multi
diutor ms esto dne nederelinq·
go autem in te speraui dne dixi·
ripeme dne de manu inimicoru
Inlustra faciem tuam sup seruu·
Nememineris dne iniquitatu·
d uuanos ds salutaris nr·
ransfer dne iniquitate familiæ

Köln Dom 45, fol.

Hs. 45

f. 1

fol. 7r:

Köln. Dom. 53

filiu· Si enim helias non cor
patrum adfilios ante conuerte
ret· et cor filioꝝ adpatres eorū
cum uenerit dies magnus et
horribilis· magnus scis· horri
bilis peccatoribus· percutiet
uerus & iustus iudex non
celum nec eos qui uersantur
incelo· sed terrā anathemate·
qui faciunt opera terrena·
Iudei et iudaizantes hęretici·
ante naimenon suum heliā
putantes se uenturum et
restituturum omia· Vnde et xpō
ineuangtio ꝓponitur quęstio·
Quid est quod phariśei dicunt
quod helias uenturus est·
Quib; ille respondit· Helias
quidem uenit· & si credittis
iam uenit inhelia hiohannē
intellegens· Explic ihmala
ch· ꝓph· lib· primus·

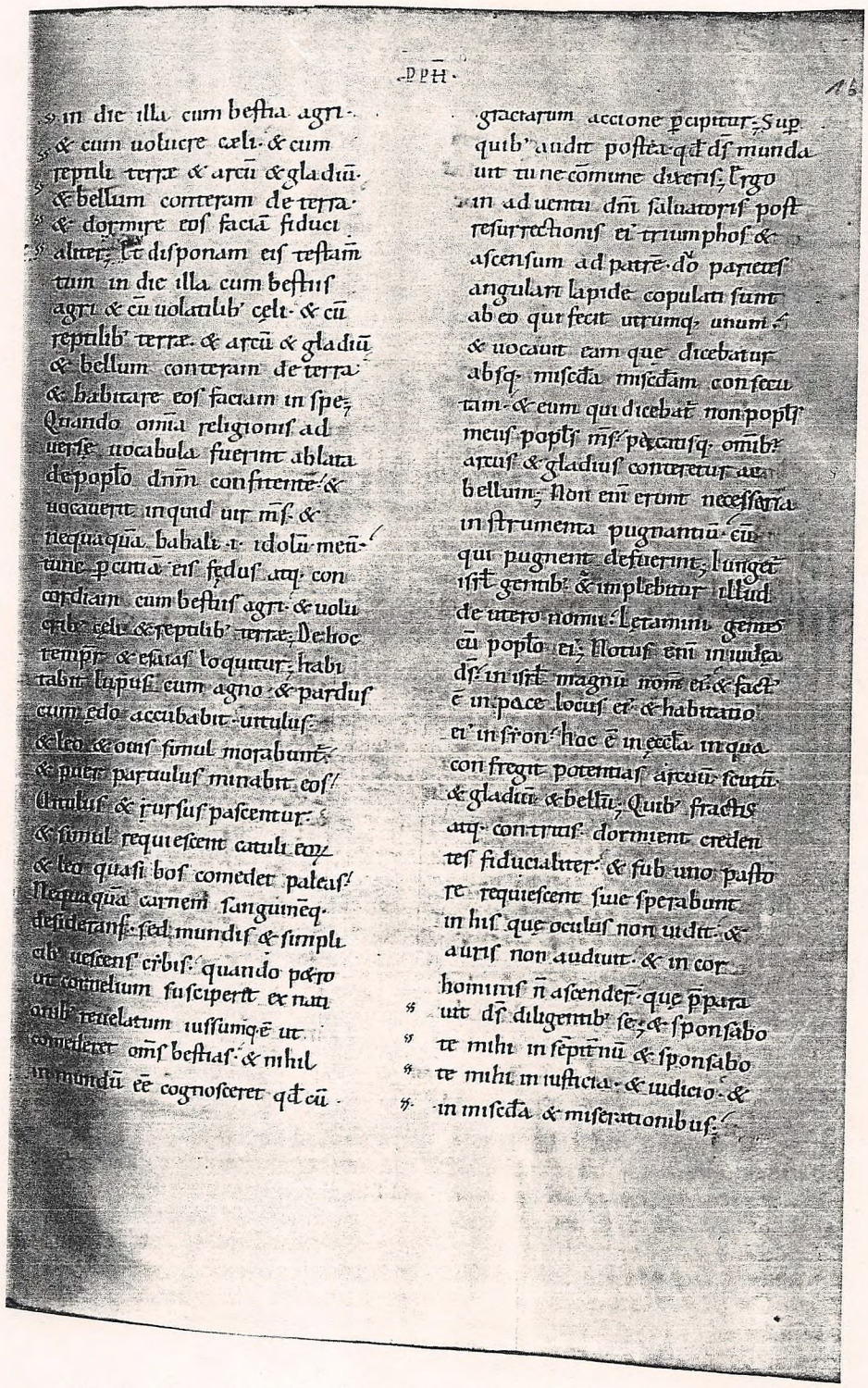

Abb. 7 Köln, Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek, Dom Hs. 53 fol. 16r, Hieronymus, Kommentar zu den Propheten

Köln Dom 53, f. 409v

spiritaliter omnes celestia manna
comedebant. & universus popu
lus israhel de eadem spirituali
& sequente petra bibebant petra
petra autē erat xps. Qui cre
dunt in xpō spiritaliter bibent
legis p̄cepta seruare. quę dicit
in horeb. quod interp̄tatur
siccitas. p quam omniū uitioꝝ
humor excoquit. & ad radios
solis iusticię libido siccatur.
Locutus ē autem dns ad unū
sum israhel. qui sensu cernit
dm. & de quib; in euuangelio
dr. Beati mundo corde. qm ipsi
dm uidebunt. Ecce ego mittā
uob heliam pphetam ante quā

purpuratum habent. moysen &
pphetas audiant illos. & dns
atq; saluator transfiguratꝰ in
monte. loquentes secum habens
moysen & heliam in candidis
uestib; qui & dicebant ei. quę
passurus erat in ihrusalem.
lex enim & omnis pphetarū
chorus. xpi p̄dicat passionem.
Igitur ante quā ueniat dies
iudicii. & p̄cutiat dns terrā
anathemate. siue omnino & su
bito. ut lxx transtulerē. hoc enī
significat. ΑΡΑΗ. mittet dns
in helia qui interp̄tatur ds ms.
& est de opido thesbi quod
confessionē & poenitentiā sonat

ueniat dies dni magnus & hor
ribilis. & conuertat cor patrũ
ad filios. et cor filioꝝ ad patres
eoꝝ. ne forte ueniam & percutiã
terram anathemate. lxx. Ecce
ego mittam uob heliam thes
bitem. ante quam ueniat dies
dñi magna & illustris. qu cõuer
cor patris ad filium. & cor ho
minis ad pximum suum. ne
forte ueniens percutiam terram
penitus. post moisen. cuius man
data spiritaliter docuimus ee ser
uanda. heliam dicit ee mittẽ
dum. in moyse. legem. in helia
pphetiam significans. dicente
abraham ad quendã diuite

Omne pphetarum chorum. q
conuertat cor patrũ ad filios
abraham uidelicet. et isaac. et
iacob. & omnium patriarcha
rum. ut credant postea eoꝝ. in
dnm̃ saluatorẽ. in quẽ & illi
crediderunt. Abraham enim
uidit diẽ dñi & lẽtat. Siue
cor patris ad filium. id est cor di
ad omnẽ q̃ spm̃ adoptionis acce
perit; & cor filioꝝ ad patres eoꝝ.
ut iudei & cristiani. qui nunc
inter se discrepant. pari in xp̃m
religione consentiant. Vnde dñs
ad apostolos qui seminarium
in toto orbe euuangelii pdidit.
& patrib; tuis nati sunt tibi

Köln Dom 53, f. 40v

aggei · & zacharie esse existimantur
Dehis aũt qui sine titulis sunt traditio
ue ratalise · ut cui' auctoris p̃scriptio
precesserit · ceteri qui sine titulo se
cuntur ipsius ee credantur · Est aũt
hic liber allegoricis · actypicis · sa-
cramentis signatus · Specialiter aũt ·
quod natus · quod passus · quod sur
rexit x p̃s · Laene omnis psalmo x re
sonat organus · Sciendũ tamen qd
apud hebreos omnis psalmi p̃mixti
fuerunt & inordinati · Quos quidẽ
esdras unumũ uoluminũ quo egit · & in
ordinẽ · numerumq · disposuit · Ac
poccultũ sacramenti mysterium ·
alius · alios p̃tulerit ordine · Dum
posteriores iudicantur intepr · Hã
secdm istoriã · tercius psalmus quin
quagesimo posterior est · sed p̃ pt̃
mysteriũ inordine prior est · sic
enim habentur & ceteri quia sps
eos prephetor dinauit ut uoluit ·

Köln. Dom 45, fol. 27r

fb. 45

f. 27

r inhabitem indomo dñi· ideo inquit superuscomp̃hensa mihi gratiam contulisti ut uigil̃ inecclesie tuegremio

nuerem

r ut inhabitē in domo dñi· in longi
tudine dierū· INFINCIPSDD VOX
ECCLE POSTBAPTISMV.

ONI EST terra & plenitu
eius· orb terrarū & uniūsi
qui habitant ineo·
IIA: ipse sup maria fundauit eā·
& sup flumina p̃parauit eā.
IIIS Ascendet in monte dñi· aut
quis stabit in loco sco eius·
n· nocens manibus & mundo cor
de· qui non Accepit in uano ani
mā suam· nec iurauit indolo pro
ximo suo· suo·
IIC: Accipiet benedictionē Adnō·
& miseri cordiā Adō salutari
Aet est generatio querentium
eū· querentiū faciem di iacob·
r tollite portas principes uras·
& eltuamini portae aeternales·
et introibit rex glorie·
uis ē iste rex glorię· dns fortis
& potens· dns potens in proel

EXPOSITIO CAR

ONIES r terra & plenitudo· Terrā inh
scam aecclam intellegere debem̃ quę e
plenitudine collecta· relictis idolis xpo
delit famulatur· Orbis terrarū· id unue
aecta quę totius mundi ambitu cont
& uniuersi fideles qui in ea fixa mem
bratę p̃durant· Q uia ipse sup maria
id sup humus sęti p̃cellas & turbines firm
credulitate p̃solidauit· Et sup flum
id aduersis uoluntates turbulentas p̃se
fortit stabiliuit· Quis ascendet in mont
nunc p̃inter rogationē p̃phęta sęctam ing
partem· sibi ipse respondens quales ee de
quidō placere desiderant· Quis ascende
id quis poterit p̃tingere ad ulmū iustic
rarumq· uirtutum fastigia· In nocens
id cui operatio neminē ledit· Cui q· rect
opus melior p̃cedit uoluntas· Qui non ac
inuana· a· s· id quis enim adduimanis in
gentiam· legemq· dñi custodiendā fuisse
atum· Nec iurauit indolo pximo suo· id fa
p̃missionib· aliquē non decepit· H ic acc
b· a· d· & m· a· d· s· id quis superius comphensa
later observauerit merito benedictionis &
sericordię p̃mia consequet· non aquo liber
adnō cordium inspectore & iudice· Hic est
neratio· q· d· Ac si apte dicat· Talia qualia sup
ius sunt p̃missa mereti & recipit generatio qui
toto corde requirit & p̃ fidē iacob ipsi place
commendit· Tollite portas principes u· &
imperat aduersarius potestatib· spūs· p̃ph
ut portas mortis id uitia & peccata quę hom
nib· nequit suggerere ut in se recipiant qua
nos portę ęternales· uirtutes· In eas
suscrescant p̃ quas dnō nro ihu xpo intro
pateat ad corda fidelium· Quis est iste re
glorię· more suo p̃phęta p̃posita intro

gatione sibi ipse respondet· Dns fortis· scilicet qui uidem rabiem pacienti potuit sustinere· & potens q
potuit sequentes ad mortē sola responsione p̃sternere· Potens in pelio qui aduersus diabolū dimu
cuit· deco gloriosissime triumphauit· ollite portas principes uras· & cet· Exultatiuū mor p̃fil
mista superius comphensa conueminat· & quo eadē reuolutia sunt· expositio adiuta·

Köln. Dom. 45 fol. 98r

Hs. 45

1-48

nandus exercitus. Qualis dux eē de
beat animarū existius benerecōpa
ratione colligitur. Sed uere cundum
nob est. et dicere pudet. qui a sacer
sibi ducatū arripuerūt. qui exordiū
religiose militiae nō uiderunt. Simul
autē et illud ualde exsecrandū nob ÷
nuntiatū. qd sacri ordines p sr̄m mon
acam hereſim idē acceptō p mio con
ferant. et quia pestiferū nimis eē cēſ
ecclesiae uniuersali contrariū. insā
crūque pīū ordinē nō merituſ sed p
tio collocari. Hortam ut tranſdēſ
tabule faciamus de regno suo excel
lentiae uram phibere p̄cipiat. Nā
ipse sē ad hoc officiū ostendit
prorsus indignū. qui donū pecu
nia mercari nonmēuit. Et eō mo
dus p̄sumit appetere quod habe
re p gratiā non meretur. Haec
igitur p̄cellentissime fili idcir
co admoneo. quia animā uram
saluari desidero. quae scribere
etiā dudū si uoluntatē meā occu
pationes innumere minime p̄
pedissent. Ar postquā se tempus
ingessit. quod facere meo possum
nō omisi. Salutantes traq; excel
lentiā uram paterne caritatis
affectu. petimus ut cuncta quae
scō fri et coepō nrō fieri seruа
riq; mandauim. fauoris uri
p̄sidio cōpleat. Nec usquā ela
tione aut supbia cōpelli aliquo
modo p̄mittatis. sed sicut p̄de
cessores eius angłm patris uri
regno seruata sunt. Ita quoq;
auxilio uro sollicita et modo
deuotione seruentur. Oportet
ergo ut hoc nobis uicaria de
pendatur. Et sicut nos uram
implere non distulimus uo
luntatem. ita & uos ppter
dm & beatū p&rum aplorū
principem ura facietis in
omib; statuta seruare.

Quatin uae laudabilisse et dō
placita circūquaq; tendat opinio.
DATA DIE XV. MIN AUG.
IN DICT XIIII. GREGOR
IOHAN PPO CORINTHIORV. XX

Postquā dns nr̄ eum nihil occultū
est de ecclesiae suae gubernatione
nefandā pollutionis pestem
abiciens uos ad eius uoluit re
gimen adducere magna uobis

Köln Dom 94, f. 177v

omne factum adorare nonliceat.
qm̃ scriptum est. Dnm̃ dm̃m tuũ
adorabis et illi soli seruies. Ac
deinde subiungendum est quia
picture imaginum que ad
aedificationem imperiti populi
facte fuerant ut nescientes
litteras ipsam historiam intel
derent. quod dictum sit discer
nerent. transisse madorationẽ
uideras. idcirco commotus es
ut eas imagines frangi preci
peres. Atq; ei dicendum si ad
hanc instructionem adquam
imagines antiquitus facte sunt
habere uultis in ecclesiis eas
modis omnibus et offerri &
habere permittas adquod
nos tibi ipsa uisio historieq;
picture teste pandebatur
displicuerit. sed illa que
picturis fuerat incompetenter
exhibita. atq; in his uerbis
eorum mentes demulcens eos
ad concordiam tuam reuoca

Et siquis imagines facere uolu
erit minime prohibe. Ad
orare uero imagines omnimodis

debita. Sed hoc sollicite fraternitas
tua admoneat. ut ex uisione rei
gestę ardorẽ compunctionis per
cipiant. Et m adorationem solius
omnipotentis sc̃ę trinitatis hu
militer ꝓsternantur. Cuncta
uero hęc & amore sc̃ę ecclesiae
& tuae fraternitatis loquimur. Nemo
ergo ex mea correptione frangatur
Azelo rectitudinis. sed magis adiuuet
instudio pię dispensationis. Preterea
peruenit ad nos quod dilectio tua
libenter multos homines in societate
sua recipiat. adeo ut prbm quendã
qui post quã lapsus est. & in sua
adhuc duritur iniquitatis pollu
tione uersãri familiarem ita
tecum habeas. Quodquidem nos
ex toto non credimus. quia quicunq;
recipit scelera non corrigit.
sed magis alius talia ꝓpetrare
uidetur dare licentiã. Sed ne forte
aliquis tabi subreptione tuae
dissimulationis uitę recipere tur.
atq; adhuc habere tur ad gratiã
asserat. non solum hunc a te lon
gius expellere. uerum & iam
excessus ipsius sacerdotalis ite

Köln Dom 94. f. 201r

201 ?

Lux in dñō. De qua ysaias. Populus qui ambulabat in tenebris &c.
Sarchis sonat in latina lingua principi pulchritudinis aptata subau
ditur atq; ornata. Cui scilicet nisi illi de quo psalmista dicit. Speciosus
forma p filiis hominū. & in cantico canticorū. Ecce tu pulcher es
dilecte mi. Huic itaq; principi pulchritudinis ecclia apta & pparata
ecclesia p omnia nita uirtutū. Unde & ppsalmista dicitur. Ads th
at regina a dextris tuis in uestitu deaurato. Et in canticis canticorum. Mure
nulas aureas faciemus tibi. Philadelphia dicitur. saluans hereditatē di.
Ipsa enim ecclesia hereditas dicitur. de qua pater ad filium postula
me & dabo tibi gentes hereditatē tuam. Et de qua coloni mali uiden
tes hanc hereditatē dixerunt. hic est heres &c. usq. & nra erit hereditas. Ipsa est
ager dī. ipsa et uinea. quae ppdicatores suos ita saluare satagit semē ip
sam. Ut fide et opere dō placeat. & abilluis uoluntate nū quā recce
dat. Laodicia uertitur in nram linguam. trib; amabilis dnō. siue
fuerunt in uomitum. Trib. nomine sacra scriptura sepe utitur.
Unde est. Illuc enim ascenderunt trib. trib. dni. a trib. scilicet ordi
nib. qui forsitan erant in populo iudeorū. sic fuerat apud romanos in senatu
trib; scilicet militib; & agricolis. ita ecclesia ex his de trib; modis partitur:
in sacerdotib; militib; & agricultoribus. Quae trib; amabilis dr. in scis. iuxta
qd apls dicit. qui dilexit nos & lauit nos a peccatis nris. Et ipse dns. sic dilexit s
mundū. ut filiū suū unigenitū daret. Porro qd dr. fuit in uomitu
adtrib os ptinet. qui simul p mixti boni sic in area grana cū pa
leis. Quae ia sua p sentia grauant seos. uelut noxii ei bi. Unde

111
Köln Dom, f. 24 r

24 r

Tribulatio enī & patientia ptinent ad capud & ad mbra regnū aū.
solū modo ad capud. Participes xpī fiunt iōhs in tribulatione & patientia.
q sic xpc passus ē obpbria. irrisiones. colaphos. & uerbera. tta &
beatus iōhs q flagellatus legit ē macrib; aplor. & adomiciano in
feruentis olei dolio missus. ad ultimū ab hominib; separat ē. Participes sūt.
fiunt in patientia. quasi ex pc patient sustinunt pasionē. & suos crucifixores
diligebat. p quibus orabat dicēs. pater ne statuas illis hoc peccatum. tta & beatus iōhs diligebat eos. sed mala inferebant. & pillisorabat. Regnū aūt ppr̄ q ad capud ptinet. q ē regnū ppetuū scōr suorū.
Neq; enī aliud regnū sunt ē daturus electis quā seipm̄ q b; dicturū
ē. Venite benedicti patris mei. &c. quasi dicat. Venite membra.
regnate tēp tribulationē mea pite. q ego regnū ur̄m. De hoc regno.
ip sc̄ic iudex. Regnū dī in tra uos est. Considerandū denīq; q in tribb;
se participē dic iōhs. In tribulatione scilicet. & regno & patientia. Sed
media horum. regnū non potest possideri. nisi & hinc tribulatio exercuerit. & illinc patientia defendent. Venit enī in hoc loco ppōnam
omnīū fideliū. Fuit in insula que uocat patmos. p ter uerbū dei &
testimonium ihū. Quattuor rebus hic suā confirmat narrationem. Scs
nāq; dic ego iōhs. Loco ē ubi se in pathmos insulam relegatū ostendit. Causa quare hoc passus sit. p ter uerbū dī scilicet. Et tēpore. id ē die dominica. Fuit in insula que uocat patmos. Historiano ta. ē. beatum iohannē
scilicet in pathmos insula relegatū p ter uerbū dī. & ut testimonium
perhibebat dicēs. In pncipio erat uerbum. & p ter testimonium.

Köln Dom 111, f. 21r

2.1r

cuiusq; operis intencio. qđ apud illos scopos uocat. Quaeritur autem .II.
qđ a grecis χρεια dicitur. appellatur. Quo ordo. qđ. τάξιν. uocant, alii ordo .III.
Sicuti cuius ee op' dr' germanus ꝑpriusq; liber est. quod. ΥΠΟΘΕΣΙΝ. .IIII.
nr' pran solet. Que sit eius operis inscriptio. qđ. ΕΠΙΓΡΑΦΗΝ. greci nominant. .V.
in hoc & iã qđ intencionẽ cuiusq; libri nosse ꝑtinet nr' pretarentur.
de inscriptione quoq; operis apud quos dã minus calere bestiã est.
Sextũ est addicere ad quã ptiẽ philosophiæ cuius cũq; libri ducat .VI.
intencio. quod greca oracione dr' ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΡΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ad eo φιας
CANAREN tal. hac ergo oĩa in quolibꝫ philosophiæ libro
quæri conuenit atq; expediri. Tunc fabius quę esset intro ductionis Introductionis
intencio
rogauit. Ergo in quã. Aristoteles qui factus ẽ intro ducti
onis pons. non aliter intelligi potest. nisi ipsas res de quib; disputa
turus ẽ ad intellẽ gentiã ꝑparem. Uidens enim porphyrius qđm
rebus omib; eent quędã p' mana tura. ex quib; oĩa uebut ex aliq
fonte manarent. & illa quę prima esset [illegible] ee genera. genera
& genera uocabulo nuncupari. porro autem nũquã ee genus posse.
nisi ei quędã alia subderent. et quę esset subdita species appellari. species
porro autem nũquã gen' um speciei gen' ee posse. sed plurib; plures autem
species non posse ee multiplices. nisi esset aliqua discretio separaret.
Siem nichil sibi dissimiles foret. una species nmultiplices uideret.
Illa igit' diuisio et dissimilitudo speciei differentiar nõe uocat. differen
oĩa ei quę alii ꝑ esse nequit fieri aliter non potest nisi quibus dã ꝑpriæ
solitariusq; naturæ insignita sunt. atq; hæc hactenus. Uidens ergo

Köln Dom 189, f. 2r

generibus q̄q; animalia ñ sint. Siquis ū differentiā dicat. & eam
adspeciem accōmodet. res sub eisdē generib. pdifferencias disgregaū.
Hā cū dicis hominē ee animal rationale. cū dīā et bos et equus spe
cies animalis sint. addit ū tam rationale hominu. abalis sub
eodem genere specieb. hominis speciē segregaū atq; distinxit.
Ppa ū cū dederis res q̄ sub eisdem differentiis segregabis. Hā cū dixe
ris hinnibile t risibilē. illud est eq̄ ppū. illud ē hominis. Et cū equus
cū boue actane subeadē differentia sit. qđ irrationabilia sunt
oīa. adiectū hinnibile. aceteris equū subeadē differentia spe
cieb; diuidit. homo ū & dīs subeadē differentia idē rationali.
qđ utriq; rationalis sit. quia uis homo & dīs aduncta mortali
differentia separent. ppo tam idē risibili qđ solus habet
homo naturaliū substantialiūq; disiungit. qđ in alius reb.
inquib. nullas species talis differentia separat melius cognosci
potest. Hā cū subeadē differentia sint irrāabilia. equus bos ca
nis. nec est ulla alia q̄ eos separe differentia substantialis. possit
enī accidentis differentię q̄ eos separent. qualis sit formarū
additū ppū hinnibile. et equū ab alius subeadē differentia
specieb. ppetatis ipsius separatione disiunxit. Repetendum
ē igit primordio. qđ genera indefinitionib. ab alius generib.
separant. differentię ab ipsis specieb. q̄ sub eisdē generib.
positę s. ppa a specieb. q̄ sub eisdem differentiis supponunt.
Sequin plene de diffinitione tractatū ē. probationis t diuisionis

Vitus Dam 189, fol. 9r

a de celesti a sublevavit. Cui tendit in civitate sca mi ertim descendente de celo acto habente
claritate di. Civitas ecclae dm habens habitatore. Que sca dr. q eo tempore
baptismu sci ficat. hiertm qd ad hoc laborat ut ad usione patrie celestis pueniat.
celo descendit. q omne qd habet bonu. celit datue illuc di gram. Unde iacob, Ome
datu optimu et ome donu perfectu desursu e. descendens a patre luminu. Ut etia sic sup duc
tue incapite suo descendi de celo qe eam ut ero virginali unxit. Unde apls. despon
savit sibi xpc ecclam. nhabente maculam aut rugam. Claritate di habet. qa filio di
illuminat. qui illuminat ome homie veniente in hunc mundu. Unde et ipse
apls dic. Ego sum lux mundi. Unde sequit. Et lum ei simile lapidi pciosotanq; la
pidi iaspidis sic cristallu. Lum ecclae. xpc e. qbene similis lapidi iaspidi dr. q duelec
tos suos illustrat. etne uiridtatis pabulo nutrit. Lapis enu iaspis uiridis e colois.
Videon nisi ne venienti plapide iaspide uisio intellegit sce trinitatis. adqua anime
desiderant pvenire desiderant. uelut animalia aurentia aque q pr. hinc ipse die. Sme
quis introierit saluabit. & ingredietur pside. & egredietur aside adspere. et pascua inuenie
tur ne sanctis. Unde et psalmista dic. Dns pascit me et nihil mi deerit. in loco pas
cue ibi me collocavit. Per christallinu intellegit p mu sup ne remunerationis. q in psacti
one celebrit. quasi enu aqua in cristallu uertit. du p mu ex aqua et spu renatos ipsacti
one plasmo efficit. Nec sibene ppendu. qd signifiaspis. hoc et cristallu. q remuneratio
nihil aliud erit. nisi p sensu divulgat. Et habebat murum magnu et altu. Murus ecclae
pce. de qua isaias dic. In illa die cantabit canticu istud in terra iuda. Urbs fortitudinis
nre sion. salvator ponet in ea murum. Ipse e etia magn. de q psalmista. dilatasti magn
tu q e. q a patre supoma sublimit. et dsq; etia p humanitate e e stitit. Ipse q e
murus hoe defensio et protectio ecclae sue. Vtetia murus generalit ipsa ecclam intellegit.
p murus appellat ppt firmitate fidei. et e stantia uirtutu. Magn e iste murus.
q ecclam ex multis e stat fidelib. et p uij mundi climata dilatat. Alt q q. e. q e u corpore

Köln. Dom. III. f. 199v

ih intrabunt p ea. Haec enī porta xpm significat quidē. Ego sū ostiū
p me siquis introierit saluabitur. Cū enī q̄ libet fidelis ū p
p̄dicatorū aditū intrant regnū cęlor: nisi murū pullū ingrediunt
ut pora illor lo t̄. Forsꝫ canes. i. uidelicet hereticī. ceterīq; incredulī.
ui contra ecclam latrant. C Uenefici. i. malefici siue magi. & impudici. i.
uere cunde pec cantes. Et homicide. diuersō modo homiñe
interficientes. et idolis seruientes. hoc est simulacra quedam pdō
colentes. siue ea plus terrena quā dīm diligentes. Et omīs q̄ amat
mendacium. & facit illud. Multi enim mendacium faciunt.
sed tamen non amant mendacium. quia stu dio atq; amore pec
candi non mentiunt; Quod mendacium purgatur operemu
seri cordie. sicut dictum est superius de obstetricibus hebreorum;
Sed hī ista talī mendacio nisi emendacionis studium subsequat
p dictione ñ carent scriptura dicente. p desomīs q̄ locunt mendā
cium. sic ista grauori pena plectendis. qui studio. uoluntate. atq;
amore. fallacis illaqueantur; Hi omīs superius dictorum foris.
hoc ē abaditu celestis hierusalem repellentur. cum audierint.
Discedite a me male dicti; Ego ihs misi angelum meum testifica
ri uobis hec in ecclesiis; Hoc. & supra iam dictū fuerat; In q̄ bus uerbis
aperte ostendit. cuius figuram iohannes in hac reuelacione tenu
erit. Nec solū ad ipsum pertinent iohannē quae ridicta sunt. sed ad
omīs ecclesias q̄ superius sep̄narionum mero comprehendunt.
in quibus una catholica. i. uniuersalis exprimit; Ego sū genus. &
radix dauid. Qd nihil aliud ē. nisi ego sum ex ipsa natura dauid. Beata

Köln Dom III. f. 212r

q̄ habundant · & despectio supbis; Quare habun
dant supbi · qr hic uolunt ēē felices · q̄ quando &
ipsi miseri sē; hūiusmodi habundant · sed forte qn̄
do miseri sē in nob insultant; Intendat earum
uīa; Tunc insultant forte quando felices sunt ·
quando se iactant in pompa diuiciarū suarū · quan
do se iactant in uento statue falsorū honorū · Tc̄
insultant nobis · et q̄si dicunt · ecce bene m̄ est ·
fruor ego reb; p̄sentib; · recedant ame · quippiam
tum q̄d non ostendunt · q̄d uideo · teneo · q̄d ui
deo fruor · bene m̄ sit in hac uita · Tu securior esto ·
quia resurrex̄ xp̄c · et docunt te q̄d in alia uita
daturi sit; Certus esto qr dat · sed insultat ille
qr tenet · ferto insultantē · et ridebis gentē ·
Postea enī uenīet tēpus q̄ndo dicturi sē illi ipsi ·
his quos aliq̄ndo habuim̄ inderisū; Verba sunt
libri sapientie; Quia p̄dicta nobis scriptura ·
que dicturi sunt illi ipsi · q̄ nos modo irridēt ·
et q̄ nos despiciunt · et aḋb; impleti sum̄ opp̄brio
& despectione · que uerba habebūt tunc quando
auertate despiciunt · uidēt enī ad dexterā sul
gere · quos secū cōmixtos c̄tēpserant · cū factū
fuerit · in illis q̄d dix̄ apls · cū xp̄c apparuerit
uita uīa · tc̄ et uos cū illo apparebitis in gl̄ā;
Et dicunt · Hi sē quos aliq̄ndo habuim̄ inde
risū · et insimilitudinē impperii · nos insensati
uitā illorū existimabam̄ insaniā · et finē eorū ·

Köln Dom 66. f. 38ᵛ

Iniustícia q̄t. quanta ē iustícia ītēr tantas tēptatio
nes. possum. cōtinere ab homicidio. ab adulterio
a furtis. a p̄iurijs a fraudib;. S ū q̄t ab iniq̄s cogitatī
onib;. nū q̄t de suggestionib; malarū cupiditatū.
quę ē ergo iustícia nr̄a. totū & eſurijam. totū sitī
am. & ueras diuitias. et ueram sanitatē. & ueram iustici
am. quę sē ueras diuitię. cęlestis illa mansio in
hierusalem. q̄s enī dr̄ diues hic ī terra. q̄ndo laudāt
diues. q̄t dr̄. multū diues ē. nihil illi de ē. laus cer
ta laudantis. illa ē. nā ista nē. Cū dicit nihil de ē illi.
attende si nihil illi de ē. S i nihil cupit. nihil illi
de ē. S i autē adhuc cupit maiora quā q̄ habē.
adhoc accessērē diuicię. & ęgestas cresceret. In
illa ā ciuitate. ueræ erunt diuicię. q̄ ibi nihil
nob deerit. q̄ nec indigebim aliq̄ rē. & uera sani
tas erit. Quę ē uera sanitas. cū absorta fuerit
mors in uictoria. cū corruptibile hoc induerit incor
ruptione & mortale hoc induerit immortalita
tē. tē erit uera sanitas. tē erit uera & p̄fecta iu
stícia. ut nulli. ñ solū facere. sed nec cogi
tare possim; Modo aut mopes. pauperes. egen
tes. dolentes. suspiram. gemim. oramus. leuam
oculos ad dm. q̄m & illi q̄ felices sē in hoc sęcō. de
spiciunt nos. habundant enī & illi. qui felices sē
in hoc mundo. despiciunt. q̄ & ipsi habundant.
Et iustícia ē in corde ipsoꝝ. ſ falsa Ideo ñ p̄ueniunt
aduerā. q̄ repletus falsa. Tu aut ut p̄uenias aduerā.

Köln. Dom 66. f.

$\lambda = 40^{\circ}$?

tempus mortuus ē promptus ut nos offerret dō. iustus utiq; p
iniustis. Et cum essemus maculati delictis. Lauit nos suo
sanguine. ut exhiberet sibi ecclām nonhabentē maculam
aut rugam. uel aliquid huiusmodi. Qui etiam sanguinem
suę passionis uerum nobis inmysterium ablutionis. ut in fide
mortis ei' baptizati. ab omnib; mundem[2] peccatis. Hinc apls
dicē. Quicūq. baptizati sumus in xpō. in morte ipsius baptizati
sumus. Et rursum & sēm baptismum effusio lacrimarum. quo
mentis singulis baptizant[2] publicani & peccatores. Quo ii
delicet maria post multas criminum maculas. & petrus ablutus
ē post trinam dni negationem. Et fecit nrūm regnū sacerdotes
dō & patri suo. Per hanc sententiā oēs electi sacerdotes demonstrant[2].
qui supra reges fuerant appellati. Qua enim capud fidelium
rex ē & sacerdos. congruent membra capitis. reges & sacerdotes
uocantur. Quibus perpetuum dr. Vos estis genus electū. regale
sacerdotium. Ipsi enim sunt reges. ipsi & sacerdotes. & sacrificium
& altare. Qua & tumultus carnalium uoluptatum contra se
insurgentes ut reges refrenant. & sacrificium laudis et mortifi
cationis dō immolant. corpusq. suum a presentis sēli cupidita
tibus mortificant. ut hostia una fiant. Ipse itaq; unu
genitus patris. rex & sacerdos. fecit suos electos reges & sa
cerdotes. quos reges terrę constituit. & ipso opere sacerdo
tes monstrauit. Quod aut dr. dō & patri. non duę natu
rę. nec duę psonę. sed una ostendit[2]. Vbi etiā spūs scs ubera

Köln Dom 111, f. 19ª

19r

monū uerbodī ioh̄s. cūdixit. Inprincipio eratuerbū. & omia ipsū facta sūt.
eterat luxuera que inluminat omne homine uenientē. & cet̄. que
meo de loco dediuinitate uerbi secuntur. Ph̄ibuit testimoniū ih̄u xpo
cūdixit. & uerbū caro factū ē. & habitauit innobis. Nontam diui
dimus psonā cuius ta dicimus. sed utrāq. ostendim̄ naturā. Qd uero
ait inhis que cūq. uidit. subintel legendū est. que cūq. deincarnato
dīuerbo. siue indiuinitate. siue inhumanitate cognouit. Aliud
uero uidit oculis corporis. atq. aliud oculis mentis. Oculis cordis
uidit diuinitatē. oculis corporis humanitatē. Vidit eūanteomia
scla a patre genitū. cū patre omia fecisse. vidit in fine tēporum
natū ex matre p nrā salute. deinde passū. aucto homine sepul
tū. & mortuis resuscitatū. atq. in dextera patris sublevatū. deinde
ad iudiciū uenturū. Vidit itaq. hec omia & testimoniū ph̄ibuit.
et sciam quod uerū est testimoniū eius. Sed quid fecit ioh̄s. hoc & ecclia fac
cotidie. ecclia cuius membrū ille fuit. & inceps figura hanc apocalip
sin uidit. Acuius ore testimoniū illius non recedit. quin de
fine doctrine illius insistit. Beatus qui legit. & q. audiunt
uba p phetie huius & seruant ea que in ea scripta sunt. Tēp enim prope est. ||
Ph̄is uerbis. duorū psone. cōprehendunt. docto. unde lic
qui legunt et alius exponunt. & auditorū qui audiunt & re
tinent. et opere p ficiunt ea que in ea scripta sunt. Luc & enim hu
ius liber multa habet in se. p funda my̆steria. tam multa sti
ibiq. & ia ad litterā custodita. magna utilitate. & salute
p stant suis obseruatoribus. Seruant aute ea que in ea scripta sūt.

Köln Dom III. f. 15r

15

ego ꝓsecutionem eius bibi. bibensq; superaui. uobisq; spē
gendi dedi. Ideoq; sicut ego me humiliaui. & ꝓ humilitatē
aduictoriā ueni. ita & uos humilitatē sequimini ut mecū
modum regnare possitis. Qm̄ diabolus nihil āpliꝰ pualebit
corpi. quā qd̄ pualuit incapite. Exiratus ē draco in mulierē
i. ēccta scām ecctam. quę sic dixi mulier appellatur. q; spm
dō filios generat. Crabuit facere pliū cūreliq; querant
minē eius. Fec quidē draco pliū cūhis q; fuer ante dni aduen
boni. sicut fuit abrahā. isaac. & iacob. & multi alii. sed āpliꝰ
aduentū filii dī cepit seuire cūreliq; querant desemine
i. cūaptis. & martirib, q; ꝓmēbra sua crucifixit. ustulauit. i
tradidit. & uariis tormentis cruciauit. Sem̄ quippe mulie
ūbū intellegitur ꝓdicationis. q; nascuntur homines & filii
efficiuntur. Tanto enim diabolus ampliꝰ seuit aduersus
mēbra. q̄nto ap̄cedentib, diuino munere roboratis uic
Hinc ē qd̄ expulsus abhomine. cum. uitaliꝰ nequionib,
describitur. Qui custodiunt mandata dī, Quib, scilicet
ꝓcipitur. nonoccides. nonfurtum facies. etc hiis similia
habent testimonium thu. i. fidē illius retinent corde. & op
ope. Cūhis quippe diabolus maximū habet ēflictū. iuxta illu
apti. Omis quipie uolt uiuere inxpō. ꝓsecutionē paciuntur. S
tinent q̄dē & rep bi mala. sed n̄ adūsus eos diabolus inorquet
lū. qd̄ nequaquā fieri pot. nisi in duas partes ētrarias. Sed
primū quicustodiunt mandata dni. & deinde infertur & si

Köln Dom III. f. 129v

129v

bona futura inessam̄ contemplat̄. & que etiā mala sint cauen
denunciat; Mons sion nihil ē aliud quā ipsa sion. i. eccl̄a.
psalmista die; Mat̄ sion dicet hō; & cetera. & alibi; q̄ ē fundum in
sic mons sion; dign' aut̄ xp̄s ē. deq̄ thoms die. eccē agn' dī; Agn' st
sup montē sion. & ipse xp̄s p̄sidet eccl̄e sue; Sed in hoc loco fi
numerus p infinito ponit̄. i. c.xl.iiij.mil: p innumerabile el
multitudine; Specialit̄ aū hic numer' eos significat. qui virgi
ēmte & corpore. & qui virgines corpore. nō tam mīte. Nā
uerba quib; dn̄s. cxl iiij mil. cū dnō visa. nō carent mr̄io; C
narius enī numer' in diuina scriptura sepe p fect' ostendit̄; Vnde
tia bona fec̄ fructū centuplum. q̄d sal̄uat̄ ad virginalem pu
p batur p fectionē; Rursus q; ho quidā habuit. c. oues; q̄ in om
angelorū & hominū intellegitur; Centū quoq; oues d
tens habuit. & angelorū & hominū naturā ad seru
creauit; Ctaeū; qui reliquerit domū & frēs. & cet̄a; usq; cen
accipiet. & uitā ēt̄nā possidebit; Quadragenarius quoq; num
in mr̄io est ē sacratus; Vnde & ipse dn̄s. xl. dieb; ieiunauit
olim fecerant mo'ses & elyas; Constat ex quatnario ed
Quatnarius sacratus ē. p̄ iiij flumina paradysi. t p̄ iiij
euangelia. t p̄ quatuor nouissimas mundi partes. siue
p̄ iiij uirtutes principales; Denarius quoq; similit̄ consu
p̄ decē legis p̄cepta; Ī decalogū legis p ficim̄. aī quat
libros euangelii. in fide & operatione custodim̄; Millenar

Köln Dom 111, f. 138v

138 r

Vnde mouent pedes. unde motus e pes illi qui
erat in paradyso. Sed prius adtende unde
motus e ille qui erat int angelos & moto
pede cecidit & de angelo factus e diabolus.
Moto enī pede cecidit. quere unde cecidit; Sup
bia cecidit; Non ergo mouet pedē nisi supbia
adruinā. n mouet pedē nisi supbia. Ad ambulan
dū &pficiendū caritas mouet. ad cadendū sup
bia mouet. Ideo & ille qđ dicit in spalmo. Filii
aut hominū subtegmine alarū tuarū sperabunt.
Si subtegmine. sēp humiles. sēp de do sperantes. sēp
de se nīpsumentes. subtegmine alarū tuarū spe
rabunt. n enī faciant ase ut beati sint; Sed qđ se
quit. Inebriabunt abubiate dom tue. & torren
te deliciarū tuarū potabis eos; Ecce sicientes. ecce
mebriati. ecce sicunt. ecce bibunt. sed nase bibt.
nec ipsi sibi sē fons; Sed unde bibunt. subtegmi
ne alarū tuarū sperabunt; Si sub alis. humiles sē.
Quare. q apud te inquit fons uite; Non ergo
ase irrigant montes. sicut ase n illuminant mon
tes. Nā uide qđ sequit. In lumine tuo uidebim
lum. Si ergo in lumine ipsius uidebim lum. quis
cadat alumine. nisi cui ipse nē lum. & q uolu
erit sibi ee lum. ipse cadit alumine qđ illumi
nat; Ideo sciens n cadere. nisi cui q sibi uult luce
re. cui sit pse tenebre. statim subtrecit. n ueniat
mihi pes supbie. & man peccatoz n moueat me

Köln Dom 66, fol. 12v

Adhuc queris carnali sensu; Quis est qui non dormitauit neq; obdormiet: & cui queris int homines: falleris: nusquam inuenturus es: noli ergo presumere dequoquā homine; Omis homo dormit: & dormitabit; Quando dormitat: cū portat carnē infirmitatis: quando dormiet: cū fuerit mortuus; Noli ergo presumere de homine: potest dormitare mortalis; Dormit moriens: noli querere int homines; Et quis inquis custodit me: qui non dormitat: neq; dormiet; Audi qđ sequit. Dns custodiat te. Non ergo homo dormitans & dormiens: sed dns custodit te; Quomodo te custodit: Dns tegumentū tuū supmanū dexteręţ tuae. Dicta frs. intellegam adiuuante dno: qđ sibi uelit dns tegumentū tuū sup manū dexteręţ tuę; Videt enī mihi habere sensū occultum: qre non dixerit: dns custodit te absolute: & simpliciter: sed addidit: sup manū dexteręţ tuę; Qđ enī: dexteram nram ds custodit: & sinistram nram non custodit: nne ipse nos totos fecit: nne qui fecit dexteram ipse fecit & sinistram: postremo si placuit dici dedextera sola: qre dix sup manū dexteręţ tuę: & non sup dexteram tuam. Cur hoc dicerem: nisi aliquid hic occultū ad qđpulsanda puenirem absconderem: dicerem enī: aut dns custodiat te: & nihil adderem: aut si dexteram addere uoluit: dns custodiat te sup dexteram tuam: aut certe quia addidit manū: hoc dicere: Dns custodiat te sup manū dexteram tuam: non sup manū dexteręţ tuę; quod dns ipse suggerere dignat: p mam

Köln Dom 66. fol. 14v

Vien. Dom. 94, fol. 4v

GREGORIVS PETRO EPO CORSICAE.

VSCEPTIS EPISTOLIS FRATERNITATIS VRÆ. MAG NAS OMNIPO TENTI DÑO GRA TIAS RETULIMUS. quia de congregatione mutarū animarum nos dignatus ē rele uare. Et ideo fraternitas urā sol licite studeat opus quod coepit auxiliante dño ad pfectionem deducere. Et siue eos qui aliquan do fideles fuerunt. sed ad cultum idolorū negligentia aut necessi tate facientes reuersi sunt. festinā cū indicta paenitentia aliquan torum dierum ad fidem reduce re. ut reatū suū plangere debe ant. Et tanto firmius teneant hoc ad quod adiuuante dño re uertuntur. quanto illud p fecto defleuerint unde discedunt. siue eos qui nec dum baptizati sunt admonendo. rogando. de tun turo iudicio terrendo. ratione quoq; reddendo. qualiter ea lapides colere non debent. festi nā fraternitas tua omnipotenti dño congregare. ut in aduentu eius cū districtus dies iudicii uenerit. in numero ēorū possit tua scita inueniri. Quod enī opus utilius & sublimius actu rus est. quā ut de animarum u nificatione et collectione cogites. Et tuo dño qui tibi locum prę dicandi dedit immortale lucrū reportes. Transmisimus aut fraternitati tuę quinquaginta solidos. ad uestimenta eorum qui baptizandi sunt comparanda. Presbitero ecclesiae quae in negeu no monasterio est possessionem quā tua fraternitas petit. dari fecim. lta ut quantum p frat tantum de solidis quos accipere consueuerat. minus accipiat. Vrā aut frater nitas petit. ut sibi epm in ecclesia quae non longe ab eodem monte ē facere debeat. quod omnino libenter accepi. Quia quantū ucina fuerit. tantū prodesse ani mabus illic consistentibus amplius

ueniat. & non lascua ante
faciem p rumpat; Aliquando
uero ostendenda est et non ex
hibenda. aliquando exhiben
dae. sed nũ quã sequenda; Quan
do enim in excussatione iustitiae.
placta mente ira sectatur. ira cun
diam et non sequimur exhibemus;
Ira enim quae animũ p turbat. quan
do consideratione cauenda est. De qua
scriptum ẽ. Sit omnis homo uelox
ad audiendum. tardus autem ad
loquendum. et tardus ad iram.
Ira enim uiri. iustitiam dei non
operatur; Hinc rursum scriptũ
est; Quis potest habitare cum ho
mine. cuius spũs facilis ẽ ad iras cen
dum. Hinc rursum dicitur; Noli
ee cum homine iracundo. neq;
ambules cum uiro furioso. ne for
te discas semitas eius. et sumas scan
dalum animae tuae; Contra hanc
in laude patientiae scriptum est;
Melior est uir qui uincit iram. quã
qui capit ciuitatem magnam; Hinc
dauid p sonam in se infirmorum
sumens ait; Turbatus est pre
ira oculus meus; Atq; ex ipsa
perturbatione quid sequatur ad
iunxit; Inuceratus inter omnes inimicos meos; Exit quippe cum tur
batus fuerit oculus cordis. inter
inimicos nros ad ductatem reducim.
Qua inter malignos spũs ad ducta
hominis. similitudinem reuo
camur; Cũ igitur ira quae
cor p mouet. sacra eloquia
tot testimoniis deceserit.
p pendamus. qua intentione
debemus. hoc uitium fugere.
quod do iudice in testimonio illius
totiens reprobatur; Aliaquoq; occur
rit opinio. Qua aliq p alius grauant.
Et quibusdam quae ex principali
ussione expensa sunt. minime
reputantur; Qd si uerum sit nes
cio. Sit amen tuae est. hoc omnino
facere & pro amore aeterni iudicii.
et ipsius humanę considerationis
ratione minime debeas; Ecce glo
riose fili amore di tui q; p uocatus.
cuncta quae sensi cuncta quae audiui
breuiter indicaui; Sapientis aũt
uir est. et breuiter audita latius
pensare. et quae q. dõ displicent
inceleritate corrigere; Omnps dns

Köln Dom 94. f. 90r

unmicus; Sobrii inquit estote. Uigilate quia aduersarius uē diabolus tāq̄ leo rugiens aliquē deuorare quærens circuit; Quanto hostis uigilat ut noceat: tanto xp̄ianus uigilet ut uincat; num̄q̄ enī uigilantib; obrēpit inimicus. num̄q̄ sollicitus aduentū hostis; Et acrē hostis securos quosq̄ pē captiuos; facit unq̄ securos incautos sopitos inermes opprimat. Uulnerat eos quos uigilare minime prospexerit; Uigila xp̄iane subaudi dū uel secta uictoria coroneris. pugna audia bolo. qui tā armatus est xpō; tecū est quite optē uincere. tecū est xp̄c quite desiderat muneratore; cōtēne p̄sentia ne futura p capias. temporalia sperne. ut æterna possis capere; possidebis cælū qd diabolus possidere nō potuit; Habebis paradisū unde inimicus exclusus ē. accipies æternitatē quam p uaricator hostis amisit; illū aduersā p fidia deceptē incautū fides imposuit; ille contēnendo cælestia iuste priuatus ē. tu seruiendo angelica maiestate suffultus es; illi æterna supplicia destinata. tibi diuina p̄pa rata sunt p̄mia; ille p fidus cū p fidis intenebit. Tu sēificatus cū sanctis regnabis. unquid fueras temporalis eternū dicus. sis æterna gla decoratus. nec quicquā insidio formidabis. quia auctorē formidinis diabolū cū sancto respuisti; INCIT SERMO DE ELEMOSINIS.

REmedia peccatorū sūt. medicinalē elemosinarū; elemosina enī a morte liberat. et nō patitur hominē ire in tenebras. patrocinatur in die iudicii homini. ut flammas æternas p̄timeat. Sicut iacob. in æpta sua dicit. sup exaltat mia iudicii. et iudicia sine mia illi qui non fecit misericordiam; Sed talis debet ē ipsa misericordia sūt que sursum capiatur nūquē repellat. que peccata purget nūquē animā gravet. de bono deuisto labore. de ppria facultate. etiā de pauperis egestate; sūt nūlte dī hominē a misericordia cessare. nec libenter aspicit dī que q̄ quā de fraudib; dantē. Sicut salomon p̄pheta dicit. Honora dnm dm tuū de iustis laboribus tuis; de iustis laboribus; iussit dari. de iniustis uero rapinis p hibuit dari; Cū iudicare cœperit dī. dicturus sum hi qui de fraudib; uiuunt. et de spoliis miserorū elemosinas facunt. dnē p̄cepta tua seruauim et in nomine tuo misericordias fecim. pauperes pauim. nudos operuimus. et peregrinos hospicio recepim; quib; dicturus ē dī. Quos operuisti gaudent et quos expoliasti plangent; quos hospitio recepisti rei teneri. et oblitus es. quantos domus habitaculis exclusisti. Ego misericordiam fieri iussi. fraudes et rapinas exerceri non mandaui; De malo adquiris et gaudis. rapis delectaris. paup rogat et contristaris;

Köln Dombibl. 70, f. 166a

omīs generationes; O mira confessio · & mira humilitas · Confitetur humilitatē · qua sola sedm̄ respexisse dicit · quicunctā respicit · & continuo p̄dicat beatitudo ipsius de qua hodie totus celestis · mundus · Quę beata & iam & cū exp̄o in ęternum regnare credit · quia complēta sunt omia quę p̄ dix̄; Scriptū quippe ē; Omis quise humiliat exaltabitur; Exaltata · aut beata dī genitrix · nō solum qua humilis inuenta · uerū & iam qua ineffabiliter grā plenae; Quam dep̄cantes ueneram̄ · & uenerantes dep̄cam̄ · ut ipsa pro nob̄ intercedere dignet̄ · apud dn̄m nr̄m dī filiū · quę de se genuit incarnatū · qui cū d̄o patre & spū sco uiuit & regnat dī · p̄ omia scła sc̄lo; Adm̄.

Adest nob̄ dilectissimi fr̄s hodierna festiuitas beatę mariae uirginis gloriosa · plena gaudiis · & inmēsis deascensiuis repleta muneribus; Illustris quidē de meritis · sed illustrior ualde p̄ grā · qua illustrat̄ · ītan tū ipsa beata uirgo · uerū & iā p eam omis xp̄i ecclia; Non & iā gram̄ ex meritis gloriosa uirginitas p̄ merui · sed grā meritorū ex grā p̄cepit; Et ideo celebritas hodierna · inde gloriosior · ceterorū sc̄orum natalitiis quo illustrat̄ beata uirgo · & mat̄ dn̄i ineffabilib; diuinorū sacramētorū priuilegiis · quia inde creuer̄ merita · unde plenissime referta · grā; Et ideo apud dn̄m pensanda sunt eius merita · & cogitata premia; puto q̄d nemo · qui ad purū edisserat · nisi qui uere potest p̄pendere · qualis & quanta sit ista grā qua repleta ē ipsa · p quā uenit in mundū dī maiestas; Idcirco fr̄s mei ueneranda est hęc sollēpnitas · cū omi deuotionis obsequio · & uenerandū q̄d canitur · & iam sup choros exaltata angelicos; Nā nulli hominū umquā ccessit · tanti uti p̄uilegio muneris · & iā nec angło ut una p̄sona cā · in trinitate · q̄d de sub stantia sua genuerit · & ecī dī; Ideo quęso silcat insipientia carnis · & celebrēt̄ digne cū laudib; festiuitas matris dn̄i & saluatoris nr̄i · tanto honore dignissima · quanto ē ueneranda ex grā · qua cuius honor · & gla · laus · & grārū actio · redemptoris; Hodie quippe uocata p̄cessit · & ut marcescibilē de manu dn̄i cū palma uirginitatis p̄cepit coronā; Hodie in throna regni susceptā · et resedit; Hodie thalamū intrauit · quia simul uirgo & sponsa fuit; Hodie si quid̄ audiuit uocē illā blandientis affectu · ad ea maiestatis quā or̄ · Veni electa mea · et ponā in te thronū meū · quia concupiuit rex speciem tuā; Adquā sane uocē credim̄ q̄d gaudens et exultans soluta est beata illa anima · ac prexit ad dn̄m · ubi facta · ipsa

Köln. Domlibl. 70

Inistromisse erat celebracio rerum ebdomadis iiii et vii fer. erant sibb xii lectiones

Sydreas ingorgio bachum septē hor opimat

habet mensis Kal Ide Nonas mensis gor pros Sol dies xxx luna xx ix

15 xvii H f K E SEPTBR Uerene_iurg

12 y e o A gviii H̄ ii luñ Embot

14 O D D k a iii H̄

10 xiii f A L b ii H̄

k ii Mc H O H̄

kA V F g E B H d viii ID̄

kB x O e vii ID̄

kC h C L f vi ID̄ Natiuitas Soe mariae

kA xviii A f F Q g V ID̄ Nat Gorgonii mart

kE vii I D K d iiii ID̄

kF S b iii ID̄ Tron et iacinoti Alibi felicis et regule

kG xvi F G k G E T e ii ID̄

kH iii Ud i d u s

kO l f A exviii k O T BR Cornely et cypriani epi et exaltacio soe crucis

A xiii I H H B f xvii k Rome nicomedis mart

A I mi G c sx ii k Rome Lucie Cufeme Cyrcelliani

B D dxv k Lamberti martyris Sol in libra

C ix O I n l H E bx iiii k

A F e xiii k

C xiii o I G dx ii k Equinocii autūnal Sedm ormenat

F vi v k k H exi k Nat Sci Marthei apti et euangt

G p k I fx k Nat Scōy Mauricii Cyriaci Exuperii Coliorū

H xiii k g viii k

O iii A A a l l b a viii k Equinoctiū sedmquos dā locus reducitonū

I M bvii k

L A xi b M h c ii k

M B F B M O d v k Nat Scōy Cosme et Damiani Colonie Dedicacio Scī pecti apti

N Γ xix c H P e iiii k iii mī eg. faofi

O A iiii Q f iii k Dedicacio basilice Michaelis archang

P c l c d H O B g ii k Hieronimi prbi Nox horarū xii dies xii

Köln, Dombibl. 102, f. 4v

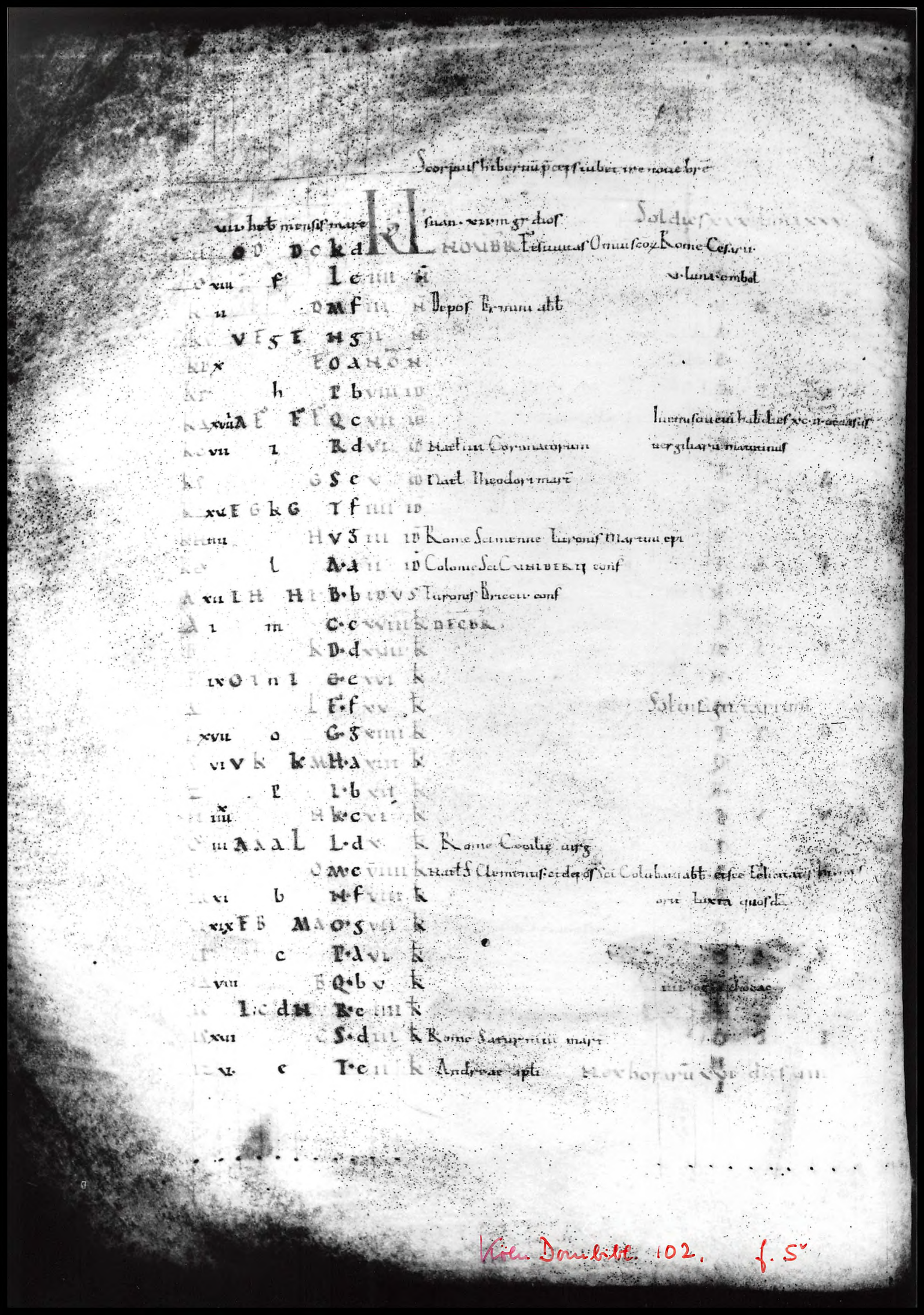

Köln. Dombibl. 102. f. 5v

& potestate sua bestię tradent. i. q̄cqd iurisdictionis & fortitudinis habent ipsi tribuent. dicentes. Tibi grās agimꝰ qꝛ q̄cqd habemꝰ ate accepimꝰ. hi cū agno pugnabūt & uerbo & opere. ut fideles a fide illius separent. Et agnꝰ uincet illos. qꝛ ē stamma dabit suis ut ante possint occidi. quia a fide xpi separari. Quidā. Gaudete qꝛ ego uinci mundū. Et uincet eos. q̄ndo dapnabit illos cū capite suo diabolo. Qm dns dnoꝝ ē. et rex regū. Acsi diceret. Et si repbi gloriā filiorū di amittent. tam dominiū eiꝰ euadent. sed sēp eū dnm sustinebūt. Vnit enī eis ad utilitatē sc̄oꝝ. etiā cū pugnat aduersus eoꝝ p fidē. Scdm hunc sensū. nabuchodonosor seruus di uocat. Et spūs & iā malus. dns spūs dr. Malus scilicet a se. dnm aūt spūs. qꝛ a dō creat. & potestati illius subiectus. Et q̄ cū illo sūt electi & uocati. & fideles. Subaudit. ppt̄ea regē ser superat. Electi. di p̄ destinatione ante mundi ḡ fundationē. Vocati. paptoꝝ p̄ dicationē. Fideles. p bonoꝝ operū exsecutionē. Et dr. Aquas quas uidisti ubi meretrix sedet. ppli s. & gentes. & linguę. hic exponit̄ qđ supus fuerat p̄missū. qđ scilicet bestia sup aquas multas sedet. Quę aquę multę hic sic dr ppli multus ex omnib⁹ gentib⁹ & ppliis & linguis a diabolo decepti. maxime p libidinē quę mat ē omniū malorū. Meretrix enī sup aquas sedet. qꝛ dominationis regnū libido uitiorū in repbis tenet. Et certe qꝛ ipsū regnū animā hostis. ex multitudine ppliꝝ in fastu sup bię eleuatur. ideo meretrix sup aquas multas sedere dr. Et x cornua quę uidisti & bestia hi odient formicariā. Cū ipsa regna q̄ p cornua designāt ut sup dictum ē sint bestia. i. omne corp⁹ diaboli. & bestia sit ipsa meretrix. i. omnis multitudo repborū x. cornua. Et bestia odient formicariā hoc ē ipsi repbi odient

Köln Dom III. f. 167r

paruuſ magn̄ ibiſ ſub audit̄ in regno filii dilectionuſ. Iraudiui q̄ſi uoce̅
tube magne. i ſic̄ uoce̅ aq̄rū multarū. i ſic̄ uoce̅ tonitruoꝝ magnoꝝ dicen
tiū alt; Magna uox canentiū. magna e̅ deuotio ſcoꝝ. q. recte tube cōparat.
q magna p̄dicat; Unde p eſaiā dr; Quaſi tuba exalta uoce̅ tuā; uox q̄ q. aq̄rū mul
tarū uox e̅. pp̄loꝝ multoꝝ; Aq̄ ceu pliſt. ſic ſup̄ legim̄; In uoce aūt tonitruoꝝ mag
noꝝ. tror exprimit̄ iudicii; Tonitrua q̄ppe magna exſe emittunt. q̄ndo ipſi
trore̅ diuinu iudiciu annuntiant; Omīs itaq; i. ip̄ dicatores ſi ſubdti auditores.
muſice̅ ſe hortantes dicunt alt. laudate dn̄m; Q̄m regnauit dn̄s ds nr̄ omip̄s.
Letificat; In eo a nob̄ e laudandus e. q̄m ſic̄ ab initio mundi regnaū in nob diabolus.
ſic ab aduentu ſuo regnaū ipſe exp̄e. Tnos q. eram̄ dudū regniū diaboli tranſtulit
in regnū gt̄e ſue. morien ſ. i tercia die a mortuis reſurgens; Cui etiā potentia
in hoc p̄ncipalit̄ oſtendit̄. q̄m q. potuit in p̄ncipio mirabilit̄ formare. ipſe
mirabiliuſ morien ſ in fine t̄epoꝝ eū q. pererat potuit reformare; Et in his omīb;
ſimul potentia illi oſtendit̄ et mirdta; Gaudeam̄ et exultem̄. idem̄ gtam ei; Hec uox
n̄e. extraneoꝝ. i. n̄ e iudeoꝝ paganoꝝ. q. a fide xp̄i. et e̅ ſorcio fideliū longe ſt̄.
ſed uox omīū ſcoꝝ in uite̅ ſe hortantiū ut gaudeant et exultent. dent q.
gtam omīpti dō. q. ſine ullis p̄cedentiū bonoꝝ actuū merciſ. ſola ſua miſerta
tiā tā coſp duxit dignitate̅; Q̄m uener̄ nupt̄ agni; Nuptias in ſacro eloq̄o
ſepe legim̄ appellata. xp̄i et eccl̄e c̄iunctione̅; Unde e̅. Similit̄ regnū c̄loꝝ
homini regi. qui fecit nuptias filio ſuo; Sponſus e n̄ eſt xp̄e. ſponſa ecclā.
quā ſibi deſponſauit p fide̅. i gra̅m baptiſmatis; Dedit ergo xp̄e huic
ſponſe arra̅. i. fide̅. ſpe̅. et caritate̅. et per hec toto iſto t̄epore c̄iungit
illi. In futuro autem. tam ei per ſpem ſociabit̄. t p ſpecie; Et uxor ei
p̄pau ſe; Duo die ſponſa uidelicet uxore; Nunc en̄ ſca eccla eſt ſponſa.

Köln. Dom III, f. 181ᵃ

ꝑdurū quouiꝛ unbacterra felix ; Ethoc emersiuꝰ . noli quęrere quid habeaꝰ sedqua
lꝰis ; Resista . ualet . tantualet . quantumes ; Iugula . ethabebis illam ;
quidturbaris ? quidexestuas ? ꝓ in quid quęsiturus estis . aut empturus estis ?
ecceuxoꝛ . qualis es . datis . illirei . ethabebis illā ; Sedmalus sū inquies .
etforteme ñaccipit ; Dandotibi bonus eris . uthuic fidei ꝓmissione quatis .
hocest bonū ee ; Cum aut bonus fueris . ꝑ ꝗm ipsius rei eris . & habebis nonqđdixi
solū salutē . incolomitatē . uitā etsine fine uitā . ꝓ nonhoc solum habebis ; adhuc
aliudtollo . ñibi erit lassari etdormire . ñibi erit esurire etsitire . nonibierit crescere
& senescere . quianec nascierit : ubi numeri integri manent ; Numerus qui ÷ .
ipse est . necopus est ut augeatur quianonibi sit ut minuatur ; Ecce quantaculi . & dumdixi ñ
quodibierit ; Ecce iamputaest . iam incolomitas est . iamnulla poena . nulla fames . nullasitis .
nullus defectus : nihil horū . & tamen nondum dixi quod oculus non uidit nec auris audiuit
nec in cor hominis ascendit ; Sienimdixi falsumest quod scriptum est . quod oculus non
uidit nec auris audiuit . nec in cor hominis ascendit ; Undeenim ascenderet in cor meū ut
dicerem . quodin cor hominis non ascendit : creditur & nonuidetur . Nonsolum non uidetur .
sednec dicitur ; Quomodo ergo creditur sinon dr̄ : quis credit quod non audit ? Siautemaudit
aut credit . dicitur ; Si dicitur : cogitatur ; Si cogitatur & dicitur . & in auribus hominum intrat .
& quianon dicitur nisi cogitatur . & in cor hominis ascendit ; ia ecce ipsa quaestiotanta rei
coartat nos . ut non possimus uerbis explicare quaestionem ; quis explicaret em . attendamus
itaq; euangelium . Modo dns loquebatur . & facimus quod ipse dixit ; Qui credit in me inquit
transiet facta . a morte in uitam . & in iudicium non uenit . & . Amen dico uobis quia uenit & hora
& nunc est . quando mortui audient uocē filii dei . & cū audierint uiuent ; Sicut enim pater habet uitā
in semetipso . sic dedit & filio habere uitā in semetipso ; Generando dedit quia genuit de se .
Filius enim de patre est . pater non est de filio ; Sed pater filii pater est . & filius patris est filius ;
Utrū tamen filius de patre genitus . non pater de filio . & sēp filius . semper ergo genitus ; Quis
hoc capiat sēp genitū . omnis enim homo cū audit genitum occurrit illi . Ergo erat tēpus .
quando non erat is qui genitus est ; quid ergo dicamus . non sic ; Nonerat tēpus ante filium .
quia omnia per ipsum facta sunt ; si omnia per ipsū facta sunt et tempora per ipsū facta sunt . quomodo
possimus ee tempora ante filiū per quē facta sunt tempora ? Tolle ergo omnia tempora . sēp e
cū patre filius ; Si semp cū patre filius . et tam filius . semp genitus ; si semp

Köln Dombibl. 70. f. 132ᵛ

S. BARTHOL. ET EXTERCITUS FILII DEI ET RESURGENS IHM AMBULANTEM DIXIT. ECCE AGNUS DEI. USQ' AD ID QUOD SCRIPTUM EST. AMEN DICO VOBIS. VIDEBITIS CAELUM APERTUM ET ANGELOS ASCENDENTES ET DESCENDENTES SUPER FILIUM HOMINIS.

Congaudemus frequentes uraē quia ultra quā sperare potuimus alacriter conuenistis, Hoc est ergo quod nos laetificat & consolatur in omnibus laboribus & periculis uitę huius. Amor urt̄ mdm̄. & pium studiū. & certa spes. & feruor spūs; Audistis cū psalmus legeretur. Quia inops & pauper clamat addm̄ in hoc sęculo. Quo enim est ut sepius audistis & meminisse debetis. Non huius hominis. & tam̄ huius hominis. non unius quia fideles multi. Multa gentes inter paleā gementia diffusa toto orbe terrarū. Unius aut̄ quia membra xpi omnes. ac per hoc unum corpus. Iste ergo populus inops & pauper. non nouit gaudere de sęculo. & dolor eius intus est. & gaudiū eius intus ē. Ubi non uidet. nisi ille qui exaudit gementē. & coronat sperantē. Lacrimę sęculi uanitas. cum magna expectatione sperat ut ueniat. & non possit teneri cū uenerit. Iste enim dies qui lacrimę ē p dies hodie inista ciuitate. cras utiq. non erit. Nec idem ipsi cras hoc erunt. quod hodie sunt. & transeunt omnia & uolant omnia. & sicut fumus ua nescimus. & ue quicquam talia.; Omnis enim anima sequit quod amat. Omnis caro fenū. & omnis honor carnis quasi flos feni. fenū aruit. flos decidit. uerbū aut̄ dni manet in aeternū. Ecce quod ames. si uis amare in aeternū. Sed discere habebas. unde possis apprehendere uerbum di. Uerbū caro factum ē. & habitauit in nobis. Quapropter kmi ad inopiam nram & paupertatem nram pertineat. & qd illos dolemus qui sibi abundare uidentur. gaudiū enim ipsorū. quasi frenetici cognoscę. Quomodo enim frenetici gaudet in insania plerumq. ridet. & plangit illū qui sanus est. sic & nos kmi. si recepimus medicinā decreto uenientē. quia & nos omnes frenetici eramus. tanquā salui facti. quia quę diligebam non diligimus. Gemimus ad dm̄ detis quia adhuc insanimus. Sanari ē enim ut & ipsos saluos faciat. & opus ē ut respiciant se. & displiceant sibi. Expectari uolunt. & expectare se nonnorunt; Iam si aliquantulū oculos ad se conuertant. uidebunt confusionē suā; quod donec fiat. alia sint studia nra. alia sint auocamenta animę nrae. Plus ualet dolor nr. quā gaudiū exc; quantum putatis ad numerū fratrū. Difficile ē. ut quisquā illā celebritatē rapturus fuerit exuuiis. quantū aut̄ ad sororū numerū contristat. & hoc magis dolendū ÷ quia ipsę non potuus ad ęcclam currunt. quas debuit sinon tamor. certe uerecundia de publico reuocare. Uiderit hoc qui uidet. & adeat misericordia eius ut sanet omnes. Nos aut̄ qui conuenimus pascamur expulsi di.

Köln Dombibl. 70, f. 136ᵃ

uſtra. Hinc pſalmiſta ad ipſū dic̄; Virga recta ē virga regni tui; Et q̄ ſic̄ po-
nendo q̄d cēt hec virga ſubdit, Dilexiſti iuſticiā & odiſti iniq̄tatē. Et ipſe calc
torcular ſ̄ furoris ire dī omipotis; Et torcular ut dictū ē ſup̄ morſ intellegit
ſaluatoris; Calcauit torcular hoc ē ſuperauit mortē & cū die reſurgendo amor-
tuus; Ipſuq; torcular appellat quia furoris ire dī omipotis q̄ ꝓpt̄ peccata hu-
mani gn̄ris q̄b; ꝓmerunt ira dī mortuus ē x̄pc; Nemo enī mouere ret niſi ipſe
reret; Nuſq̄ peccaſſet ꝑm̄ hō immortalis manſiſſet; Sed q̄ dī p̄cepta
cont̄pſit ſtatī ira dī incurrit & mortuus eſt; Quā mortē ꝓ nob̄ miſe-
dit filiū dī ſuſcipiens ī q̄ calcat̄ ē calcauit q̄ hanc amortuus reſurgens
potenti uirtute dep̄ſſit; Vt torcular poſſum̄ intellegere tribulatiōnē
p̄ſentis uitæ; Calcat dn̄s torcular hoc ē cos q̄ſt ī torculari i. om̄s electos q
purgat ꝑ huiuſmodi uitæ anguſtias; Hinc apl̄s dic̄, Per multas tribulationes opo
nos intrare in regnū dī; Et ſalomon, Flagellat dn̄s omem filiū quē recipit
Sic enī in torculari uuæ tundunt ut uino prūptuaria repleant ſic nim
electi p̄ſſuras & afflictionib; ēternū ut in cęleſtib; habitaculis recon
dant; Et q̄ patienter electi ira dī ſuſtinent quę peccatoribus debentur
Idcirco bene ira uinū furoris ire dī uocantur, Suſtinent enim ira dī
ꝓpt̄ peccata quib; primo homini ut dictū eſt iratus eſt dn̄s & eiec
unt uinū q̄d in dominicis apothecis recondit̄; Vinacia dū
i. om̄s reꝓbi cum ſimil ꝓmittur foraſpiciuntur & ab illo
ſocietate ſeparantur; Sed electi tā diu uinū furoris ſ̄ q̄ uſq; in
torculari uice uuæ tundunt ut a uinacis ſeparentur; Vt
in prūptuaria æterna intrauerint iam deſiſtunt ē uinū
roris q̄ deſinit calcatio torcularis; Et habē inueſtimentū ſemore ſuo

Vat. Barb. III, f. 185v

185v

induerit immortalitatem· cessabit clamor tumultuari contra electos· qui cos inhac uita
quiescere nō sinebat· Ibi enim cessabit omnis praua suggestio· ubi nulla erit carnis delec
tatio· Sed ⁊ dolor p̄ hęc nō erit· q̄ uidelicet caro electoꝝ, pquib; dolere debeant· ngenerabit·
Quę prima abier· q̄ in psentiarum sancto hęc oīa sustinent· Sed cū innouata cęlū ⁊ tra fuerint
et ipsi electi innouabunt· ⁊ nequaq̄ p̄teritas passiones sustinebunt, Ctdix̄ qui sedebat
in throno· i· dns omps q̄ p̄sidet suę eccłe· Ec̄ noua facio oīa· Et sicut ⁊ quę supius
dicta sū· Inter quę etiam cęlum ⁊ tra innouabunt· ⁊ Ctdix̄ mihi· scribe in corde tuo· et tua
uteris cōmenda ut ad nouitatē p̄ueniat posteritati· Sed q̄d iohnes dr· ad omnē eccłām puna
quę in tabulis cordis carnalib; uerba dī scribere iubet· Hęc uerba quę ab initio ultimi
libri diuinit tibi sū ostensa· Fidelissima ⁊ uera sunt q̄· adō uero p̄cesserit, ac si dicerat·
Eo in cordis memoria arctius debent deprimi quę locutus· q̄ deuota fides, firma· deuota
spes fiducia, p̄ferunt· Ctdix̄ mihi· factū ē· p eo q̄d ē fiat· i· cōplebunt oīa quę supius sū dicta
siue de remuneratione iustoꝝ· seu de damnatione rep̄boꝝ· q̄· ecce hęc oīa tēpore suo
p certo cōplebunt· quasi iā facta sint dī omps uoce firmat· in cuius p̄sentia oīa su
tura p̄sentialit manent· Vnde ē· q̄ sequit quę futura sunt· Ego sū alpha ⁊ ω· initiū ⁊ finis; q̄d
nullum initiū habeat in tēpore t finem· sed q̄· a illo cuncta sūpserunt initiū· ⁊ in ipso resumen
finem· Deq̄b; satis sup̄ dictū· q̄d aū dns hoc iā tcio p̄euangtm in hac apocalypsi manon
suum incalcat dics· ego sū a· ⁊ ω· duo phoc factū quędā nobis insinuant· Vnū sc̄licet p̄q̄d
intellegam· neq· ad angtm, p̄pe· neq· ad iohnem pertinere quę in hac reuelatione cernunt· Alt
ud ū q̄d scire possim· ipsum ē· ⁊ dn̄m ante tēpora· ⁊ hominē in fine sctoꝝ· Ego sitienti;
dabo fontē aquę uitę gratis· Sitienti; i· esurienti; iustitiā· p mittit fons aquę· Deq̄b; dns dic
Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iustitiā· Fons aū aquę uitę inseparabilis q̄nitas intellegit
Pat enī fons· filius fons· spūs scūs fons· Vnde ⁊ psalmista dic· Apud te ē fons uitę· Sitienti; ergo
dn̄s seipsū dabit in remuneratione· in cuius ēplatione erit refectio cūcte satietatis; Quo

fonte sanari psalmista

accommodat. Debes commodare dō interra. qđ multiplicater accipias in uitā aeternam. Vecū in conspectu angelorū ante tribunal aeterni iudicis uenire metuam. securā & libera conscientia dicere possis. Da mihi quia dedi. miserere quia misericordiam feci. Ego impleui qđ iussisti. tu redde qđ promisisti. Iterū atq. iterū admoneo frēs. ut semp ista euangelica lectionē memoriter teneatis. & totis uiribus cū dī adiutorio laboretis. ut aeternū ignem possitis euadere. & ad celorū regna felicit̄er puenire. prestante dnō nrō ihū xpō. cui ē honor & imperiū in secula seculorū amen.

um aliquid dilectissimi in amore creatoris in creatura eius digni⁹ laudibus p̄dicatur aut extollitur. ad deus gēs dubio laudem refertur. qui auctor ipsius operis inuenitur. Laudabile enim ut mirabile artificium. qđ cū magnis laudibus celebratur. ad laudē artifices iure colligit̄. Sic enī scriptum ē. laudate dnm in sanctis eius. Illud inprimis dilectissimi grām uestrā humiliter peto. ut uenia detis presumptioni ut imperfectioni meę. quia cū sim tardus ingenio. in doctus eloquio. & amore tam quod in assumptionē sc̄ę marie matris dnī legatur more infantum balbutientiū qui se semp sponte adhoc ingerunt qđ digne explere opere nequeunt. susurrare conatus sum. Sed apud omipotentem dnm non tam effectus quā uoluntas requiritur. secūm qđ scriptū ē. Gta in excelsis dō. usq. bonę uoluntatis ē frēs kmī de huius diei sollempnitate

Köln Dombibl. 70, f. 155r

operante ꝓuidentia diuina. ex radice uiciata sine uitio
ꝓdit uirgo. que intelligitur beatissima uirgo maria.
adtestante esaia ꝓpheta. Exiet uirga de radice iesse.
et flos de radice eius ascendet. Est igit̄ sc̄a et uenera
bilis uirgo maria mat̄ dn̄i nr̄i ihu̇ xp̄i secundum
carn̄e ex semine abrahę. ex tribu iuda. uirga iesse
exclara stirpe dd̄. ancilla di̇. regina gentiu̇. domina regu̇.
reparatio uitę. dec̄ mulierū. capitt uirginū. uirgo sc̄a.
uirgo prudens. et una ex numero prudentū. Virgo ante
partū. uirgo in partu. uirgo post partū. Que mundus n̄
capit. in sua sacra aluo hęc uirgo inclusit. huius enim
figurā tenuit uirga illa que fuit in ministerio aaron sacer
dotis iubente dn̄o ascō moy. se in tabernaculo posita.
que int̄ altaras radice sola frondu̇it. nuces q. ꝓtulit. quia
ꝓculdubio sola uirgo fuit maria que dn̄m peperit. et post
partū uirgo ꝑ mansit. Ꝑ hanc ergo auctor uitę auctorem
mortis potent̄ dampnauit. dū ꝑ mulieris filiū. dampnauit
mulieris peccatū. Scriptū ē enī. In quo peccauit a muliere
conceptū ē. et nos ꝑ illā om̄s morim̄. ita ex contrario
a muliere cępit reparatio uitę. ꝑ cui filiū dn̄m ih̄m
om̄s resurgemus. Sicut scriptū ÷. Sicut in ada om̄s morim̄.
ita et in xp̄o om̄s uiuificam̄. Videam̄ dilectissimi q̄d sibi
duę istę mulieres distent. Ad quam enī mortis auctor ꝑ
tortuosū serpent̄ mortis suasit c̄silium beatę marię ecclia auctor

Köln Dombibl. 70, f. 156ra

emittere terra sub aspectus. imbribꝫ cedit tempestas
te concutiatur. stringitur frigore sole torpet. ne
ut fructus annuos fetaq; pariat; & cum seua pro
floreuerint. exuitur proprio & spoliat ornatu. Quap
tos hæc raptores habet. nec fructu suu quæritur
amissum. quem ideo genera uit ut amitteret;
nec in posterum negat quæ sibi meminit auferendu.
Cælum ipsum non semper stellarum micantium globis fulget; & quasi quibusdam insignitur coronis. non semper or tam lucis albescit. radius solis
inputatur. sed assiduis uicibus ille qui dam mundi uultus gratissimus. humenta noctium caligat
horrore; quid gratius luce. quid sole iocundius.
que cotidie occidunt; decessisse tamen non
bis hæc non molestè ferimus quia recedire præsumimus; docet nos. quam tu debeas æquiore patientia
si superiora tibi occidunt nec dolori sunt. cur hoc cidere mihi humana doleant. Sitta impatiens dolor sit
imprudentibꝫ modus quis exigit insecundis; Ansi immoderate gaudere conuenit. lugere conuenit. Non
enim mediocre malum est im moderatio doloris. aut
metus mortis; quantos ad laqueum impulit. arma
ut ad gladium. ut in ipso amentia animam suam pro
derent mortem inferentes & mortem appetentes;
& qd pro malo fugerent pro remedio adsciscerent; qui quam consentaneum naturæ suæ ferre

Köln. Dom 38. f. 17v

qm̃ immeliuſ ipſa natura reparatur. fletuſ omiſ caſuſ mortaſ abſterget;
certe illi ſi bi aliqua ſolatia repperer̃ quiſ inẽ ſenſuſ defectuq; na
turae. mortẽ arbitratiſ̃. quanto magiſ noſ quib; meliora poſt mor
tẽ p̃mia bonorũ factorũ ōſcientia pollicetur. habent gemaleſ ſola
tia ſua quia requiẽ malorũ omniũ mortẽ exiſtimant. ovut uitae
fructu carent. ita etiã caruiſſe ſe putant omni ſenſu et dolore poe
narũ. quaſ in hac uita graueſ et aſſiduaſ ſuſtinemuſ; Noſ uero utr̃
rectioreſ p̃mio. ita etiã patientioreſ ſolatia ẽ debemuſ. Non
enĩ amitti ſed p̃mitti. uidentur quoſ ĩ adſũptura morſ. ſed
aẽternitaſ receptura ẽ. Ceſſabunt ergo lacrimę. aut licet ſare ĩpo
teſ. incõmunib; lamẽtiſ flebore frater & ſuũ dolore publico. domeſ
ticoſ gemituſ tegã; Nã ceſſare ĩ poteſ cũ adomẽm ſonũ nominiſ
tui lacrimę ſubrepant. uel cũ uſuſ ipſe recordatione excitat. t
cũ affectuſ imagine repſentat. t cũ recordatio dolorẽ renouat;
quando enĩ deeſt quotidieſ offitiuſ repſentariſ. ade ſi in quã a
ſepe offenderiſ. & toto te animo acmẽte cõplectur; aſpicio. alloquor.
oſculor. cõphendo. t in ipſa quiete nocturna. uel in luce clara.
cũ reuiſere et ſolari dignariſ mẽrentẽ; Denicq. ipſe iã noceteſ.
que quaſi moleſtaoreſ iuuente te uidebant. qã mutuu cõſpectuſ
copiã denegarent. ipſe iã ſonuſ cõloquioru nroru dudũ inter ipto
mamabiliſ dulciſ tẽ iã cepit quate mihi reddidit. ñ ugẽ miſeri
ſed beati quoru neq; ſentia deficit. nec cura minuit & auge tur
gra; eterni ſonuſ imago mortiſ; qã ſi in quiete nocturna
uinculiſ adhuc corporeiſ inhęrentes. & quaſi intẽ carceraria
relegatę clauſtra mẽbroru poſſimus tam animę alteria etiã
certa pſpicere. quanto magiſ ſpectant hęc cũ iã pura ab hoc q.

Köln Dom 38, f. 14ᵛ

et mutuã benuolentiam inista uita mortali; ac superius quicquid iam inuenerim diuinum est; Incipiat homo amare dm̃. et non amabit inhominem nisi dm̃; Videat enim carnalis usã primum. amicitiaq; amor qualis debet ee: gratuitus; non enim propterea debes habere amicum uel amare. ut aliquid tibi prestet; Sipropterea illum amas ut prestet tibi uel pecuniã uel aliquod commodũ temporale: non illum amas sed illud qd̃ prestat; Amicus gratis amandus ẽ propt̃ se. nonpropter aliud; Sihominem te hortatur amicitiq; regula ut gratis diligas: quam gratis amandus est dñs. qui iubet ut hominem ames. nihil delectabilius donum; inhomine sunt quę offendunt̃. p amicitiã tamen cogis te ut etiam illa quę offendunt̃ inhomine. tollerel propt̃ amicitiam; Siergo non debes propter quandam tolerantiam dissoluere hominis amicitiam: di amicitia quibus rebus debet cogi ut dissoluat̃ atte. nihil inuenis delectabilius dõ; dñs non est unde te offendat. situ eum non offendas: nihil illo pulchrius. nihil illo lucidius; Si enim quaeram atte quare amas: responsurus es mihi. homo est fidelis; ergo fidem amas; si fidem amas. quibus oculis uidetur fides: ipsis oculis uidet dñs; Incipe ergo amare dm̃. & amabis hominem propter dm̃;

Diabolus certe accusator scõr est. et quia non apud talem iudicem cogit quõ fallat. non potest nos falsa crimina dicere. nouit apud quem dicat; Quia ergo falsa contra nos non potest dicere. quaerit uera quae dicat. ideo timeat̃ qd̃ dicat; hic ergo aduersarius nost̃ q nob̃ inuidet regnũ cẽlorr. q n̄ uult ut ibi sim unde ipse deiect̃; Cauere debem. ne ad prẽmiũ diligam dm̃; Quid enim dilectur es dm̃ ppt̃ prẽmiũ. quale prẽmiũ. qd̃ tibi daturus est dñs. quicquid tibi aliud dederit min ẽ quã ipse. colis n̄ gratis. ut aliquid abipso accipias. gratis cole et ipsũ accipies; Euelle ergo cor tuũ ab amore creaturę. ut inhereas creatori & dicas qd̃ inpsalmo scriptũ. Mihi aut̃ adhęrere dõ bonum ẽ; Siaut̃ deseris eũ q̃te fec̃ et amas illa quę fecit. deserto illo quę fec̃ adult̃ es; O anima ut illius amplexu dignasis dimitte ista. et illi inhęre gratis; ista unde dixit psalm. Mihi aut̃ adhęrere dõ bonũ. Versũ priorẽ sic dixit. p diduxisti omnes q̃ fornicant̃ abste. Cequasi ostenderet quę sit fornicatio subiecit. Mihi aut̃ adhęre dõ bonũ. Nihil aliud uolo. sed ipsum adhęrere illi. hoc ẽ bonum meũ. hoc gratuitũ bonũ meũ. Ideo & grã dñi qi gratis constat; Salus ergo illa amanda ẽ. ista utenda; hęc enim adusũ necessaria sunt. nã transitura ẽ; ji enim uera salus

Köln Dombibl. 70,

ſſſ quomodo dicunt medici paregritam quodāmodo; ꝑā egritudo ꝑpetua: iuſta fragilitate carnis; Putatis enī tunc hominē egrotare quando febrit · et ſanū ee quando eſurit: ſanus ē dr̄; Uis uidere quantū malū eſt eſurire: dimittite illū ſine medicamēto ſeptē dieb; occidit; ſed quia ponis ꝑ quadie medicamētū · Medicamentū aut̄ famis, cibus ē. Medicamētū aut̄ ſitis poc: · Medicamētū aut̄ laſſitudinis ſōnus ē. Fatigationis: deābulatio ē. Medicamētū deābulationis: ſeſſio ē. Medicamētū fatigationis uigilando dormitio: · Medicamētū fatigationis dormiendo uigilatio ē. & Unde q̄ imbecille ē corp̄ humanū: hoc ipſum adiutorium qđ dixi quia aſſumit. ſine ꝑ ſeuerauerit deficit, eſuriendo quę rebas adiutoriū cibū; Ecce adeſt adiutoriū cibi · manducas reficeris. ſi plus feceris. plus deficis; adiutoriū ſitis quaerebas potū; Multū bibendo offocaris. quā ſiciendo urgebaris; laſſata ambulando. ſedere uis ſede ꝑpetuo · unde ſin laſſabis; quicquid ergo aſſūpſerit ut aliud pellat: in eo ipſo ſi ꝑ ſeuerit defic; Qualis ē ergo iſta ſalus frr̄: tranſeuntia. fragilis. pertranſiuera; Uere quomodo dictū ē. quę ē enī uita uta: uapor ē admodicū parens; Qui ergo iuſta uita amat animā ſuā: ꝑdet illā; qui aut̄ in hoc ſeto odio habuerit animā ſuā. mutā ętnā inueniet eā; Totum quicquid uis amico tuo pręſtare. adhoc uis pręſtare uillā tecū teneat ſalutē; Amas enī iuſticiā. uis iuſtus ee; Amas ſub dō ee. uis & illū ee ſub dō; Amas uitā ętnā. illic eū uis tecū regnare inętnū;

Quomodo ergo amicus huius ſęculi ſcđm ſęđm amans animam ſuam. febrē uult expellere de amico ſuo quē ſimiliter amat ut ſeppt̄ p̄ſentē ſalutem: Sicut quemq; diligis. ꝑpt̄ uitam ętnā dilige; Cū inueneris ira. indignationē. odiū. iniquitatem. ſic conetis expellere morbū animi. quomodo amicus ſęđi morbū corporis; Adhoc enī amas. ut facias quod & tuę. & erit inter ꝑfecta caritas; hoc ſi inueneris. Adhoc ama coniugē. adhoc ama filiū. adhoc ama ꝑpinquū. adhoc ama uicinum. adhoc ama ignotum. adhoc ama inimicū. & erit inter caritas; Quae ſi fuerit. iunctus mundum. & pellitur foras princeps mundi;

De misericordia.

Felix operarius. cultor elemosinarū. eo qđ exhorreo ſuo cōparauerit cęlū. et panē eſurientib; delicioꝝ ſuoꝝ preſſit incendiū. Cui ꝑpheta tale exhibet teſtimoniū. et patronū habet ſpm ſēm; in causa talis operarius felix uiuet. et ſecu ſus iā moritur. Cū quo ambulat patrimoniū imortale. horreum in quo debitorē

Köln Dombibl. 70, f. 161r

im moueracissim ho; Secunde uerax. Nasse dapatre. quuncęlise. Cuauali
penā suę passionis predicet &. resp̄ petrus; Absit atē dnē ut moriaris. Egomor
ptę; Ce ho mdax; Secunde mdax. vtiq; qnīsapis eadis. s quę homi nū. Ergo omis ho
quantū dese. mdax. quantū dedō uerax. Sedcū hęc adomīs scōs ptinxerit. quare de
solis urginib; spialit dr. more eorū nē inuentū mdaciū. sine dubio adcō paratu
aliorū. soluurgines dnr ueraces; Sī quidē et alij ueraces ex dō. sed ut dictū ē adcō
paratione urginū nīs ueraces; Sednec mirū si illi spialit ueraces dnr. quę nec
quę xpc ē urginitate mēs et corporis ā pluus inhere pe uident; Sine macula. Et
hoc simulit intelligendū ē. qcūsint & iā sci sine macula. i. sine corruptione. utpo
tā a peccatis omib; expurgati. adcō paratione tam cęlestiū soluurgines sine ma
culas; Sed et ipsi cōparatione di. mdaces s et maculati; Et uidi alterū angl
uolantē p mediū cęli. habentē euangliū ętnū. p̄ri angls. ipse ē agni.
de q̄ supius sermo habitus ē; Et ecce nūntius patrie uoluntatis. d tā
angls. ordo p̄dicatorū intelligit; Dr aūi alit. in quo xpc ei q p̄dicatores
nīsint. q ipse ē caput. electa mēbra. sed qt in narratione nr nū. Nam
ul te angls. qt etiā sequens. i. ordo p̄dicatorū; Sed qzun succedit alter
ideirco alius p alū cōmemorat; Volat angls p medium cęlū. i. scīp
catores incedit uelocit p̄dicando xpm p ecclam; Volat p medium
q rīnis ē tē plationē celestia petunt. nī trenus inherentes. et subrec
et lutepis
et nāpplos ad celestia. et uerb ędit terrs inmutant; Debis q ippe uolan
tib. p̄dicatoribus. esaias dic. q si sti q ut nubes uolant. et q si columbę
ad fenestras suas. Ut nubes enī uolunt. q a terrenus desideriis pennis
ur tutis sublenati. pluunt uerb. et coruscant miraculis. ad fenes
tras suas uelut columbes. q p hoc qt exterius ē spiciunt. nihil trenū

Köln Dom III. f. 140v

140v

adē temp^{o}q & electa remunerari. & repbi iusto dī iudicio debent dampnari; Qm̄ ar
messis terre .i. finis uniuscuiusq. aduenit q^{o} & palee .i. repbi tradentur igni & frume
in dni cellario recondentur; Et misit qui sedebat falcem suam in terra & et .i. ecta cum dn
dens in iudicio potestatis inter bonos & malos discernens cuncta examinabit. Et alius
exiuit de templo quod ē ingelo. & et. Qui habet falcem messoriam. ipse & undemiato
Et qui dr messori mete. ipse & undemiatores undemia. Nam quod sunt segetes. hoc
& botri. Similr quod sunt palee. hoc & unacia. Cetera supra dicta sunt. U
demiauit omnes botros uinee terrae .i. collegit omnes a terra & bonos malos
frumentum udelicet et Zizania. Et unum mundum .i. sanctos recondidit
in dominicum promptuarium. Unacia uero .i. reprobos misit in lacum ire
dei. Per lacum uero ire dei dampnatio intelligitur infernalis et sententia dn
ni iudicii. In quem lacum mittentur reprobi cum audierint te in ignem ete
num. Nisi enim uocabulum laci in fernum designaret. nequaquam p
pheta diceret. Omnes interfecti ruentesque gladio qui descenderunt
in circumcisi ad terram ultimam. & portauerunt ignominiam suam
cum his qui descendunt in lacum. Et psalmista. Saluasti me adfon
tibus in lacum. Undeliquod subiungit magnum. Iuxta hunc sensum no
est differendum ad lacum sed ad diabolum. qui magnus appellatur
propter superbie iactantiam; Magnum enim diabolum ē omni corpo
re suo mittet in lacum ire dei. cum omnes reprobi ut dictum est
dampnabuntur cum diabolo & angelis eius. Et calcatus est lacus
calcati sunt qui erant in lacu hoc ē in eterna mo; te depressi. non iam ut purgen
sed ut penitus intereant. Extra ciuitatem .i. extra sctā societatē. cum quib^{z} iam
nulla erit repborum cōmunio. Et exiuit sanguis de lacu usq. ad frenos equorum

Köln Dom 111, f. 146v

146v

uidetur· generalit̄ adomnem ęctam ꝑtinę; Hęc dic̄ filius dī qui
abę oculos ut flama ignis; hicia apte ostenditur cuiꝰ tꝫpum angłus
erebat qui hęc ostendebat ioh̄i· cū sua uerba filij dī ꝓfiteat uerba dicēs·
ęc dic̄ filius dī; Cuius oculi uelut flama ignis existentes· sc̄i dona
ꝑ sc̄i· quę totū corꝑ ecclię inluminant· Ut certe diuina eloq̄a· de
b; & scriptum est· Lucna pedibus meis uerbū tuū; & ueritū; Ignitū
eloq̄um tuū uehemēter; tęnia oculi dn̄i intellegunt doctores· qui
os doctrina & exemplo illuminant· & lum̄ scientię p̄bent; Et pedes
ius similes aurichalco; Pedes dn̄i ſt scī p̄dicatores ꝑ q̄s mundū circum·
gne tribulacionis ꝓbati· t certe ultima ac nouissima illius m̄bra extrema
ꝑsecucione candentia; Noui operatua· i· tua benegesta ap̄ꝓbo· Vt pote·
qui ut eadē ageres gratuite c̄tuli; In hoc aut̄ loco generalis ecclę
ꝑsona introducit̄; Ctcaritatē tuam & fidē· subnoui eo modo· quo
operatua
apatua· Caritatē scili cet quia dn̄m ex toto corde· & ꝓximū diliges
teipsum· Ctfidē q̄a credis dn̄m trinū in ꝑsonis· unū in maiestate;
Ctaū hic p̄posterus ordo· dū prius ponunt opa ꝑ ea caritas· dehinc
des· cū prius utq; sit credere· inde q̄t q̄s q; credat amare· inde
ia q̄t credulitas & amor docuerit operari; Sub ung̃it aut̄ adhuc
laudib; ecclę & dr· Ctministeriū· & pacientiam tuā; Ministeriū tuū
d intellegitur quo ministrabant ecclę illis qui erant interim nihil
bentib; desuis facultatib; misericę opa illis exibentes· apto momento
ent memores frm; Pacientia & in hoc intellegit· q omnia istius
actū sa libent ꝓxpo sustinebant· ut ꝑseuerantes usq; in finē salui
nt; Ctopa tua nouissima· plura priorib;; Quantū ad ecclę c̄ flammam

Köln Dom III. f. 43a

Sciunt enī omīs fidelīū ecclā dm omiā scire: q̄ licꝫ tolerare reꝑbos uideat tam
occulte in sua p̄scientia iā eos dāpnat; Ait ergo; Scient omīs ecclē q̄ ego sū
scrutans renes ⁊ corda .i. facta ⁊ cogitationes singulo⁹ intueor; hominib;
quippe opa nra ⁊ dicta possūt ee nota. dō aūt ⁊ iā cogitationes manifes
tant. qm ipse uidet ⁊ q̄d q̄sq. cogitet. t q̄d delectet. Vnde illi sapientissim⁹
orator dic. Tu solus nosti corda omiū filio⁹ hominū; Nā ⁊ uenies ⁊ ōiu
diciū. nō solū opa. sed ⁊ iā ipsas dāp̄nabit tenuissimas cogitationes
cordis. iuxta q̄d p̄ ꝑphēā dic. Ē ego uenio ut opa ⁊ cogitationes
singulo⁹ ē gregē; Sorest ⁊ hoc q̄d in ecclā in reꝑbo⁹ ultione dm scrutatorē
ee renū ⁊ corduū plubet. t nīn ē grue ita intellegi. ut q̄d nē fide rēt in
certa in futur⁹ cernat rex experientia; Vnde psalmista. Cognoscet dns iudicia
faciens; Non q̄d ante p̄fidē nō sit cognit⁹ cū occulte iudicat ⁊ sed q̄d tē
iudicio⁹ experientia cognoscat; Et dabo unicuiq. ur̄m sēdm opa ur̄a;
Hic aūt demonstrat. qua nomine formicationis sup uus omia crimina
cōp̄hendit. q̄n phanc sentētiā unius opis. sed multo⁹ futura dāpna
tio p̄dicit; Sumenti enī manifesta crimina. puniens ⁊ occulta. atq.
ideo formicationē quā sup quadri formē intellexim⁹. hic omīs fariā
cogim⁹ ē fateri. unde psalmista; Et desomes q̄ formicā ab te. Dicat itaq.;
Et dabo unicuiq. ur̄m sēdm opa ur̄a. Iustus scilicet ⁊ p̄miū laboris. impius ū supplicii
p̄ne dāpnationis. Vbi q̄dā pliu⁹ exponi debeat nō. sed q̄d magis timens;
Nō ⁊ huc ꝑ ꝑphēā dr. q̄d noe. danihel. ⁊ iob. ipsi soli animas suas saluabūt.
filiū aūt ⁊ filiā nō liberabūt. Iob aūt dico ⁊ ceteris quib⁹ athice estus. quin
habet doctrinā hanc q̄ nō cognouer altitudinē satane; Sup ius increpauerat

non sumus ausi celare. ne p
phetica quod absit dapne
mur sententia que ait.
Si annuntiaueris iniquo in
iquitatem suā. animā tuā
liberabis. Si aūt non annun
tiaueris ei. sanguinē ei' de
manu tua requiram

III. Descripas non eri gendis a sacerdo tib' ꝓmetū aut aliquam fraudem.

Est &iam & hoc ad hanc scām
ꝑlatum sedem quod pudet
dicere. & non solum sacerdo
tali sed &iam omi xp̄iano
nomini est inimicū. i. quod
non nullos epōs t sacerdotes
aut metu compellunt. aut ui
extorquent. aut fraude deci
piunt aliquas confessiones
siue in alterā partē quam debeant.
aut ꝑsuarum non requisitā
one rerum. aut qā deteriusē

dispensationes causarum et
omnium negotia ecclarum
ab ipso dn̄o tradita sunt q̄si
ad caput ipsoq. dicente prin
cipi aptoꝝ petro. Tu es petrus
et sup hanc petrā ædificabo
ecclam meam. Quod quidā
emuli xp̄i et qui scæ eccle
insidiationes sacerdotes dī ad
uersus publicos fructus accusare q
ꝑsumant. cum magistri apostolis
xp̄ianoꝝ causas ad ecclesiasticū
ferri. et ibidē terminari ꝑcipi
at in Talmud ꝓhibeant. ꝓ
ꝓuaricatores scripturarum fieri
& non obtemperantes ꝓceptis
ei. De quibus dns ꝑ ꝓphetam
ait loquitur dicens. Quasi
uacce lasciuientis declinā
uerunt & dilexerunt afferre

Köln Dom 114, f. 47v

47v

Sīunitas nō quare q̄ sēdes dix̄. et nō
quisedetis astruxit. Strinitas nō ē.
quare in regnorū libro dr̄. dn̄s
ds̄ omp̄s. dnē ds̄ isr̄t sermones tui
fidedes fr̄. Siunitas nō quare tui
dr̄. et nō uīi potius intimat. Strī
nitas nō cur in psalmo. lviii. can
tatur. dnē ds̄ uirtutū ds̄ isr̄t inten
de ad uisitandas oms gentes. Siuni
tas nō ē. quare intende posuit. et nō
intendite intimauit. Strinitas
nō. quare in apocalȳ psi tēpo dicit.
sēs dn̄s ds̄ omps qui ē et qui erat. Si
unitas nō quare nō qui sunt et q̄ erant
pluralit designatur. Strinitas
nō quare in deutteronomio dictū
dn̄s dr̄ tuus misericors. et audiet
vocē tuā. Siunitas nō quare audi
et posuit. et nō audient intimauit.
Strinitas nō ē. quare in iesu dr̄ libro
ds̄ ds̄ corū ē. Siunitas nō quare ē
cur et iā iudit orando dix̄. dnē dnē
dr̄ omps omiu uirtutū respice in
orationē meā. Siunitas nō ē. quare
respice. & nō respicite designauit.
Strinitas nō. quare in hieremia dr̄.
dn̄s ds̄ uī. ds̄ uerax ē. Siunitas
nō ē quare uerax ē dixit. & nō uerace
potius intimauit. Strinitas
nō ē cur in apocalȳ psi scriptū ē
dn̄s ds̄ et sps pphetarū misit angl̄m
suū ostendere seruis suis quę oportet
fieri cito. Siunitas nō quare cū patre
et filiū et sp̄m scm̄ nominasset misit
dix̄. et nō miserunt sub p̄texto trīū
psonarū et nominū introduxit. Strī
nitas nō quare in deutteronomio dr̄
dn̄s ds̄ uī hic ē ds̄. Siunitas nō quare
hic ē dixit et nō hic tē plurali numero
designauit. Strinitas nō quare in
code dr̄ libro. dn̄s ds̄ tuus ds̄ magnus
et potens. Siunitas nō quare tuum

Köln Dom 114, f. 51r

Köln Dom 53, f. 275r

tra altera · lapis enim deparitte
uociferabitur · ἐπικολλᾶσθαι de
ligno loquetur ea; Sed aquila ·
aliud quiddam quam nos dix
imus posuit · Καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ id est
massa · deligno respondebit ·
quorum interpretatio · quod sibi
uelit in lxx · translatorū expo
sitione dicem̄ · in quibus pue
oppositum ē · et dirigitur ser
mo t addiabolum · ut adam xp̄m ·
ut adhereatcos qui multiplicant
sibi auaritiam malam; mala aut
dicitur auaritia · ad distinctionē
bone · ut sit · bona auaritia doc
toris ecclesiastici · qui numquā
satiatur multitudine sectatoꝝ ·
eorum; postquam que fuerant
repmissa · falsa ipsa rerum finis
ostenderit · tunc pbabitur con
fusionis ē consilium non salutis;
Iste ut diam̄ · puersitatis doctor ·
consumpsit populos multos ·
et quanto plures habuit inco
mitatu suo · tanto magagis de
linquit contra animā suā ·
Deniq · ecclē eius lapides · et
καναρος · id ascarabeus deligno
clamabunt auariciam supbi ·
eoquod om̄s gentes sua psua
siones ceperit · lapides stolida
corda credentium doctrinis he
reticoꝝ possumus intellegere ·
& ascharabeum deligno · ma

et quanto plures habuerit dis
ciplinos· tanto magis· addoctrinę
studium concitetur; Ųergo
et qui multiplicat sibi auaritiā
pessimam· ut congreget domui
suę conuenticula puersā· expo
nat in alto nidum suum ut
euuantur de manu malorum·;
pollicentur enim et diabolus· et
antixpc· et heretici· eos qui suū
dogma susciputit fore incō
lestib; possessuros regna celoy·
gehennę incendia non sessuros·;
Ecum hęc rep miserint· consi
lium ipsorum ad pfectū uenire
non poterit· sed erit consiliū
confusionis· et ignominię dom̄

gistros quosq; puerros· qui
turpis lucri gr̄ā· assumentes
p̄dicationē· crucis locuntur
exitero; Ds̄ enim coy uenter
est· & omiā cyboy causa faci
unt· qui redigintur in stercus·
unde et stercoris qq & ad hoc
tantum assument crucem· ut
auarticiā· & superbiā magistri
sui diaboli doceant· ore uipe
reo; siquando uideris hereticoy
quempiā· quasi recon- -dita
& occulta mysteria contra
ecclām loqui· & domū diaboli
domui p̄ferre xp̄i· dicit· ólapis
de pariete clamat· et canthar
de ligno loquit; Legi in

Köln Dom 53, f. 275ra

nup̄ꝫ ſignificentur & uidue circulū faciens ꝓpinquitatē
uirginitatis cordis ; Cū ergo dr̄ circumū. mr̄ mū mleuce
digitū inflectens immedio pedis ꝑtū infiget ; Cū dicit duo.
ſecundū ꝑminimo flexū ibidē imponet : Cū dicit tres
ū ſimlr̄ ꝑdflectet ; Cū dicit quatuor. tu dēminimū leua
bit. cū dicit quinq; ſecundū ꝑminimo ſimlr̄ eriget, Cū dicit
ſex. tertiū nihilominus eleuet · Medio dū tangit ſolo qui
medicus ꝓpellatur immedio pedis fixo ; Cū dicit un.
minimū ſolū ꝑtigit mr̄im leuatis ſuꝑpedis medio ꝑponet.
Jux tangit cū dicit octo medicū ; Cū dicit nouē. impudicē
erigione cōponet ; Cū dicit decem. unguem indicis immedio
figet ꝑtū pollicis ; Cū dicit xx. ſūmitatē pollicis mr̄me
dio. indicis & impudicis ꝑtus immittet ; Cum dicit xxx.
unguem indicis & pollicis blandō conungent ꝑmplexu ;
Cū dicit xl. intrinſece pollicis latens uel dorſo indicis ſuꝑ
ducet. cū bob: dū tangit erectus ; Cū dicit l. pollicē ſtrens
ore ꝑtū inſtar gruis. litteꝛe grē me curuicē ꝑdpedis
inclinet ; Cū dicit lx. pollicē utrūſupra curuicē. indicis
circū flexo diligenter ꝑfrontet ꝑpinget ; Cū dicit lxx. indicē
in ſupra circūflexū pollice in mirſo ſubimplebit. ungue
dū tangit illius erecto tenet medium indicis ꝑtū : Cū dicit
lxxx. indicē utrūſupra circūflexū pollice in longū tenso
implebit. ungue uidelicet illius immedio indicis ꝑtū
infixo ; Cū dicit xc. indicis inflexi ungulē medio pollicis.

Demonſtratio numerorū aut litterę ſignorū aut digitorū inflexio nib. exprimitur.

Quod hoc trina collatio a medicis colligunt.

A buno uſq; ad unum tres digiti ſtrictim numerū a xx. uſq; ad xc. duo in ead manu. index & pollex.

Qd ſecundū qd decem iungit. pollex qdūmodo ceteros pollicat uirtute a poteſtate. Indext ſalutatorius ſeu demonſtratorius qd eo fere ſaluta & demonſtramus.

Köln Dom 103, fol. 56r

Tempus ē mundi instabilis motus rerumq; labentiū cursus.

& communia quæ nunc se humore. siccitate. calore. & frigore reperiunt.

& hominū & rēpoꝝ. sic dē prima etas abadā usq; adnoe: & certa.

Exponendæ uenimus:

II DE TRIMODA TEMPORŪ RATIONE

Ann' olimpiadis apud grecos ab olimpo rege pagano dicet. translatus unus annus. infine quarti anni. agoni rep agolat. hoc tēpore mos erat grecis p̄ cunctos nuncios. ut ni solui de cunctis. sed ad omnū genus cucurrerent ad agonē publicam.

Tempora igitur ex tempere mento nomen accipiunt. siue quia unūquodq; illorū spacia tēperantia sit. quatuor

seu quia momenta. horas. dies. menses. annos. sexcentosq; annos. & reliqua quæ ab his fiunt. Omnia enim mortalis uita cursu horarū ad horas fluit. dierū ad dies. mensiū ad menses. annorū ad annos. & sæculorū ad sæcula. Omnia enim mortalis uita cursu horarū ad horas fluit. dierū ad dies. mensiū ad menses. annorū ad annos. & sæculorū ad sæcula. temperentur. De quibus singulis. prout deus dederit exponere intellegere posse mus. primum lectorē admonemus. tricesimo nostro capitulo. de temporum ratione compositum. tempus esse diuisum. ex quo enim nascimur. ex consuetudine. ex certo ex cuncto exorto decurrit. & ipsa quidem cuncto exorte bifariam diuisa. humanæ uidelicet ut olimpicus decursus quatuor annorū. Nundinas. VIIII. dierū Apponit ubi quarto anno ludos celebrabat. publicæ conuentiones. indictionem. xv annorū cursum temporum celebrat. Diem quoq; qui & quæ dicitur ab. conficitur. mensis febr. cum bissexto uel ex quo intercalat. Græci. Ægyptii. Romanique. prout uoluit intermittere numquam. ceptum uisi rerum. Diuina autem. ut septima die requiesceret. auctoritati ceteris. septimo anno arua terræ. opere uacare. Quinquagesimum annum. reboleū uocat. dimissionis. annū. & duplicationē quę fiebat in. l. anno. deus in lege præcepit. Neque enim & si barbaræ gentes ebdomadem habere probantur. cæpto tamen mutuari se non certe. Consuetudine uero humana firmatum est. ut trecentis. lxv. diebus. B peragere tur. cum hoc neque solus neque lunæ cursum conuenerat. Siquidem lunæ. cum horis minus. ccxxx. diebus. ratione rabatur. Solem uero. cum horis & quadrante plus habere qui solertius sequiere testantur.

Nonas. Annundinas uocant. nundinæ enim sunt publicæ conuentiones. sicut mercimonia.

Calo enim. uocat. pono dicit. unde compositum est calo. as. pono. ui. unde uocatur.

Hebdomada dicta est annus trecentorum. lxv. dierum. quo uerte peragitur. & menses. qui annis exsolui. Epactas. sicut sæpe dictum. hanc nos septimanā. quasi uii lucem. nūncupamus.

B Mensis nomen græcum est. de lunæ nomine tractum est. Luna enim nomine græco sermone uocatur. unde & apud ebreos mensis. Latinum non exsolis cursu. sed cursu lunæ numerum. quod est de nouo ad nouum.

c Communis annus est. ccc. lxv. dierum. habens. duodecim lunas. habet. dies. ccclv. Dicitur autem communis. quia sæpe duo uel tres communes accidunt. ut in quarto se in paschali sol tēpestate sequatur. Nam embolismus annus sexagesimus solus est.

Köln Dom 103, f. 57v

porro nocturne duce reperum ẽ solis cursum ccclxv dieb:
& quadrante vi horis confici. Lune uero cursum xxviii c
ccclvi. Stellarum uero maior annus fuit accrescens t aquarii uocat.
ccclxxxiii dieb⁹ terminari
totũq; lune cursũ decem nouem ue cycli circulo comprehendi
sed & errantium siderum singulorum vii planetarum. quorum prius qd errant retrograda dicũ.
sed & errantium siderum singulorum vii planetarum. quorum prius qd errant retrograda dicũ. D.
fert. Quae nocturne nominatae & hinc orũ dementiae
decem cxxxvi unde de pluribus. redeo uno uero dõ
cxxxvi ẽ. Quando sidera: celo inclitus praecepit ut
sint insignia & tempora & dies & menses;

Dominus sic annis temporum spacia. ;
Donec xii partes diei ẽ. siquidem xii horae diem cõplent
dño arrestante quicquid; Non ne xii horae simul diei
siquis ambulauerit inde non offendit. Ubique uir
celle gaudia redierit. discipulos uero quia ex illustrium
di fuerint horis appellauerit. Solito tamen
humanę cõpunctionis ordine numerũ definiunt
horarũ. Uerũ notandũ ẽ quod si omnes dies duo
denis horis putentur. estiuos necesse ẽ dies longio
ribus. brumales uero breuioribus horis inducis. Siue
si oẽs horas equipetare. hoc ẽ equinoctiales habe
re uolumus. Brumali diei nihil ominus paucioribus
& estiuo necesse est plures tribuamus; Recipiatur
hora quattuor punctorum. x minutae. xii partes. xl mo
mentae. & in quibus dãe lunę cõputat. v. puncta. Horam

V. Zodiacus circulus
ẽ qui ex limitari
circulis angulis
quinq; excurua
linea ẽ stat.

Certi ordinis reperis.

Diuisiones temporum
quot sũ. xxiii. q.
Athomus. ostenditur
momentũ. partes
minutũ. puncta.
hora. quadrans. duo
mensis. uicissitudo
annus. sectam. gra
dus. quę prendũ qui sit
unumquodq; horarum
& de ordine.

Quasi borealis.
Aquilonaris.

Köln Dom 103, f. 58r

Köln Dom 103, fol. 192v

Omnis paschalis luna cuiuscumque aetatis est sidetrahis abea xii fiet tibi aetas lunae quaesit ininitio quadragesimae uerbi gratia sixv luna est paschalis tolle de xv. xii. et remanent tres tertia est luna ininitio quadragesimę eo anno quo xv est luna die dominico paschae etcetera similiter

Quin stellas numeras quaeri

Memento quod anno bissextili lunae februarii mensis xxx dies computes et tamen luna martii mensis xxx dies habeat sicut semp habes nepaschalis luna ratio uaall

VERSUS CATONIS CONTRA LUXURIAM

Qui cupis esse bonus qui uitam quaeris honestam
Dilige munditiam corporis atq; animae.
Munda domus mundi dnm retinere ualebit.
Nam tali semper hospite sospes erit
Cernitur ompś amundo corde beatis.
Cernere sordidulis non meruere dm
uxuriam fugito si uis conscendere celsa
Nam petit inferna luxuriosus homo
uxuria procerer multos detraxit adignes.
Frodolor & minimos semp ad ima trahit.
uxuria prorsus sensus detruncat acumen.
Inficit & mentem sauciat atq; grauat.
Mutilat animi pariter detexit ut aurum.
Enervat uires sordidat atq; premit.
Semp amat miseros preceps demergere flammis.
Semper amat socios subdere demonibus.
Ergo caue prudens nocitura libidinis arma.
Seducit ingluuiem mutuceamq; luxum.
Crapula cumbibuli crassum repleuerit aluum.
Adloca sordidulum luxuriosa trahit.
Semp amat risus semp crispare cachinnos.
Semper luxuriam uentris obesus amat.
Ardua regna petes uentris moderentur habenae
Nestomachi currens frena remissa cadas.
Sicut ergo poli frater conscendere regni
Dilige munditiam corporis atq; animae.

CAPITULUM METROPOLITANUM * COLONI

Sicut ergo [illegible]

Dilige [illegible]

Beati [illegible] da

lapides et fundamenta murorum
et parietū ędificatiā. meam
potuerunt psonare magni
tudinē. Quod significantius
ut fiat. ponamus litteraturę
qq. ſecularis exempla. Crispus
loquit in hystoria saguntini
fide antiq. crumnis in clīti. p
mortalis studio maiore quā
opib. quippe quis etiā tum
semiruta moenia. domus
intectę. parietesq; templorum
ambusti. manus punicas
ostentabant. Simile qđ et
tullius ad cęsarē p marcello.
parietes. medius fidius. ut

lignum significat. quod ad con
tinendos parietes in medio figu
turę ponitur. et uulgō ponitur
apud grecos appellatur. in cap
ocic. hoc ē ergo iuxta hystoriā.
quod pphetalis sermo significat
Lapides parietum qui ante destruc
ti sunt. et ligna eorum ambusta.
tuam crudelitatem sonabunt.
Repperi exceptus quinq; editio
nibus. id aquilę. simmachi. lxx.
theodotionis. et quinta. indu
decim pphetas. et duas aliasedi
tiones. in quarum una scriptū
est. quia lapis de pariete clama
bit. quasi uermis in ligno loquęs

ciplinos. tanto
studium conc
et qui multipl
pessimam. ut
sus conuenie
nat in alto n
eruantur de
pollicentur e
ante xpc. et h
dogma susci
lestib; posse
gehennę inc
ftum hęc r
lum ipsoru
non poterut
confusionis.

Köln Dom 53, f. 274v

Köln Dom 53, f. 274v

parietum quos subuertisti · tuã
ferociam clamitet, talem quidẽ
dñs in euglio contra phariseos
obiurgantes· quare non increpant
pueros adclamantes sibi.
osanna in excelsis· non legistis
inqt quia scriptum est· ex
ore infantiũ & lactentium per
fecisti laudem· et iusti tacuerunt·
lapides clamabunt; Licet enĩ
plerique ita intellegendum pu
tent· si iudei tacuerunt· mul
titudo me gentium confite
buntur· tamen hec expressior
& uerior intellegentia· etiã
si homines taceant· et signo
meo multitudinẽ· lingua
inuidens non loquatur· tamẽ

mihi uidentur· huius cum
tibi grãs agere gestuum
breui tempr futura sit illa
tormas· in his maiorum suorũ
et suis sedibus· Porro quod nos
interpretati sumus· et lignum
quod inter iuncturas edificii
orum ẽ respondebit· pquo
posuerunt· et ascarabeus dela
no loquetur· ea manifestius·
more suo transtulit simmachus
id et iunctura edificii lignea
loquetur eum; theodotio quo
καιενλαεν coc ροc ρεεε· et
alaea que ecipse interpreta
tionis· cum simmachi· et nra
interpretatione concordant; qd
enim dr lingua hebraica cassi·

in ignobilitate. surget in gloria; Seminatur in
infirmitate. surget in uirtute. Seminatur
h surgit corp̃ spīale; corpus animale. ꝺ Sicut
Si est corp̃ animale scriptum est; Factus est primus homo adam
est & spīale in animam uiuentem. nouissimus adam
in spm̃ uiuificantem; Sed non prius
quod spiritale est. sed quod animale.
De inde quod spiritale; NATI SCAE
FELITITATIS MACHABEORUM LECCIO
LIB SAPIENTIAE.

Mulierem fortem quis inueniet. procul & de
ultimis finibus pretium eius; Confidit
in eam cor uiri sui. & spolus non in
digebit; Reddet ei bonum & non malū.
omnibus diebus uitae suę; Quę fuit
lanam & linum. & operata ē consilio
manuum suarum; Facta est quasi
nauis institoris. de longe portat panem
suum; & de nocte surrexit dedit q
praedam domesticis suis. & cibaria

Köln Dom 143, fol. 112v?

quę operatur intolerantiam earundem
passionum quas et nos patimur. et spes
nra firma ē pro uobis; Scientes qm sicut
socii passionum estis. sic eritis et consolatio
nis; In xpo ihu. dno nro. In uigil scī
Laurentii lēc t salientiae.
Confitebor tibi dne rex. et conlaudabo
te dm saluatorem meum. quoniam
adiutor factus es mihi. et liberasti corpus
meum a perditione; A laqueo linguae
iniquae. et a labiis operantium men
datum; Et inconspectu p̄sequentium.
factus es mihi adiutor. et liberasti me
secundum multitudinem misericordię
nominis tui; De manibus quęrentium
animam meam. et de multis tribulati
onibus; A pressura flammę quę circum
dedit me. et in medio ignis non sum
ęstuatus; De altitudine uentris infer.
et lingua coinquinata. et a uerbo m̄dacij;

Köln Dom 143. f. 115r

amus g excuciamus si uolum ee filii excussq exeat huc aliqd. Est enim quida homo qui sic benedicit ut nemo timeat dnm. nisi qui tim tenebris ipsius hominis. Et multi homines sc. & unus homo. Multa xpiani enim. & unus xpc. ipsi xpiani cum capite suo qui ascendit in celum unus e xpc; sic ille unus & nos multi; & nos multi in illo uno unus. Unus g homo xpc caput & corpus. Qd e corpus eius. ecta ei dicente & pto. qm membra sumus corporis ei. & uos aut estis corpus xpi & membra. Intellegam ergo uocem huius hominis, in cui corpore uni sum homo. & inuidebim ista uera bona hierusalem; Sicut dixit infime. ut uideas bona quae st ierusalem. Si aut ista bona terreno oculo attenderis. habundantia filioq. & nepotum & fertilitate fecunditateq. coniugis non st bona illius ierusalem. qr bona ista intra morientium st. illa ter uiuentium e; Nolui uel de pmagno habere. si habes filios morituros. & sin ante te. certe poste; Ilis habere filios nuquam morituros. et tecum sep uicturos? esto unillum corpore de quo dictum e. uos aut estis corpus xpi & membra; Ha ut hoc ostenderet & ipse psalm. qa sic e obscur. ut am moneat pulsare. sic operuit ut uelit excuti. Aplurib; cepit. Beati omes qui timent dnm. qambulant in uiis eius; Multis loqt. si qua ipsi multi unum st in xpo. seqt. & singulariter ia dicit. Labores fructuum tuorum manducabis. superius dixerat. beati omes qui timent dnm. qambulant uiis eius. Modo qare labores fructuum tuorum manducabis. & nmanducabitis

mpulos suos. Vtet noueritis sr̃s quia manducauit
labor iste: in superiore psalmo audistis dictu sup.
bis: qui ante lucē uolebant surgere: id' ante xp̃m.
ꝛ̃ phumiliatē qua surrexit xp̃s. Hic tuē illis: sur
gite postea qua sedistis. id' humiliamini. & inde
surgite: Quia & ille humiliari uenit. qui exaltauit
e ppt̃ uos; Et quid dicit: cū manducatis panē
doloris; Iste labor fructuū panis labor is;
Nisi autem haberet aliqua suauitatē panis iste. nem
illū manducaret. cū tanta suauitate; Nisi cum mandu
caret. nondiceret panis; Plorat ingemuit. quotat.
Dulciores sunt lacrimę orantium. quā gaudia theā
trorū; Et audi flammā desiderii. qua manducatur
ipse panis de quibus dicit: cum manducatis panē do
loris; Alio loco dic amans iste. cuius uocē in psalmo
pleriq; agnoscim. Facte sunt mihi lacrimę mee
panes die ac nocte. Unde facte sē lacrimę pa
nes: dū dr mihi cotidie. ubi est dr meus; Ante
qua eū uideamus eum qui dilexit nos. qui nob̄
pignus dedit. cui desponsati sumus: insultant
nob̄ pagani & dicunt: ubi ē qd colimus xp̃ianos;
ostendant nob̄ qui ē colunt: Ecce ego ostendo illis
dm meū. ex ipsi ostendant mihi dm suū; Cū ubi
hoc dicit pagan̄s inuenis. qd illis ostendas:
quia nondū eū ostendas; Redi ergo ad plangi
addm: quia ille piissimus anime quā uidebat de
siderio ipsius gemuit. et quia ut ipsius desiderio
ploras. dulces sunt & ipse lacrimę. ꝛ̃ ubi

Köln Dom 66. f. 81v

astringens. incelestis patrie, edifi- tio. qđ utrq; exipsis ẽ stat electus.
inflexibili amore soli dabo; Et foras non egredie. sub nullis inimici
suasionib; et terroribus, abilla celesti patrie cõmunis felicitate auellet;
et autẽ filius dei dm sehabere dic. sic inp̃cedentib; iã diuinã secm humanitatis
formã accipiendũ ẽ. unqua etiã nisolũ patre. sed etiã seipsi minorẽ, p
batur; Et scribam sup illũ nomẽ dei mei. & nomen ciuitatis dei mei noue ierlm.
que descendit de celo adõ meo; Calamus quo nomẽ istud inscribit. grã spũ
sci intellegit. p quã filii dei efficimur; Hoc ẽ enim qđ dic. Scribã sup illum
nomẽ dei mei. i. faciã illum ee filiũ dei mei. Vt sic ego sum filius p naturã.
ita & ille sit p gram; Qđ aũ hoc p spm̃ scm̃ fiat. paulus manifestat q̃
dicit; Misit ds̃ spm̃ filii sui in corda nra clamantẽ abba pat; & ipse spũs
testimonium reddit spũi nro. qđ sumus filii dei; Qđ autẽ dic. & nomen ciuita
tis noue ierlm. sub audiri scribam sup eũ q̃ uicerit. ita intellegendũ.
quia innumero scoꝝ p donum spũs sci cõsortiũ merebit; Hierlm que ui
sio pacis interpr. de celo adõ descendere p hibetur. in capite scilicet
suo cui unita ẽ p fidem. secm qđ alibi dr. Nemo ascendit in celũ. nisi
qui descendit de celo. &c; Et ciuitate meo descendit de celo. q; quic quid
hab & infide & operib; bonis celitus adõ accepit. iuxta illud iacobi apli;
me datum optimum. &c; Bene autẽ noua uocat. q; ui delicet & p lauacrũ
regenerationis. simul & spm̃ dilectionis uetustate trem hominis expo
nat. & celesti nouitate uestit. Hinc apls dic; Exuentes uetere hom
inem. induite nouũ qui renouat in agnitione dei; Et alibi; Vetera transi
erunt. & facta sunt omia noua. Et nomẽ meum nouum. sub sup eũ q̃ uicerit

Köln Dom III, f. 56r

circuli arcę q̄b; portat ęcta. Significant q̄q; hæc uiii animalia ipsū dñm
ihm xpm. qui nat' uitio. passus ut uitulus. surrexit leo. ascendit sup
omnes cęlos ut aq̄la. Designant ętiā hæc animalia omnes sci. Dñi quos q;
electos inquantū rationabilit' secūm di uoluntatē uiuit. homo: q̄ homo
est rationale animal. Inquantū aduersa ictus sci equanimiter tole
rat. leo. Unde scriptū: Iustus quasi leo confidens. absq; terrore erit.
Inquantū se mortificat cū uitiis & concupiscentiis. uitulus. Inquantū
ęmalis contęplationē cęlestia petit. aquila. Et quatuor animalia.
singula eorū habebant alas senas. Alę animaliū significant duo testa
menta. q̄b; ęcta ad celestia supportat. Sed cū duo sint testamenta cūctę ecclę
quales alæ ppter geminū testamentū q̄tuor xii trib; ut. vt in xii aptis inueniat.
ysedalæ pbinariū duo decies multiplicant. & xxiiii alas red dnt. Bis
xii duodeni. xx & iiii sc. Alit. Duodenarius numerus constat ex par
tib; septenarii. id: ex trib; & quatuor. Siue enī dicam' terquatēnu. siue
quatēr terni. xii fiunt. q̄ numerus sacrat: numero xii aptorū.
In quatēnario. aū. fides scę trinitatis intellegit. In quatēnario quatuor
mundi partes. Ducat ergo duo denarius pbinariū. & efficiunt xx &
iiii. Quo numero suma electoꝝ exprimit. q̄b; fidē scę trinitatis p
quadripartitū orbē p̄dicantib; totus mundus ad celestia sustollit. Post
am' ę has alas senas alit' intellegere. Prima ala intellegit lex naturalis.
Secūda lex moysi. Tercia pphetę. Quarta. euglm. Quinta epłæ apostolorū
Sexta. canonica auctoritas. siue doctrina catholicoꝝ uiroꝝ. hiero
nimi. augustini. gregorii. ceteroꝝq; scoꝝ patrū. Hus alis cotidie scā

Z ecclā

Köln Dom III. f. 69ᵃ

Köln Dom 53, f. 286r

terrę madian; Postquam enim diuisi
fuerunt. & per fas & nefas ad altis
simū gradū conscenderunt tunc
conscientiam peccatoꝝ suorum
semp mortē. semp iudicium
formidabunt; Madian autem
inlingua nrā sonat exiudicio. i.
incondempnationē. & ostenditꝫ
quod metu iudicii ęternarumq;
pęnarum semper informidine
sint. et cruciatꝫ quos se sciunt me
reri cotidiano pauore sustinent.
Nunquid influminib; iratus es
dne. aut influminib. furor tu
us. ut ip. immari indignatio
tua. qui ascendisti sup equos

dens. pergam ad reliqua; Sicut iordanem
& mare. sic casti rubrum. p nobis dimi
cans. Non enim fluminib; & mari iratꝰ
es. aut quicquam insensibilia offen
sionib; commoueri potuerꝫ. ita nē
quadrigas conscendens tuas. arcūq;
corripiens. salutē dabis pto tuo. &
iuramenta quę iurasti patrib;
nris & tribub; & plebis in sempi
ternum; Quod autē dicit nūquid
ni fluminib; iratus es dnē. aut
in fluminib; furor tuus. t in
mari indignatio tua. magis dicit
ambigue. interrogantis eloquio
quam pbantis; Sunt enim & bona
flumina & mala. Est mare pessi
mum. & est mare optimum.

tuor. et quadrige tue saluatio.
Suscitans suscitabis arcum tuū
iuramenta tribub. que locuta
es. Semper; lxx; Nunquid in
fluminib. iratus es dñe. aut in
fluminib. furor tuus. uel im
mari indignatio impetus tuus. qui
qui ascendens sup equos tuos.
et equitatio tua salus. inten
dens. extendens arcum tuum
sup sceptra dicit dñs; diapsal
ma. Ubi lxx diapsalma. et ad
la. semp ceteri ut supra similit
transtulerunt. & quia adtro
pologiam interpretationē festi
nat oratio. breuit scdm litera
scdm sensum capituli comphen

Donor fluminū illud exemplv
est. fluminis impet lętificat ciui
tatē dñi. & quod qui de aqua dñi
bibrit. fluam de utrute ei flu
mina aque salutis in uitam et
nam; maloz illud quod pharao
loquit in hiezechiel. Mea est flumina
& ego feci illa. in quib; draco ha
bitat. & multa his similia; Qđ
aut mare in bonam partem accī
pit. uicesimus tercius psalmus
testimonio. e. in quo tropologia
de ecclesia dr. sub. oy. toy. chhh.
id orbe terrarū; dñi est terra & ple
nitudo ei orbis. & omis qui habitat
in eo; Ipse super maria fundauit
eum. & sup flumina ꝑparauit illū.

Köln Dom 53, f. 282ᵃ

gnũ ꝙegredit delacu·i· desententia districtꝰ iudicis undicta intellegit sanguis· t
nũ uicioꝝ ꝑ hb; dampnabunt inqui· q̃ ũq; adfrenos equoꝝ puenit· qñ solũ sub iectos·
ã ipsos sub iecto segest &ꝑncipes q̃ sanguni &diuersis uicissequet· sententia diuini
ci cõprehendit· Porro qd sequit· pstadia mille sexcenta· in hoc numero ut sup dictũ e· omis
naꝝ pboꝝ exprimit· q̃ propbẽ quadripertitũ lamentadinẽ istiũ utꝝ secunt· Et iudicialiud
ũi çlo magnũ &mirabile· qs ꝙs scꝝ patrũ sensib; inuigilat minime posse hanc apocalypsin
alterꝙ accipi facile cognoscit· Çelũ itaq; ut sepe dictũ e ecclãe· de qua dns ꝑ pphe dic:
ũm sedes e· terra autem scabellũ pedũ meoꝝ· Ecce alibi· Anima aust is edes sapientie· Ipsa enim
ã frena cuncta despiciens· p mtas desideriũ ad sup na uolat· Unde paulus dic· Nra ciuꝝ
noi çlis e· Et rursus· q̃ re sursum sunt &nõ sedete fecit in çlestib;· In hoc çlo· i· ecclã audit ioh s signũ
gnũ· &mirabile fuit illud signũ· qd strauit ipsũ signũ apt cũ subiungit· Angtos vii· Subaudit
habentes vii plagas nouissimas· q̃ septenarii numerus sepe p uniuersitate ponit· ppt hoc unde
rop qd vii dicit· uoluit· p vii angtos· i· ipsũ qd &ꝑ çlũ· i· uniuersalis ecclã intellgit· Sꝝ auctor
ꝝ frequent age re tredit adspectem· p vii angtos intellegam in hoc loco specialit omis pdicatores·
b; scriptũ e· Angti pacis amare flebũt· &alibi· Labia sacerdotis custodiunt scientiã· &c·
ũi vii plage in sequentib; manifestat cũ ipsi angti vii phiales accepisse dicit plenas ire dei·
es enim phiales qd angti· i· sci pdicatores· q̃ vii habent plagas· hoc e notiã uniuersꝝ scripturꝝ·
ulnerant cor dabonoꝝ ad salutẽ· cor damnatoꝝ ad pniciem· Audiunt enim q̃dã in diuino
ꝙo pdicantib;· Angtis· Neq; auari· neq; adulteri· et ceteri q̃s memorat apl' regnũ dei
ssidebũt· &ut mentes gehenne ignẽ uulnerant in cor de· &rede unt ad dim plana ta
mentem· Aliq; modo uulnerant sci ad suã salutẽ· Unde &ipsa scã ecclã in canticis can
e dic· Vulnerata caritate ego sũ· Ceperũt· In uenerẽt me custodes q̃ circũeunt ciuitatẽ·
ulnerauerũt me· Ecclã cũ hec audiunt ꝙpli· et uerba pdicatoꝝ despiciunt·
stitise ad salutem· illise ad dãpnationẽ; q̃ in loco questionis dicit q̃ predicat angtos habere

Köln Dom 111, f. 147ra

ñ ſeruari · ſacramñtaſ baptiſmatiſ · Ueſtimñtaſua ẽ ſeruare q̄ baptiſmū ñ̄ituit.
ta aiã ſua cuſtodit · q̄ ꝛa quę in baptiſmo ꝓmiſit · implere ſatagit · Iſtaſunt
ñta immortalitatiſ & innocentiae · q̄b; prim̄ hō in paradiſo expoliatus
· ſeductū ꝓcciſum uitulū ſaginatū · i · ꝑ paſſionē filiū dī in baptiſmo
ueſtimñta recepit · Seruare igit̄ hę ueſtimñta q̄ſq̄ſ grauiorib; peccatiſſe
maculat · q̄t ſibi ꝑ peccatiſ impedientib; & fragilitate carniſ cogente ẽ
nit · habe adhuc baptiſmū ſectm quo mundari poſſit · cōpunctionē
e fontiq; lacrimarū · Deq̄ gemine baptiſmate pſalmiſta dic̄ · Beati
ẽ remiſſi ſ̄ iniquitates in baptiſmate prime regeneracionis · & quoz̄
ſ̄ peccata · ꝑ cōpunctionē cordiſ · Iſt & aliud gen̄ ueſtimñti · q̄ ueſtiunt̄
· carniſ ſcilicē de qua dic̄ iacob · Carnaſ opit multitudinē peccatoz̄ ·
eſtimto erat ille expoliat̄ quē ciuit rex ac̄ ſpectu nupciarū · ſic̄ euangm
ē dicſ · q̄ innauit rex intrudere diſcūbentiſ · & c̄t · Beat̄ igit̄ q̄ cuſtodit
imaſua · i · fidē quā in baptiſmo ꝓcepit · & innocentiā uite · & carnatem ·
aſq; iurtutiſ · nenuduſ ambulē · hocē nchſ expoliat̄ turpit̄ cū diabolo
net̄ · Caudeant turpitudinē ej · i · om̄ib: appareat peccatū illuſ · Fugie
t eoſ in locū q̄ hebraice dr̄ arma geddon · Redit adea quę ſupius p̄mi
dem mundiſ ſpiritib; q̄ ꝓceſſerunt in regeſ totius terre · impiū · euocareſ ·
mitib; uī intellegi debe · a plurali numero reuertit̄ ad ſingularē dicſ ·
gregau eoſ in locū q̄ hebraice dr̄ arma geddon · Talē & illud euangliū · q̄n
ūdm̄ hominē a legione liberare · interrogauit nāq; unū dicſ · q̄t tibi nomē ·
ſ ipſa unitaſ reſpondens ait · Legio nomen meū · & ſubdendo multitu ſuā
in unitatē oſtendit exmultaſ ẽ ſtare · Arma geddon · mē

Köln Dom III, f. 158ᵃ

Abb. 127b

suis subditos ee. Serui obaudite dnis uris scdm
carnē. qz ē dns scdm xpm. ille ē uerus dns & aeē.
istiauē tēporales scdm tēpus. tū cū ābulas iuxta
cum unus i hac uita. non uult te facere supbū
xpc. Ctag te tibi ut xpianus efficeretis. & haberis
dnm hominē; ñ ideo xpianus factus es ut dedig
neris seruire; Cū eñi xpo uibente seruus homini.
ñ illi seruus. sed illi q̄ iussit; Et hoc ait. obaudite
dnis uris scdm carnē cum timore & tremore ihm
plicitate cordis. non adoculū seruientes quasi hominib;
placentes. sed quasi serui xpi facientes uoluntatē
dī exanimo. cū bona uoluntate; Cece ñ fecit de
seruis liberos. sed de malis seruis bonos seruos; Quan
tū debent diuites xpo. q̄ illis cōponit domū.
ut si fuit ibi seruus infidelis. cūtat illū xpc.
& ñ ei dicat. dimitte dnm tuū, lā cognouista eum
q̄ uerus ē dns; Ille forte impius ē & iniquus. tu
lā fidelis & iustus; Indignū ē ut iustus & fidelis
seruiat iniq̄ & infideli; ñ hoc ei dic. sed magis
seruiet. ut corroboraret seruū. hoc dic. exem
plo meo seruu. por seruum iniquus; Dns enim
tanta inpassione sustinens. aq̄b; sustinuit nisi
dns aseruus. nā si fuissent boni seruu. hono
rarent dnm suū. sed qz mali seruu erant. in
uriauerē; Ille qd ēqa. reddidit dilectio
nē podio; Att eñi. pat ignosce illis. qz nes
ciunt qd faciunt; Si dns ecclī & trē p quem

Köln Dom 66, f. 54v

facta ē adsalutē; Irrupit indomū. quo nō erat
inuitata: ſ uulnera habebat: & illuc uenerat.
ubi medicus recūbebat; ille autē qui inuitauerat
medicū. ſan sibi uidebat. ꝓptēa nō curabat. Iam
quę secunt in euangelio nostis. q̄mdo cōfusus ē
ipse phariseus. cū ei ostenderet. q̄a & illā mulie
rē nouerat. & cogitationē ipsius audierat; S,
adid q̄d mdo euglin lectū ē q̄d ptinet adpsentē
ūsū. ubidictū ē. impletū ē gaudio os nr̄m. & lin
gua nr̄a exultatione; querum enī q̄d os. & quae
lingua: attendat caritas ura. Insultatū ē dnō.
quia nō lotis manub; discipuli ej manducarent: re
spn. Ait illis dns sic oportebat. & uocatis turbis
ait. Audite oēs & intelligite: Ome q̄d intrat
in os. nō coinq̄nat hominē. ſ q̄d exit; q̄d ē hoc?
cū dixit q̄d intrat in os. nūsi os corporis uoluit
ostendere. Intrant enī cibi. & nō coinq̄nant ho
mines cibi: quia oīa munda mundis. Et omis
creatura di bona ē. & nihil abiciendū. q̄d cum
gr̄arū accione ꝑcipit. Infigura udeis posita
erant quędā. & inmunda dicta sē; Sed postea.
quā figuras lux ipsa uenit. & remouerunt ūbras.
nūsumus retenti inlittera. sed uiuificati ispū. et nō
ē impositū iugū obseruationis xp̄i arus q̄d impo
situ erat udeis: qm dns dix. iugū enī meū suaue ē.
& sarcina mea leuis ē. Et oīa aut apli munda
mundis. in mundis aut & infidelib; nihil ē mundū.

Köln Dom 66, f. 61r

chael princeps sur. tam alis malos angtos ꝑposuit. Ideoq; uii angti qui
ii regnis principalib; sc̃ ꝑposita. n̄ bom fuer. sed malis; Data ẽ illis potestas
ꝓuinciis partes terrae. ide supom̃ regnos quum uii parabus terrae morant.
orientes scilicet occidentes aquilonem. et meridiem; ut ꝓuincias terre;
ossum in mellegere. uii regna principalia assirioꝝ iudeloꝝ. et
aldeoꝝ medoꝝ. & ꝑsaꝝ macedonū acq; romanoꝝ; Sue ęcia
ii partes terrae in quib; potestatẽ accepit diabolus. in mellegam̃ hereti
paganos. iudeos & falsos xp̃ianos; Sup has uii partes terre. id est terrenoꝝ
minū et ꝓ desiderii terrā in habitantiū habet potestatẽ diabolus.
ahus contra unā xp̃i pugnat ecclām; Quā ideo scindere n̄ potest.
fidex pie unita luxta illud. Una ẽ colūba mea; Cetelli duos i. istius
uentum unita; In tẽ fecit has partes terrae gladio male suggestionis
sup ducatiue. & fame audiendi uerbi dei. De qua fame dns dic panem
phetā; Mittam in eis famē n̄ panis. nec sitim aquae. sed famē audiendi
erbi dei; quo in loco questio orit. sid hanc famē in mittit. quid peccat
iabolus. que questio facile solui. q̄q̄ dns facit iusto iudicio. diabolus fac
uasione & mala uoluntate. et morte. sub datiue illum facere homi
es spāles scilicet acq; interiori. Cet bestias terrae. Bestias efferatos homines
bestiales significant. p quos diabolus interfec multos. sic fuit nero. domi
an. & ceteri ꝑsecutores scoꝝ martiriū. De alib; dic apls. Creten ses ep̃s men
ces. male bestiae; Cet alibi; Si secdm̃ homines ad bestias pugnaui epheſi;
ui aperuisset sigillū quintū. uidi sub altare dei animas interfectoꝝ; In ca
emaculo mori. si duo altaria fuer. prius scilicet aere coopti sub diuo

Köln Dom III. f. 83r

Aff 126 b

nullus aut q accedt ad baptismū & cfitent se credere in xpm. filiuse; Hinc paul;
eugim ego uos genui; De hac muliere dns dic; Mulier cū parturit. i. parere
ult tristiciā habet. qz uenit hora ei. Sic enī mulier diu parturit affligit & uexat.
a & scā ecta diu in hoc scto e uid & suos affligi. & uarijs modis tribulari. tris
at. affligit. & uexat. & clamat ad dm postulans liberari. neuicta tot tribula
onib; succūbat; Sed cū ad tēp t horā puenerit q ultima corporis mbra ad
ce aetnā nascendo pcedunt. tc cessabit cruciat ac parturitionis clamor;
ec draco magn rufus habens capita. vij. et cornua x; p draconē ut sup "
ia dixim intelligit diabolus. q apte q scūq; potest deglutire n cessat. t qz
ue exq hominē sno &; ppt multiplicitatē insidiarū magn uocat. Rufus
ppt homicidiū. qz ille homicida erat ab initio. exq scilicet pmū hominē
ifec; Celū aut ipsa ecta intelligit. que supius significata e p muliere;
celo e draco qz & ia diabol' qb; ual a incepta nocere n desinit. Neq; enī ipse celū possidet.
eload ūsat; f vii aut draconis capita. om̄s intelligunt reges illi subiecti. q cūq;
a septiformē aectam pugnant. f. x. ū cornua. oma regna illi subiecta;
qd in cornib; regna significent. zacharias manifestat & danihel. Quorū
q; dicunt disse iiij. cornua. que s iiij regna pncipalia; Cū his cornib; hoc e cū
a sti potentia. & regnis sibi subiectis pugnat diabolus ctra eos q. x. pcepta
gs tenent; Et in capitib; ei. vij diademata; Qd significat p capita. hoc &
u diademata. i. om̄s huius scti potentat q illi adherent. et p fraude ē ueri
mile ctra vij ectas. & ctra vii formē spm dimicant; Et cauda ei trahebat
ā partē stellarū celi. & misit eas in tra; f cauda draconis ut sup q q; dic
ē. praui intelligunt doctores; Pheta enī docens m̄ dacium. ipse e cauda;
est & ia & cauda specialit ipse ant xpc intelligi. qui om̄e m̄ dacium

Köln Dom III. f. 123a

mat autē ds omia · quando
de terrenis facit celestia · &
homines anglorū donat si
militudine; Quando luna
solis fulgore rutilabit · & sol
habebit lumen septuplum;
quando animal & infirmus
& corruptibilis homo · trans
formatur in spiritalem · & robustū
& incorruptū · mutans gloriam
non naturā; quando intelle
gentes fulgebunt sicut splen
dor firmamenti; et implebitur
quod scriptū est · alia gloria solis · alia
gloria lune · alia gloria stellarum;
Stella enim a stella differt incla
ritate · sic et resurrectio mortuorū;
quando omnis creatura liberabitur
de seruitute corruptionis in liber

iuxta altiore intellegentiam
lux que eis oriebatur in lege et
prophetis uersa ē in tenebras ·
ignorantib; quod legant · quod au
diant · ut impleatur de illis quod
scriptū est; obscurentur oculi eorū
ne uideant · et dorsum eorū semper
incurua; Iste ds uocat ad se
aquā maris et effundit eam
super faciē terre · de peccatorib;
iustos faciens · ad quod exponen
dum · unū tantū studio breui
tatis ponam exemplū; Paulus
apostolus quasi turbo uiolentus · et
seua tēpestas et tumentes maris
gurgites persequebatur · et opprimere
nitebatur ecclesiam dī; qui uocatur ad n…
effusus ē sup faciē uniuerse terre
ut predicaret euangelium · de hiero

faciat · …
dicentē · …
tunc for…
huius · pr…
lucis ing…
tudo cor…
trursū; …
cillitas co…
omia ra…
facit cun…
contricio…
ut induc…
tionē qu…
tiā dī · de…
ciuitates…
sapiens · …
inqua c…
et adom…
secularē · …

Köln Dom 53, f. 136v

Köln Dom 53, f. 136v

terrenis celestes facerat; Ego puto exhoc loco etiam gentilem poetam fuisse furatu: q de rusticor simplicitate & beatitudine differens in tulit. extrema p illos iusticia excedens terris uestigia fecit; Quod autē dicunt faciens omia atq; transformans. uno uerbo arcturum & oriona cōprehendunt. neglegentes ppriatē nominū ingrecū tranferre sermonē; Transfor

quando hi quisedebant intenebris & umbra mortis. uiderunt lucē magnā;

tatem gtę filiorum dī; Iste dis qui cuncta transformat. etiā umbram mortis mutat inlucē; et qui erant filii noctis et tenebrarum. facti sunt filii lucis et filii diei; Iste autē ds qui etiā diem uertit intenebras. eorum diē qui dixerunt cru cifige. crucifige eum. aufer de terra talē. quando abhora sexta intrpū. iudaicę cecitatis. dies uersus innoctē÷. et non solum secdm litterā. sed etiā

ista ꝓpter fructuosum ē · sed ista, ꝓxpi nomine
nonsolum ꝙquo animo · sed & iam cum exulta
tione tollerare ; Nam multi heretici in no
mine xp̄iano · animas decipientes multa ta
lia pacuntur · sed ideo excluduntur ab
ista mercede · quia nondictum ē tantum ·
beati qui persecutionē patiunt̄ · sed addit̄u
est ꝓpt̄ iusticiā ; Ubi aut̄ sana fides n̄ ē ·
non potest esse iusticia · qr iustus ex fide
uiuit ; Neq; scismatici aliquid sibi exista mer
cede ꝓmittant · quia simlit̄ · ubi caritas n̄
est · non potest esse iusticia ; dilectio enī
ꝓximi · malum non operatur · quam si habe
rent · non dilaniarent corpus xp̄i quod ē ec
clesia ; Queri aut̄ potest quid mīsit quod
ait · cum uob̄ male dicent · & dicent omne
malū aduersum uos : cum male dicere hoc
sit malum dicere ; Sed alit̄ male dictum
iactatur cum contumelia coram illo qui
male dicitur · sicut dn̄o nr̄o dictum est ·
nonne uerum dicimus · quod samaritanus
es & dęmoniū habes ? Alit̄ cum absentis fama
lacerat̄ur · sicut de illo item scribitur ; Alii di
cebant quod ꝓpheta ē · Alii dicebant · non sed
seducit populum · sequi aut̄ ē ui inferre ·
uel insidiis adpetere · qđ fecit qui eū tradidit

Köln. Dom 71. f. 7v

omnia iudicat. ipse autem aō mine iudicat.
Conuenienter dr̄ fedes dī est.; peccator ultro
cui dictū est. tra es. & interrā ibis. quia p iusti
cia meritus digna tribuente in infimus ordi
natur. & qui in lege manere noluit. sublege
ponit. congruent accipitur scabellū pedū di.,
sed ia ut ista quoq. sūma c̄ dubitamus. quid
laboriosius & operosius dici aut cogitari po
test ubi oīs neruos in dustrię suę animā fidelis
exercear. quā uiciosā consuetudine superanda
p cidat membra impedimenta regnū cęlorū. Hec
dolore frangatur. tollit̄ incon iugij. fidę omā.
quę quā uis sint molestissima crim̄ tam inli
citę corruptionis. id est fornicationis. n̄ habent;
uelut si uxorē quis q. habeat siue sterilem.
siue deformē corpore. siue debilē membris.
uel cecā. uel surdā. uel claudā. uel si quid aliud.
siue morbi doloribus. languoribus q. factā.
& quicquid exceptā fornicatione cogitari po
test. uehementer horribili p fidē & societate
sustineat; Heq. talē n̄ abiciat. sed ia si non
habeat. non ducat tā quę solutā amore pulchram.

Köln. Dom. 71. f. 36ᵃ

In hoc libro continentur epistole sci Ambrosii [illegible]

De Fratris excessu · Lib · I ·
De Resurrectione · lib · I ·
De Poenitentia lib · II ·
De Virginib: lib · III ·
De Admonitione ieiunii sive obsignatione · lib ·
De Virginitate ꝑ presbr̄ huius · lib · I ·

Köln Dom 38. f. 1ᵃ

datus est nob. Inpuero enim. nomen ꝙ datus. in filio plenitu
do diuinitatis ē. factus ex matre. natus ex patre. Idem tamen
et natus. et datus. Non diuersum. sed unum puer. unus enim
dei filius. et natus ex patre. et ortus ex uirgine. distanti ordine
sed unum concurrente nomine. sicut et presens lectio docet.
quia et homo factus est in ea. et ipse fundauit eam altissi
mus. Homo utique corpore. altissimus potestate. & sic dis
homo diuersitate naturae. idem tamen. non alt̄ in utroq;
Aliud ergo speciale nature sue. aliud commune nobiscum. sed in utroq.
unus & in utroq. perfectus. Non igitur mirandum est quia et dn̄m
eū et xp̄m fecit dr̄. Fecit ergo ih̄m eum utriq. qui ex corpore nom
accepit. fecit eum de quo etiā patriarcha scribit dauid. quia mat̄
sion dicet homo & homo factus ē in ea. quasi ergo factus homo dis
similis utriq. non diuinitate sed corpore. nec discretus a patre. sed ex
ceptus in munere. Manens in consorcio potestatis. Segregatus in
ministerio passionis. Plura loci huius tractatus exposcit quib;
possimus ostendere auctoritate patris. ppietate filii. trinitatis tocius
unitate. sed consolandi hodie non tractandi partes recepi. quā quā
ab ducere amerore animum intentione tractandi cōsolationis usus sit.
sed temperandus mihi meror. quia alienandus affectus. ut mulcet
magis desideria quā sopiant. Non libet enī abire a fratre longius.
et occupacioni sub duci. cū uelut cōmutandi eius gracia. hic sermo
susceptus sit ut diucius sensu ipsequar. ꝓficiscentē & quē oculis teneo
mente cōplectar. In illo enim tota oculor̄ aciem figere libet. Cū
illo totas animor̄ officias immorari illum toto blandicior̄ ambire
obsequio. Dū sup̄est animus nec amissum credo quē ad huc cerno

Köln. Dom 38. f. 3v

sumere. Neh ac occasione ea que a fide-
libus piis locis offeruntur aut iam
oblata sunt consumantur. Et quo
multe occasiones in deceptione reli
giosarum psonarum a prauis illicite
dicatur hominib. exquirunt. Abba
tem atq. prbrm p dicta xenodochii
nullo modo priuandu deponendu q.
esse censemus. Nisi causa specialiter
criminis exigente. Unde necesse e ut
si qua contra eum huius modi querela
surrexit non solus eps cuiuscunq. au
gustudunensis causam examinet. sed
adhibitis sibi ex aliis co epis suis sub
talibus hoc inuestigatione p quirat. qua
tinus cuncta concorditer iudicaria
bus canonice districtionis censura.
aut reum ferire aut innocente posse
absoluere. Similiq. quoq. definitione
uxta desiderium condtorum decernu
mus ut nullus eorum quelibet xenodo
chio atq. monasterio abbas uel prbr
fuerit ordinatus. a depisco patris offi
cium. sit ausus accedere quacunque
obreptione. nere xenodochii atq.
monasterii iniqua erogatione con
sumens oblata grauissima egestatis
necessitatem pauperib. ac peregrinis
uel ecclesiis exindeuuenerab. gene
re. Et p m uero tollendi de eodem
loco monachum a ecclesiastico
ordinem p mouendum uel pa liu
quacunq. causa sine consensu ab
batis atq. prbri habere licentia
phibemus. Nehuius rei usq. ad
hoc usurpatio p ducatur. uel loca
que ad inquisitionem requedine
hominum con
struenda s ablatione destruantur.
Hec igitur omnia que huius p cepti
decreti q. nri pagina continet. tam
tibi quam cunctis qui in eo quoq.
ordine loco q. successerint uel
eis quorum interest potuerint
imp petuum reseruanda decer
nimus. Siquis uero regum sa
cerdotum iudicum atq. secula
rium psonarum hanc constitutio
onis nre paginam agnoscens.
contra eam uenire temptauerit.
potestatis honorisq; sui dignis
tate careat. reumq. se diuino
iudicio existere de p petrata
iniquitate cognoscat. Et nisi
uel ea que a illos male
ablata restituerit uel digna
p nitentia illicite acta

Köln Dom 94, f. 134v

supra modū grauatus im supra uir
tutē tā uti redere nos etiā uuere.
Sed ipse in nob responsū mortis ha
buim ut simus fidentes in nob. et
tamē ī condignę passiones huius tē
poris ad supuenturā gloriā quere
uelabrē in nob. Quomodo igitur
sine labore transire possim aes
tū huius sāculi. infirmenos oues
in quo grauiter sudasse nouimus
et arietes. Quantas uero in hac
terra tribulationes de langobar
dorū gladius de iniquitatib. iudi
cū dei insolentia atq. inopportuni
tate causarū. De cura subiectorū.
De molestiis & iā corporis patior ex
plere haec calamus nec lingua suf
ficit. De quib. et si qua breuiter
possū loqui debito uraē scitatis ca
ritati dū sius tribulationib. affli
gitur. & iā mea saugeam. Sed omps
ds et suae largitatis pietate scissi
mę uraē beatitudinis mentē eni
consolatione repleat. Et indignū
me aliquando abhisquę piciop
malis quiescere ꝑ uram intercess
sione conçedat. amen. Gratia
quę mi delice & uerba descripta

uris accepta i deireo in meis eptis ponо
ut desco ignatiam uram beatitudo cognoscat.
quam solū ur é. sed & iam r̄. Sicut enī
magistrū eius aptorū principem ha
bemus eō munē. Ita quoq. eiusdem
principis discipulū. Nullus urīm ha
b& priuatum. Benedictionē autem
uram quā debuimus mente susce pi
mus bene redolentem bene sapientē.
et omnipotentidō gratias agimus
qua & odoras sunt et sapora quae
agtis quae dictis quae datis. De cuta
igtē uram dicamus pariter dicamus
omnes. gloria in excelsis dō et in terra
pax hominib. bonae uoluntatis.
DATA DIE kt IAN INDICT. III.
GREGORIVS. DATIANO EPO
METROPOLITANO. XIII.

Scripta dulcissime et cordis
ulnus omnib. amplectende
uraē beatitudinis ter fitis accepi et
lectis relegi. Quis enī in hac terra
nī lugeat quae barbarorum
gladius tradita penetram non
hab& qui ne amiant. et iam
hab& cotidie qui moriantur.
Sed in quanta lib& tristitia quem
non uraē eptae in gaudiū exulta

Köln Dom 94. f. 170r

di taperiens dſ· ut in marco legim̄
ſaluatorē ad ſurdū mutūq; dicentē.
effphata· q̄d ē ad aperire; Qui enī
cū apto dicere poterat oſ nr̄m patet
ad uoſ o corinthii· cor nr̄m dila
tatum ē; & audiebat a dn̄o· dilata
oſ tuū & implebo illud; Ipſa q̄q;
ori ſad a ꝓuo n̄ in hominiſ ſed in
dī poteſtate ē· paulo dicente· oſtiū
mihi apm ē magnū & euidens·
ſed aduerſarii multi· id circo aperi
ens dr̄ dſ; Cūq; ſcſ ſēp ꝓficiat
ex parte cognoſcens· & ex parte
ꝓphetans· donec ueniat q̄d ꝑfectū ē·
dilatitudine & adaptione gene
ratus· appellat iohel· q̄d apud
noſ ſonat incipiens· t ē dſ· dicente

ē· ante me factus ē· qa por
me erat; Porro factum eſſe
ſermonem admetipſū ei refer
cui fit· non ad conditionē illiꝰ
cui fieri dicat· ut alibi legim·
dnſ mihi factus ē in ſalutē;
Quom autē in oſee ꝓphēta
quē in principio duodecim
ꝓphetarū ante hunc librū
explanauim· ſub nomine
ephraim ad decem trib· con
fertur uaticiniū· quæ t ſama
ria t iſrl ſēpe memorant·
ſic in iohel qui iuxta hebreos
ſcdſ ē· omē q̄d dr̄ ad tribum
iuda & ad hieruſalē ꝑtinere
credendū ē· & nullā omnino

Köln Dom 53, f. 81v

Köln Dom 53. f. 81v

t quentato

scorpios: & arguato uulnere ferire
conet; tu comes uneris. & excantator
ne.
uenatorū morsuū spiritalē nobis.
rimatia. exhibe; Q d̄ q, scāe ac
uenerabili paule parens tuę
pollicen sum? pius heres suscipe.
& quicqd̄ t ingenio t doctrina
minus tua expectatione possum?
amica fauore sustenta. nec in nob
ures cōsideres sed uolumatē; uerbū
dn̄i q d̄ factū ē ad iohel filium
phatuhel; lxx. intpres: pphatuhel
ba
uerter lithuhel. qd̄ apud hebreos
omnino nil resonat; s hatuhel aut
in lingua nr̄a uerū latitudo

eodem apto. frr̄ ego me non
arbitror comp̄hendisse; Qua
humilitate succrescens. cum
mors se meretur audire. qui
est misit me; Addistinctionē
enim cor q non sunt. deq̄b.
inhester legim?. ne tradas scp
trum tuum his qui non sc̄i
ds̄ & sc̄i eq? ee memorantur.
Hæc de nomine iohel. & pa
tris ei? stri. cta sint breuit. ut
recte uerbū di qd̄ in prima
pio erat apud dn̄ factū ee
narret; baptista iohanne
referente. q post me uenturꝰ

Köln Dom 114, f. 156r

atq; lacrimis ꝙ orationib; apud
dnm dm nrm ihu xpm saluatorē
imperatorem, deinde p manus impo
sitionē clericoꝝ usq; ad ipsum
psulē ucm. ibiq; abrenuntians
sathane pōpis ꝙ operib; ei. t umii
sis idolis manufactis. credens in
dm patrē omi potentē factorē
cli ac terre. uisibiliū ꝙ inuisi
biliū. ꝙ in ihm xpm filiū ei
unicum dnm nrm. qui nat de
spū scō ꝙ maria uirgine. sponte
tanta uoluntate coia omi popło
psilsus sum. Benedictoq; fonte
illic me trina mersione unda
salutis purificauit. positoq; me
in fontis gremio. manū de celo
me contingentē. ppius uidi ocu
lis. de qua mundus exurgens.
ab omi me lepre squalore mun
datū agnoscente. Leuatoq; me
de uenerabili fonte. indutо uestib;
candidis. sipiformis spūs sci. ēsi
ꝙ adiuuit psul. pax tibi. Prima
ttaq; die post peceptum sacri bap
tismatis misterium. ꝙ post curatio
nē corporis mei a lepre squalore.
agnoui n ee aliū dm nisi patrē
ꝙ filium. ꝙ spm scm. quē beatus
simul silurster papa pdicat. trinitatē
in unitate. unitatē in trinitate.
Nā omis diu gentiū quos usq; adeo
colui demonia opera hominū manu
facta cōpbantur. ꝙ enim quanta
potestatē idem saluator nr suo
apło petro contulerit in celo
ac terra. lucidissime nob idem
uenerabilis pater edixit. Dum
fidelē eum in sua interrogatio
ne inuenisset. Tu es petrus.
ꝙ super hanc petrā edificabo ecclam
meam. ꝙ portę inferi n pualē
bunt aduersus eam. Aduertite
potentissi. ꝙ aure cordis intendite.
quod bonus magister ꝙ dns suo
discipulo adiunxit inquiens.

A. V. de consignatione
sipiformis spūs sci. adhibita
constantino. p siluestrum
papā;

Köln Dom 114, f. 170r

ēē· & tam inpudenr egusse
ettermınos acurabeati
petri apostolorū principis
ınuasisse· Sui enī utpau
lo superius plubatūē· uuris
etat. utabsq; eius scaē sedis
auctoritate nullus deberet·
aut concilia celebrare. aut
epōs adsr nodū conuocare.
ut eos dampnare. aut ppriis
pellere sedib;. aut alios ineorū
loco ordinare· quae omiā
uos temerare nontimuistis;
quidrogo estaliud talis prae
sumptio. nisi aptorū
suorūq; successorū decreta
transgredi· et maledictionē
superius conphensā inlege
scalicā. cautam. quā omīs po
pulus uno ore consonaq;
responsione peramen idē
fiat confirmauit. suscipere.

cati absq; inceritabili causa
uenire distulerint· & purgan
dise uoluntate nonutunt;
Nā sideurīs dictis confideretis.
mmr· & iā infaciem probare
nondistulissetis; Tales enī
insidiatores. spū prudentes
sci patres inniceā congrega
ti legem statuerunt quas
nos canones appellam· ne
facile. pbi abim probis dam
narentur; Ex quib; nnullas
sententias hic inseri iudica
uimus. uttantorū patrū
auctoritate nā roboretur
eptā· atq; oms orientales siue
reliquarū partiū epi haec
audientes. intantā foueam
nonincidant. nedampna
tionē apatrib; decretā pci
piant; Secuntur enī haec
exp dicto concilio niceno

Quantum ꝓcimus. & quantū sibi unguūt fedus. & fedus. quātū
sibi unguntur latrocinium & latrocinū. Nemo ergo mancat
mx vos sibi corpore malos. longe abilis sit corde & secur⁹.
portat qđ nocumā. Longe fecerī nuusticiam suam qđ
occurrit. florem illi. qui regnant unque. Et ut sermo
nē loquam uulgi. tonam unqu. exultunt untyphos. mea
lumnas Quidergo semper hoc. non. audiqđ sequitur;
Dominus iustus concidet ceruices pecca
torum intendat caritas ura. dns inquit ustus cidet
ceruices peccatoz. quis nō tremescat. quis enī nō pec
cauit. dns ustus cidet ceruices peccatorū. omib;
quaudiunt intiat timor ncor fiet eunt scrip
turę di; Sieni sibi sine causa tundunt hominēs
pectora. mentiunt qp tundunt; Quo deri fyon.
oderi accłam; fyon accła ē. & qui imponit inęcłam
ficte. oderi accłam. quinolunt obseruare ūbūdi.
oderi accłam. Sed sirp dorsū meum fabricauerī.
Qđ factura ē accła. nisi portatura usq; insinē.
sed qđ de illis dic. & sequitur. Fiant sicut fęnum
tectorum quod priusquam euellatur ex
aruit. Fęnū tectoz herbae. quę nascit in tectis.
insolario. inregulato. malto uidet. & radice non
haba. Quanto melius humilius nasceret. et fęnū
uirescera. modo nascit alcuius adcelerioie aridi
tate. ndū emulsiie & aruit. ndū fimitst inundi
cio di. erā nhabent sucū uiriditatis. Adtendite
opera ipsoz & uidete qp aruerī. sed uiuunt.

Köln Dom 66, f. 90v

cruce exaltatus ē. ille cesō capite deminutus. ſ. ꝛ̄ꝛ̄ lum̄ exe
altatū. xp̄c inde ē ros hermon. Sed q̄cūq. uultis habitare
in unū. optate rorē iſtū. ē pluuiam inde. Alioquin. non
potestis tenere qđ̄ pſuasimus. nec pſuqui. nec audire pote
stis. nisi ille admonuerit. nec p̄manere potestis. nisi q̄
sagina n̄ desit uob̄. Ipſa em̄ sagina descendit sup montē
syon. Iā montes syon magni syon. Qđ̄ est sion. ecclia.
& q̄ ibi sunt montes magni. Quos significant montes.
hos significat barba. hos significat ora uestimēti. Barbā
n̄ intellegit̄ nisi imp̄fectus. n̄ ergo habitant in unū. nisi
in q̄b; p̄fecta fuerit caritas xp̄iana. Iā in q̄b; n̄ ē p̄fecta
caritas xp̄i. & cū in uno sint. odiosi sē. molesti sē. tbu
lenti sē. anxietate tbant cēteros. & queri de aliis di
cant. q̄m̄ do inunctura q̄d̄ ū iumentū. n̄ solū n̄ trahit.
ſ & frangit calcib; qđ̄ iunctū ē. Sic aut habe & ros hermon.
q̄ descendit sup montē syon. q̄d̄ us ē. placatus. humilis.
tolerans. p murmure p̄cē fundit. nā murmuratores omīs
magnifice descripti sē. q̄dā loco scripturarū. Precordia satiā.
sicut rota carri. Qđ̄ ē p̄cordia. satiā sicut rota carri. & fenū
portat & murmurat. n̄ enī potest rota carri q̄escere
a murmure. sic sē multi frēs. n̄ habitant in unū nisi
corpore. Sed q̄ sē q̄ habitant in unū. & erat illis anim̄
& cor unū in dm̄. & nemo dicebat aliq̄d̄ suū ee. ſ
erant illis oīa cōmunia. Designatu sē. descriptus
q̄ p̄tineant ad barbā. q̄ p̄tineant ad ora uestimēti.
q̄ numerent̄ int̄ montes syon. Et si sē ibi alii mur

Köln Dom 66, f. 127ᵛ

qꝛ nnatura. ſ opera hmiu dnſ ſe odio habe dic. Vnd ndic
diſti nicolaitaſ quoſ ego odi. ſ odiſti nicholaitaru facta q& eg
odi. hm enī diligend ē op aū illuu malū odio habend. Qhab aure
audiat qd ſpſ dicat ęcliſ. cūipncipio locutionis huu uniangl
uniq. epheſi ecle ſcribere dnſ iuſſerit. hic autē nunū anglm t unā ęcla
ad audienda dicta ſpſ inuitat. patēt p fectō qa qd uni dic omib; dic. & un
unaq. epheſiorum ęcla. unitate ęcle depingit. Verū quociens hec adm
cula ponit. ſiue in hoc libro. ſiue in eu uangl. qd ſeqr uel pceđ ſpiritui ſpecialiter
gendū. qa ñ corporis hic auris requrit. ſ. cordis. Qua uidelic & aure. ni ſi ſ h
eloqa ſpſ neq; qua ualeb. hic dnſ loquens turbis in paraboliſ. cum om ſq
adherant aures haberent. mon & aptos dicens. Vob dico qui audiri ſacrid
celestiu ſacramtorum illis apio. q ſe ade intīmi cordis aure percipere cogn
Carnis itaq. auris ad auditū tamū consistit. cordis ū auditu simul &
intellectu uig&. Intuendū q q. ē q. eū angls in principio harū lo
cutionū expsona filii dimmo certe panglm filiū dī loqr nd hu
qui hab & aure audiat qd ſpſ dicat eccleſiſ. ſ. qd ſpſ. Qui a uidel
ūba filii. uerba ſpſ ſci. Quo nomine & ia tota trinitas intelligit
dcq dr ſpſ eſt dſ. Ideoq. dū xpc loqr in eo parit loqr pat & ſpſ ſc
quia ſicut ſunt inſeparabiles unitate. ſic inſepara
biliter locuntur. & docent scorum unitatem
Sciendum uero quia in hac reuelatione ſicut inſequent
apte monſtrat. aliqn do loqr filiū expsona ſua qd illi ſolū ndo
cuenit. aliqn do ū expsona trinitatis. ideoq. ſingule locutio

Köln Dom 111, f. 35v

35v

ascend' quia unde occubuit unde surrexit; Itq̄ndo ista dicebat iohs iā ort'.
iā ad occasum ūsus. iā surgens iterū lucebat inuirtute sua. iā incarne
nat' pass' & suscitat'. ipsaq. ei natiuitas. passio. & resurrectio totū cla
ruerat porbē; Crideiro non simplicit faciesangli. s. sic sollucē inuir
tute sua splendebat; Creum uidisse eum cecidi ad pedes ei tāquā mortuus;
Iohs in hoc loco. omnē significat electorū multitudinē. angls aūt soliū
capitis psonā gerit; Non aūt hic pedes dni sic superiū & nitatē diui
nitatis ei. ñ pdicatores. ñ deniq. cēra membra. s. tantū indicia passio
nis ei & humilitatis significē q̄ se humiliauit usq. ad mortē; Ad pedes
ergo ihs angli cad[it]. dū sca ecclā uestigia passionis ipsiū imitat'. Iuxta
illud p'ri. Xp̄s passus ē pnob obediens uob relinquens exemplū ut sequmini
uestigia ei; Cthoc mortificando se cū uicis & cupiscentiis; Ad pedes
ei cad'. q̄ adū cōsiderat redēptorē suū mortuū. mox mundo morient.
admirtanda ei festigia sem & ipsā humilit pstitit; Bene aūt iohs
non mortuū. s. tāquā mortuū cecidisse dr ad pedes angli. q̄ electi
imitantes uestigia passionis xpi. & si moriunt mundo. uiuunt
tamdō. hinc apls dic. Uiuo aū iā ñ ego. uiuit ū in me xp̄s. & iterū.
Obsecro uos ut exhibeatis corpora urā hostiā uiuentē; &cē. Hostia
quippe & immolat' & uiua ē. q̄ sci & si mortificant cū uicis & con
cupiscentiis ñ tam penit a corpore recedunt. Ut certe tāquā mortui
fiunt cū se mortificant. q̄ in spe future resurrectionis iā uiuunt.
Iuxta illud apli. Mortui estis & uita urā abscondita ē cū xpō in deo
& cū xp̄s apparuerit uita urā. tē & uos apparebitis cū ipso in gla.

Köln Dom 111, f. 29r

80.

Hellebor⁹ nr̄i [illegible] nouedi sanus et ee legerim⁹. Ille leuer tibi⁹ pruna quas molle [illegible]
Alter in egrotus nauset pestis studiosus. Dūgs hoc studiū. puerū qui quęris honestū
N adus honor dosta. lausigtā. tempr̄ multos. Sed quid aus⁹ frecane pdas ne nom̄ habeat
hac tibi sit lucrū. hoc mig⁹ est. spes q salus⁹. Cū seruent studio. & fastidium. curre legendo
Tempora condent⁹. qā ludiera plura perunt⁹. Sic sic q placedos [illegible]
faca. q sum⁹ pēpe rebelles.

pdes

[illegible] scamus ce dic⁹ dr̄ nostr⁹ nec sidemus mus⁹ hac tebi cure quibus sanguine [illegible]
tibi sumus echomo sicue hoem [illegible] [illegible] nr̄os

CAPITULUM METROPOLITANUM COLONIENSE

Köln Dom 188, f. 1r

ut. Ita g cū diuisiuę ſ generis. aliud cōſtituunt. in ſubſtantię ů definitione. ſp
ci informationem facunt.

hęedem differentię. nunc quidē conſtitu
tiuę ad definitionem ſpecierū ſumuntur:
nunc diuiſiuę ad partitionē gn̄rīs accō
modantur. Ita igitur cum diuiſio gn̄rīs
aliud queęrat. ſubſtantia ů ſpeciei in for
mationē. cumq; magiſ ꝑ́ꝑ́ę aliud faciant
et ſpecificę ſint. eo quidē quod aliud
faciunt diuiſionib; aptę ſunt. eo uero
quod ſpeciem informant. definitionib;
accōmodatę ſunt. Communes aut̄ et ꝑ́ꝑ́ę
qm̄ neq; aliud faciunt. ſed alteratū. neq;
omnino ſubſtantiam monſtrant. eque
adiuiſione ut adefinitione diſiunctę ſu
ꝑ́ ſuperioribꝫ; ergo inchoanti dicendū ē.
" Differentiarū alię quidē ęę ſeparabiles
" alię ů inſeparabiles. Vſq; atuero acȳlū
" ęę. ut ſimum ſedm accidens et non ꝑ ſe.
Superius differentias triplici diuiſion
partitus ē dicens. aut cōmunes ęę. aut
ꝑ́ꝑ́as. aut magiſ ꝑ́ꝑ́as. Dehinc eas dē.
alia diuiſione in duas ſecutt partes.
dicens has quidem aliud facere. Illas uero
alteratū. nunc tertiam earum quidē

ta g cū addiuiſionē
gn̄rīs aliud queęrit.
liud ů ad ſpeciei infor
acionē facunt.

Köln Dom 188, f. 65v

65 v

Köln Dom 53. f. 284r

sapientia · iustitia · temperantia ·
ueritas· scitas· redēptio, xp̄c aūt
factus est adō sapientia· & iustitia·
& sc̄ificatio· & redemptio; Hæc igit̄
speculs uirtutes inqub; xp̄c often
ditur· scd̄m ꝓfectum eorū qui eū
th̄apiam recipiunt· ut fortitudinē·
ut iustitiam· & ceēr huiūmodi con
tinentur ingenerali uirtute dī·
hoc ē dn̄o saluatore· atq· inhunc
mundū· & dcēra intelligim̄· quod
qui primum ꝓpt̄ imagine terreni
terra uocabantur· & dicebat̄ adeos·
terra es & in terrā ibis· inaduentu
saluatoris laude dn̄i repleantur·,
Cum aūt & cęli uirtute dī operū
fuerint· ꝓtecti uidelicet· & excōmi

Quod· aūt· sequit̄· cornua inmanib; ei· moris
est scripturarū· ut semp cornua ꝓgnis
ponant; Nam & illud quod anna
loquit̄· in primo regnorum libro·
exaltauit cornu xp̄i sui· magni
tudinē regni saluatoris significat·,
& in danihele· x· cornua· x· regna
demonstrant; Sic aūt nunc dr̄·
cornua in manibus ei· quomodo
& alibi scriptū legimus; Cor regis
in manu dī; ꝓ eo qđ ē mens &
principale cordis uim sc̄i· qui
ꝓgit ad regna cęlorū· qui ad hoc
positus in terra regnat corpori
atq· peccatis· non uacatur extrin
secus sed dī tutela sicū ē· Quia
uero & in hebrꝛo & in cęteris edi

parte uestis & uniuersa terra re
pleta laude dī. tunc splendor eī
ut lux erit; Imaginē autē dñi et
splendorē gtæ eī. ēe dnm saluatorē
apls non tacet. qui. postquā nob
aparuit splendor gtæ dī. reuers
est adpristinam sanitatē maiestatē.
Cui enim noueram xpm iuxta car
nem. uerum iuxta spm. quia quod
factum ē. inipso uita erat. & uita
erat lux hominū. qđ manifestiu
meuangto saluator ostendens ait.
Pater. glorifica me gta quā habui
apud te. priusquā mundus fi
eret. ut post ascensionē adcelos.
sit splendor quod lux. hoc ē. id
incipiat filius ēe quod pater ē;
omib' non habet scriptū cornua
in manib' eī. sed in manu eī. qđ dr.
iado. manū dī fortē atq. robustā.
intellegamus filiū eī. & in hac
manu omia regna celox. eorq.
qui ad celos nituntur ascendere.
posita ēe dicamus; qđ & esaias
sonat dicens; Vinea facta ē
dilecto in cornu. in loco uberi;
peo qđ ē in regno. ob hanc puto
causam. nullam cornutū animal.
inter inmunda poni; in leuitico.
& id ipsum significare unicornem.
in psalmis siue rinocerota. &
illud. in te inimicos nros cornu
uentilabimus; Qđ autē iuxta lxx.
legimus. & posuit dilectionem

Köln Dom 53, f. 284r

gen. opaula. & cultu chu. inc̃solati
one scoꝝ ꝓphetia texit. utquecũq
inmundo udent. quasi p̃ce reuntia
& caduca c̃dẽpnant. ettp̃ parentise
adiudicu diem. ubi ultor adũsus
uꝝros assirios futurus ẽ dn̄s; Dse mu
lator & ulcascens dn̄s, Uoxꝓphe
laudantis dn̄. qd dꝫ assirius popli sui
sit ultus iniuriã, Sue uxta altio
rẽ intellegentiã. qd audiat gemitũ
scoꝝ suoꝝ & inconsũmatione mundi
faciat adũsarios sentire supplicia.,
Qd aũt zelus inbonã partẽ accipia
t. & paulus ostendit dicens. zelami
ni carismata maiora., & inalio loco.,
Zelor tni uos dei zelo, Ipse dn̄s in
psalmo., Zelus dom̃ tuat comedit me.,
Et alias., Zelans in qđ zelatus sũ dño

& ultor. qd diabolo dr. reo qd amica
sit ei ultio. & quasi ignis. lignia. fenũ.
stipulãq; cõsumat. utpurũ aurũ rema
neat et argentũ; Ulcascens dn̄s & ha
bens furorẽ. ulcascens dn̄s inhostes suos.
& irascens ipse inimicas suis., Lxx., Ul
cascens dn̄s cũ furore. ulcascens dn̄s in
adũsarios suos. & tollens ipse inimicos
suos., Scdm utrãq; intellegentiã. qua
diligit dn̄s quẽ corripit. & castigat
omẽm filiũ quẽ recipit. Idro irascitur
utqđ adũsariũ & inimicũ sibi ẽ tollat
exhostib;. et extraneus cogitationib; factis.
sermonib; q; sublatis. inantiquũ rede
ant statũ., Deniq; inc̃sequntib; ait.
Dn̄s, et patiens et longa fortitudo est.,
Sed qua semel & historiã exponere
ꝓposuim̃. inimicos & hostes di intelligam̃

Köln Dom 53, f. 242r

Köln Dom 53, f. 242r

Porro qđ addit naũ ecclesie. quidã pu
tant ecclesiũ patrẽ ee naũ. & secdm he
breã traditionẽ. & ia ipsũ pphẽa ee.
cũ ecclesia usq, hodie ingallia uiculus
sit. paruus quidẽ. etuix ruinis uetez aedificiorũ
indicans uestigia. sed tamẽ notus iu
daeis. & mihi qq; acircũducentis mon
stratus. Simul ethoc adtendendũ.
qđ haec ipsa tassũptio. utonus. ut pon
dus pphẽe uisio sit. Non enĩ loq̃tur
inextasi. utmontanũ. & prisca. maxi
millaeque delẽtat. sed qđ pphẽa. at.
lib ẽ uisionis. intellegentus unũsa
quae loquitur. & ponduſ hostium
facientis suo popto uisionẽ. Dees ũ
mationẽ utiq, mundi secdm anago
gen omnia dõ usus. Zelũ. stma
thie legimus. etsimonẽ zelotẽ. aplm ihũ
xpi. quẽ marcus euangelista simonem
chananeũ uocat; zelatũ autẽ dns insa
luteẽ eo; qđ zelatus. utquos non po
tuit ei seruare clemẽtia. seruꝫ emula
tio; unde etad hiemẽ quae ppẽ pec
cata numia uisitationẽ zeli & furoris
ea non merebatur. Inhezechiel loq̃tur
ds. zelus mis recessit dte. ut ñ irascar
ultra tibi. quãdiu utaq, agebat peni
tentiã mundus. ẽ sũmatio illius non
fiebat. Postquã ũ multiplicata iniqui
tate. refrix karitas multoz. ita ut ẽp
tarent & ia electi di. te zela tor dns ue
nit ultionẽ. ñqđ ipse fit inimicus

Köln Dom 114, f. 11v

diligit recte dñm qui frm suum
insequuntur. Nec diligit primũ
qui ei detrahit uel qui illum
accusat. Quia quod sibi quis
fieri non uult hoc alteri nulla
tenus facere debet. Discite in
quit filii mei sapientiam et
tenete fidem rectam & amplecti
mini caritatem ut non excidatis.
Data ẽ enim uobis a dño potestas
& uirtus ab altissimo qui in
terrogabit opera ũra et cogi
tationes scrutabitur ũras.
Qui autem custodierint iusticiã
iuste iudicabuntur et qui
crediderint iusta inuenient.

Neq; prbr
neq; diacon
sine ꝑmissu
epi aliquid
facere ꝓ
sumat.

Ecclas ꝑ congrua & humilia facere
loca quae diuinis praecibus
sacrare oportet. et in singulis

ecclas dicandas et
singlis prbros ordinan
dos.

peribunt uiri qui contra dicunt
uobis. Quapter cunctis fidelibus
summopere omnibus presbiteris
& diaconibus ac reliquis clericis ad
tendendum est ut nihil absq; episco
pi ꝓpria licentia agant. Non utiq;
missas sine eius iussu quisq; presbi
terorum in sua parroechia agat. non
baptizet. nec quicquam absque
eius permissu faciat. Similiter
& reliqui populi maiores scilicet
et minores permissu eius parro
echian abeedant. uel inea ad
uentantes morari nō presumant.
Animę uero eorum ei credite
sunt. ideo omnia eius consilio
agere debent. & eo inconsulto
nihil. Quicumque enim obę
diunt episcopis suis uidentur

Köln Dom 114, f. 18v

certus ē præparatam admiranſ
ꝓmiſſa & ſtupens cæterorum
hominum errores. & qđ ante
oculos poſitam ueritatem nemo
uidebat. Ipſe tamen gaudens ſup
diuinis ſapientiæ quaſ inuenit
inſatiabiliter his perfruat. & exer
citio bonorꝫ operum delectetur.
æſtimanſ ad ſcīm futurum mun
do corde & pura conſcientia ꝑ
uenire. ubi & iam uidere dñm re
gē omnium poſſit; his aut omib;
carere nos & fraudari ſola fac
ignorantia. Dum enim ignorant
homines quantum boni habeat
ſcientia. ignorantiæ malum deſe
non pacium excludi. Neſciunt
enim quanta ſit in horum ꝑ
mutatione diuerſitas. Ꝓpter
quod conſilium do unicuiq;

Leui. D. ꝓpimo
conſilio.

ſed exſemet ipſo habebit ꝓfundi
cauſam. Debēt enim iuſto iudi
cio examinare quę dicimuſ &
intelligere. quia uerba loqui
mur uitamuſ ut cognitis his
quę ſunt ut ſint. & inbonis actib
dirigentes uiam ſuā. regni cæloꝝ
poſſit particeps inuenirī. Subiec
tis ſibi carnis deſideria. & dñs
toꝝ factus. ut ita demū & uā ipſe fiat
dominatoris omnium iocunda
poſſeſſio. Nam quiꝑmanet in
malo & ſeruus ē mali. non
poteſt effici particeps bon.
donec ꝑmanet in malo. Quia
abinitio utante iam dixim
duo regna ſtatuit dſ & poteſta
tem dedit unicuiq; hominū
ut illius regni fiat portio cuiſ
ad obediendum ipſe ſubiecerit

18v

DE NATURIS RERUM VEL DE COMPUTO

Annus solaris habet iiii tempora · ΘΗΡΙΝΟΝ · ΧΕΙΜΩΝΑ · ΘΕΡΟΣ · ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ · menses xii · Ebdomadas lii · dies ccc · lxv · Horas viii · et quadrantem · horas viii · et dcc · lxvi · Puncta xliii · et dccc xxx · minuta lxxx viii · et dc · lx · partes c xxxi · et ccccc xc · momenta ccc l · et cc xl · ostenta dxvi et dcccc lx · Tempus habet menses iii · dies xci · horas viii et dimidiam horam · horas ii · et clxxxiiii · menses viii habent dies cc xxxi · et iiii · xxx & unum xx viii · ebdomadas iii et dies supra · Ebdomada habet dies vii · dies habet horas xxiiii · hora habet puncta v · minuta x · partes xv momenta lx · ostenta lx · puncta habet minuta v · partes iii · momenta viii · ostenta xii · unum minutum habet partem unam et dimidiam · momenta iiii · ostenta vi · Una pars habet momenta duo · et duas partes tercias momenti · ostenta iiii · unum momentum habet ostentum j · et dimidium · Explicit EXPLANATIO TERRE Incipit prologus

Litteras dilectionis tue desideratas venerande patherensfride accepi · Quib; meualde laborioso · atq; periculoso opusculum certe obtrectatorum inuidorumq; latratibus atq; blasphemus patens · qui me fortasse diabolico qd absit spu aut inquam magice · excogitacione artis afflatum · et nisi spi gra illuminatu · aut rethoricos pu inbutu hec fecisse et excogitasse asserant · nouaui de licet psagia rerum quasiore pphetico p dicere

Köln Dombibl. 102 f. 79r

ridie admeridiem dies suos cōputare maluerunt. Di
uina aut auctoritas que in genesi amane usq; admane cō
putandos eē decreuit. eadem in euangto actus dieī tēp
ue spera inchoari. et cōsūmari sanxit in uesperam.
qua qui in exordio mundi prius lucē uocauit diem et
tenebras noctē. ipse in fine sēcl ox primo noctē gtia suae re
surrectionis illustrauit. et sic diem se discipulis ostenden
do consecrauit. Quos etiam uespera p̄cedente cōuescen
do et se palpandū offerendo. sp̄m quoq; sēi grām tribuendo
plenius sue resurrectionis fide cōfirmauit. et quia tunc
dies p̄mi · & seq̄ntis dies.
post creatam lucē factum ē uespere et mane dies unus.
Nunc aut uespera sabbati lucescat in primā sabbati. ipsa
mutatio tēporis. nos quoq; a paradysi quondā lumine
translatos in cōuallem lacrimarū. iāmodo a peccatorū
tenebris ad celeste gaudium transferendos eē designat.
Neq; enim aliter quā nocte dici p̄posita potest explicari
qđ dns in exemplū ione tres dies tres noctes in corde ēre
dubiū gracy. partē p toto.
fuerit. Ubi sine do chicos sine die parasceues. partem
qua sepultus ē cum p̄terita nocte p nocte et die acci
pies. hoc ē p toto die. sabbati diem et noctē integrā
s. cōplē
et noctē dominicā cū eo dē die illucescente. ac p hoc
s. cuiusq; sibi deputat nox
incipiente parte p toto. habes p fecto triduū et tres
accipies
noctes. Merito aut queritur quare pop̄s israt qu diei
ordinē iuxta morsi traditionē amane usq; admane
sēp seruabat. festa tamen omia sua sicut et nos hodie

Sic̄ solut ga figurarū:
nu cepit q dnīno cōplē.

Kiel Domblibl. 102. f. 21v

sic facientem; & illud tra oppinor dictum esse. dñs qui similis tibi
nonnunquā nullus. qua imago patri filius ē. Simili igit
accipiendum. quis orabit pro. hoc est singularis ut te.
aliquid debet orare pro quipeccauit indnm. quo maior
culpa. eo maiora sunt querenda suffragia. Nonnūquicūq.
uulgo prudatorq; populo. sedeū moyses rogauit. quando
uituli capud fidei inmemores adorauerē. Nūqd errauit mo
yses. Aut certe quiū erraut. quiqd erraut & meruit & im
petrauit. Quid enī talis affectus ī impetraret. quando se
obtulit pro populo dicens. te nunc si dimittis illis peccatū
dimitte. sin autē. dele me de libro tuo. Videsq; quā tam
quā deliciosus inter cessor & fastidii plenus sibi consulat.
ne offensionē contrahat. qd nouatianus metuere se docuit.
Sed magis omniū memor. fui inmemor offendere ē non
timeat. ipse ut plebē ab offensionis periculo excuset &
liberaret. Merito ergo scriptū quis orabit pro. hoc est
talis. qualis moyses qui se offerat pro peccatis. talis. qualis
ieremias cui pphetā cū esset & dictū ad nō dō nro. noli ora
re pro populo isto. tam orauit & uenia meruit. Denīq.
intercessione pphetica & obsecratione tanta uatis ī
flexus dns. dicit ad hyerusalē. quo ea quoq. parcendo
pdelictis egerat dicens. Dne omps dī ī sit anima in angustia is.
& ips anxius clamat ad te. Audi dne & miserere & ubertuct.
uestimenta deponi. & abici gemitus parcendo. Sic enim
scriptū est in fine libri. Exue te hyerusalē stolā luctus et
uexationis tuae. & induere decorē ei. quē ado tibi dauit ē

Köln. Dom 38, f. 49v

Nũ fefellit ergo quise uuentẽ ſſipſit innubibus obuiã xpõ ẽẽ
piendum; Hocenim de enochlegimus aut hacilia ſedecturã
pieris inſpũ; Ecce currus eliẽ ecce igneꝰ. & ſinonuidentur pa
ſſantur. ut iuſtus aſcendat. innocens tranſeatur. & cua
uita morineſcit; Denig; morapti neſcierunt; Vnde & dictũ
eſt; Amen amen dico uobiſ multi exhiſ adſtantibus non gu
ſtabunt mortẽ. donec uideant filiũ hominiſ uenientẽ in re
noſuo; Viuit enĩ qui non habet qđ moriatur in eo. qui non ha
bẽ & egipto caligamentũ aliqđ ut uinculũ. ſic exuit ille
priuſquã corporiſ huiuſ depo nat officium; Non ſoluſ itaq; enoch
uiuit. quia non ſoluſ eſt. Rapietur & paulus obuiam xpõ. Viuunt
etiam patriarche. neque tum aliter. Dñs abraham. Dñs iſaac. & Dñs iacob.
niſi mortui uiuerent dicerentur. dñs nĩ mortuoꝝ non eſt ſed uiuen
tium. Viuamus et noſ figeſta moreſq; maioꝝ uolumus imitari.
Miramur patriarchaꝝ pmia. imitemur obſequia. pdicãm grãm?
ñ eſcis inductiſcij laqueoſ incidamus. arripiamus oportunitatem
tẽporiſ. pſcriptũ legiſ. clemẽciã uocationiſ. deſiderii uocationiſ passi;
exierũ detenta ſua patriarche. et noſ exeamuſ propoſite.
de corporiſ poteſtate noſ exeamuſ. illi exilio. ſed exiliũ
non putauerunt. qđde uocio obiret non neceſſitaſ impe
rata; illi terram ſolo mutauerunt. noſ celo terrã mutemuſ.
illi habitacione. noſſpũ; illiſ illumiñatũ ſtelliſ celum oſten
debat. ſapiencia nr̃a oculoſ cordiſ inluminet; Sic typus
ueritatis. & ueritas cum cumbat typo; habita ham paratuſ

Köln. Dom. 38, f. 33v

ut ipsa moderata esset tristicia. hoc enī significat & potī
dubis eis in lacrimis in mīsura. ut ipsa mēstitia a mīsura habeat.
ne forte habundantiore tristicia absorbeat. quam sit pēnitēn
tia. sicut scripsit ad corinthios. Qđ multus. ī mur̄ga uineam
ad uos. an in caritate. & spū mansu & cudinis. Sed nec ur̄ga
grauis ē qm̄ legerat. tuque dēp cutias eā ur̄ga. an ima mālē
ei amor tē liberabis; Qđ ēē mur̄ga uenire. doc& in uectio
fornicationis. acusatio incestu. rēp hensio tumoris. qđ ip
flati essent. quos magis lugere oporteret. Pestremo.
condēp natio rei. ut tolleret aconsortio communio
nis. & traderet aduersario. ī aduersitū animę sed
carnis. Sicut enī dūs anima sci iob potestatē ī dedit.
sed in carnē ei. p misit licentiā. ita & hic tradit sataę
in uiterū carnis. ut serpens terrā ei. lingeret & animę
ī noceret. Moriat ergo caro nra cupiditatib; sit cap
tiua. sit sub dita. nec legi mtis nrē repugnet. sed bonę
seruitutī subiecta. Moriat sicut in paulo. qui castī
gabat corpus suū ut seruitutī redigeret. quo plubi
lior fieret p dicatio. silex carnis ei. cū lege mentis cop
grueret & conueniret. Ipuerit enī caro. cū sapientia
ei. transit in spūm. ut iā ī quę carnis sit sapiat. sed
quę sunt spūs. Vtinā uidea in firmari carnē meā. ut ī
ī trahar captiuus in legē peccati. Vtinā ī in carne uua.
sed in fide xpi. & ideo maior in infirmitate corporis
grā. quā in salute. O enuq & paulū quē multū dilexit.
noluit liberare ab infirmitate carnis. cui pecunia ut

Köln Dom 38. f. 52v

fetebat mortuus · illuc bono odore tanta repleatur domus:
ego pes eius et mereat · ut & mutat unc maria unguentum suū
pretiosum · & unguat et peccato exterget; quid igitur de lazaro
legimus · in unoquoque debemus conuerso pectore credere · qui
luc & fetorē habeat · tam fidei pretiosa emendat unguento; sancti
enim gē fides habet · ut ubi ante die fetebat cor in ecclesia dom
quando scriptum est deea; Audit inter uos fornicacio · & talis
fornicacio qualis nec inter gentes fetor erat · quia modicum fer
mentum totam massam corrumpebat; Cepit bene olere cum
dicitur · Sicut & donastis & ego · Nam & ego quod donaui ꝓpter uos
in persona xpi; Itaq · liberato peccatore factum est in ea
gaudium magnum · & redolent domus tota suauitate
gē; Vnde bene conscius qđ oīs aplice remissionis
perfudisset unguento ait · xpi bonus odor sumus dō in his qui salui
fiunt; Huius igitur effusione unguenti letantur oīs · Solus
iudas contra dicit; ergo & nunc qui preuaricator est contra
dicit reprehendat qui proditor · Sed xpo ipse reprehenditur
qui dominice remedium mortis ignorat · & tamen misterii
sepulture non intellegit · Ideo enim & passus & mortuus ē dns
ut nos redimeret a morte; hoc excellentissimum iudicat
pretium sue mortis quo peccator absoluitur · & in nouam ad
sumit gratiam ut ueniant et mirantur oīs quomodo cum
xpo recumbat · et laudantes dm dicant · manducemus et epu
lem quia hic mortuus erat & reuixit; perierat & inuentus est;
si quis aut infidelis obiecerit · quare cum publicanis et peccatoribꝫ
manducat · respondeamus ei; Non opus est sanis medicus · sed

Köln Dom 38, f. 67v

Oranteſ autem nolite ait multiloqui eſſe ſicut
hēnici arbitrant enī qđ in multa loquio ſua ex
audiant. Sic ypocritarū eſt p̄bere ſe expectandos
in oratione quorū fructus eſt placere hominib; habe
nicoz id eſt gentiliū in multiloquio ſeputant
audiri, & reuera omne multa loquiū agentibus
uenit. qui extendę lingue pocius quā mundi
do animo dant operā; hoc nugatorii ſtudii genus
deſ. ad.
dām p̄ce flectendū quanſeſe conant arbi
tranteſ ſic hominē iudicē uerbis adduci inſeruiri;
Nolite itaq; ſimileſ eſſe illis. dicit unus & uerus magiſ
Scit enim pat̄ uř quid uobis neceſſariū ſit. ante
quā petatis abeo; Sic enim uerba multa adidgſi
iuncta abeo ut inſtruat̄ & docrat̄ ignarus. quā uiſq;
eſt adrerum omniū cognitorem. cui omia quanſ
eo ipſo quoſiunt loquunt̄ ee. quę indicant facta
& ea quę futura ſt̄. ei arte ſapiencia quę n̄ latent
in qua ſt̄ & quę tranſierūt̄. & quę tranſitura ſt̄. omia
p̄ ſencia etn̄ tranſeuncia, ſed qm̄ quā uis paucarum
uba & ipſe dicturus eſt quib; nos docrat orare.
Queri poteſt ſiuel his paucis uerbis opus ſit ab eo
quiſcit omia antequā fiant. & nouit ut dicerū eſt

Cf Hieronymus

Köln Dom 71, fol. 58v

tamen dat ppa adsumendi sibi ~~[illegible]~~ & intellectu illa angelorum predicatio. Gloria in excelsis dō & in tra pax hominib. bone uoluntatis. ut cum pcesserit bona uoluntas nra que uocantē sequitē. ꝑficiat in nobis uoluntas dī sicut est in celestib; angelis. ut nulla aduersitas resistat nre beatitudini quod est pax; Item fiat uoluntas tua. ita te intelligitur. obediat pceptis tuis; Sicut in cēlo & in terra. id est sicut ab angelis. ita ab hominibus; Nam fiet uoluntatem dī cum optēp peratur pceptis eius. ipse dns dicit; Meus cibus est ut faciam uoluntatem eius qui me misit; Et sepe. non ut ni facere uoluntatem meam. sed uoluntatem eius qui me misit; & cum aut. Ecce mat mea & ecce frs mei. Et quicum que fecerit uoluntatem dei. hic est mihi frt. & mat. et soror; Qui ergo faciunt uoluntatē dī. in illis utiq; fit uoluntas dī. nonqua ipsi faciunt ut uelit ds sed qua faciunt scām uoluntatem ei⁹ē & iam ille intellectus fiat uoluntas tua sicut in cēlo & in terra. sicut in scis & iustis ita etiam in peccatoribus.

s. qd ille uult. id faciunt

Quod adhuc duobus modis accipi potest siue ut oremus & in primicis nris; Quid enim aliud sunt habendi contra quorum uoluntatem xpiane . . & catholicū nomē augetur ut ita dictum sit. fiat uoluntas tua sicut in cēlo & in terra. tam quam si dicerētur; faciant uoluntatem tuam sicut iusti ita & iam peccatores. ut adhuc conuertantur; siue ita; fiat uoluntas tua sicut in cēlo & in terra. ut sua cuiq. tribuantur. quod fiet extremo

Köln Dom 71, f. 63r

rentes uirgines pbes uolatus. supflue. errus mercat. adpetitu
cia. ē uu uoc. deuitande celebritatis. fugiende. salutationis.
Ipsas uisitationes inmunioribus. et parentes uolo. hinc te de
ferendū sit parentib; Aut equalib; et ē mosthaus pudor au
dacie mitat. risus. oppte. modestia. soluit. dū aspectatur
ut bantas. Interrogata nonrespondere infancia. Respon
de ē fabula ē; De ē igitur sermone uirginē quā sup ē malo.
Nā simul uris tuā dere; dūmus. inrecta iubrē ē tacere.
Domitores suos interrogare de uirginib; quod cautum pd
tamus unquib; pudor ornat etatē. Tacetur nitas cōmdat
pudorē; an uero mediocre pudoris exemplū ē. qd rebecca
cū uerutet adnupcias. & sponsū uidisset. ut lam accepit.
ne prius uideret ē quā iungeret. et utiq; pulchra uirgo.
ꝑ dicon timuit sē pudor; qd rachel quē admodū ex toto
osculo fleuit & gemuit. nec flere dedisset. nisi primum
cognouisset. Ita et pudoris seruauit officiū & pietatis nomen
sit affectū. qd simul rodicit uirginē nec cor sideres. nequando
scanda liza et; Qd dicendū ē sacrate uirgini quē siam apu
mo precat. Siamat et facto maxima ē uir tus tacendi p ser
tū inecta; Nulla te diuinarū sententia fugiet lectionū suauē
amoenas. uocē pmas. et nullū ex ore uerbū qd reuocare uelis
pferas. si parcior loquendi fiducia sit. copiosū quippe in multi
loquio peccatū; homicide duc tū ē. peccas ti quiescere peccare
ā pluis. sed uirgini dicendū ē quiescere ne peccet; Consue uabat
etiū maria ut legimus omnia incor de suo quē de filio dice
bantur. et cū legit aliqd quo xps aut uenturus annunciat.

Köln Dom 38, f. 94r

nonsibi inuriam faciant. quod eius tantum nuptias spera-
uerunt. que nuptura non esset; Anforte se patres pro
filiarum connunctionesolliciti molestie ferunt uirgines
conseerari; Nec hi quod uertantur habent si sequant
consilium; Interpatuas sue cuius eligentur. Anunt
etiam plerique: maturioris aetatis uirgines esse uelandas;
Neque ego abuno sacerdotales esse cautionis debere-
ut non temere puella ueletur. Spectē plane. spectē
etatē sacerdos; Sed fidei uel pudoris; spectē maturi
tatē uerecundie. examinē grauitatis cautelē. morum senec
tam pudicitie animos. animos castitatis; Tunc le inde si materis
tuta custodia. comitum sobria sedulitas; Si hec presto sunt
nondē uirginis longe uacantes; Ke si hec desunt differatē
puellam oribus quā annis; Quia ihs mortuus et sepultus th lex celsū uertex
et resurrexit; ubi er go xps querit. w in peccatore prudentē cumen fideiur
tis scilicet prudentis sacerdotis; & qm de deserto tutē fastigiuse au
tract tat hic sumitur. ubi; que renduit sit etiā ipse demon lierē.
trat dicens; Ego flos campi. & lilium conuallium. tanquam
lilium in medio spinarum; Ccc alium locum in quo sol ec
clis deuer sari. imo non omnino uno se diuersis; ego inquit
flos campi quia patentem simplicitatem pure mentis
frequentat. & lilium conuallium; flos enim humilitatis et
xps non luxurie. non uoluptatum atq; lasciuie; sed flos
simplicitatis. flos humilitatis. tanquā lilium in medio
spinarum; nonne inter asperitatis laborum contri
tioq; animorum boni flos odoris erasurgit quia contrito

Köln Dom 38, f. 108r

Köln Dom 53, f. 85v

non solū frumtū sed hordeū q̄ q̄
q̄t uluus feraluusq; ē arunt · & legu
mina: quę ego puto significari in eo
q̄t aut · perut messis agri · i · cuncta
quę solet hum̄ gignere; Quid loquar
de frumto . uno . oleoq; & hordeo .
cū & iam arborū poma siccata ft .
Ficus elanguerit . & malo granatū .
& palma · & malū · & omia ligna t
infructuosa t frugifera incuruata uas
tante con sūpta sint . Quę facta ft
omia . ut auferet siue ē funderet
gaudium a filus hominū; Possum
hęc eadem & post aduentum dice
re saluatoris accidisse popto
iudeoz · quando pari fu rore cla
mantes dixerunt · crucifige · cruci
fige talem . non h

f. de quo scriptū ē: sacrificium

doctrinam dī a sponso fuerit
separata · & p bissinis lineisq;
uestibus . cilicio circumdata . i .
habitū lugentis ad sūp serit .
Ite perit sacrificiū . dō sp̄s con
tribulatus . & uni libatio q̄t lae
tificat cor hominis de domo dī
quę est ęcta . dicente apto ad tem
theum . ut sciaſ q̄modo in domo
dī conuersetis quę ē ęcta dī ui
uentis; Auferet aut sacrificiū &
libatio de domo dn̄i · quando mul
tiplicata iniquitate refrixerit
caritas multorū & principes po
pli ac ministri altaris uderint
campos & plana credentiū fruc
non afferre uirtutū . sed omia

nisi cesarem. quando circūdata
est hierusalem ab exercitu. & in
tantam necessitatem famis uenit
ac pestilentiae. ut filiorū nec
dum maturis corporib⁹ uescę
rentur. & sacrificia unuersa
sublata sunt & consusum est
gaudium a filiis hominū. Quia
gaudium recipere noluerunt;
de quo angls loquitur ad pas
tores. ad nuntio uobis gaudiū
magnum; luce. ANACTHN.
iste nobis sensus uidetur. post
quam sponsa quę receperat

uitus inhorrescere. quando fru
mentum & hordeum uineasq. &
oleum. eruca. locusta. bruchus.
rubigo consūpserint. & nequaquā
habuerimus calicem de quo scrip
tum est. calix tuus inebrians
quā pręclarus est. & perierit
oleum de quo in ęcclesiastę
legimus. omī tempr sint candida
uestimenta tua. & oleū de capite
tuo non deficiat. Quo exhilarat
faciem. & capud ieunantis ungit. ut
c̄ fundent agricolę cū uiderint in
possessionib⁹ suis non nasci triticū
q̄ alunt homines. & hordeū quo

Köln Dom 53, f. 85v

apudsuos iudices iudicetur.
Et non adalienos causa uagandi
simulante pretia suam despi
ciens patriam transeat. Sed ad
duodecim eiusdem primae
iudices ad quorum iudicium
omnis causę ciuitatū referuntur.
deferatur negotium.
Si autē fuerit ecclesiasticum apud
epōs interueniente primate si
maior causa fuerit. Si uero minor
metropolitano. Si uero fuerit
secularē apud eiusdem ordinis
uiros iudicio tamen epōr. Cum
apls priuatorum xpianorum
causas magis ad ecclas deferri &
ibidem sacerdotali iudicio termi
nari uoluit. Omnis enim oppressus.
libere sacerdotum si uoluerit appel
ler iudicium. & a nullo phibeat
sed ab his fulciatur & liberetur.

Maiores causę ad sedem debent referri apostolicam.

et coram patricio secularia iudi
centur negotia incommune.
Quod si difficiliores orte fuerint ques
tiones. aut temporum uel maior
iudicia. aut maiores causę fuerint.
ad sedem apostolicam si appellatiue
fuerit deferantur. Quoniam
hoc apostoli statuerunt iussione
saluatoris. ut maiores et difficil
liores questiones semper ad sedem
referantur apostolicam. Super
quam xps uniuersam construxit
ecclesiam. Dicente ipso ad beatum
principem apostolorum petrum
Tues inquit petrus & super hanc
petram edificabo ecclesiam meam
et reliqua Sit ergo fratres con
stantia ura aduersus contentio
nes eorum qui aduersa sapiunt
& non quę di sunt. & erit fortior
petra constantia ura sicut scrip

Köln. Dom 114. f. 32a

Köln Dom 114, f. 27ᵛ

sede apostolica dño seruiens epis ommb' & cæteris cunctis fidelibus qui coequalem nob cum sortiti sunt fidem: Grā uobis. & pax. atq; consolatio multiplicentur a dño in ecclā

Benedictus ds & pater dñi nri ihu xpi. qui secdm magnam misericordiā suā regenerauit nos in spem uiuam p̄ resurrectionem ihu xpi ex mortuis. in hereditatem incorruptibilem. & in contaminatam. & inmarcessibilē. conseruatam in cæl. in uobis qui in uirtute dei custodimini p̄ fidem. & salutem paratam reuelari in tempore nouissimo. in quo exultabitis; modicū nunc Si oportet contristari in uariis temptationibus. ut p

raneum & serotinum. Siagri colae haec patienter ferunt p̄temporalibus fructibus. quantomagis uos p̄ aeternis pacientes ēe debetis Estote ergo patientes. & confirmate corda ura. ut aduenientem iudicē xpo. leti & pbati ēe ualeatis Nolite ingemiscere inalterutrum. ut non iudicemini Ecce iudex ante ianuā assistit exemplum capite kmi laboris & patientiae p̄phetas qui locuti sunt innomine dñi. Etenim beatificamus. qui sustinuerunt; Sufferentiā iob audistis. & finem dñi uidistis. q̄m misericors & miserator ē ds Tribulationes uras audiuimus frs tam puros

eorum de dō dixit cum paparce caelum cum ipsō de iam cum eo com
ponens ego eram cui adgaudebat; Sic ergo illis credit non
creditur dō quia it; Quemadmodum caelum nouum & ter
ra noua quę ego facio manere coram me dixit dns sic stabit nom
en uestrum & semen uestrum & erit mensis ex mense & sabbatum ex sabba
to & uenit omnis caro in conspectu meo ut adorent me ait sa
le m dixit dns dś; Crescent & uidebunt membra hominum qui
praeuaricati sunt in me; Nam uermis eorum non morietur
& ignis eorum non extinguetur & erunt in aspectu uniuersae
carnis; Sic terra renouatur & caelum cur dubitemus homine
posse renouari propter quem terra facta uel caelum est
Si praeuaricatori seruat ad paenam cur iustus non ppera cur
ad gloriam Si uermis non moritur peccatorum quę admodum
interibit caro iustorum haec enim resurrectio sicut uerbi
ipsius somnus exprimit ut quod cadit hoc resurgat quod
mortuum fuerit reuiuiscat; Et haec est species & causa iustitiae
utrumque corporis animique; communis est a ceus quae animus
cogitauit corpus efficit utrumque; in iudicium ueniat utrumque.
aut poenae dedatur aut gtae reseruetur; Nam prope modum
absurdum uidet ut cum animi legem lex carnis impugnet
& mens pleruque: qd odit hoc facit quando inhabitans in homine
peccatum carnis operat animam subdat iniuriae alienae; Ne ius culpe
caro q ere paciat aut cohaeruinae; Et solus ad erat q n solus erraut
aut solus gtam referat quin solus gtae militauit; plenam fallor eius
rationis; Sed ego rationem exponi exigo; Sine ratione cur mihi fidem abnuo;
Credidit abraham dō & nos creclamus ut q sumus generis eius faciei

Köln. Dom 38. f. 32ra

simus haeredes; Credidit & dauid propter quodlocutus est & nos credamus utpossimus loquinscientes quoniam quisuscitauit dñm ihm & nos cum ihū susciteuit; Hoc enim promisit quinum quam mentiturds; hoc promisit uerus meuangelio suo dicens; Haec est autem uoluntas eius qui misit me ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo sed resuscitem illud in nouissimo die; Nec satis putauit semel dixisse sed etiam repetit ex praessione firmauit; Sic enim sequitur; Haec est enim uoluntas patris mei qui misit me ut omnis qui uidet filium & credit in eum habeat uitam aeternam & resuscitabo eum in nouissimo die; Quis hoc dicit? uiq; is qui mortuus plurima defunctorum corpora suscitauit; Sic ō non credimus nec exemplo credimus non credimus quod promisit quando etiam quod non promisit effecit; Ipse autem quam causam moriendi habuit sed nisi habuisset causam resurgendi & enim quoniam ds̄ mori non poterat sapientia; Resurgere autem non poterat quod mortuum non erat adsumtus caro quae mori pot set utdum moritur quod solet quod mortuū fuerat hoc resurget; Neq; enim poterat esse nisi p hominem resurrectio qm̄ sicut per hominem mors; ita p hominem resurrectio mortuorum; ergo resurrexit homo qm̄ homo mortuus & resuscitans homo sed resuscitans ds̄; Iunc secundum carnem hominem nec omnia ds̄; Nunc enim secundum carnem iam non nouimus xp̄m sed carnem gratiam teneimus; Ut ipsum primicias qui est cenetium ipsum primogenitum ex mortuis nouerimus; primiciae uiq; eiusdem sunt generis atq; naturae cuius & reliqui fructus quorum pro

Köln Dom 38, f. 32v

celestiuos gratiae prectione circũdet.
ut hic uos et a prauis actibus. et aper
uersis hominib; tueatur. et apud se
postmodũ in aeterna patria piare
muneratione laetificet. GRE GO
RIVS ADEODATAE ILLVS
154 TRI ET MI NI
Vt moram in dando reliquus. quas gloria
uram petit faceremus. non uoluntate
distulimus. sed praecedentis rei nos
casus fecit ambigere; Dñs autẽ omps
cordis uri deuotionem intuens. mira
culorũ signis ad monenda ab: aurã
uos intentione fraudari non pauit.
Sed ideo desiderium urm modica
uoluit dilatione differri. ut do
centibus miraculis. et amor uobis
cresceret munerationis scorum.
& maior fier& exultatio gaudi
orum; Quia ergo in affectu pos
tulatę res gloriae uirae uota
cõpleta sunt. Hortamur ut
cuius pdicatores cordis. eius
mandata seruetis; Et sicut re
ligiosa deuotione. terrena
scorum honoribus locacon
structis. Sic quoq; cũ eis. man
sionẽ uobis procurare mcãe
lestibus festinetis. Quatinus et
hic illos in omnibus adiutores.
et in futura mereamini habere
una consortes GRE GO RIVS
158 PP BB ET CLERO ME DIOLANENSIS
Quantũ nos de obitu fratris et coepi
scpi nri constantii. meror afficiat.
paginali explere locutione non
possumus. Sed quã multa bona
patres illę in uno homine pdide
runt. utinã uicinae. repentinã
calamitatẽ sentiant; Nãque ad
modum sollicitus. in ecclesiasticę
regula disciplinę. uel quã fuerit
uigilans. in cura ciuitatis suae
non habemus incognitum; Sed
quo obeunte pastore. sine pprio
uos eẽ non decet antistite. omnino
grate suscepimus. qd deus dedit
diaconem urm. ad episcopatus
officium uos unanimes elegisse.
dõ auctore signastis; Vnde quia
bonorũ studiorũ desideria nulla
debet tarditas impedire. uota
mea urã cõplere. cũ digna festi
namus; Et quia praedicatus uir nob
non moribus. sed solum specie tenus
notus est. Oportet ut quanto in hac

Köln Dom 94, f. 90v

congrua ut decuit praecauisti;
Sed quia placitum adnosce pompei
anam religiosam feminam: de eo
de monasterio ancillas dei tollere. et
ps̄ua unde cultre fuerant monasteria
reuocare. atq. illic congregatione
constituere monachorum. Necesse
est ut si impleri hoc fuerit. defunc
ti dispositio modis omnibus conser
uetur; Si uero hoc factum fuerit ne
testatori uoluntas. in totum uideat
ee frustrata: uolumus ut quia mona
sterium urbani quondam abbatis po
situm. forisciuitate caralitana tra
ditur destructum. ut neminus illic
monachus remaneret. Iohannem
quē memoratus epiphanius in mo
nasterio qd sicut dictum e. in domo
sua fiendum decreuerat. abbatem
ee constituat. si tamen nihil e qd eū
impediat. abbas debeat ordinare.
atq. reliquiæ ibidem in domo ante
dicta epiphani condende fuerant
recordantur. et ei modis omnibus
applicetur. quicquid isdem epipha
nius. in monasterio qd deputauerat
aedificari contulerat. quatenus et
si de loco ppē sup̄ scripta cautela.
uoluntas eius disponitur. merces
nihilominus illibata seruetur;
Ea haec quidem omnia fraterni
tas tua una cum uita le dispo
nat. Et quae utiliter studeat
ordinare. ut sicut de laudabi
li prohibitione. Ita quoq:
debona habere possit con
structione mercedem. Ip
sum uero monaste rium. li
cet fr̄i meritu iuste sit sup
ua cuum cōmendari horta
mur tamen ex habundanti
ut id sal ua iustitia. sicut uos
dece habeatis cōmen datum.

164

GREGORIUS · SAN
TALEONI NOTARIO.

Experimentia tua p̄senti auctō
ritate suffulta. ad genuensem
urbem. auxiliante dn̄o p̄ficiscens.
deus dedit diaconem ecclae
mediolanensis. Si tamen ad hunc
us electus est. et nihil est qd ei
ex ante acta uita: p̄ sacros possit
canones obuiare. ep̄m sollempnit̄
faciat ordinari; Praeterea quia
multae illic ecclesiae rerat utilitatis
sunt. quae do p̄prio pagantur

Köln Dom 94, f. 94v

·poterit censemus. etnepefas haec
lacius diuulgetur· peromnes punc
tas abstergi· diuinissimę mandam;
ait enim apls· dispondi uos uni uiro
uirginem castam· exibere xpō·
Illa enim est ecclā sponsa uniꝰ
uiri xpi· quę nullo se patitur
honore uel inhonesta reprehensione
uiciari· ut pertotum mundum
una nobis sit uniꝰ castitate com
munionis integritas· Vnde con
surgite frs kmi cum dō et assi
stite ei· induentes arma spī
sapienter· aduersus malignantes—
—Contra fidem eius; conprobet spī
sapienter idē uerba illorum sicx
dō sunt·. Scriptum ē enim in
hieremia· probatorem dedite
inpopulo meo robustum. etsci es
et probabis uiam eorum· Multum
namq· nobis necessaria ē uigilan
latere· Quod utiq; sciens beatus
apls ait· Nam huius modi pseudo
apli operarii subdoli transfigu
rant se inaptos xpi· Sednon mirū
quando ipse satanas· transfigurat
se ut ut angelus lucis· si ministri
eius transfigurentur ut ut mini
stri iusticie· quorum finis secm
opera eorum· Sedet dns inhoc
premuniens ait· Adtendite
a falsis pphetis quiueniunt
ad uos inuestimentis ouium·
intrinsecus aut sunt lupi rapa
ces· Afructibus eorum cognos
cetis eos: Ergo in id ipsum extoto
corde referentes ante omnia sup
tali questione deprecationem·
et dicentes dicite cum dauid· Reuela
oculos meos· et considerabo mira
bilia delege tua· Lucerna
pedibus meis uerbum tuum

Köln Dom 114, f. 67r

67r

Köln Dom 114, f. 70r

nonſum confuſus. Ideo poſui
faciem meam ut petram duriſſimã:
& ſcio quoniam non confundar.
Iuxta ē qui iuſtificat me. quiſ
contradicet mihi. ſtemuſ ſimul;
quiſ ē aduerſarius meus. accedat
adme. Ecce dñs dſ auxiliator mſ;
quiſ ē qui condemnet me.
ecce omēs quaſi ueſtimentū con
terentur. tinea comedet eos.
Quiſ ex uob timens dm̃. audiet
uocē ſeru ſui. quiſ ambulauit
in tenebriſ et non ē lumen ei.
Speret in nomine dñi. & innitatur
ſuper dm̃ ſuum. Ecce omēs uos
accendentes ignem accincti
flammis ambulate in lumine
ignis uri & flammis quas accen
diſtis; de manu mea factum eſt
hoc uobis. in doloribus dormietis.
Audite me qui ſequimini quod-

quaſi deliciaſ. & ſolitudinem ei
quaſi ortum dñi. Gaudium et
lętitiã inueniet. in ea gratiarum
actio et uox laudis. Attendite
ad me populus meus. & tribus mea
audite legem. quia lex a me exiet.
& iudicium meum in lucē populoꝝ
requieſcet. Prope ē iuſtus meus
egreſſus ē ſaluator meus. et
brachia mea. populus iudicabit
me. inſulę expectabunt. et brachi
um meum ſuſtinebit. Leuate
in celum oculos uros. et uidete
in terra deorſum. quia cęli ſicut
fumus liqueſcent. et terra ſicut
ueſtimentum atteretur. et habi
tatores eius ſicut hęc interibunt.
ſalus aut mea in ſempiternum
erit. et iuſticia mea non deficiet.
Audite me qui ſcitis iuſtū populus.
lex in corde eorum. nolite timere

meritorū grā tuā pat̄ omnīp̄ suffragia cōmendationis adiunge. non
enim solitaria dos pudoris ē, · succingat sacrę uirginis crinem
modestia sobrietas. continentia, cui uirtutū accincta comitatu
purpureā dominicę passionis reddit uelamine. mortificationē
dn̄i ih̄u in sua carne circūferat; hęc sc̄a meliora uelamina
quę sunt indumenta uirtutū · quib: culpa obtexit̄ innocentia
reuelat̄; his igit̄ famulā tuam induat uestimentis · quę in omn̄
tēpore munda sint; mundū enim manet quod quē nulla inter-
uenient culpa fuscauerit · ut ei iure dicatur · q̄m placuerunt dō facta
tua; in omni tēpore sint uestimenta tua candida · & oleū in capite non desit ·
quo faces suas misticas possit accendere · ut cū uenerit sponsus · inter
illas sapientes uirgines cęlestia thalamo digna numeremur · quę deuoci
onis ac fidei suę grauitatis q: lumine munus sacrę professionis
illuminet; Iuere igitur ancillā tuā · pater carissime & gra-
ue quasi moneto clausā & fronte signato teneat claustra
pudicitię · signacula ueritatis · agrū suum colere nouerit · quē
colebat sēs iacob et sexagesimos centesimos quoq: fructus capere fat
inbuus uirtutib; & fortitudinib; agris; fuscitet in agrā & retis
citet caritatē; inueniat quē dilexit · teneat eū nec dimittat
eū · donec bona illa ulnera caritatis excipiat · quę oculis p̄ferunt ·
sēper parata nocte & die · toto spū mentis inuigilet · ne
unquā uerbū eam inueniat dormientē · & q̄m multe sedulectus
tuus sepius quęri · ut explorēt affectū recurrentē sequatur · exeat
fidei exanima ei in uerbo tuo · peregrinet corpore · ut adsit dō ·
uigilet cor eius caro dormiat · nemale incipiat ungilare peccatis, tacitē

Köln. Dom 38, f. 169v

quia abdita ꝯ. scribuntur mutabilium naturarum ratiocinationes
nem de. Quidem tamen ꝯ & ipsum diuinum mens hominis quæ quasi in
uolucre quodã corporis regitur & gubernatur uteã aut facile quisquam
intro spicere & speculari queat. Ideo est homo non ante laudatur quã
non in foro ensis pelle sed in interiore homine antequ bandus sicꝯ dicam
dus ꝙ quem ꝑclare definiuit apis parui ducem abscondi ꝯ esse cor dis
hominem in incorruptione quadã & modestia ipsiusq; ãnæ dum locuples
meritu ergo differtur ut se quasi ueneranda eius laudatio cuius dila
tio ñ dispendium sed incrementũ est. Nemo ergo se despiciat quasi mule
nec ẽ tantu corporis sese æstimãs nã & sic dixerit scs iob. Nudus egressus
de uentre matris meæ. nudus & huc abibo. Habuit tamen
quo non solum inter homines sed etiã apud dñm diuelli uereretur.
quid autem locuplete ius. quam quod ad imaginem dei est ac si mi
litudinem. ad imaginem autem interior est homo. non ista exterior
ille qui sensus æstimatur non oculis ꝯphendit. ille ergo nobis ex
positandus ẽ qui seruis inuestigat. Ideo non putauit hominis fa
bricam ee laudandam quia maior ei uirtute ẽ potior. preclara qui
dem species & prestantior cæteris animantib. sed ratione. nã bruta species
corporis æstimentur ea uirtute. quæ racionis plena sit cõmunem laudem
sequestrent. homo igitur in hac ñ tã multu quam affectu admiran dus
eminens atq; excellens uirtutis laudatur in quib. & ia dsp phetico iudi
cio laudatur de quo scriptum ẽ terribilis in consiliis sup filios hominum.
Cuius operacoram dõ luceant q̃ bona uirtutib. operibus facta ẽ testata & ideo
laudatio non in exordio sed in fine est. Nemo enim nisi legitime
certauerit coronatur. Ideoq; sapiens ait dicit ante mortem
nolaudes hominem

Kiel. Don. 38, f. 157v

hoc unū denuncio. & repetens iterū iterūq; mone
bo. Comittā bestiā petas. & nisi cauerim illud apti.
maledicā regnū dī nō possidebunt. & mordentes in
uicē consumpti eritis abinuicē. iā nē sentiretes depar
uula subdola q; concordia magnā in mundo or
tā ee discordiā. Quid t prodest apud notos parū
& ignotos id in nos maledictū congerere? An quia
origenistē nō sum? & in celo nos peccasse nescim? in
tris arguimur peccatores. & idō in concordiā redi
m?. ut in loqui cōt hereticos nō liceret. ne si illos
descripsero tui te appetitū putes? Quā diu nō re
nuebam laudationē tuā. sequebaris me ut ma
gistrū. frēm & collegā uocabas. & catholicū in
omib? fatebaris. Postq nō agnouu laudes tuas.
& me indignū tanti uiri pconio iudicaui. illico
uertisti stilū. & omia pri laudata uituperas.
de eodē ore & dulce proferens & amarū. Sentis
ne qd taceā. qd estuanti pectore uerba nō
cōmodē. & cū psalmista loquar. Pone dne
custodiā ori meo & ostiū muniti labiis meis.
ne declines corpora mea in uerba malicie. &
alibi. cū consisterer aduersū me peccator ob
mutui & humiliat? sū & silui de bonis. & rur
sū. fact? sū quasi homo nō audiens. nec ha
bens in ore suo increpationes. S; p me t ultor
dns respondebit. qui dicit p pphām. in uindic
ta ego retribuā dicit dns. & in alio loco. Se
dens aduersus frem tuū loquebaris. & aduer
sū filiū matis tue ponebas scandalū. hec feciti
& tacui. existimasti inique qd ero tui simil?.
arguā te & statuā cont facie tuā. ut in te
uideas condempnata. que falsa in aliis cri
minaris. Audio pterea obici mi a chrisogono
sectatore ei?. cur in baptismate dixerim uni
uersa peccata dimitti. & mortuo uimarito
nouū uirū in xpō resurgere. atq; isti? modi
sacerdotes in eccliis ee nō tuillos. cui breui
sermone respondeo. Haber libellū que in
crimen uocant illi respondeat. huc in sua
disputatione subuertat. & scripta scriptis
arguat. Quid austeritate frontis. & contrac
tis rugatisq; naribus concaua uerba trutina
t. & sanctitatē apud uulg? ignobile simula
to rigore mentit? Audiat nos iterū, pclamantes
uetere adam in lauachro totū mori. & nouū cū
xpō in baptismate suscitari. perire coitū. & nasci
sup celestem. Hec dicim? nō quo ipsi propter xpō
hac questione teneam?. s; interrogati a fribus qd nos
uideret?. respondim? nulli piudicantes sequi qd
uelit. nec alteri? decretū mea sententia subuer
tentes. Neq; enī ambim? ad sacerdotiū. qui late
m? in cellulis. nec humilitate dampnata episco
patū auro redimere festinam?. nec electū pontifi
cem a dō rebellū cupim? mente iugulare. nec
fauendo hereticis. hereticos nos docem?. pecunias
nec habem? nec habere uolum?. Habentes uictū
& uestitū. his contenti sum?. illud de ascensore
montis dominici iugiter decantantes. qui pecu
niā suā nō dedit ad usurā. & munera sup in
nocentes nō accepit. qui facit hec nō mouebit?
in eternū. Ergo qui nō facit. iā corruit in eter

Epistola secunda Ieronimi Gnoy; ve vsq; contra Rufinū

pro criminib? immo p nomi
nib? meis que in me quonda
subdolus laudator ingessit &
discipli ei? constanci? arguunt.
nō ut debui s; ut potui mode
rato dolore respondi. Proposui quippe mi e nō
tam alios accusare quā me defendere. Venia &
ad appologiā ei? qua scō anastasio romane ur
bis epō satis facere nitit?. & in defensione sui mi
rursū calumpniā instruit. tantūq; me diligit
ut rapi? turbine & in pfunda deuersus meū po
tissimū inuadat pedem. ut mecū aut liberet?
aut pereat. Dicit se primū respondere rumo
rib? quib? illi? rome carpat? fides hominis pro
batissimi tā in fide quā in caritate dī. & nisi
p triginta annos parentib? reddit? nollet eos
deferere quos tā tam tarde uiderat. ne in hu
man? putaret? aut dur?. & tam longi temporis
labore fragilior ad tolerandos labores eet infir
m?. ipsū uenire uoluisse. qd quia nō fecerit
cont? latratores suos misisse & baculū latera
li? que ille teneret in dextera. & seuientes
cont? se ambigeret canes. Si probat? e cunctis

Köln Dom 59, f. 32v

Foto: Rheinisches Bildarchiv
Unter Sachsenhausen 37
D-50667 Köln

Veröffentlichung nur
mit Genehmigung des Archives
Platten-Nummer
Werk nach § 2 UrhG © *

12825

Köln Dom 114, f. 104ra

Testigum cordis boni. et faciem bonam difficile inuenies. et cum labore. Haec frē caue tibi et post concupiscentias non uadas. Qđ ū consulu isti. quę pſonę sint infames. aut quę non sint ad graduſ aeccleſiaſticos admittendi. Haec te nosse credimus. et nos p auctoritatem sedis aptice informare non de negamus.

§ Infames aut̄ ee eas pſonas dicimus qui p aliqua culpa notantur infamia. id omīs qui xpiane legis normam abiciunt. et statuta aeccle siaſtica contempnunt. Si milit̄ fures. sacrilegos. et omīs capitalibus criminib; ueneficos. adulteros. debel lis fugientes. et quiin digna sibi petunt loca tenere. aut facultates aeccl̄e abs tqahunt inuuſte. et qui frs calumpniant̄. aut accu sant. et non pbant. ut qui contra innocentes pn̄cipū animos ad iracundiam puocant. et omīs anathe matizati. ut p suus sceleri bus ab aeccta expulsos. et omīs quos aeccleſiaſticę. ut sci leges infames pnunci ant. Hos uero non ordines. nec seruos ante legitimā liber tatem. nec pēnitentes. nec digamos. nec eos qui curię deseruiunt. ut qui n̄ sunt integri corpore. aut sanā

§ Quid sunt infames.

2401

Köln Dom 114, f. 91r

intellegat obseratū. Quia pra
uissimarū mentiū ꝑuersa doc
trina. dum indulgentius frenis
uitur. In ꝑuaricationē ꝓsūp
tionis dilabit̄. & nullatenus eru
itur nisi prudentiū sustentati
one & correctione liberet̄. Illa
autē quę circa diuina misteria
& erga baptizandos inuniuerso
mundo scā ecclā uniformit̄ agi-
tur non otioso contemplanda sunt
intuitu. ne locū supuacuis inten
tionib⁹ & superstitionib⁹ faciam⁹.
Rudes ergo fidelium mentes
ad talia n̄ debem⁹ inducere. q̄ndo
docendi sunt potius quā illu
dendi. Ad nr̄am enī leticiam & bene
facta ꝓficiunt & meroris acu
leos nos quę fuerint malefacta con

XI
Vt n̄ otiosos
contemplent
intuitu q̄
circa diuina
misteria.
& erga bap
tizandos
inuniuerso
mundo
scā ecclā
uniformit̄
agit

seruanda sunt sentiamus.

XII.

De interrogatione super
accusatione sacerdotum
facta. & de his qui attendunt
multos n̄ congruent̄ in ipsis
honoribus ecclesiasticis
uiuere. sermonib⁹ et
sacramentis quę p eos
populis ministrantur.

Consulere etiam ut inp̄ditus lit
teris uris inuenum⁹ sup accusati
one sacerdotū uoluistis. quę
oppido apud uos ut in eisdē apicib⁹
repperim⁹ crebrescit. Significastis
insup plerosq; adtendere mul
tos in ipsis honorib⁹ ecclesiasticis
n̄ congruenter uiuere sermo
nib⁹ & sacramentis quę p eos po
pulis ministrant̄. O miseros homi
nes qui hos intuendo xp̄m obli
uiscunt̄. qui & multo ante p̄dixit.
ut legi di potius obrep̄eret̄. quā
imitandi uideant̄ illi qui ea quę
dicunt non faciunt. & traditore
suū tollerant̄ usq; in finē. & cū
euangelizaturū cum ceteris misit.
Nam apti talem consuetudinē n̄

no non exhoppeas sitecs imitaris, Ideage urbonam uitam habeas quecumq; occasio fuerit. ut tas dehoc corpore. exis adrequiem. exis adbeatitudinem. quę non habet timorem. nec finem. Nam bona mors diuitis inpurpura & bysso. sed mala mors sitientis. & inter tormenta. quę tam aquę desiderantis. quam si mala mors pauperis iacentis ante ianuam diuitis. inter linguas canum. infame. & sitientes micas demensa desiderantis. mala mors auersanda mors. finem respice. xpianus es. oculum fidei incende. contagia mortis mortem illum. & asferri abangelis insinum abrahę; quid proderat diuitem sepulchrum marmoreum. sitientem apud infernos. quid oberant pauperi pannum. cum sanie ulcera tua requiescenti insinu abrahę. longe uidet requiescentem eum quem contempserat iacentem. modo elige mortem; Dic mihi. quis bene mortuus est. quis male. pu to quia melius ille pauper quam ille diues. An uis aromatibus sepeliri. & apud infernos sitire. respondit; absit. ame. puto quia hoc eliges. dices ergo bene mori. sic dicens bene uiuere. mercesenim bone uitę. cena est; qui discunt xpianum. qui audiunt & non discunt. quod adseminantem. seminantis manum non terrę uia. non terrent lapides. non terrent spinę. iaceat ille quod suum

Köln Dom 71, f. 128r

ē. utq; contra naturā factam legimus ab initio creaturę
enucleatius obsecro consideres utrum excesse in sua natura
fiant singula. ut quę demutantur in aliud quam non erant
uerū potentiam sui ipsius ut sint mirabilia. aut certe quod
magis fatebere illa quę sunt quasi naturalia. extra quę
quasi contra naturam uenisse. prosus omnia in uoluntatē
ē et insipientiam singula puritate rationabilium perspice. &
ideo causam omnium existentium uoluntatē dī recte intuēr,
Nec in merito. quō uoluisse fecisse. fuit. unde quocienscunq;
aliquid fit et aliquā uirtutis uoluntatis fit. & insipientiae
eius qualitercunq; fuit ꝑparatur; Neq; igitur uoluntas sine uirtu
te. neq; uirtus sine sapientia quippiam efficit. quia uoluntas
dī uirtus. & sapientia est; Ideo quicqd uult tā fit ut uult.
et in nullo fallitur. quia insapientia sua omnia uult. immo
ipsa sapientia eius uoluntas ē. et ꝓpterea nihil uult nihil
non possit uult. Unde quia sic uoluit ut caro eius esset &
sanguis hoc misterium. in nullo dubitet fidē credit. sed uera
fide habeat in animo. quod hęc ē caro illa. quę oblata ē pro
mundi. quā qui digne comederit morte non uidebit mētis
Nichil enī xpc ꝓcte suę mauis aliquid in mysterio reliquit. quā lo
bapismq; sacramentū. necn & scripturas scās. in quib. omnib. ꝑs
sēs qui pignus uocat ꝓcte est uterus mystica salutis uīe ad im
mortalitatē operatur; Sed nihil denuq; nihil incredulis mira
bile. credentib. ū nihil. melius. nihil mirabilius. nihilq. locupletius
in hoc scto ꝓbetur; Non ut mirabile usui pareant oculorum.

Köln Dom 71, f. 133v

debere;
non uideatur caulam nubendi feudum abere; Quod tamen pro
consilio dicimus. non pro precepto imperamus; uocantes potius
uiduam quam ligantes; Neq; enim phibemus secundas nupcias.
sed non suademus; alia est enim infirmitatis ĕcemplatio. alia
gratia cafitatis; plus dico. non phibemus sedas nupcias. sed ñp
hortamur sepe repetitas; Neq; enim quic quid licet. et decet; omia
mihi licent apostolus dixit. sed ñ omia sunt utilia; et unum
bibere licet. sed plurimu non decet; licet ergo nubere. sed ē pul
chrius abstinere; Sunt enim uincula nupciarū; unde scire
quis uinculat. Quis sub uiro est mulier uiuente uiro ligata est
legi; Si autē mortuus fuerit uir soluta a lege uiri. phibetur ē igitur
uinculum esse coniugii. quo mulier ligatur et soluitur; Bona mortui
amoris gratia. sed maior ē seruitus. neq; enim mulier sui corporis
potestatem habet sed uir; et ne forte coniugi tibi uideatur ista ser
uitus esse sed sexus. similiter et uir sui corporis potestatē ñ habet
sed mulier; Quanta igitur coniugii necessitas quę subicit alteri
etiam fortiorē; mutuus enī necessitatibus ab utroq; seruitur nec
temperanti licet ugo subducere caput. cū alterius utilitatis
seruiendū sit; Pactio inquit empta est. nolite fieri serui hominū.
Videtis quam euidens coniugalis sit definitio seruitutis; Non
ego hoc dico sed apls. nec ille sed xps. qui loquebatur uero;
Et hanc utiq; seruitutem. debonis coniugibus definimus;
Nāq supra sic habes; Scificatus ē enī uir infidelis p uxorē fidelem.
et scificata ē mulier infidelis p maritū fidelē; et infra; qđ si infidelis discedit
discedat; Non ē seruitus fratri aut sorori in talibus; Sugitur
bonū coniugii seruitus est. malū quidem ē quando nequeunt

Köln. Dom 38. f. 134ᵃ

qua legerat. iste pauper clamauit et dñs exaudiuit eum.
Sit ergo uobis portio dñs. dñs qui sterilem et parientem facit uiram q;
facit. Sed altera in tristicia parit. altera in sterilitate letatur;
Cui dicitur letare sterilis quae non paris erumpe & exclama
quae non parturis; habet filios sine partus dolore. unde et
dicitur de aecclā. quis audiuit si parturiuit terra uno die
et gens nata est simul. Uno die autem terra non parturit.
Sed parit gratia; uenit pascha. dies in toto orbe baptismi
sacramenta celebrantur. uelantur sacrae uirgines. uno ergo
die sine aliquo dolore multos filios et filias solet aecclā
parturire. Ideoq; pulchre dicitur. et gens nata est simul. de populo
consecrato. Videtis misteria. uidetis graciam xpi. gram spūs sci
quae uelut quadam sorte deferatur. quo non ex operibus sed ex
fide. unus quisq; iustificatur a dño. Sicut enim sortis euent
non in nostra est potestate. sed quae casus attulerit. sic gracia dñi
non quasi ex mercedis merito sed quasi ex uoluntate defertur;
Unde et apostolus ait. de diuisionibus graciarum. diuerso modo di-
uulis deferuntur; haec autem omnia operatur unus atque
idem spūs diuidens singulis prout uult. Prout uult in quo
non put debetur. Denuq; et dñs ait. illis uberiorem mercedem
pro opere postulantibus. et conquerentibus qd parem accepissent
cum his qui posterius uenerant; si ego bonus. oculus tuus
quare nequam est. Date ergo filii sortes uiras. et quia ultra meritū
laboris remunerari onē suis donare consueuit. Date ueritatē
ipsius uiro sco id est integritatem. Ipsius enim est integritas.
quia immaculatus ad uenit. Ueritas itaq; uirginitas corrupta la-

Köln Dom 38. f. 146a

Cat. Dom. 5. f. 193

habens tectorum imaginē. domorū
non habens fundamēta. Porro. eic
cion. nrā arbuscula modica cito
consurgens. et cito arescens. ordine
et uia comparabitur ysti. radi
ces paruas mittentes in terram. et
conantus quidem in excelsa sus
tolli. sed altitudinem cedrorū
dī. et abietum non aequantus.
Quod mihi uidentur et locus
significare. quibus uescebat
iohannes. quicquid sub typo
ysti. illum oportet crescere
me aut minui. Animal par
uū infirmas habens alas. de

ut ortus÷ sol p̄cepit ds̄ spū ar
doris urentis. et p̄cussit sol sup
caput ionę. et angustiatus ē.
et teduit eum animę suae. et
dixit. meliusꝰ÷ mihi mori
magis quā uiuere. Ante quā
oriretur sol iustitiae urens
erat umbraculū. et non are
bat ysti. post quā ille surrexit.
et tenebrę ninuitice lucę
discussę sunt. paratus ūmus
in crastinū ascensione dilu
culi. de quo uigesimus p̄m
psalmus inscribitur p assup
tione matutina. et qui absq;
ulle semine de terra oritur et

tra quide consurgens. sed alia
us non ualens, uolare. ut plus
sit quã reptile. et tam̃ auibus
non ꝛequetur. Et parauit dñs
uermẽ ascensionem diluculi
in crastinũ. et ꝑcussit hederã
et exaruit. Et cum ortus fuis
set sol preceptit dñs uento
calido et urenti. et ꝑcussit
sol sup caput ionae. et ex ęs
tuabat. et petiuit anime suę
ut moriretur. et dixit. meli
us ÷ mihi mori quã uiuere.
Lxx. Et p̃cepit dñs uermi mane
in crastinũ. et ꝑcussit cucur
bitam. et arefacta est. Statiq'

ſiue aequen
tur

dicit ego sum ũmis et nõ homo.
Percussit umbraculũ. quod
desertũ auxilio dñi omnẽ
uiroꝛẽ ꝑ dixit. p̃cepitq' dñs
uento calido et urenti. de
quo ꝓphetatur in osee. ad
ducet uentũ urentẽ dñs
de deserto ascendentem.
et siccabit uenas eius. et
desolabitur fontẽ eius. et
aestuare cepit ionas. et ue
rũ uelle mori in baptisma
te cum isrte. ut in lauacro
recipiat humorẽ quẽ in
negatione perdiderat.

Köln Dom 53, f. 193ra

SEPTIMA.

aduersarum molestia. qui pro speratum delectacio
ne non capiuntur., Ultima et septima pticio est, Se
liberanos a malo; Orandum enim est ut non solum
non inducam in malum quo caremus. quod sepe
co genere petitur. sed ab illo & iam liberemur, qui
iam inducti sumus, Quod cum factum fuerit nihil
remanebit formidolosum. nec omino metuenda
ulla temptacio., Quod tamen in hac uita quamdiu
dtā mortalitatem circumferimus. in quā serpenti
na psuasione inducti sumus. non sperandū est
posse fieri. sed tamen aliquando futurum spe
dum est, & hec spes que non uidetur, de qua cum
queritur apls ait. Spes autē que non uidetur
est spes. Sed tamen sapientia quae in hac quoq; uita
concessae fidelib; seruis dī non est desperanda, Est
ut id quod dño reuelante fugiendū esse intelli
mus cautissima uigilantia fugiamus. & id quod dño
reuelante appetendum esse intellexerimus. fla
gratissima caritate appetamus, Sic enim reliqua
latus huius omis ipsa morte deposita
hominus parte oportuno tempr psicietur
do. que in hac uita inchoata est. et cui capes
atq; obtinendę aliquando nunc omnis con
impenditur, Sed aptum septem petitionū
&cōmdanda distinctio ē; Nam cum uita nra temporalis

Köln Dom 71, f. 69v

diabolus mutuit. Voluntas itaq; mala
siue cupiditate rapiatur. siue timore retrocedat. siue tristicia cōtra
hatur. atq; intus omnib; perturbationib; animi
quecūq; sunt alius ut alio tempore grauiora con
temnat & perferat. Potest & sine alterius spūs
instinctu seipsa seducere. & defectu a superio
bus in inferiora lapsando. quanto iocundius
estimauerit uel adipisci appetit. ut amittere
metuit. ut adeptū gaudeat. ut amissum doleat.
tanto tolerabilius proferre quod sibi minus est
ad patiendum quā illud adfruendū. quicquid
enī illud est ex creatura est. cuius nota uolun
tas est. quodāmodo enim familiari ctactu
itaq; contextu. ad experiendū ei sua unitate ad
iacet amanti creatura amata creatura. Volun
tas aut creatoris de qua scriptū est. & torrente
uoluptatis tuę potabis eos. Longe alterius
generis est. neq; enī sic nos creatura at. nisi
ergo amor ei debet inde nobis non est. unde
possit in nobis. Ac per hoc uoluntas bona qua
diligitur ds. in homine nō potest ee. nisi in
quo operetur ds & uelle. Hæc igit uolun
tas bona. idē uoluntas dō fideliū subdi
ta. uoluntas sci tate supra ardoris

tiamus. mortem eius offerrentes p̄dicamus. mors eius uictoria eius.
mors eius sacramentum. mors ej⁹ annua sollempnitas mundi est. Quapropter ea
de eius mor te dicamus cum diuino p̄bemus exemplo. qui [illegible] mor
talitatē mors sola quęsiuit. atq; ipsa semors redemit; Nonigit⁹ me
rē̄ nda mors. quę causa salutis est publicę; Non fugi enda mors. qui li
quā dā filius non dedignatus ē. n refugit. non resoluendus ordo natur⁹.
quod enim commune ē omnib; excep tū singulis ēe non potest;
& mors quidem in natura n fuit. sed conuersa natura est; Non en̄i
a principio dś mortē instituit. sed p̄ni remedio dedit; Et considere
mus ne non ui deatur ēe contrarium; Nā si bonū ē mors. cur scriptū ē
qui a dś mortem non fecit. sed malitia hominū mors intro iuit
in orbem terrarū; Reuera enim mors diuino operi necessaria non
fuit. cum in paradiso positis bonorum omniū iugis succes sus affluer⁹;
Sed p̄ uaricatione damnata. in labore diurno gemituq; intole
rando. uita hominum cępit ēe miserabilis; Debuit dari finis ma
lo. ut moli restitueret quod uita amiserat; Immortalis enim
oneri potius. quam usui est. nisi adspirante gratia; & si bene discutias
n̄ naturae mors ista ē sed malitiae. manet enim natura. malitia
moritur. Resurgit quod fuit. atq; utinam peccandi libertum
ita uacuum culpe prioris; Sed hoc ipsum iudicio. mortē n̄ ēe naturę.
quia idē erim quisium; Itaq; aut peccatoꝝ nostrorum supplicia
pendemus. aut bene gestoꝝ gratiam consequemur; Resur
gę enim natura eadem. iam sti pendii mortis honoratiores;
Denique mortui qui in xp̄o resurgunt primi. deinde & nos
qui uiuimus inquit simul cum illis rapiemur in nubibus

Köln Dom 38. f. 24ᵛ

singulis adstruuntur; tribus tamen euidentius colligitur resurrectio - Trib; modus colligē resurrectio.
nis fides quibus omnia comprehenduntur; Ratione uim uersutiae:
exemplo testimonio rei gestae; quia plurima resur
rexerunt; ratio euidens quia cum omnis uitae nostrae usus in cor
poris animique consortio sit resurrectio aūt aut bonae actus
praemium habet aut poenam improbi; Hic est ergo corpus re
surgere. cuius actus expenditur; quomodo enim iudicium uo
cabitur anima sine corpore. cum de suo et corporis contuberniu
ratio praestanda sit; Resurrectio omnibus fidei deo difficile
creditur quanrūm meritum dī munus ē; Prima igitur
resurrectionis fides: usus est mundi rerumq; status: omniū gene
rationum series: successionum uices: obitus ortusq; signorū.
dierū noctis occasum. eorumq; cotidie tamquam reduuia
successio. Temperamenti quoq; gentilis huius alitū ratio
subesse non posset. Nisi humoris ipsius quo omnia terrena gene
rantur. quantūcunque solis aestus extorqueret. tantū
rore nocturno dispositio diuina repararet; Iamque de
fructibus loquar. non ne tibi uidentur occidere recidui.
resurgere cum uirescunt. Quid tatumē resurgit; Resurgit
quod mortuūest. et in eadem genera. in eadem specie reformatur;
Hos terra primum reddidit fructus. in his primum natura
hūanae speciem resurrectionis imitatae; quid dubitas de corpore
corpus resurgere. Granum seritur. granum resurgit; Pomum
decidit. pomū resurgit; sed flore granum induitur. folliculoq; folliculo
uestitur. et hoc mortale oportet induere immortali
tate. et hoc corruptibile induere incorruptionē; flos resurrec

Köln. Dom 38. f. 25r

illum · fisitarent potū dailli · Terra solet ee
nalqū opinio tam absurda · ridenda ut non
commoueam · nisi expertus essem non pauco
eo errore detineri qui dicunt sinistre
rie uxorē significare · ut quo uir familiar
tenaciores pecuniarū solentes se feminar · lau
eas cū aliquid egenis misericordē impendun
uiri earū ppē domesticas lites · quasi uero sol
xpiani sint · hoc pceptū eis feminis datū si
cui ergo sinistre uibetur femina occultare
opus misericordiae suae · ancilla uir sinistre
femine quod absurdissime dr · aut siquis puta
putat sibi inuicē sinistros ee si habalteto tacto
getur aliquid dere familiari · ut si contra alius
uoluntatem · nonerit xpianū tale coniugium
sed necesse ē ut quisquis ea elemosina facere
uoluerit · expcepto dī quē cūq · adūsū habue
rit inimicus sit pcepto dī · eideo inter fidelis
deputet · pceptū ē aut de alib; ut bona sua
conūsatione ac morib; lucri faciat uxorē ma
rituſ fidelis · ut martum mulier fidelis; qua
ppē non sibi debent occultare bona opa

Köln. Dom. 71, f. 55v

uolunt alterā maxillā cū fuerit dextera p̄cussa.
Ut min⁹ p̄ferre paratus sis quā prius; quicq̄d
enī dextera significē. & carnis ē utiq. quā id q̄d
sinistra significē. & qui mīe canore aliquid p̄
tulit. & si mulliore p̄ferat mīe, Deinde aliq̄
tuncā iniuriā tolerare iubēs & ut iustum tū remit
tī. quod aut tantum de. ut nī multo amplius.
Nī tamē duplū, tāo de multis passib; quib; addēn
da dic. Duo milia usq. ad duplū. Aliud p̄ferat
iubēs carnis significans sive aliquantum mīe quā
tā. sint. si id tantum dē. sive aliquis quisq. impb;
mīe ee uolumus; equo animo ee tolerandū, nīsi
sane generib; tribus exemplor. nullū gen⁹ iniuriæ
p̄missū ee; uidelicet nāq. omīa in quib; impbitatē
aliquā patim⁹ in duo genera diuidunt. quor
alterū ē q̄d restituī. Non potest. alterū q̄d potest,
sed illo quod restitui nī potest. iniuriæ solutiū
queri solēs; quid enī p̄desse quod p̄cussus repetimus.
Nūq̄d p̄terea illud q̄d in corpore lesū est resti
tuit inmegrū. sed tumidus animus talia fomīta
desiderat. sanū aut firmū qui ista nī uīpant; quin
potius misericordiā p̄ferendā alterius infirmitatē

de Vry, Liborius (1997)

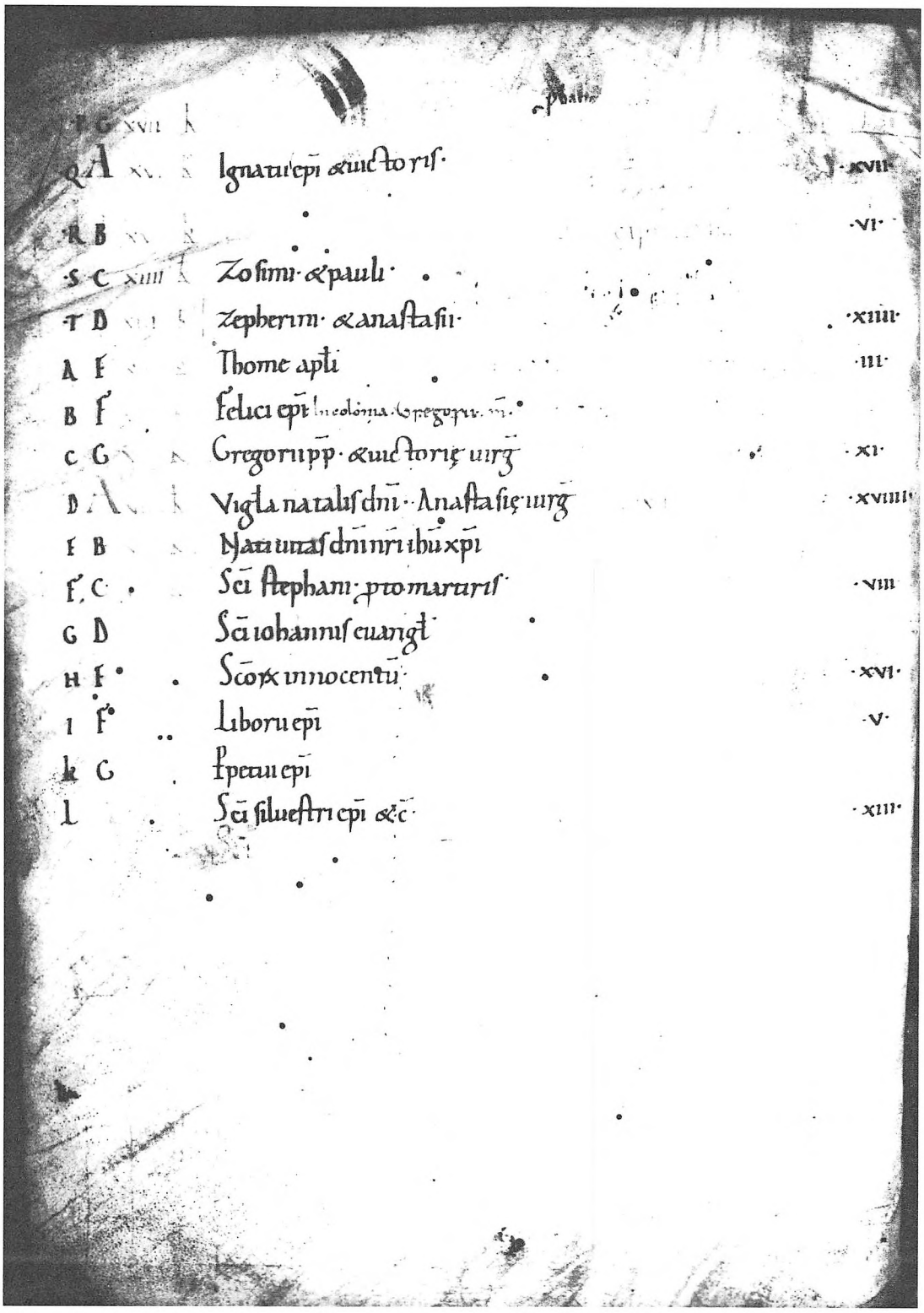

Eintrag des hl. Liborius unter dem 29. Dezember in einem Sankt Galler oder Kölner Kalendar, heute Köln, Dombibliothek, Hs. 45, fol. 15v, um 950

Quare tribuisti mala p̄ bonis detra
hebant mihi. quō sequebar bon
tatē. cessēris ame.
Nonderelinquasmedne. dſ. ne. dſ.
Intende in adiutoriū meū. dne. dſ.
salutis meę. ℣. Benē in celo.

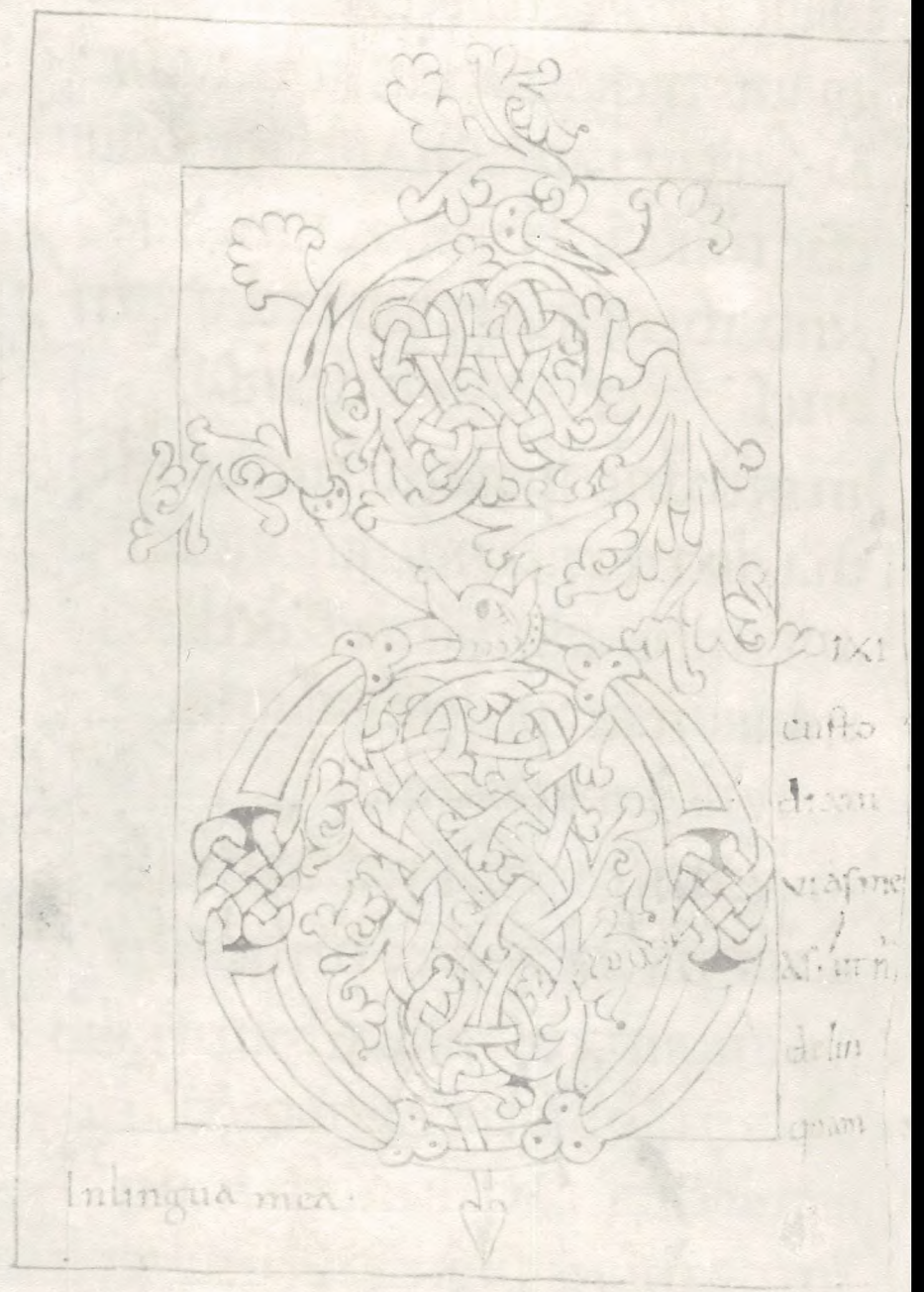

Kölner Dom 45

Köln Dom

45

f. ?

Foto: Rheinisches Bildarchiv

qbꝰ pecorum. Quomodo ſipꝑan
ſcat & diuidens rapiat. & nonſit
qui eripiat. eleuabitur manus
tua ſup eos qui tribulant te.
& oīs inimici tui pdentur.
et erit in die illa dicit dñs. intīficā
equos tuos de medio tui. & diſpdā
currus tuos. & ſubuertam ciuitates
terrę tuę. et auferam oīs munitio
nes tuas. et auferam malitiam tuā
de manibus tuis. & qui loquantur
non erunt inte. & diſpdam ſculptilia
tua. et ſtatuas de medio tui. et ultra
non adorabis opera manuum." & ſuc
cidam lucos tuos de medio tui.

"tuarum

quod ſpiritus oris ſibilantis fornacē
ignis extinxerit. hoc de omnibus
generalit̄ intelligamus quod in
medio uniuerſarum gentium
doctrina apoſtolorum quaſi
ros fuerit ad omino. Quod autem
ſequit̄. & ſicut agni ſuper gramen.
ut non congregetur quiſquam. neq.
ſit inſultus hominum. Debuſ accipiam
qui credere de gentibus noluerunt.
quod ſint ſuper eos apoſtoli. & reliquię
iacob ſicut agni carpentes gram.
et herbam dentibus demetentes.
Et hoc facient utqui angli cē noluerīt
et rorem accipere ſpiritualem. ne

Köln Dom 53, f. 227^

Köln. Dom 53
f. 227ra

terre tue. & destruam omnes muni
tiones tuas. & auferam maleficia de
manu tua. & diuinationes non erũ
mite. & perire facram sculptilia tua.
& statuas tuas de medio tui. & non
adorabis ultra opera manuum tuarũ.
et euellam lucos tuos de medio tui.
& conteram ciuitates tuas. & faciã
in furore & indignatione. & in ul
tione cunctis gentibus que non
audierunt. .lxx. Et erunt re
liquie iacob in medio populorum
multorum. quasi ros a domino
cadens. & quasi agni sup gramen.
uiñ congregetur quisquã neq. sit unfilius
hominum. Et erunt reliquie iacob
in gentibus in medio populorum
multorum. quasi leo in iumẽtis in
saltu. & quasi catulus leonis ingre
& demoliar ciuitates tuas. & faciã
inira[illegible]. & in furore[illegible]. ultionem
gentibus, pro quod non audierunt.
Liberatus nobis de assur. quando
uenerit sup terram nram. & ascen
derit sup ẽminos nros. & liberatus
a domino qui suscitauit sup eum
septem pastores. & octo morsus ho
minum. et reliquie iacob quos aplos
intelligimus. & primam ecclesiam
de iudeis. erunt in medio populoũ
multorum. quasi ros a domino cadens.
Ardebant enim ignitis diaboli laqueis, .. siue iacul
corda populorum. & omis gentes adõ
adulterantes. habebant corda quasi
clibanus ignis succensus. Unde ros
a domino cadens factus est sanc
tis eorum. Et quod in anania.
& azaria. & misael legimus.

Köln Dom 53, f. 239ª

et habere uulnera. et mortuas
carnes. et indigere cauterio:
Constanter dicit ad medicū: ure
carnes meas: resecta uulnera: et
humores omnes. et pcussa. noxiū.
dura hellebori potione constringe:
mei uicii fuit ut uulnerarer: mei
doloris sit ut tormenta sustineam.
et postea sanitatem recipiam:
ueruscq; medicus iam susceptit. atq;
secure ostendit causam me
dicamnis: et recte se docet fe
cisse quod fecit., Demiq; post
cruciatus atq; supplicia. educta
de tenebris exterioribus anima:
et reddito nouissimo quadrante.
dicit: Uidebo ustitiam eius et
non excludit intuitum: in ulcere.
et incicatrice cum bustuꝝ lepra
sole regenerare: et mutare colorem
pili: et ad priorem deformacionē
cicatricis. nouellam accedere fœdi
tatem., Hoc ꝓpterea: nequis securus
de penitentia. ꝯ quod post peccatū
possit dicere: Ira dni sustinebo
qm peccaui ei: donec iustificet
causa meam., Pecet et cauterio
indigeat: et sanatus uerum uul
neretur., Cum aut eduxerit nos
dns in lucem. et uidebimus
ustitiam eius: tunc uidebit
inimica nra babilon. et operi
etur confusione: que prius
loquebatur ad nos. ubi est

Id confusio mu
di.

tua dñs. ¶ Si aũt xp̃s factus est
dõ
a nobis sapiencia. et iustitia. et
sãctificatio. et redempcio. qui iu
sticiam post iram dñi uidere se
dicit. xp̃i sibi repromittat as
spectũ. Et hęc dũtaxat de peni
tentibus. Ceterum multo melius
est non habere uulnera. et me
dico non egére. Curacio non
beatitudo scõrũ est. sed solaciũ
post dolorẽ. Igitur qui curatus
est caueat ne pecce. et rursum
ti aliquid deterius fiat. Legim
in leuitico. si tam oculis apertis
legimus. Et uelamen quod in
lege positũ ẽ. interioris oculi

illa

lem post uulnera non posse
sanari. Et respicient eam oculi
nri. et erit inconculcacionẽ
ut lutũ platearũ. et quia
omis penarũ finis. bonorũ ex
ordiũ est. et dolor ꝓficiat ad
sanitatẽ. de luto illius latere
fient. Et erit formacio laterũ
lutea eius. et in diẽ uetere
abiciet errores. ciuitates q;
illius. quę male munitę fu
erant. uenient inconclusionẽ
siue in diuisionẽ. et diuidem
ab assirius. De tiro quoq; qđ
interpretatur. cyNOXH. idest
angustia. consurgentes

Köln Dom 53, f. 239r

ſererē.n.d. id duerſis noſcalamitatib. affligentes inimici nri deſpicim & contēpnimur abi

dū tu nob celerē ꝓſuccurris. uian

tum ꝓ.e.a.n. ſub matſ. Obpbriū ſcilic&

ſa÷ abhabundantib. ſed tā nequitus q

diuitus & diſpectionē. idirriſionē & co

tēptum ſuſtinuit aſupbis.

Niſi quia dñs. &ceī. Vox ꝓphe expſ

martyrū &÷ ſenſus ardo uerbox h

modi. Dicat nunc id fidelis credat & cēſ

at dño ppls iſrl uq ſcilic& uidens dñ

um ꝙaſceret inquit furor eox. i. iniqu

hominū contra nos. Innantū utiq ualer

ſuſtinere abiſa uolentes inſurgere

inos niſi dñs eēt inobis ut ꝓnob. forſ

anuiuos nos deglutiſſent ſipoſſent. a

aqua. i. anima eox ꝓſecutio obſorberet

i. addeſperationē ꝓduceret. orrente

ſubtā & grauē. tribulationē ꝓtranſiu

i. euaſit anima nſa aduita adō ſuo. ſor

tan innantū exereſceret ētranos ꝓſecut

utiq poſſet tolerari. ſub niſi dñs. eēt inn

ēfortās & confirmans nos actoleranuan

enedictus dñs &ceī. Gratias agunt ſei d

qui intradidit eos manib. t poteſtati quę

tiū ꝓdere illos. quaſi dentib. ferarū. mo

diſcerpere illos. & quaſi dentib. ferarū mo

diſcerpere. nima. n. ſ. p. Aeſidicat. C

corpuſſiē afflictū animatanī alaqueis

captione dō cuſtodiente ſeruata÷.

aqueus ētruſe. i. ꝓſecutox inſidie aſa

uatore nro deſtructeſunt. & nos miſe

cordiā liberatiſumus.

diuinorū. n. i. Reddit causa quare laqu

contritus ſit quia ſcilic& aduti ſumus

innomine. d. id xp̄o qui fecit celū et

terram.

ISereremini nri dñe ÷ miserere nri
quia multū repleti ſumus deſpec
tione.

QUia multū repleta ē
anima nra. obꝓbriū abun
dantib. & deſpectio ſupbis.

CANTICUM GRADUUM

Niſi quia dñs erat in nobis di
cat nunc iſrl. niſi ÷ quia:
dñs erat in nobis.
ū exurgerent homines in nos.
forte ui uos deglutiſſent nos.
ū iraſceretur furor eox in nos.
forſitan aqua abſorbuiſſet nos.
orrentē ꝓtranſibit anima nra.
forſitan ꝓtranſiſſet anima
nra. aquā intollerabilē.
enedictus dñs. quī dedit nos.
in captionē dentibus eox.
nima nra ſic passer ereptae de
laqueo uenantiū. ruptus ē.
Aqueus contritus ē. & nos libe
diuitorum nrm in nomine dñi.
qui fecit celū & terram.

· Vitr. Dom 45, f. 152ᵛ

Hs. 45

f. 152

Ẽba ieremyę

Silaueris te mro & multiplicaueris tibi erbã borith · oaculatus es iniquitate corã me · Naturã
gentẽ salis ñ multũ distans a sapore salis quo utimur in cibis · Inmunda siquidẽ puuia diu cadit
pluuia ẽgelat sup harenã adsimilitudinẽ grossi salis quã glacieẽ colligunt incole & abluunt
inde uestimẽta · Solent eciã inde · mulieres sepius corpus suũ lauare quia pulcritudinẽ est
prestat · Borith autẽ erba ẽ fullonũ quae nascitur imuridis humentisq; locis & eande pene ui
hab; quã & nitrũ · 2 quantũ ualet apud nos lotũ ad abluenda uestimẽta tantũ borith apud
illos in quorũ regione nascitur · Spumalis autẽ pnitrũ qđ feruorẽ habet ita ut si potũ fuerit
in caeco ebullitat & feruescat · 2 erbã borith q; ceto aresci · sicut possim intelligere in choatũ
penitentię quę cũ feruore incipit ocio cessat · Peccatũ iudae scriptũ est stilo ferreo in unge adam
antino & caractũ sup altitudinẽ cordis ei sup superbiã eorũ & icordib; aratũ eorũ Ait ẽ qđ dicit pheta
scriptũ ẽ pactũ iude in unge adamantino · quis uidit unquã in lapide unge · Scim q unguis sumi
tas corporis ẽ Adamas autẽ genꝰ ẽ lapidis tante fortitudinis & duricie · ut anullo metallo possit
incidi nisi tẽperatũ fuerit in sanguine hirsuto calido; Pungit ẽ eim · padamantẽ q nimiae duricię
ẽ debem intelligere qđ peccatũ iudeorũ nimiũ durũ & graue usq; adsinẽ sci ti tendat · 2 nunquã
delebit a filius eorũ · sedm qđ illi in peccatis ẽ dicentes sup alguser Non eũ perdet lex a sacerdote neq;
consiliũ a sapiente · nec sermo a pphęta · Et ẽ sens? Nos habem sacerdotes qđ nos dilege ẽ potentes di
docent habeo? scribas · 2 pharisęos alios q; doctores qđ nos salubre ẽsiliũ possit dare · habem pphetas qui nos
psperа pphetant · & hic ieremias qđ uult eũ a deũ nihil horũ ptingat · sęp eũ mala nobis pphetat;
Ueniat igit pcussiam eũ lingua & accusam illũ apud regẽ; Maledicta dies in qua nat sũ · dies in qua
peperit me mater mea ñ sit benedicta · Similit & iob pereat dies in qua nat sũ; Diẽ autẽ
in hoc loco apellat diabolũ qđ fingit se diẽ esse transfigurando se in angt lucis · eũ ipse diabolus
trebrescit · 2 obbũbratio; Et notandũ q ñ dixit neq; pphęta uerũ · neq; maledicta dies in qua erat sũ
si in qua nat sũ; Homo · eim erat & ẽdit est ado · iust sęs & immoralis · ipsi uicio suo · & inobedientia
nat ẽ in peccato mortalis · inmundus · & in iustꝰ · Indedic pphęta expsona generis humani loquens;
Maledicta dies in qua nat sũ · sb in peccato; hoc ẽ o maledictus diabolus sit qui suadente nat suo
in peccato peccator · qui iustus & sęs creat sũ ado; Dies in qua peperit me mat mea ñ benedicta sit ·
Id ẽ diabolus ñ sit benedictus · cui peperit ore mat mea · delectatio uidelicet · & ẽcupiscentia carnalis ·
Maledictus uir qđ annunciauit patri meo dicens nat ẽ tibi puer masculꝰ & quasi gaudio letificau
uit eũ · Quid peccauit aut qđ mali egit ille uir ut maledictioni subiaceret qđ adnunciauit patri
ieremię qđ nat ei esset puer masculus · gracias debuisset ei referre · Sed qđ peccauit dies
in qua nat ẽ · hoc peccauit uir q idẽ intelligit · hic apellat esse uir qui superius dies

Köln. Dom. III, f. 214r

discrepantes. atq; hę in definitionis par
te sumuntur; nam si definitio substantiam
monstrat. et substantiales differentię
species efficiunt. substantiales diffe
rentię erunt partes definitionum;

Propium ū quadrifariam diuidunt.
nam et id quod soli alicui speciei
accidit. etsi non omni. ut homini
medicum ee. ut geometrę. Vsq; qm̃ etiam
conuertuntur. quicquid enim equus hin
nibile. et quicquid hinnibile equus;
superius dictū ē omia ppa ex accidenti
um gn̄re descendere. quicquid en̄ de alı
quo p̄dicatur. aut substantiam informat.
aut secd̄m accidens in est; Nihil ū est
quod cuiuslibę rei substantiam monstręt
nisi genus. species. et differentia: speciei.
species ū in diuiduorū. quicquid ergo
reliquum ē. in accidentiū numero po
nitur; sed qm̃ ipsa accidentia habent
int̄se aliquā differentiam. idcirco alia
quidem ppria. alia priore atq; anti

: genus quide & differentia

Köln Dom 188, f. 81v

Köln Dom 95

BEATVS VIR

Tria hominum generalia peccata ppheta
deferibus. idē cogitationis. operis. ac doc
trinę. Beatum dicit qui mala nec corde
concipit. nec opere explet. nec ad haec
agenda alios instruit. sed die ac nocte
idest vespere. & aduersis. meditatur
in legem. non necessitate. sed uo
luntate. Vel die ac nocte. idest in
cessanter. Et erit tamquam lignū.
idest per imitationem. assimilabit
χρ̄ō to qui est lignum uitę. Plantatū
secus decursus aquarum. idest eloquia
scripturarum. huic enim omnes pphetę
uel scripturę testimonium perhibent.
Quod fructum suum dabit in tempore
suo. Idest opera sua ostendet implen
tudine temporis. idest in die iudicii.

Köln Dom 45
f. 28 r

ATVS VIR QVI NON HABIIT
in consilio impiorum: & in via
peccatorum non stetit: & in ca
thedra pestilentie non sedit:
Sed in lege domini voluntas eius: & in
lege eius meditabitur die ac nocte
Et erit tamquã lignum: qd̃ plantat

CAPITULUM METROPOLITANUM
COLONIENSE

Köln Dom 45, f. 28r

Köln Dom Z 45, f. 28v

Foto: Rheinisches Bildarchiv
Unter Sachsenhausen 37
D - 5000 Köln 1
Veröffentlichung nur
mit Genehmigung des Archives
Platten-Nummer 742309

Köln Dom 114, f. 197r

fieri: alteri nefacuſ. &reliq.
Et maxime p̄ceptū habentes
apoſtolicū. adtendere noſ
ipſos &gregi inquo noſ ſp̄c ſcſ
poſuit regere dī ecclām quā
adquiſiuit p ſanguinē ſuū
ppriū: Conuenit uter ad
tendere lupos &adtendere
malos operarios. qui p uerſa
faciunt &aduerſa locunt.
ut detrahere ſēp diſciplos
dnī &infamare queant;
Quos corrigere uos &om̄ſ dnī
ſacerdotes ſū mo ſtudio opor
tō. q̄ peius malū non. quā
ut ciues ciuib; iniuideant.
&ſacerdotes ut clerici ſacer
dotib; ut pontificib; inſidi
entur: Teſtante &ia uerī
tatis uoce. Qui uos tangit.
tangit pupillā oculi mei.
&multa talia quę hic non
inſeruntur: ne nimis plixa
efficiat̄ æpta;
Monentes q̄q. inſtruere debe
tus memoratos uicinos uros.
ut atalib; ſe ſubtrahant.
&quę illicita circa p̄fixos frs
egert̄ cito corrigant. &quos
nob inconſultus lefert̄. nob
inconſultus plena ſatis ſactione
ſanent. &cito ſibi eos recon
ciliet: ſi noluerint apoſto
licę ſedis ſuſcipere cenſurā
Nā ſiquis forteſſe ſe ineis aut
contra eos emerſerat nrm
fuerat expectandū examen.
ut nrā ſicut ſemp huic ſedi
fuit conceſſū priuilegiū:
aut condēpnarent̄ auctoritate.
aut fulcirent̄ auxilio;
Neq. enī ſuo plibitu nrā debent

1977

ĀTOR·LIB̄·I·EXPLICIT·INCIPIT LIB̄ SECVNDVS· DE DIE ET REHTIA·

Multa tā nob apparent nata quā ceteris animantib; grauia illustriaq; con
cessa sc̄. q nostra q̄sq; dā benigna artifex humanitas excoluit. Utp̄mūnob
reputandi cōsiderandiq; animos ratio nāq; celeret: postū ratione repta ploquendi
conferre: ustq; nos ñ corporis sensib; abriuit. Sed mtis dīuinitate distare. Quę cū se sibi
adiunxerit. salute immortalitate nat̄ ñdū cessent cū ipsa: & ñ generis. tra q̄ fama
in posteros utq; gl̄a infinitissimus reporib; coeq̄t. Dimisepuit libidinib; corporis ob
noxiā pdendi corrupendiq; pmisert. natura corporis seq̄t. Hā nihil ei immortalitatis
post corpora remanet: cui omīs labor & studiū dereb; corporis atq; uigor p impensiū:.
Quare annitendū: ut nos meliores. curatioresq; reddam ñ eare q̄ pecudib; nihil
distare possim. sed q̄ celestiū uirtutū simul studio ne ęternitatis gl̄am facti segregui
ductusq; meream. Sed debis aliis. nē ad ppositū reuertar. cū gr̄ altius noctis esset ora
lucubratio uigili eq; uenisset. crebro hesternę rationis subeat memoriā capē. tq ipse ē cu
piditate discendi audiendiq; studio uigilantius q unquā surrexerat. fabius admi
prex. quo post q̄ salutat sequentis amicę opis promissa ē tenuatione reposcere. satia
ing; nimiū quippe cū me misit inuita quoq; melius agere. & tuhanc mi iocundi tatē
studio tuo augeas q̄d in pq; grauissimū:. Placuit igr̄ utq; hesternā dissertio speciē
explicuerat. altius expositionis principiū de sequenti differentia sumere. Hic fabius
ubrime iqdare hesternis uigilius degeneribus & ispecieb; exponit:. Sed dicta audio subrubro
differentius rem uoq; tractat:. Nonq; immerito nā varię acceptę differentię na
turas habebit & dīa potestates er nāq; alias gna. alias species alias differentię. Sed hoc pea
demonstrabit:. Hic ū uarię bretur text:. Omis differentia & ppr̄ia. & cōmunis. t maxime ppr̄ia.
Differentia qq multis mod appellata designat. Dicat trib; his mod tur differentia. Cui cō
munis. ppr̄ia. aut maxime ppr̄ia. Cōmunis q̄b; omīs aut alius differt. aut ano ipsis

ubus huius utq; neq; taq; sunt terrenū aliquid aut inde
ibidem suspicari: Sed mustica & spiritalia nobis sapere: ita
ut nri corporis sensus ad ea interius scificandi audius
transferantur: siquomodo dicere possit preminentior
pars hominis: Cor meum & caro mea exultauer in dm
uiuum; Recte igitur in dm uiuū totus homo exultat:
qua licet ab omūb· xpi caro & sanguis cotidie comedantur:
ipse tamen agnus uiuus & integer pmanet; Non enī mo
ritur: mors illi ultra nō dominabit: Sed tam in mysterio
cotidie ueraciter immolat: in ablutionē delictorū comedit:
Vnde ilico in eadē legis sententia infertur: ego dns qui sci
fico eos; Sanctificat aut eos qui phce competenter ad dm
sanctificantem tendunt: & cum deuocione modo quo
oportet ea peripiunt: quia scantificationis causa et non ē
taminationis renatis in xpo ista pparata; Nullo quin
portabit iniquitatem delicti sui: ut lex ait qui scīens
ta ē taminaueritt con medens pignorantiā ut indigne
apprehendit ea exconteptu; Hinc ergo erudire oportet
eos qui percipiunt utq; sacramenta: ne forte siquis
desiose salutaria ignorat fidei rudimenta: & ipse a
dno pēnitus ignorē·. DICTVM
QVID SIT SACRAMENTVM
Sacramentum igitur ē quicquid in aliqua celebratione
diuina nobis quasi pignus salutis traditur: cū res uisibilis
longe aliud inuisibile nte operat quod sce accipiendum sit;

*: gesta·

Köln Dom 71. f. 136v

Si quis diligit me mandata mea ſeq̄ uabit.
& pater meus diliget eum · & ad eū 9
uenemus · & mansionē apud eū faciem.
Dñs kyrias ē · dñs noster ihs ē.

Venit ihē mittere uniuersā · qui dicit
diligō dñm & mandata eius nō custodit.
mendax ē · & ueritas in eo nō ē.

Diligite amicos in dō · & inimicos
propter dñm ·

Dñs q̄ illustratione sēi spūs corda
fidelium docuit · det uobis in eodē spū
quę recta sunt sapere · & de eius semp
consolatione gaudere ·

Köln Dom 144, f. 132ᵛ

Feliciuſ ē temporali ītinencia earnuſ-
phenne mereri gaudiū. quā plaſciuia
parui tēporiſ. ęternā luere uindictam.

CAPITULUM METROPOLITANUM
COLONIENSE

Köln Dom 144, f. 132v

sexta uero .1111. Duodecima .11. quae uocabula partium
aquantitatis paritate nondiscrepant. Contrariae uero
denominantē cum tertia pars octo. Octaua uero .111.
semel xxiiii. quae quantitas par est. sed denominatio
impar. Vigesima autem quarta .1. quae denominatio
nes cum pares sint. Inueniuntē impares quantitates. &
cum sint pares summae. sint impares denominatio
nes. Nascuntur autē tales numeri ita ut substantiā
naturamq; suam in ipsa etiā propria generatione desig
nent. ex paritē paribus; & paritē imparibus; procreari.
Paritē enim impares cuneti dudū ordinatim positi impari-
nascebantē. Paritē uero pares ex duplici progressione.
Disponantē igitē omēs inordinē naturaliter impares. & subhis
aquatuor inchoantes omnes duplices. & sint hocmodo.

iii	v	vii	viii	xi	xiii
iiii	viii	xvi	xxxii	lxiiii	cxxviii

His igitur ita positis si primus primi multiplicationi concrescat. id÷ si quaternarii ternarius. uel si idem primus secundi id÷ octonarii ternarius. uel si idem primus tertii id÷ ternarius. xii. & idem usq; adultimū. Uel si secundus primi. uel si secundus secundi. uel si secundus tertii. & eadē usq; ad extremū multiplicatio proferatur. Uel si tertius a primo inchoans usq; in extremū transeat. Atque

k. Supra dictum est quod pars et impar numerus si in pares et minores habuerit. ut sit unus tantum in medio et minus ipse unus medietas erit cuius posterior numerus se. His inde terminorum fluxerint cuncti. vt ii. vi. x. Qui fluxerint equales terminis ut sint in medio. duo mediocres ipse cuncte est et sup se terminis et fluxerit cuncti utrius q; ii. vi. x. xiiii. quod facit qua si sub tecta figura ipsum ut proxima parti ipsius et de de parte imparibus. atque qua si fuerint in est terminis esti tuti ut possint habere duas mediocres quae numeros efficiunt ipse duo medi ocres inuicem multiplicato tot explent reliqui terminibus inde alterius sectionis multiplicati.

Köln Dom 185, f. 14r

Innocentius papa hunc morē constituit.

Laudate dñm omēs Quō ē firmata ē
Benedicentē mupso omēs trib' terre. omēs q̄es
Inuerecunde cōperi qm̄ nō est psonay acceps
tor dñs. sō nomī gente qui timet. eū & ope
ratē iustitiā accēptus ē illi.
Quis ē homo qui uult uitā. Pibe linguā tuā
Diuerte amalo & fac bonū.
Hęc é dies qā Sus in dño
uirilit agite & ē fortet cor uestm omēs qui spera

Iustorū anime in manu. Iusta epulentur & exultent. Scm̄ ē ueritū lun
Siquis uult post me uenire abneget semetipsū.
Spiritu ambulate & desideria carnis nō pficiatis
Caro concupiscit aduersus spm̄ spūs aut aduersus carnē

Köln Dom 144. fol. 133ra